468

E 18

468
E. 10.

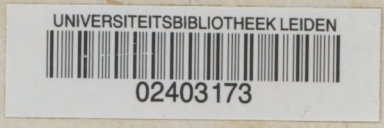

REIZE

NAAR DE

CARIBISCHE EILANDEN,

IN DE JAREN 1780 EN 1781;

DOOR

CORNELIUS DE JONG,

TOEN TER TIJD ALS LUITENANT DIENENDE,

aan boord van

S'LANDS SCHIP VAN OORLOG

MARS

ONDER BEVEL VAN DEN SCHOUT BIJ NACHT

WILLEM KRUL.

MET PLATEN.

TE HAARLEM, BIJ
FRANÇOIS BOHN,
MDCCCVII.

ACAD.
LUGD. BAT.
BIBL.

INHOUD.

BRIEF I.

Reden van het voortgaan der briefwisseling. Waarom er zoo lang gezwegen is. Onderscheidene examens. De Schrijver wordt Luitenant ter Zee. Aankomst aan boord. Klaarmaking des bodems. De Kapitein KRUL wordt Schout bij Nacht. Onderzoek naar den oorsprong van dezen naam. Monstering. De *Zephyr* in gevecht met een' Engelschen Kaper strijkt de Vlag. Krijgsraad deswegens. Gesprek tusschen de Fiscaal, de Admiraal en een Matroos. Sloepen met Pagayers. De Schipper sterft. Zijne begrafenis. Vergeeffche pogingen om in Zee te komen. Schuilhoek achter het hoofd. IJsgang. Bladz. 1.

BRIEF II.

Een Engelsch Oorlogsfregat prest Matrozen en moet ze wedergeven. Vergeeffche poging. De zeildag wordt verschoven. Oorzaken van de moeijelijkheid om in Zee te komen. De Luitenant VAN HALM wordt Kapitein waardoor de Schrijver tot tweede Luitenant opklimt. Vergeeffche pogingen. Een Deserteur gestraft. Het ravallen of het vallen van de ra. Laarzen. Het denkbeeld van de wreedheid dezer straf wederlegd. Een gerantsoeneerde Engelsche prijs herneemt een ander Schip. Geschillen deswegens. Staat van 't geschil. Vergeeffche pogingen. Gedachten hier omtrent. Komen in Zee. Zwart voorgevoel van den Heer KRUL. Het Fals. Breedte en lengte. Ontmoeting van Schepen. Het valgeld. *Porto Sancto.* Aankomst te *Madera.* . . . 12.

BRIEF III.

De Sertes. Engelsche meisjes aan boord van een' Kaper. Het binnen zeilen voor *Fonsyaal.* Waterhalen. Ligging van *Madera.* Eerste ontdekking dezer eilanden. Oorsprong van den

naam *Madera*. Eerſte wijnplanting. De Ouden hebben reeds eilanden in den *Atlantiſchen* Oceaan gekend. Grootte van het eiland. Steden. Krijgsmagt. Volkrijkheid. Koophandel. Vruchten. De ſtad *Fonſyaal*. Kasteelen. De Klip of het Kasteel de Leeuw. Huizen. Hagedisſen. Straten. Kloosters. Kerken. Verſierde bloemen door de nonnen gemaakt. Godsdienst. Karakter der Eilanders. Kleeding. Vrouwen. Wijn. Wandeling. Ontmoeting op eene buiteplaats. Iets over het woord hex. . . . . 26.

BRIEF IV.

Vertrek van *Madera*. Vier Eilanders ſtil aan boord gekomen werpen zich aan de voeten van den Schout bij Nacht. Noordoost paſſaatwind. De Oceaan. Vischvangst. De Kret. De Dolphyn. De Kreeftskeerkring. De Steenbokskeerkring. Omgekeerde jaargetijden aan de onderſcheidene zijden der linie. Ophaling van het valgeld. Zwaarmoedigheid van den Heer KRUL. Oorſprong van het vooroordeel tegen het 63ſte jaar. Waarom moordjaar genoemd wordt. Vliegende Visſchen. Vaart van COLUMBUS in deze Zee. Zijne gronden voor het vinden van *Amerika*. Vertaling eener oude brief over de ontdekkingen van NICOLAUS en MARCUS ANTONIUS ZENUS. . 46.

BRIEF V.

De Paus ZACHARIAS doet in den ban allen die aan tegenvoeters gelooven. De ontdekking van de nieuwe wereld is geen werk van het bloot geval. Grootheid van COLUMBUS. Onregt hem aangedaan door de naam *Amerika*. *Desſaeda*. Aankomst te *St. Euſtatius*. Veelheid van Schepen. Groote Vaart. Pligtplegingen. Schending van grondgebied en volkenregt, door eenige Engelſche Fregatten. Stoutheid der Kapers. Een Kaper wordt onder het geſchut gebragt. Men moet geſtadig wagt houden. Blikvuren. . . . 94.

BRIEF VI.

Onderſcheide namen dezer eilanden en oorſprong derzelven. Luchtgeſteldheid en invloed. Voortbrengſels. De Europianen zetten zich in dezelve neder. Gebrek aan berigten van die eerſte tijden. BIKKER EN LEYEN zijn de eerſten die Schepen naar

naar herwaarts afzenden. De Westindiſche Maatſchappij verkrijgt haar aanwezen. Ten onrégte noemt men deze landen *Westindien*. Oorſprong dezer naam. Ligging van *St. Euſtatius*. Grond- en Luchtgeſteldheid. Is thans eene Stapelplaats. Groote Koophandel. Het dorp. De huizen. De taal en zeden. De baai en pakhuizen. Rijkdom derzelven. Groote menigte van Koopwaren. Onmatige huren. Invloed van dezen Handel op den welvaart van ons Gemeenebest. Voortbrengſels onzer Volkplantingen op de vaste kust. Onze Katoen overtreft die van alle anderen. Slechte ſtaat van tegenweer. De weinig beduidende ſterkten. . . . 101.

BRIEF VII.

De Slavenhandel. Behandeling dezer menſchen gedurende de overvaart. De wijze van Verkooping. Hardvochtigheid der Blanken. De Neger. Geneigdheid der Blanken tot de Negerinnen. Gevaar van een opſtand der Slaven. Oorzaken derzelven. Mishandelingen van den eerſten aanvang af de Indianen aangedaan. De Neger wordt niet beter behandelt. Afkerigheid der Blanken en Zwarten tot elkander. Oorzaken der lusten tot Negerinnen. De middenſoorten uit deze vermengingen. De kinderen der Zwarten komen blank ter wereld. Gemakkelijke bevalling der Negerinnen. Landtogtje te paard. De Winter te *St. Euſtatius*. . . 113.

BRIEF VIII.

Orkaanmaanden. Vreesſelijke Orkaan. Vele Vaartuigen verongelukken. Tien Franſchen redden het leven. Rukelooze ſtoutheid van een dezer menſchen. De ſtorm groeit aan. Men vlugt van de reede. Zijn in groot gevaar. Vreesſelijk weer. Akelige nacht. De dag geeft beterſchap. Zien verſcheide teekenen van Schipbreuk. De Orkaan bedaard. Beſluit om naar *Martinique* te zeilen. Zien de ſtad *Rouſeau*. Ankeren voor *St. Pierre*. *Martinique*. Grootte. Volkrijkheid. Voortbrengſels. Gezonde lucht. Regeringsvorm. *Fort Royal*. De ſtad *St. Pierre*. Huizen. Inwoners. Vrouwen. Ook hier heeft de Orkaan gewoed. De waterplaats. Waterhalen. Aangename ontmoeting. De wensch van PYTHAGORAS. . 126.

BRIEF IX.

Terugkomst op *St. Euſtatius*. Fregatten. Noodlottige tijding naar het Vaderland gezonden. Ongelukken door de Orkaan veroorzaakt. Het Oorlogsfregat *de Arend* komt uit het Vaderland. Onbeſchoftheid van een Engelsch Kaperofficier. Zijn Kapitein moet daar voor boeten. Duur Waterhalen. . 139.

BRIEF X.

Aankomst op *St Chriſtoffel*. *Old Rhade*. Huizen. Reede. Waterhalen. *St. Chriſtoffel*. Onderzoek naar den naam. Grootte. Steden. Komt in de handen der Engelſchen. De Flibustiers of Bocaniers. Stoute daden van ſommigen hunner. *Baſſe Terre*. Inwoners. Vruchtbaarheid. Sterktens. *Brimſtowns-hill*. Een Hollander onder de Franſche Krijgsgevangenen. Reize naar *Sandy-point* ter zijner vrijmaking. Veel Limmetjes. Spaanſche Peper. Gevecht tuſchen een Slang en eene Hagedis. Terugreize. Menigte van Apen. Onze landbouwende Volkplantingen zijn toevallig. Lotgevallen der Westindiſche Maatſchappy. De Engelſchen planten het eerſte Suikerriet in *Berbice*. De Franſchen brengen de Koffij in dit werelddeel. Het Suikerriet ook in *Demerary* geplant. Voortbrengſelen onzer Volkplantingen. Voortreffelijke Katoen. Vruchtbare gronden. Aangroei onzer Colonien. Middelen ter verbetering. Bewijs der mogelijkheid. De Koffij. Deszelfs oorſprong. De Mokka Koffij. De Hollanders zijn de eerſte die de Koffijplant naar Europa brengen. De Koffijboom. Deszelfs bloemen en vrucht. Behandeling der Boonen. De Turken drinken het eerst Koffij. Hunne vertelſels deswegens. De Koffij verdrijft de ſlaap. De Suiker. De Ouden kenden haar reeds. Het Suikerriet. Deszelfs behandeling, uitperſing en koking. . . 145.

BRIEF XI.

Wederkomst op *St. Euſtatius*. s'Lands Fregat *Mars* komt uit het Vaderland. Visſcherij. Schoone Visſchen. De Egelvisch of Opblazer. Het Strijkijzer. De Zeeäal. Schoone Zeegewasſen. Vergiftige Visſchen. Proeven ter beveiliging. Men eet van vergiftige Visch. Gevolgen daar van. Reize naar den Zuidhoek van het eiland. Slangenvellen. Het theriacum of tria-

triakel. Het oogenblik der vervelling van den Slang is het gevaarlijkst. Schuilhoek voor de weggeloopene Slaven. De Vrijnegers. . . . . 169.

BRIEF XII.

Vertrek met een rijk Konvooi van *St. Euſtatius*. Zien drie vreemde Schepen. Komen daar mede in gevecht. Voordeelen des vijands. De Schout bij Nacht KRUL ſneuvelt. Zijn laatst bevel. Men ſtrijkt de Vlag. Bekomene ſchade. De Engelſchen nemen bezit van het Schip. Noodlottige wond aan den Kadet BOESEKEN toegebragt. . . 178.

BRIEF XIII.

Middel ter ontſnapping voor Koopvaarders. Kisten het lijk van den Schout bij Nacht. Worden te *St. Euſtatius* binnen geſleept. Stout beſtaan van den Schipper PIETER VISMAN. Magt der Engelſchen. Briefwiſſeling tuſſchen den Gouverneur van *St. Euſtatius* en den Admiraal RODNEY. Overgaaf van het eiland. Genomene Schepen. Begrafenis van den Schout bij Nacht KRUL. Zijn karakter. Het gebed van Koning PYRRHUS. 190.

BRIEF XIV.

Verblijf bij Mevrouw TENTOOR. De verandering op *St. Euſtatius*. Proclamatien. Overheerſching. Streng onderzoek. MASTER YOUNG. De Schrijver behoudt al het zijne. Krijgslist des vijands. Verſtrikt er velen. Eenige Amerikaanſche Schepen verdedigen zich. Rukelooze onvoorzigtigheid. Het eindelijk lot van een Zeeman. Proclamatien. Beklagelijken toeſtand der Inwoners. . . . . 201.

BRIEF XV.

Brand aan boord. De Schrijver vlugt met vele anderen. Dit wordt hoog opgenomen. De Officieren worden op de vijandelijke Schepen verdeelt. Ongelukkig lot deswegens aan den Schrijver en anderen te beurt gevallen. Onedelmoedigheid van den Heer VAN DER HOEVEN. Vertrek naar *St. Chriſtoffel*. Gevaarlijke maneſchijn. Slechte voorzorg. Onaangename nacht. Aanlanding. Intrek in een Koffijhuis. Nemen eene kamer in een Burgerhuis. Dure wooning. ROBINSONS CRUSOË's uitgang.

Koddige huishouding. Paspoort. Betaling. Verbazende duurte. Krijgen geld. BETHSY. Beter Paspoort. Gezang op het nageregt. Uitſpanningen. Het Schaakſpel. Stelling der Braminnen. Onderzoek na den oorſprong van dit Spel. De wijze SISSA. Verſtandige leſſen. Oorſprong der namen van verſcheide ſtukken. . . . . 210.

BRIEF XVI.

Gevangenisſen van het Hollandsch Scheepsvolk. Hunne Ellende. Slechte ſpijze. Ellendig Ziekenhuis. Het lijden der Krijgsgevangenen. Velen nemen dienst bij den vijand. Slechte behandeling der gekwetſten. Onderzoek naar de oorzaak van deze mishandelingen. Mishandeling der Jooden. De Hollandſche Kapiteinen en eerſte Officieren vertrekken. De Schrijver de oudſte in rang. Slechte betaling. De roode loop komt onder de Krijgsgevangenen. Ontmoeting met een Krijgsgevangenen die dienst had genomen. De zachtheid en den invloed der vrouwen. . . . . 228.

BRIEF XVII.

Bevel om *St. Chriſtoffel* te verlaten en naar *Holland* te keeren. Eed met den Bijbel op het hoofd. Aankomst op *St. Euſtatius*. Komt aan boord van den *Jongen David*. Slechte ſpijze. Men draagt het Opperbevel aan den Schrijver op. Zwarigheden deswegens. Ongeregeldheden aan boord. De Schrijver neemt ter wering derzelve een ander middel te baat, het welk gelukt. De Heer LE JEUNE Vermommingen om aan wal te kunnen komen. Ongelukkige toeſtand der eilanders. Proclamatien. De haat der Engelſchen tegen *Amſterdam*. Onbillijke vordering. Trekken van onheuschheid. . . . 236.

BRIEF XVIII.

Schepen in *Demerary*, *Eſſequebo* en de *Berbice* genomen. Capitulatie. Rijkdommen door den Admiraal RODNEY verkregen. Slecht voedſel. De roode loop en rotkoors aan boord. De Luitenant HEINEKE wordt er van aangetaſt. Zijn lijden en Dood. Akelige toeſtand. De Kapitein SAUVAGE weigert ſpijtig de begrafenis. De intrek dan bij den een en dan bij den an-

ander. Gemakkelijke manier om iemand te herbergen. De hangmat. Voetwasſching. Konfituren bij de thee. De ziekte der reizigers. . . . . 261.

BRIEF XIX.

De Colibri. Groote Spin. Het Suikervogeltje. Slangen zouden het rundvee zuigen. Hagedisſen. Kapellen. De Mug of Muscito. Behoedmiddelen daar tegen. Kakkerlakken. De Chica of Zandvloo. Legt de eijertjes in de voet. Middel om ze er uit te krijgen. Duizendpooten. De Mier. De Spaanſche eilanders roepen de beſcherming hunner heiligen tegen haar in. Velverwisſelingen. De Cocosboom en derzelver noot. Nuttigheid dezer boomen. Weldadige ſchikkingen der Voorzienigheid. Het Caſave brood. De Maniok. Sterk vergift van de ſap dezer wortel. Proefneming. De Piſang. Jammes. Gojaves. Mais. Tamarinde. Ananas. De Casjou. Nuttigheid van dezen boom. *St. Euſtatius* wordt verſterkt. Ziekte onder het Engelsch krijgsvolk. . . . 272.

BRIEF XX.

De Engelſchen worden geſlagen. Ontſteltenis. Krijgen bevel om dadelijk te vertrekken. De vrouwen maken Vlaggen. Vele Schepen gaan naar Zee. Worden gedwongen om te zeilen. Hebben noch Victualie noch water. Loopen op *St. Thomas* binnen. Schoone baai. Vriendelijke noodiging. Intrek bij den Heer DE WIND. Morgenwandelingen. De Landkrab. De Zeekrabben zouden den Admiraal DRAKE vermoord hebben. Hagedisſen en Cameleons. Vruchtbaarheid van *St. Thomas*. De Juffereilanden. Sterkte van *St. Thomas*. Huizen. Gaas in plaats van Glas. Het dorp. Manier van leven en taal. Grofheid door gebrek van Taalkennis. Engelſche tafelgewoontens. Maaltijd op een Zeeſchildpad. De vrouwen. Ongedwongen omgang. Waterhalen. . . . 288.

BRIEF XXI.

Vertrek van *St. Thomas*. De Krooszee. Zeeinſectes. Het Bezaantje. Vurigheid der kwalachtige Zeedieren. Gevaarlijk zwemmen in Zee. Worden door twee Schoeners gejaagd.

Vro-

Vrolijke en voorſpoedige reize. Brand aan boord. De Heer BOESEKE. Fijn gevoel. Zien de Engelſche Vloot. Ontwijken dezelve. Stroom om de Noord. Werpen grond. Spreken een Engelsch Oorlogſchip. Zien Poortland. Sterke koude. Krijgen ververſching van *Doeveren*. Eene Franſche batterij ſchiet met ſcherp. De Pieterman. Zien de vaderlandſche wal. Krijgen een Loots. Komen te *Vliſſingen* binnen. . 301.

BRIEF XXII.

Vriendelijkheid van den Heer HARINGMAN. Verwondering van Mejuffrouw TENTOOR. De goede man. Affcheid van de togtgenooten. Aankomst te *Rotterdam*. Reize naar den *Haag*. Aankomst te *Oudewater*. Verklaring aan den Kapitein VAN HALM gegeven. . . . . 313.

REI-

REIZE

NAAR DE

CARIBISCHE EILANDEN.

EERSTE BRIEF.

Hellevoetsluis, Februarij.

Was ik gelukkig genoeg van U, door mijne brieven, gedurende mijne eerste reize, eenig vermaak te verschaffen, en is Uw gezegde waarheid, dat dezelve U in ledige oogenblikken eene niet onaangename uitspanning gegeven hebben; ik daarentegen van mijne zijde kan U opregt verzekeren, dat ik de Uwe altoos, met een bijzonder genoegen, leze en Uwe vragen mij steeds tot eene nuttige leering verstrekken. Aan Uw verzoek, om wederom met onderling schrijven, ook gedurende deze te doene reize, voort te gaan, voldoe ik gaarne, en zou daar aan reeds sedert lang voldaan hebben, wanneer er slechts iets, van welken aard ook belangrijk, was voorgevallen: doch dit niet zoo zijnde, heb ik, door het schrijven tot heden uit te

ſtellen aan U onnoodige porten en eene vervelende lezing geſpaard. Nu evenwel wil ik het ſtilzwijgen afbreken en even als in onze vorige briefwisſeling, met mijne aan boord komst, het oogenblik, het welk ik hier toe het best geſchikt oordeele, beginnen.

Bij het binnen komen met 's Lands Fregat *Thetis*, berigtte ik U, dat ik al dadelijk een bevel ontving om, tot het doen van *examen*, naar *Rotterdam* op te komen. Ik deed zulks, en na dezelve zoo voor de Admiraliteit in het bijzijn van twee Raadsheeren, onder den Examinator FLORYN in de navigatie of ſtuurmanskonst, als naderhand voor den Vice-Admiraal PICHOT in het beoefenend gedeelte der ſcheepsbeſtiering, te hebben afgelegd, werd ik als Luitenant ter Zee aangeſteld, op dit Schip, onder de bevelen van den Kapitein WILLEM KRUL geplaatst, en kwam daar toe den 22ſten Junij des vorigen jaars aan boord. Aanſtonds vond ik eene groote verandering, welke niet zoo zeer beſtond, in het galon hetwelk mijne weleer eenvoudige montering dekte, noch in de dragon of het veldteeken van den Staat, waar mede ik mij nu vereerd zag; ook niet in het aanmerkelijk onderſcheid van dit boord, het Schip *Mars* met 64 ſtukken en 418 koppen gewapend, en de *Thetis*, een Fregat van 36 ſtukken en 230 mannen, het welke ik verlaten had; maar veel meer in eene verandering, welke bijzonder in de betrekking zelve beſtond, waarin ik mij thans geplaatst zag; van

Adel-

Adelborst, een weinig beduidend wezen, zag ik mij tot Luitenant bevorderd en dus verheven tot een medegezagvoerend Officier, in welke hoedanigheid ik, als de vierde persoon in rang, op dit boord kwam.

Offchoon het Schip reeds eene reize naar de Middellandsche Zee gemaakt had, en met de *Thetis* te gelijk was binnen gevallen, kwamen er evenwel, zoo door verplaatsingen als andere veranderingen, een aantal onbevarene manschappen aan boord, welke in den zee- en krijgsdienst moesten onderwezen en geëxerceerd worden, hetwelk eene aanhoudende dagelijksche bezigheid gaf. Van tijd tot tijd kwamen er Oorlog- en andere Schepen binnen of zeilden naar Zee. Wij ontvingen ons geschut, kruid en andere behoeften, die alle ontscheept waren geweest, en den 4den Augustus kreeg ik verlof om naar mijne Ouders te *Oudewater* te gaan, alwaar ik tot den 19den verbleef en U ontmoette.

Onze Kapitein tot Schout bij Nacht bevordert zijnde, werd er bij zijne aan boord komst, de wimpel van den grooten top nedergehaald en de Schout bij Nachts vlag van den kruistop gehescheu, waarop dadelijk een salut van dertien schoten van alle de hier liggende Schepen ter eere van ons Opperhoofd volgde, hetgeen uit ons boord met een gelijk aantal schoten beantwoord werd. De naam van Schout bij Nacht aan een hoog militair Officier, aan eenen der Opperbevelhebbers van eene

Oorlogsvloot gegeven, klinkt, daar eene Vroedvrouw dikwijls, ten minſte op ſommige plaatſen, denzelfden naam draagt, zoo wonderlijk en vreemd, dat men veeltijds elkander nieuwsgierig afvraagt, waar zulks toch van daan mag komen? De Franſchen hebben hier voor het woord *Contre-amiral* en de Engelſchen *Rear-amiral;* de eerſte om dat hij achter of tegen den Admiraal, die de Vloot leidt, over zeilt, en de laatſte, eensdeels om deze zelfde reden en anderdeels, om dat hij zijne vlag van den achterſten mast voert. Maar nu wij Hollanders, wij noemen hem Schout bij Nacht? Hoogstwaarſchijnlijk is de reden deze: in de Vloten, zoo als ik reeds gezegd heb, is het de post van den Schout bij Nacht, de marschorde te ſluiten, de achterſte van allen te zijn en het oog op alles te houden; des nachts voert hij hier toe een vuur of lantaarn onder den boegſpriet, de plaats het meest geſchikt om hetzelve voor allen die voor hem zijn, zigtbaar te maken, en daar hij nu als de achterſte van allen, de eenige is, die bij nacht de afdwalingen en achterblijvingen der Schepen zien kan en de zorg is aanbevolen om zulks voor te komen en de achteruitblijvende of afdwalende weder met het gros der Vloot te vereenigen; waar bij men nog voegen kan, de gerustheid van de geheele Vloot en deszelfs vertrouwen dat de oplettenheid van den Schout bij Nacht hen beveiligt en verzekert, dat geen vijand bij nacht achter in de Vloot of het Konvooi zal indringen, zonder dat

dat hij zulks vooraf zien en waarschuwen zal; is het mijns inziens alleen hierin, dat men den oorsprong van den naam *Schout bij Nacht*, eenigzins gelijk staande met oppasser, beveiliger in den nacht, zoude moeten zoeken.

Kort na de aankomst van den Heer KRUL kwamen Hun Edele Mogende de Heeren Raden ter Admiraliteit op de Maze, aan boord, om het volk te monsteren, waarbij gesalueerd en geparadeerd werd. Na de monstering ontvingen alle de Schepelingen boven de gewone maand gagie een præmie van vijf en twintig guldens; den artikelbrief werd voorgelezen; den eed van getrouwheid afgelegd, en voorts hadden dezelfde pligtplegingen plaats, als ik U in mijnen eersten brief op mijne vorige reize beschreven heb.

In October kwam 's Lands Oorlog-snaauwschip de *Zephyr*, onder bevel van den Kapitein A. DELPHOS, binnen. Dit Scheepje was op zijnen terugtogt uit de Westindien, door eenen Engelschen Kaper, welke hem niet voor een Hollandsch Oorlogsvaartuig wilde erkennen, aangetast en na er eenigen tijd tegen geslagen te hebben, door brand die van binnen ontstond, genoodzaakt geworden, de vlag te moeten strijken. De Kaper Kapitein thans zijnen misslag bespeurende, had hem weder laten zeilen, doch dit nam niet weg, dat er een' Hoogen Zeekrijgsraad belegd werd, om deze zaak en bijzonder het gedrag van den Kapitein DELPHOS te onderzoeken, met dat gevolg, dat hij volkomen

gebillijkt en geheel vrijgesproken werd. Gedurende dat deze Hooge Zeekrijgsraad, zich hier te *Hellevoetsluis* bevond, gebeurde het, zoo men verhaalt, dat de Presidënt met den Fiscaal derzelve, de Heer Luitenant Admiraal Baron VAN WASSENAAR en den Heer Advokaat TULLING, te zamen eene wandeling doende, in het terugkomen, de Sloep van den *Zephyr* aan den wal vonden leggen en een der daar bij wachthebbende matrozen op den oever. De Fiscaal een (zoo als men zegt) praatje met hem willende maken, vroeg onder anderen: Was men niet gesurpreneerd door den aanval? De matroos zag hem op dit vragen gapende aan. Hij vervolgde: Had er geene confusie plaats? — Waren de Kapitein en de Officieren tranquil? — Kon men niet bemerken dat de tramontane verloren was? — De matroos gaapte al wijder en begreep van het een, even zoo veel als van het ander; dat is: geen woord. Zoo dat eindelijk de Admiraal verzocht, hem op zijn zeemans te mogen aanspreken, en dit toegestaan zijnde, vroeg hij: Was jellui niet bedonderd jongen! toe je zoo onverwacht plukhaarde? Neen, blaauwe blixem, neen Admiraal! was het antwoord, en deze laatste taal verstond de matroos. *Non e vero, bene trovato.*

Op bevel van den zoogenoemden Admiraal moest het uitstekend havenhoofd van *Hellevoetsluis* door pagaaijers worden aangetast. Pagaaijers noemt men de matrozen die de pagaaijen voeren, en deze pagaaijen zijn korte roeispanen, waar mede het wa-

ter

ter als geschept wordt. Zij hebben boven de riemen dit groot voordeel, dat zij eensdeels veel minder plaats beslaan, waardoor men meer volk in het vaartuig plaatsen kan; en daar zij anderdeels het geluid, hetwelk eene roeijende sloep, reeds op een' grooten afstand doet hooren, niet geven, kan men met de pagaaijen zijnen vijand, vooral bij nacht, in stilte naderen en hem somtijds overrompelen. In zoodanige sloepen bevinden zich gemeenlijk: tien soldaten met geweren en sabels; vier grenadiers met geweren, sabels en handgranaten; acht roeijers met geweren, sabels en enterbijlen; acht pagaaijers met pistoolen en enterbijlen; de kwartiermeester en korporaal met donderbussen en sabels, en eindelijk een luitenant benevens een of twee adelborsten met pistolen en sabels gewapend, makende te zamen een getal uit van vier of vijf en dertig mannen. Zeven dus toegeruste vaartuigen, die anders gemeenlijk dienen om kleine vaartuigen te enteren en landingen te doen, pagaaiden naar het wester havenhoofd en deden daar, voor het oog van een aantal aanschouwers, onder een geweldig vuur en het gestadig werpen van handgranaten, alle soorten van manœuvres, waarin de Luitenant KRAYENHOFF buiten allen twijfel de eere wegdroeg. Na dat de Admiraal de Officieren bedankt had, kwam onze sloep, die onder bevel van den eersten Luitenant VAN DAM daar heen was geweest, aan ons boord terug.

In November kwam onze Opperschipper te

overlijden. Men deed het lijk kisten, en bij het van boord gaan, ten einde het ligchaam aan de aarde toe te vertrouwen, hadden de volgende plegtigheden plaats: de kist werd met eene Hollandſche of zoogenaamde Prinſevlag overdekt, zoodanig dat de drie kleuren, rood, wit en blaauw, zigtbaar waren. Roeijers namen dezelve op hunne ſchouderen en droegen ze vervolgens, door alle de Onderofficieren gevolgd wordende, driemalen rondom den grooten mast. Een ieder was verpligt de muts of ronden hoed af te nemen, en daar na ſcheepte men de kist, in een der ſloepen, waar van de wimpel ter halver ſtok woei. De Dek- of Onderofficieren der matrozen begaven zich in eene tweede, en anderen in eene derde ſloep, en dus roeide men, met lange trekken, in eene ſtatige orde, achter den anderen, naar den wal.

Den 6den December was den dag waar op ons zeilen bepaald was, men kreeg dus twee lootſen aan boord, het tuig werd in orde gebragt en alles gereed gemaakt om dadelijk in zee te kunnen ſteken. Den 26ſten liep de wind oostelijk, waarop de Schepen *Prinſes Carolina*, *Castor*, *Brielle*, *Jazon*, *Bellona* en *Arend* met het Oostindisch Compagnies Schip *Batavia* onder zeil gingen; doch allen moesten terug komen, tot den 30ſten, wanneer de vier laatſte Fregatten gelukkig in zee kwamen. Wij konden intuſſchen van deze gelegenheid géen gebruik maken, door dien er, volgens het zeggen der lootſen, geen water genoeg

op

op den drooge, een bank die voor of in het Goereesche zeegat ligt, zoude gevonden worden en wij ingevalle men zeilde en te rug moest keeren, in gevaar zouden kunnen raken van ons door den ijsgang die alle dagen moest gewacht worden, overvallen te vinden. Men besloot dus liever eene goede en veilige legplaats voor het schip, gedurende deze vorst, te zoeken, dan een gewaagd zeilen te beproeven; en ingevolge daar van, haalde men de bodem achter het wester haven hoofd tegen den wal aan, meerende voorts wel vast, met touwen op het hoofd en aan den vasten wal en een anker op zee. Het fregat *Castor* kwam tegen onze zijde en het Oostindiesch Compagnies schip achter ons leggen, terwijl het schip *Prinses Carolina* zich achter het oosterhoofd borg.

Tot den 4den Januarij bleven wij in dezen schuilhoek, doch toen, de wind weder oostelijk loopende, zeilden wij van daar tot onder de *Goeree*. Dan, den volgenden dag, wanneer wij meenden in zee te steken, draaide de wind om en noodzaakte ons te rug te keeren en op de reede van Hellevoet te vertuijen, dat is voor twee ankers te gaan leggen. Het oostindiesch schip dat met ons mede was gezeild, had, aan den noordwal vast rakende, eenige, doch evenwel weinig beduidende, schade bekomen, alzoo het den 7den met alle gereed liggende oorlogschepen en koopvaarders behouden in zee kwam. Wij intusschen, behoorden ongelukkig niet tot dit getal, alzoo onze lootsen, alle de lootsen bij een

hebbende laten roepen, na het innemen van hun ne gedachten, besloten van niet te zeilen, vermeenende, dat het schip niet buiten gevaar zoude zijn wanneer men eenmaal aan de *Goeree* liggende, niet in zee konde komen, het zij door te weinig wind of andere oorzaken, welke te meer te vreezen waren daar men dagelijks ijs te wachten had en het den volgenden morgen reeds de laatste dag van het springtij was. Wij keerden dan naar onzen hoek achter het wester havenhoofd te rug, bespijkerde het schip rondom tusschen wind en water (*) met planken, opdat het door het drijfijs niet zoude beschadigt worden, bragten tot het zelfde einde de raketenen (†) om de touwen en deden voorts alles wat de menschelijke voorzigtigheid ter verzekering vorderde. Wij leggen er heden nog en hebben gedurende de lange maand welke wij hier hebben doorgebragt, ongeloofelijk veel ijs met de felle en sterke ebtijen van boven zien komen; deze schotsen waarvan sommige vrij groot zijn, kruijen dikwijls op elkander en nemen dan door de kracht des strooms voortgedreven, alles mede wat hen in

(*) Tusschen wind en water, dat is gedeeltelijk onder en gedeeltelijk boven water, zoo laag en zoo hoog als men reden had voor het drijfijs bevreesd te zijn.

(†) Raketenen, zijn ijzere ketenen waar mede men, in geval van gevecht, de raas aan de masten verbindt, en belet dat zij niet naar beneden kunnen vallen, al worden ook de touwen, waarin zij anders hangen aan stukken geschoten.

in den weg ontmoet; zij ſnijden de touwen door; kwetſen de ſchepen; voeren hen weg en verbrijſelen ze ſomwijlen geheel en al. Men heeft dagen gehad dat de gantſche reede en gij kent derzelver uitgebreidheid, niets dan een enkel voortkruijend ijsveld vertoonde, dat zich naar zee en dus verder als het oog bereiken kan, uitſtrekte. Dan offchoon het vreemde van dit gezigt iets groots en niets onaangenaams heeft, kan echter dit ſober vermaak niet opwegen tegen de nijpende koude van dezen fellen winter, welke in weerwil der kagchels bijna onverdragelijk is.

TWEEDE BRIEF.

Madera, Augustus.

Voorzeker is er eenen langen tijd verloopen ſedert ik U mijn laatst verhaal toezond; maar ook in lange is er niets aanteekeningswaardig voorgevallen. Den 17 Februarij zijn wij weder op ſtroom gehaald; verſcheidene Engelſche oorlogsfregatten zeilden in en weder uit; en den 8ſten Maart hebben wij de verjaardag van den Stadhouder gevierd; zulke berigten zijn U toch wel niet belangrijk genoeg om brievenporten te betalen.

Om nu evenwel den draad te volgen, moet ik U in dezen eerst kortelijk verhalen alles wat op de reede is voorgevallen en U dan vervolgens naar herwaarts geleiden. Ik zeide hier boven met een woord dat er verſcheidene Engelſche oorlogsfregatten in en uitzeilden; een derzelve had de ſtoutheid van op onze reede en binnen het geſchut onzer ſchepen, twee matrozen van een Engelsch koopvaarder te presſen en met geweld tegen wil en dank van hen en hunnen ſchipper, bij zich aan boord te doen brengen. Het natuurlijk gevolg daarvan was, dat er aanſtonds van wegen den koopvaardijſchipper of kapitein, klagten bij ons werden ingeleverd en daarop werd er dadelijk eene ſloep af-

afgevaardigd, om aan den Engelſche bevelhebber onder het oog te brengen, dat zulks met de wetten onzer natie en de achting aan een vreemd grondgebied verſchuldigd, ſtreed en men dus van hem verzocht deze twee mannen weder te rug te geven; dan dit weigerde hij en niet dan op een ernſtig en dringend ſchrijven van den Schout bij Nacht werden zij, met eene nadere ſloep welke men hem toezond, medegegeven.

In April, raakten wij, de wind na het Oosten geloopen zijnde, weder onder zeil, ten einde op nieuw te beproeven of men in zee zoude kunnen komen. Het ſchip de *Prinſes Carolina*, gaf ons het ſalut van dertien ſchoten, een getal hetwelk aan een Schout bij Nacht toekomt en wij bedankten weder met elf of twee minder, welke voor den meerderen rang werden ingehouden. De ſtilte evenwel verijdelde ook dra deze poging en deed ons welhaast op vier vademen ſtekgrond met overhaasting ten anker komen, met dit gevolg, dat het ſchip, zoo dra de ebbe een weinig geloopen had, aan den grond raakte en door het ſterk wringen de roerpen brak. Weder vlot en dit gebrek verholpen zijnde, zeilden wij tot bijna aan den hoek van de *Kwak*, doch hier de ſtroom niet kunnende dood zeilen, moest er al wederom geankerd worden en den volgenden dag de wind omgeloopen zijnde, keerde men te rug en vertuide weder op de reede. Daags na deze mislukte poging kwam een bode van de Admiraliteit aan boord, met eene aanſchrij-

ſchrijving dat de zeildag voor eerst was uitgeſteld en men tot nader bevel moest blijven leggen; en juist woei nu de ſchoonſte wind die men wenſchen kon om in zee te komen, zijnde Oost Zuid Oost met een frisſche Bramzeils koelte. Zeker is het, ten minste zoo zeggen alle de lootſen, dat het minſte dat de wind benoorden het Oosten is, de zee zich op den drooge, de bank die voor het zeegat ligt, verheft en er als dan gevaar is om met een ſchip, het welk zoo als het onze twee en twintig voeten diep gaat, uit te zeilen; waar van zij ten bewijze, voorbeelden van ſchepen bijbrengen, die, terwijl wij aan de *Goeree* lagen op vijftien voeten waters zouden geſtoten hebben, niettegenſtaande zij niet meer dan tien voeten diep gingen.

In Mei werd onze eerſte Luitenant de Heer A. J. VAN HALM tot Kapitein ter zee bevorderd en onze derde Luitenant de Heer VAN HALTEREN, juist op een ander ſchip geplaatst wordende, maakte deze voor mij gelukkige verandering, dat ik van jongſte tot tweede Luitenant aan dit boord opklom en een veel beter verblijf verkreeg, daar ik de middelhut verliet en mijnen intrek in de achterhut kon nemen.

In het laatst der zoo even genoemde maand Mei, onze zeildag op nieuw bepaald en de wind Oost geloopen zijnde, gingen wij dan ook weder onder zeil, doch moesten even als de vorige reizen, door ſtilte ankeren en den volgenden dag met een Noord-

Noord-Westenwind te rug keeren. De wind liep vervolgens weder Noorden en daar beoosten, doch een onzer lootsen, bij eenen binnenkomenden visscher aan boord varende, kreeg berigt, dat de zee tot brekens toe op den *Hinder* stond, het geen moest doen besluiten te blijven liggen; want liep men eens na de *Goeree*, zoo vond men een' afgaanden grond, lager wal en eene naauwte die naauwelijks vergunde touw te kunnen steken: alle redenen, die, daar het in zee komen toch als onmogelijk werd beschouwd, deden aanraden, om op de reede te blijven leggen en liever eene betere gelegenheid af te wachten. In het begin van Junij zeilden wij evenwel met een Oost ten Zuiden wind na de *Goeree* en bleven er acht dagen met den schoonsten Noord-Oosten wind, om de reeds meermalen opgegevene redenen, liggen, de zee op den drooge te levendig staande. Men keerde eindelijk te rug, doch naauwelijks waren wij op onze oude legplaats, of de wind liep weder Oost en deed nogmaals na de *Goeree* zeilen en den volgenden dag op nieuw te rug naar de reede. Een heen en weder zeilen dat aan ons allen allerellendigst verveelde en bijzonder het volk geweldig tegen de borst stond.

Kort daar na werd een onzer deserteurs of weggeloopenen van een Oostindiesch Compagnies schip, waarop hij op nieuw dienst genomen had, gehaald, in boeijen gesloten en binnen weinige dagen voor eenen krijgsraad te regt gesteld. Geene

vol-

voldoende verſchooningen kunnende bijbrengen, was het vonnis, hetwelk na het ſtrengſte regt, volgens den krijgsartikelbrief, den dood moest zijn, welhaast geveld en hij veroordeeld om driemalen van de ra te vallen en op ieder der hier leggende s'lands ſchepen met vijftig ſlagen gelaarsd te worden. Dit van de ra vallen, viel bij ons aan boord voor; maar alvorens er U eene beſchrijving van te geven, dien ik wel te zeggen wat eene ra is. Gij kent de regtopſtaande masten der ſchepen, die gemeenlijk uit drie deelen beſtaan, als: de mast zelve, de ſteng en de bramſteng; hier aan ziet men dwarshouten waar de zeilen aan zijn vastgemaakt; de onderſte die de grootſte en breedſte zijn en dus ook de zwaarſte zeilen dragen, zijn boven aan de eigenlijke masten zelve, zoodanig vastgemaakt dat men her wel heen en weder, maar niet op en neder bewegen kan; de andere kunnen langs de ſtengen hooger en lager geheſchen worden: deze dwarshouten nu, die de zeilen dragen, worden raas genoemd. Na dat de ſententie met de daar ſteeds bij plaats hebbende *ceremonien* gelezen was, werd de gevangene of de *patient*, zoo als gij hem verkiest te noemen, na alvorens zoo veel mogelijk ontkleed en aan handen en voeten gebonden te zijn, aan een touw, waar van het eene einde door een blok op de nok der ra was heengeſchoren, zoodanig vastgemaakt, dat hij, als regt op, eenigzins uitgerekt ſtond en tot meerder verzekering en gemakkelijker zinking

king, had men de voeten, op eene zekere hoeveelheid lood, aan hetzelfde touw gebonden, doen rusten. In dezen ſtaat hees men hem op tot aan de nok of de uiterſte ſpits der groote ra en liet hem toen eensklaps, op het commando, of bevel van: *los allemaal!* in het water vallen. Door het lood zonk hij oogenblikkelijk en tot eene zekere diepte gekomen zijnde, heesch men hem met gezwindheid weder tot zijne vorige hoogte op; toen liet men hem andermaal vallen en dit gebeurde ingevolge zijn vonnis tot driemalen toe. Na deze herhaalde dompeling maakte men hem los van het touw en bond hem op nieuw vast aan de nok of het onderuiteinde van de bezaansroede, een ander rondhout van den achterſten mast en in dezen ſtaat ontvong hij van ieder der dekofficieren, dat de onderofficieren der matrozen zijn, van den hoogſten af tot den laagſten toe, een ſlag met een dik daar toe opzettelijk gemaakt touw, op de onderbroek, tot het bepaalde getal van vijftig. Dit heet men laarzen. Van deze geeſſeling en de ſchrik der duikeling werd hij ſlaauw; men bragt hem weder tot zich zelven en ſloot hem tot des anderendaags in boeijen, wanneer hij de ſtraf der laarzing op de andere 's Lands Schepen, waar van er, gelukkig voor hem, maar twee lagen, ontving. — Nu ben ik verzekerd dat Gij dit een ijſſelijk en misſchien wel wreed vonnis zult noemen en ook zoo kwam het in den aanvang aan mij, die zulks nog nimmer gezien had, voor; doch bij nader inzien

beſtaat het ijsſelijke, alleen, ten minſte voor het meerendeel, in den toeſtel en ik heb naderhand meer dan één matroos hooren zeggen, dat hij, wat het van de ra vallen betreft, zulks voor een' enkelen borrel wilde doen. De laarzing alleen is eigenlijk hetgeen de ſtraf uitmaakt en zulks geſchiedt wel opzettelijk met een dik touw, om dat een dunner touw veel ſterker klemmen en door zou dringen. Daarbij zoo houd in het oog, eensdeels dat de dood op de deſertie ſtaat en dus al wat minder is dan de dood een eigenlijk genadebetoon genoemd kan worden: en anderdeels, dat ſterkafſchrikkende ſtraffen ten hoogſte noodig zijn, om een' ruwen hoop menſchen, waaronder bij wijlen, zonder dat men zulks weet, het ſchuim der aarde gevonden wordt, in een klein plaatsbeſtek in tucht en pligt te houden; hoe zou het zonder dezelve mogelijk zijn, dat vijf of zes menſchen, uit welk klein getal meesttijds de Kapitein en zijne officieren beſtaan, eenen zoodanigen woesten hoop, die dikwijls zoo als nu op dezen bodem eenige honderden uitmaakt in tucht en orde zouden kunnen houden? en zoo zulks al mogelijk ware onder Sterkten en Oorlogſchepen van welke men hulp en bijſtand verwachten kan, hoe zou het gaan in volle zee, alwaar men van alle menſchelijke hulp afgeſcheiden, geheel als 't ware aan hen is overgegeven? Neen lieve Vriend! wanneer Gij dit bedaard nagaat, dan kan den artikelbrief, hoe wreed ſommige ſtraffen, daar in voorgeſchreven, ook ſchijnen mogen, niet

wor-

worden afgekeurd, offchoon ik gaarn erkenne, dat de tijden van heden, meer beſchaafd dan die waarin dezelve ter wereld kwam, enkele veranderingen en verzachtingen gedoogen en zulks wordt ook door de krijgsraden in het oog gehouden.

In de vorige maand Junij kwam er een Luitenant van eenen Franſchen Kaper bij ons aan boord, verhalende, dat hij in zee vijf Engelſche Coljers of Schepen met Steenkolen geladen, had genomen en prijs gemaakt; dat hij vier derzelve had gerandzoeneerd en dadelijk na deze gebeurtenis een dier gerandſoeneerde, het Schip waarop hij zich bevond, met geweld van wapenen had aangetast en hernomen; verzoekende dus om regt. Wij hielden, door den Heer VAN BOOMS, Kommandeur van 's Lands Uitlegger, wiens post is de Schepen uit en in te klaren, hier toe verzocht, deze bedenkelijke prijs, waarop en Engelschman en Franschman het regt van eigendom beweerde, onder ons geſchut en namen zijne kleine vaartuigen bij ons aan boord, tot dat er antwoord van Hun Edele Mogende de Heeren Raden ter Admiraliteit op de *Maze* zoude zijn ingekomen. Dit antwoord kwam ook, na een paar weken wachtens, aan en beſliste het geſchil ten voordeele der Engelſchen. Wij gaven dus de prijs aan de hernemers terug en de Franſche Kapergasten, woedend en ſchreeuwende over de onregtvaardigheid, welke zij zeiden dat hun was aangedaan, vertrokken over land naar *Duinkerken*. — Om nu de ſtaat van het geſchil

wel te vatten, dient men in het oog te houden, dat randſoeneren eigenlijk is: iets weder in, iets weder terug koopen; vrijkoopen het geen men door den vijand verloren heeft. Zoo kochten de krijgsgevangenen, offchoon reeds in de vijandelijke ſteden aangekomen, weleer zich zelven vrij; iets dat tegenwoordig weinig meer plaats heeft dan alleen in *Algiers*, *Tunis*, *Tripoli* en andere roofſteden op de kust van *Barbaryen*. Een genomen Schip te randſoeneren, beſtaat dan hier in: dat de Kapitein van den prijs, nu krijgsgevangen, zich zelven, zijn volk en zijn Schip weder inkoopt, voor eene zoodanige ſom als men onderling is overeengekomen en deze ſom met wisſelbrieven op zijnen reeder, zijn patroon, of is hij zelf eigenaar, op zijn kasſier getrokken, betaald. Hij is dus zoo dra het accoord of verdrag getroffen is, weder vrij en kan gaan werwaarts hij goed vindt; maar mag hij daarom, vóór de betaling zijner ſchuld, aanvallender wijze handelen en heeft hij nu ook het regt verkregen, om zijnen overwinnaar, door geweld van wapenen, zoo even van hem te rug bekomen, tot iets, het zij dan ook wat het zijn moge, te dwingen? Dit is het geen eigenlijk te beſlisſen viel.

In dezelfde maand Julij zijn wij weder driemalen te vergeefsch naar de *Goeree* en dus ook driemalen wederom terug en op de reede gezeild. Dit gedurig en herhaald heen en weder varen, baarde in het land vele bedenkingen en gaf ſtoffe tot al-

ler-

lerhande gedachten. Sommigen zeiden openlijk, dat de Heer KRUL niet verkoos om naar zee te gaan en anderen, dat het de wil onzer meesters niet was om ons uit te zenden, even als of menſchen, oorzaken waren van gebeurtenisſen, die men alleen aan Gods weer en wind moet toeſchrijven. Dan woei het te hard, dan was het te ſtil; heden was er geen water genoeg en morgen ſtond de zee op de bank *den drooge* te hol en te levendig; voeg hier bij de groote en misſchien overdrevene angstvalligheid der lootſen, weinig gewoon met zulke diepgaande Schepen om te gaan. Met alle deze tegenheden worſtelden wij tot den eerſten Augustus, wanneer men eindelijk na achtmalen te vergeefsch aan de *Goeree* geweest te zijn, behouden in zee kwam. Deze herhaalde pogingen, want ik zwijge nu nog van de menigvuldige malen, dat de ankers te vergeefsch geligt zijn geweest, welke allen op niets waren uitgekomen, gaven voorzeker, aan hen, die aan voorteekens gelooven, geen gelukkig vooruitzigt, den oudſten zeelieden geheugt een diergelijk geval niet. Hier bij komt, het voorgevoel het welk ons Opperhoofd ſchijnt te voeden van nimmer zijn vaderland te zullen wederzien; een voorgevoel dat zoodanig op hem werkt, dat hij zelve bekend nimmer zoodanig aangedaan geweest te zijn, als deze maal bij het affcheid nemen zijner Vrienden; hij zeide hun ſchier een eeuwig vaar wel! De voor de hand zijnde reize is volkomen tegen zijn genoegen en

KRUL is in ſommige oogenblikken KRUL niet meer. Trouwens als men onpartijdig zijn zal en de tegenwoordige hagchelijke omſtandigheden waarin alles zich, bijzonder na het geval tuſſchen den Grave VAN BYLAND en de Commodore FIELDING, voorgevallen (*), bevindt, in aanmerking neemt, kan het niet anders zijn of een Vlootvoogd, (want zulks is een Schout bij Nacht toch even zoo wel als een Luitenant Admiraal) alleen, met een enkel Schip, zonder Vloot, in zee gezonden, kan, zegge ik, niet anders dan zwarte vooruitzigten hebben. Wij zijn, ja, nog heden buiten den oorlog, maar wie zegt hoe lang dit duren zal en welk een gevolg de woedende ſtrijd van *Engeland*, tegen zijne Volkplantingen in *Noord-Amerika*, thans door *Frankryk* openlijk ondersteund, ook voor ons, hebben zal? Daarenboven de Westindiſche eilanden liggen op een' zoo grooten afſtand van het moederland; de grootſte gebeurtenisſen kunnen voorvallen, zonder dat wij er iets van gewaar worden dan met den ſlag zelven.... Maar weg zwarte gedachten, weg alle zwaarmoedige denkbeelden, laten wij het bruin gordijn het welk de donkere toekomst bedekt niet trachten weg te ſchuiven en vertrouwend berusten in den wijzen wil van diezelfde Algoedheid, welke tot ons eigen heil die toekomst verborgen houdt.

De

(*) Zie hier de Vaderlandſche Historie Vervolg op WAGENAAR 2de Deel, 3de Boek.

De Noordzee zeilden wij voorſpoedig door en liepen het *Fals*, eene zekere gevaarlijke bank in de nabijheid der Hoofden, zoo na voorbij dat wij derzelver branding tot op een korten afſtand zagen. Des anderendaags bragt een frisſche voorwind ons door de Hoofden heen, eene aan U bekende naauwte die den ingang van het Kanaal maakt en hier vonden wij een aantal Engelſche Oorlogſchepen kruisſen, waar van er ſommige ons ſpraken en allen ons zeer gerust liet heenzeilen. In het Kanaal viel niets van aanbelang voor, dan de ontmoeting van een Brik of Brigantijn die naar *Ooſtende* moest en door ons verpraaid, dat is, door de roeper geſproken en verzocht werd, om bij zijne aankomst bekend te maken, dat hij ons op de hoogte van *Plymouth* in eenen goeden ſtaat gezien had. Indien hij nu, zoo als wij vertrouwen zijn woord heeft gehouden, dan ook zijt Gij door de nieuwspapieren hiervan onderrigt geweest.

Van *Lezard*, die bekende Kaap of uithoek van *Engeland*, begonnen wij onze lengte te rekenen. Wat dit eigenlijk is zal ik U, offchoon gij ook geen Zeeman zijt, wel niet behoeven te zeggen, daar Gij weet, dat even, als de breedte den afſtand is, op welke men zich benoorden of bezuiden de evennachtslijn, gemeenlijk de linie genaamd, bevindt, de lengte den afſtand aantoont, welke men beoosten of bewesten eene bepaalde plaats is. De Engelſchen rekenen hunne lengte van *Londen*, de

Franſchen van *Parys*, en wij, met meer andere Volken, als: de Spanjaarden, de Portugeezen, de Denen, Zweden en andere, in navolging der eerſte ontdekkers, van de Kanariſche eilanden en wel van den beruchten hoogen berg op het eiland *Teneriffa*, algemeen onder den naam van Piek van *Teneriffa* bekend.

Op de gronden zagen wij een' Kotter die een Smakſchip aandeed en eenige dagen hier na, joeg een zoodanig vaartuig ook op ons, met een' drift en ijver, die hem de bramſteng van boven neder deed zeilen; wij minderden zeil om hem in te wachten, doch bij het naderen zag hij waarſchijnlijk, dat het brokje, een Schip van 64 ſtukken, te groot voor hem was; ten minſte hij ſtak weder bij den wind op en wij vervorderden toen onze reis. Na dezen kwamen er drie Schepen uit de west opdagen, die kracht van zeil maakten en ons, zoo het ſcheen, wilden naderen; wij minderden zeil en wachten ook deze in, hijſchende te gelijk vlag, geus en wimpel om aan te toonen tot welke natie wij behoorden; waar op de grootſte van hen de Franſche toonde, zijnde dit een Fregat van 36 ſtukken en de twee andere Koopvaarders, die hij waarſchijnlijk onder geleide had. Alles was bij hem aan boord ſlagvaardig, doch evenwel, en dit zal niemand, in aanmerking der beide Schepen, verwonderen, kon men aan verſcheidene klaar liggende kleine Zeilen, ook zien, dat hij, in gevalle hij ons voor vijand erkend had, gereed was

om

om het op een loopen te kunnen zetten. Thans ons onpartijdig vindende wachtte hij zijne Koopvaarders in.

Bij het voorbijzeilen der *Barlinges*, klippen op de Portugeesche kust, aan U uit vorige brieven bekend, werd het valgeld wederom opgehaald, om daar voor op *Madera*, waarheen de wil was, wijn te koopen en deze zoogenaamde plegtigheid had met de gewone vrolijkheid plaats.

De wind bleef in ons voordeel en den 16den van deze maand bereikten wij *Porto Sancto*, een klein eiland dat aan de Portugeezen toebehoort en niet verre van dit grooter eiland, waar van ik U dezen schrijve, afligt. Het heeft ter wederzijde eene klip en is zeer kennelijk. In eenen volgenden zal ik er welligt iets meer van zeggen. Van hier deden wij gedurende eenige dagen vergeefsche pogingen om *Madera* te bereiken, daar de hoogte der bergen ons telkens de wind benam. Den 19den evenwel gelukte het en wij kwamen ten anker.

Nu wordt het tijd om af te breken, daar er binnen een uur een Schip van hier naar het vaderland onder zeil gaat; een ander die ook bijna gereed, binnen veertien dagen denkt te vertrekken, zal U berigt geven, hoedanig ik het hier gevonden heb.

Vaar wel!

DERDE BRIEF.

Madera, Augustus.

Voor het eiland *Madera* liggen drie kleine onbewoonde eilandjes of eigenlijk maar groote klippen, de *Sertes* genaamd. Op het grootſte dezer moet eene put gevonden worden, waar bij men wil, dat zich in ſommige maanden van het jaar kanarievogels zouden ophouden, zonder op de andere eilanden óf zelfs in andere maanden gevonden te worden.

Terwijl wij de baai van *Fonſyaal*, de voornaamſte plaats van het eiland *Madera* inſtevenden, kwam er juist een Engelsch Oorlogſchip van 74 ſtukken, een Fregat van 36 ſtukken, twee Koopvaarders van dezelfde natie en een Kaper van 24 ſtukken, uitzeilen, welke Schepen, ter naauwer nood de jagt van een Fransch Eskader ontkomen, die het gros van hun Konvooi uit drieënvijſtig zeilen beſtaande, had prijs gemaakt, hunne toevlugt hier heen hadden genomen. Op het Kaperſchip, bevonden zich twee aardige jonge Juffrouwen, die misſchien ook wel op buit voeren; ten minſte een verblijf op eenen bodem als deze, geeft grond tot dergelijke vermoedens. — In de zoo evengenoemde baai van *Fonſyaal* lieten wij het anker op vijfentwin-

twintig vademen waters vallen en vertuiden met een werp. Het Kasteel werd door ons met dertien ſchoten begroet en na dat deze met een gelijk getal bedankt waren, zond men den eerſten Luitenant aan den wal om aan den Gouverneur kennis van onze aankomst te geven en de gewone pligtplegingen af te leggen.

Iemand die den wil hier heen heeft, doet het best van twintig mijlen beoosten het eiland op de breedte te loopen, ten einde verzekerd te zijn het om de west te zullen vinden (*). De *Sertes* liggen niet zoo verre van *Porto Sancto* als de kaarten aanduiden en met gerustheid kan men tusſchen het noordelijkſte dezer klippen en *Madera* heen loopen, daar er niets te vermijden valt dan het geen zigtbaar is. *Fonſyaal* ligt aan de zuidzijde, het naast aan den westhoek van het eiland. Wanneer men uit zee komt en deze ſtad nog watert, dat is: zich even boven de kimmen begint te verheffen; ziet men boven dezelve, omtrent op de halve hoogte in het land, eene kerk met twee vierkante witte torens. Nader komende ziet men de ſtad als van het ſtrand langzaam opwaarts rijzen en

(*) Dus ſchreef men en moest men ſchrijven in den jaare 1780. Thans, nu het gebruik van het Sextant meer bekend is, en de afſtanden der hemelſche ligchamen, door alle Zeelieden kunnen gemeten en daar door de lengte berekend worden, is deze voorgeſchrevene voorzigtigheid onnoodig.

en welhaast vertoont zich het kasteel *de Leeuw*, met eenen witten muur op eene zwarte klip, aan de westelijkſte zijde der ſtad. Het genoemde klooster of kerk houdt men in het Noorden ten Oosten en nadert *de Leeuw;* alleenlijk verdacht zijnde dat men met eene westelijke deining het niet te nabij moet nemen, alzoo het er diep en ſteil is en men met ſtilte veeltijds daar heen wordt gezet. Het Kasteel *de Leeuw* houdt men Noord Noordwest en Noordwest ten Noorden en wanneer men dan den oosthoek der reede, bezuiden het Oosten en den westhoek, bezuiden het Westen begint te zien, kan men op 60 en 50 vademen grond gooijen. Men ankert op 35 of 30 en deze diepte heeft men, daar het ſpoedig opdroogt, al zeer ſchielijk. Het kasteel *de Leeuw*, houdt men, ankerende, ook op dezelfde ſtreek en niettegenſtaande er vele zeelieden zijn die het vertuijen verkiezen, is het evenwel om een aantal redenen beter zulks niet te doen. Met een opkomende Zuiden wind ligt men hier zeer kwalijk en daar de grond bovendien vuil is en er altoos eene hooge zee of deining ſtaat, kan men het hier veilig voor eene ſlechte reede houden.

De voorname oorzaak van ons binnen vallen, is om water te halen en dit vindt men onder de groote batterij, die in het midden der ſtad, aan het ſtrand gelegen is. De fonteinen zijn van zoodanige hoogte dat men er een aam onder kan leggen. Om nu het werk te beſpoedigen, deed men

de

de Barkas, het grootſte onzer vaartuigen, met geheele leggers, vaten die zestien ankers inhouden, geladen, op een' afſtand van het ſtrand, dat zeer vlak is, voor dreg leggen: de Sloepen die okshoofden en amen inhielden, liepen tegen het ſtrand op en eene dezer vaten vol zijnde, werd het met een opgeſlagen tros, nabij de Barkas gehaald en vervolgens met eenen takel, dat om de mast van dit vaartuig vast was, binnen boord geheſchen, in de leggers geſtort en dan weder met dezelve tros aan den wal gehaald, het welk met eene zoodanige gezwindheid voortſpoedde, dat wij dagelijks drie volle Barkasſen, behalve de Sloepen aan boord kregen.

Madera wordt onder *Afrika* gerekend en ligt op 32 graden 25 minuten Noorder breedte en omtrent op 359 graden en 6 minuten lengte. Door de ſlechte en verkeerde plaatſing van dit eiland in onze Kaarten, hadden wij, bij het aandoen van hetzelve eene misgisſing van 27 mijlen Oost en waren aldus genoodzaakt het in diezelfde Kaarten te verleggen (*). De eerſte ontdekking van hetzelve om van de Pheniciers te zwijgen die ook dit eiland hoogstwaarſchijnlijk bezocht en gekend hebben,

(*) Men weet dat ſedert het oorſpronkelijk ſchrijven dezer brieven, onze Zeekaarten aanmerkelijk verbeterd zijn en ook bijzonder de Kaart, waar van hier geſproken wordt, welke algemeen onder den naam van den Overzeiler bekend is.

ben, is men in later tijden, toen deszelfs beſtaan eeuwen lang in vergetenheid was geraakt, verſchuldigd, aan den Portugees BARTHOLOMEUS PERESTZELLO die in het jaar 1419, op bevel van den ſchranderen Prins HENDRIK Hertog van *Viſeo*, den vierden zoon van Koning JOHANNIS, met drie Schepen uit *Liſſabon* gezeild was om bezit te nemen van het eiland *Porto Sancto*, des jaars te voren, door een bijzonder toeval gevonden. Ik zeg bij toeval, aangezien het Schip, door denzelfden Prins in 1418 onder bevel van JOAN GONZALVEZ ZARCO en TRISTAN VAZ, twee Heeren van zijne hofhouding, uitgezonden, om te trachten de Kaap *Bojador* om te zeilen, in weerwil van alle de pogingen dezer zeelieden, die, zoo als men in de kindsheid der kunst altoos deed, de koers digt langs het Afrikaanſche ſtrand hielden, door een' fellen ſchielijk opkomenden wind, zeewaarts in werd gedreven, welk toeval hen, wanneer zij zich als reeds verloren beſchouwden, op een onbekend eiland deed aanlanden. Dit eiland nu, werd door hen, juist om deze gelukkige ontkoming, *Porto Sancto* genoemd. Met de blijdſchap, aan een zoo groot geluk, als de ontdekking van een nieuw eiland, in dien tijd was, eigen, keerden zij te rug naar *Portugal* en werden door den wijsgeerigen HENDRIK, die door dit weinige, zijne hoop welke zich veel wijder uitſtrekte ten ſterkſte gekoesterd vond, met toejuiching ontvangen en nu werd PERESTZELLO, zoo als gezegd heb,

heb, uitgezonden, om van dat nieuw gevonden eiland bezit te nemen. Na dat deze bevelhebber zich hier gevestigd had, viel zijne aandacht, op eene ſteeds blijvende zwarte plek, welke hij zuidwaards van zich, altoos in den gezigteinder, in de gedaante van eene onveranderlijke wolk, ontdekte, en hierop doordenkende, verbeelde hij zich zulks land te zijn. Op dit vermoeden zeilde men daar heen en welhaast deed zich een groot, onbewoond en met bosſchen begroeid eiland voor hen op, het welk zij den naam van *Madera* of *Madeira* gaven, welk woord zoo veel te kennen geeft, als: een bosch, een woud, een digt met hout begroeid land. In het volgend jaar en dus in 1420, zond den onvermoeiden HENDRIK eene volkplanting hier heen en gaf hun, behalve de gewone zaden, planten en huisdieren van Europa, ook Suikerrietplanten van *Sicilien* mede, door de Arabieren uit *Indie* daar heen gebragt en Wijngaardſtokken van het eiland *Cypris*, welkers wijn toen zeer beroemd was, en zie daar den oorſprong van dien heerlijke *nektar*, welke thans te regt, allerwegen zoo hoog geſchat wordt. Sommigen zelfs willen, dat de ontdekkers bij hunne eerſte aanlanding, vuur benoodigd zijnde, daar toe eenige boomen van het bosch, alwaar zij zich bevonden, velden en aanſtaken en dat deze brand zich veel verder dan zij dachten of hun voornemen was, verſpreidende, de aarde alom met asch bedekte en de Wijngaardſtokken in deze asſche geplant eene zoodanige vruchtbaar-

baarheid verkregen, dat zij meer druiftrosſen dan bladeren droegen en den grond zestigvoud deed opbrengen. Wat hier ook van zijn moge, zeker is het, dat de ſuiker en de wijn van *Madera* welhaast aanmerkelijke takken van handel werden en de ontdekking van dit eiland, voor eene groote gebeurtenis in het vak der Aardrijkskunde, moet worden gehouden. Velen ſtellen zelfs dat dit het westelijk land was, het welk zij willen dat door de ouden zoude gevonden zijn en het welk men reeds voor lang als verloren beſchouwde. De kaarten der oude wereld waarop men het groot westelijk eiland, de *Gorgades* en de *Hesperides*, geteekend vindt, ſchijnen te kunnen bewijzen, dat de Pheniciers, de Karthaginenſers en andere zeelieden der vroegere eeuwen, eilanden gekend hebben, welke naderhand verloren en in vergetenheid zijn geraakt. Welligt is dit alles niet anders dan *Madera* geweest, alwaar men, langs de Afrikaanſche kust zeilende, door toeval van eenen aanhoudenden wind, in dien tijd, even zoo wel heeft kunnen aanlanden, als zulks in later jaren aan ZARCO en de zijne, op *Porto Sancto* gebeurde. Evenwel zoo het waar is, gelijk door ſommigen beweerd wordt, dat men bij de ontdekking der Vlaamſche eilanden, op een der klippen of rotſen, eene menſchelijke gedaante te paard zittende, gebeeldhouwd vond, die met de linkerhand op den hals van het paard ruſtte en met de regter het westen aanwees, zou men mogen veronderſtellen, dat

dat de zeelieden der vroegere wereld ook tot hier toe waren doorgedrongen en dat dit een hunner gedenkſtukken en wel het waarſchijnlijkst van de Carthaginenzen is geweest.

De eerſte ontdekkers van *Madera*, de Portugeezen, zijn er nog heden meesters van en doen het eiland door een Gouverneur beſturen; de tegenwoordige noemt men Don JUAN GONZALVO DI CAMERA. De grootte berekent men gemeenlijk op vijftien uren lengte, zes breedte en omtrent veertig uren in den omtrek. Behalve verſcheidene dorpen en gehuchten, telt men er vier ſteden; als: *Fonſyaal* dat de voornaamſte is en waar voor wij liggen; *Maſico*, hier voor kan men op 18 en 20 vademen waters ankeren; *Porto Son* en *Camataloeve*. De bezetting van *Fonſyaal* beſtaat ſlechts in een honderd en dertig mannen; maar alle de burgers zijn ſoldaten, verſtaan zich in de wapenoefening en kunnen met vrucht in het geweer gebragt worden. Op het derde allarmſchot, zoo ik ten minſte aan de berigten die een hier wonend Portugees mij gegeven heeft, geloof mag ſlaan, ſtaan er 20000 mannen gereed; als: 8000 artilleristen en 12000 zoo voetvolk als ruiterij. Dit evenwel komt mij voor, bij aanmerkelijke vergrooting geſproken te zijn, want offchoon men de bevolking van dit eiland op ruim 120,000 zielen meent te mogen ſtellen, zoo moeten hier voor eerst, de ſlaven, welke er in een groot aantal zijn, worden afgerekend; en zelfs zonder deze aftrek-

king, zoude men nog niet kunnen veronderſtellen, dat een zesde deel der Inwoners, waaronder de ouden, de vrouwen en kinderen geteld worden, de wapenen zouden kunnen voeren. De inwoners der ſtad beſtaan uit een mengelmoes van Portugeezen, Negers en Mulatten, die zich door huwelijken onder elkander verbinden en door den koophandel die hier vrij aanmerkelijk is, gelijk zijn. Deze handel beſtaat in konfituren, bijzonder oranje ſnippers en citroenſchillen, honig, was, een weinig drakebloed, het welk hier en voor al op *Porto Sancto*, uit de bekende boom *Palma prunifera* getrokken wordt; en overigens, granaatappelen, leder, en boven al wijn, welke eigenlijk de hoofdzaak van alles uitmaakt, alzoo men met gerustheid rekenen kan, dat er jaarlijks meer dan vijfentwintig duizend quaterkasſen, die elk honderd en vijftig flesſen houden, aan wijn gewonnen worden en van deze zullen er gewis twintig duizend worden uitgevoerd. Een zoo groote handel zou gewis aan het moederland gewigtige voordeelen kunnen toebrengen, wanneer dit eiland tot het zelve in dezelfde betrekking ſtond als de overige Volkplantingen; doch dit is niet het geval, het drijft met alle volken en bijzonder met de Engelſchen eenen onmiddelijken koophandel, betaalt daar door weinig regten aan de Kroon en heeft bijna niets uit *Portugal* noodig. Het voornaamſte inkomen van den Koning, beſtaat hier in de tienden en in het geen hij uit de Douane, als Grootmeester van

de

de Ordre van Christus, ontvangt, het welk te zamen op 300,000 Cruſados berekend wordt, dat, tegen 23 ſtuivers de Cruſado, 345,000 van onze guldens zal uitmaken.

Het klimaat van *Madera* is zoo gelukkig en de lucht zoo zuiver dat er alle de vruchten van Europa en ook vele uit de *Westindien* welig groeijen; Bananes en Citroenen vindt men in menigte en van den overvloed der laatſte worden, zoo als ik reeds gezegd hebbe, heerlijke konfituren gemaakt. Koren daarentegen ontbreekt er en ofſchoon het er al mede gewonnen wordt, is echter den oogst nooit toereikende en dit gebrek wordt wederom door de Vlaamſche eilanden vergoed.

De ſtad *Fonſyaal* aan den voet van eenen berg, wiens veelal met wolken overdekten kruin, men ſomwijlen boven dezelve uit ziet ſteken, op eene zachthellende ſchuinte gebouwd, ſtrekt zich in de gedaante van een amphitheater, rondom de baai, allergelukkigst uit. Alle de gebouwen, die meestal wit zijn, vertoonen zich hier door, langzaam rijzende, zeer voordeelig en maken, zonder ergens met pracht of praal te pronken, een zoo aangenaam geheel, dat de ſtad, die ik eenmaal zoo lang als breed beſchouwde, van de reede te zien eene bevallige ſchilderij oplevert. Negen zoo kasteelen als forten, die allen voor zoo veel men oppervlakkig kan oordeelen, in vrij goeden ſtaat ſchijnen, maken hare ſterkte en beſcherming uit. Een der eerſte bewesten de ſtad, op eene zwarte klip gele-

gen, beſtrijkt de gantſche baai en deze klip of rots gemeenlijk door ons *de Leeuw* genoemd, wordt met hoog water van de zee omvangen en pronkt met een groot kruis op deszelfs top. Hier langs varende nadert men de ſtad, die ik, om hare aangename vertooning van verre, vurig verlangde van nader bij te kennen; maar, dezelve intredende beantwoordde zij geenszins aan de gunstige gedachten die ik er op eenen afſtand van gevormd had.

De huizen, meest ſlechts van twee verdiepingen, met lage platte daken bedekt, zijn van tigchelſteen gebouwd en hebben de beneden verdiepingen, bijna zonder uitzondering, voor pakhuizen, winkels, of het gebruik der dienstboden geſchikt. Over het algemeen zijn zij duister en ontvangen hun licht, door een ſoort van latwerk dat men op en neder kan halen. Eenige der beste, waarin de voornaamſte menſchen wonen, hebben alleen vensters met glas, hetwelk hier nog even als bij ons in de dertiende en veertiende eeuwen als eene overtollige of te kostbare weelde ſchijnt beſchouwd te worden, aangezien de vermogenden het maar alleen hebben en zij in gevalle de hitte van het luchtsgeſtel het op en nedergaande latwerk volſtrekt noodzakelijk maakte of zelfs maar van meer nut deed zijn dan glas, hetzelve dan ook niet zouden hebben afgeſchaft.

Deze huizen hebben behalve de gewone bewoners van menſchen en huisdieren, nog een ander ſoort, welke bij U minder bekend zijn, namelijk Ha-

Hagedisſen, welke men hier van allerlei grootte, ſommige zelfs als de aan U bekende *Cameleon*, in eene onbeſchrijfelijke menigte vindt. Zij loopen tot op de bovenkamers en leven vrij gemeenzaam met de menſchen, daar niemand hun kwaad doet. Men wil zelfs dat zij niet alleen de ſchadelijke *Inſecten* opeten maar ook de huizen van venijn zuiveren. Wat eigenlijk door dit laatſte verſtaan wordt is moeijelijk te ontcijferen, genoeg is dat het vooroordeel dit tweeſlachtig beestje bijzonder gunstig is.

De ſtraten zijn naauw, morſig, ſlecht ingerigt en nog ſlechter beſtraat, het geen de wandelingen door de ſtad, voor al in eene zoo brandende hitte, zeer moeijelijk, lastig en vermoeijend maakt.

Men telt er vijf kloosters en over de honderd kapellen, doch geene derzelve, levert, voor zoo veel ik wete, iets der aanteekening waardig op. Zij zijn allen zeer eenvoudig en hebben van binnen weinig licht, het geen ook maar alleen dient om eenige kwalijk gemaakte beelden, vervallene altaren en hier en daar wat klatergoud te vertoonen. De kerk, welke weleer de Jeſuiten toebehoorde, is de ſchoonſte, beste en rijkſte en nogtans ontdekte men ook in deze een gebrek aan ſmaak, welke men hier, niet alleen in het bouwen, maar ook in de kleeding en huishouding, ja met één woord in alles ziet doorſtralen. Men bragt ons in het vrouwenklooster van *St. Urſila* en *St. Clara* ten einde de bloemen te zien, die de geeſtelijke dochters dezer

orde vervaardigen en uit welker verkoop zij een gedeelte van haar beſtaan vinden. In het ruime ſpreekvertrek komende, vertoonde zich welhaast eenige der meest bejaarde nonnetjes voor de tralien, die na een kort geſprek twee oude vrouwen afvaardigden om aan ons bloemen van haar maakſel te koop aan te bieden. Doch deze niet voldoende, deden zij ons andere, die beter gemaakt en dus ook duurder waren, door middel van eene draaidoos toekomen en hier van kochten wij er, om niet onbeleefd te zijn, ſlechts eenige weinige, daar zij veel van de Italiaanſche op mijne vorige reize U mede gebragt, verſchillen. Toen ik U in den aanvang zeide, dat het eiland aan de Portugeezen toebehoort, hebt gij ligtelijk kunnen vermoeden dat de heerſchende Godsdienst de Roomsch-catholijke zijn moest en deze wordt hier, met eene zoo voorbeeldelooze bijgeloovigheid gevierd, dat men het zien moet om het te kunnen gelooven. De menſchen zijn ten uiterſte dweepachtig, het welk zij zelfs tot zoo verre drijven dat iemand, die van eenen anderen Godsdienst is, er naauwelijks de begrafenis erlangt. Bij deze dweepzucht zijn zij desniettemin losbandig en ſtaan bij vele reizigers te boek, als diefachtig, trotsch, wellustig, jaloersch en moorddadig, zoo dat men voor de veiligheid van goed en leven op de hoede zijn en zich voor verborgene ponjaarden in acht nemen moet. Ons verblijf alhier is te kort, om het ware of valſche, van deze beſchuldigingen, te onderzoeken; of om

te-

tegen deze zwarte ondeugden, ook wederom die deugden, die zij toch zeker ook bezitten zullen, over te ſtellen. Iemand die zich vermeten durft een volkskarakter te ſchetſen, dient bij vele kundigheden, tijd, taalkennis, menschkunde en oplettendheid, nog zeer veel oordeel, onzijdigheid en eene algemeene menſchenliefde te voegen en dan nog mag hij pas hopen om hier en daar eenige voorname hoofdtrekken naar het leven te zullen kunnen treffen. De groote wijde mantels en de bijzonder lange degens waarvan ik U uit *Liſsabon* ſchrijvende, gemeld heb, zijn ook hier in ſmaak; en even als de mannen van dit eiland, de bewoners van hun moederland evenaren, zoo doen zulks ook de vrouwen, welke in haren kring de vrouwen der Portugeeſche hoofdſtad trachten na te bootſen; met dit onderſcheid evenwel, dat men hier minder ſchitterende pracht en meer burgerlijks ziet doorſtralen. Over het algemeen is de kunne hier meer geel dan blank, het geen hoogstwaarſchijnlijk nog meer aan de vermenging van het Europisch met het Afrikaanſche bloed, dan wel aan de ſtekende gloeijende zon waar voor zij zich weinig ſchijnen te willen beveiligen, is toe te ſchrijven. Dan ook deze wankleur ter zijde geſteld, vindt men er weinig ſchoonheden.

Het aangenaamſte van *Madera* en het geen ons het meest voldaan heeft, zijn de buitenplaatſen, de wijngaarden en de wijn, waarvan ik reeds met een woord geſproken heb. Thans noemt men de

laatſte duur, daar er voor een fles of gewone bottel *Malvoiſi* drie en voor de gewone *Madera*-wijn, hier *Madera drei* genoemd, een pistorien die dertien Hollandſche ſtuivers doet, gevraagd wordt. De beste door ons gekocht is tot zeventig guldens de halve quaterkas betaald, dat tegen vijf en zeventig flesſen gerekend op achttien en twee derde ſtuiver zal uitkomen. Trouwens alles is hier duur en ſchaars en bijzonder vindt men zulks in de levensmiddelen waar van alleen het vleesch tot eene redelijke prijs te bekomen is.

Voor gisteren met nog eenige Heeren aan den wal zijnde, werd er goedgevonden om in weerwil der hitte, na den eten wanneer alles zich hier ter rust nederlegt, eene wandeling te doen. Na de lastige, ſtijl oploopende ſtraten met hare puntige keiſteenen opgeklommen te zijn, kwamen wij op eene redelijke hoogte van den berg, boven de ſtad. Hier was de weg wel beter en de gezigten vermakelijker; doch desniettegenſtaande deden de vermoeidheid en de brandende zon, die van eenen wolkenloozen hemel, alles rondom ons deed gloeijen, en onverdragelijk werd, met arends oogen en een ſmachtend verlangen naar eene herberg uitzien, die evenwel te vergeefs gezocht werd, daar er zoo iets hier niet gevonden wordt. Eindelijk, even als een zeeman na eene lange reis door het zien van het land verblijd wordt, zoo verblijdden wij ons op de ontdekking van een huis dat het voorkomen van eene buitenplaats had. Het te zien en er dadelijk

naar

naar toe te ijlen, was het werk van hetzelfde oogenblik. Eene geſlotene deur belette den ingang. Men klopte aan; geen gehoor. Men klopte nogmaals; doch geen gewag van binnen. Men beproefde dus om ze open te krijgen en met een weinig moeite gelukte dit en nu bevonden wij ons, in eene lange galerij, die in eenen aangenamen tuin, vol met de beste en fijnſte verfriſſende vruchten, uitkwam. Sterk bezweet zijnde aten wij, voor eene te ſchielijke verkoeling vreezende, met mate. Aan het einde van dezen lommerrijken tuin ſtond een huis, waar aan wij wandelende en etende aankwamen, doch alles was geſloten en eene doodſche ſtilte heerschte alom. Met weinige moeite werd er eene deur open gemaakt en wij bevonden ons in eene ruime zaal, waarvan de vensters geſloten waren. Wij maakten ze open en hadden toen het heerlijkſte uitzigt over de reede vol Schepen en het omliggend land. Verſcheidene oude Portugeeſche of Spaanſche afbeeldſels, denkelijk de aangezigten van voorouders en vroegere geſlachten; eenige leuningſtoelen die ook vele jaren heugden; twee tafels; vijf of zes ledige flesſen; eenige meloenen en chinaasappelen; en eindelijk een plak, zoo als men bij ons, ter kastijding van kinderen, in de ſcholen gebruikt, was alles wat wij er vonden. Aan de onordenlijke ſchikking, ſcheen het buiten allen twijfel, dat een vrolijk gezelſchap de zaal in dezen ſtaat, verlaten had; dan dit belette niet, dat wij gingen nederzitten en onder

het langdurig uitrusten de gevondene vruchten opaten. Eindelijk evenwel dreef ons de nieuwsgierigheid, om meer van het huis te zien en men trachtte dus, doch te vergeefs, nog meer deuren open te krijgen, wanneer eensklaps twee mannen zich vertoonden, die meer verwonderd ſchenen, van zes jongelingen, in een voor hen vreemde montering, daar te zien, dan wij dat wij hen zagen. Aan het gewaad ſchenen het wel bedienden te zijn, echter waren zij zeer vriendelijk, deden ons voor de tweedemaal den tuin zien en lieten vervolgens eenige fonteinen ſpringen, die redelijk fraai waren. Men vroeg hun met handen en voeten in krom Spaansch, met Italiaansch vermengd, of er geene andere menſchen waren? Doch zij beduidden ons, niets te kunnen verſtaan noch begrijpen. Wij trokken dan andermaal na het huis, willende, het kostte ook wat het wilde, onze pligtpleging en erkentenis aan de bewoners afleggen, wanneer, als een onzer officieren, dat een Franschman was, aan eene zekere deur draaide, een jong Portugeesch officier kwam uitſpringen, die bijzonder levendig, vrolijk beleefd en vriendelijk was; zijne gantſche houding en manier van voorkomen, was zoo innemend bevallig, dat wij bijzonder met hem waren ingenomen. Hij deed voor de derdemaal zijnen tuin zien die wij reeds tweemaal voor hem gezien hadden en diende intuſschen de beste fruiten voor. Na de wandeling bragt hij ons in eene kamer, alwaar de aangenaamſte

ſte vruchten en lekkerſte wijnen van het land, bij wijze van een *Collation* klaar ſtonden, terwijl hij met duizend beleefdheden, in krom Engelsch, dat wij maar tamelijk verſtonden, te kennen gaf, dat wij welkom waren en de plaats aan zijne moeder toebehoorde. Zijn vader was in, ik herinner mij niet meer, welk eenen ſlag geſneuveld. Op ons dringend verzoek beloofde de vriendelijke man, aan ons een tegenbezoek aan boord te zullen geven, doch hierin heeft hij tot heden toe zijn woord niet gehouden. Na eenigen tijd gezeten en ons wel verfrischt te hebben, wilden wij heengaan, doch hier mede was onze hupſche Portugees niet te vreden, ons ophoudende tot een der knechts, met een ſchotel ruikers van de heerlijkſte bloemen, binnen kwam, waarvan hij er aan ons ieder een ten geſchenke gaf en hier mede namen wij affcheid en verlieten dit bekoorlijk verblijf, het welk men in vroegere eeuwen een betooverd kasteel of ten minſte het verblijf van eene gunſtige toovergodin zou genoemd hebben.

Het woord toovergodin brengt mij het woord *hex* in gedachten: waarom noemt men tooveren, hexen en haar die men te laste lag zich met tooveren op te houden, eene hex? Ik vrage zulks te meer, daar toch hex, in oude tijden, eene wijze vrouw beduid heeft; van het oude Noordſche woord, *Hijggia:* wijsheid. Gelijk de geleerde MAURICIUS ons verhaald. Of wilde men door HEX, eene vrouw te kennen geven, die wijsheid bezat en

door

door haare meerdere kundigheden, dingen daarstelde en gewrochten voortbragt, welke buiten de grenzen der mogelijkheid van anderen vielen? en heeft men om deze zelfde reden den naam van wijze vrouw aan de vroedvrouwen gegeven? Maar waar dwaal ik weder heen, de tijden van LEONORA GALLIGAI, van URBANUS GRANDIER en andere ongelukkigen, slagtoffers van haat, nijd of ook wel hebzucht der Regteren die zich met hunne goederen vet mestten, zijn voorbij. Men gelooft niet meer aan tooverij, welke nooit bestaan heeft noch ooit heeft kunnen bestaan en waaraan hoogstwaarschijnlijk de verstandigen nimmer geloofd hebben. Intusschen strekt het tot schande der Christenen, dat onder geenen anderen Godsdienst, deze dwaling zoodanig in zwang is geweest, dan onder ons, die den naam van den zachtaardigen en menschlievenden JEZUS belijden. Sla hier de beschrijving mijner geboorteplaats, *Oudewater* op en lees na, hetgeen Gij van de schaal vinden zult, waarop meer dan eenen zoogenoemden toovenaar of tooveresse gewogen is en hun reeds zoo goed als verbeurd leven, verschuldigd zijn geweest.

Maar vaar wel mijn Vriend! en geloof dat als deze in Uwe handen komt wij reeds voet op een ander eiland zullen gezet hebben; alles is tot het vertrek gereed en de Schout bij Nacht heeft met den Kapitein reeds zijne afscheidsgroete bij den Gouverneur, te gelijker tijd afgelegd, dat hij er

ter

ter gelegenheid van den verjaardag van den Erfprins van *Portugal* ter maaltijd was. Een dag die hier met eenëntwintig ſchoten van ieder der Forten en het alom hijſchen en uitſteken der vlaggen is gevierd geworden.

*

VIER-

VIERDE BRIEF.

St. Eustatius, September.

Thans van voor *Sint Eustatius* een klein en uit zich zelven onbeduidend eiland, doch het welk thans in vollen bloei, de grootste koophandel drijft, en bijna geheel *Amerika* van onontbeerlijke benoonigdheden voorziet, ontvangt Gij dezen. Maar laat ik den draad van het verhaal niet afbreken.

Na de ankers van voor *Madera* geligt te hebben, verlieten wij met den landwind, die in den vroegen morgen woei, het eiland en waren naauwelijks in zee, of vier Portugeezen kwamen voor den dag en wierpen zich aan de voeten van den Schout bij Nacht, hem biddende, hun te willen vergeven dat zij in den voorgaanden nacht hun eiland en Vaderland hadden verlaten en aan zijn boord toevlugt gezocht hadden. Hij vroeg hun de reden van deze geheime komst? Doch deze vraag werd telkens ontdoken of dubbelzinnig beantwoord, waarschijnelijk om de bekentenis van wandaden te sparen en daar nu de onmogelijkheid bestond om hun weder aan land te zetten, was men van zelven genoodzaakt, hen als matrozen in de rolle te plaatsen en tot hier toe, geven zij geene reden, om over hunnen dienst te onvreden te zijn.

De

De flaauwe wind, waar mede wij *Madera* verlieten, wakkerde wel in het begin weinig aan, doch evenwel gunstig blijvende liepen wij welhaast de Noord Oost Pasſaat op, een wind aldus genoemd om dat hij de pasſagie of overtogt, door eene geſtadige en bijna evenredige blazing uit dezelfde ſtreek, gemakkelijk en voorſpoedig maakt. Men vindt hem gemeenlijk bij den kreeftskeerkring, waaijende als dan uit den Noordoosten; dit duurt tot bijna aan de linie, alwaar men in ſtilte en veranderlijke winden valt, die vervolgens aan de andere zijde der linie weder door den Zuid Oost Pasſaat, een wind die meest altoos uit dien Kompasſtreek waait, worden opgevolgd (*). De tusſchenruimte tusſchen de twee keerkringen en dus van 22 graden 30 minuten aan deze, tot 22 graden 30 minuten aan de andere zijde van den evenachtslijn, wordt gemeenlijk voor het gebied dezer twee winden gehouden, dewelke, wanneer men door hen wordt voortgeſtuwd, meesttijds met eene zoo gelijke en geſtadige kracht of koelte waaijen dat men dikwijls in geene week eene hand aan een der zeilen zoude behoeven te ſlaan.

Aanmerkenswaardig viel er niet voor, als alleen dat

(*) In mijne uitgegevene reizen naar de *Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen*, heb ik hier omtrent iets omſtandiger gezegd. Eerſte Deel, Eerſte Brief, Bladz. 6 en Derde Brief Bladz. 23 en 24. Doch ook hier komt mij te ſtade het geen aldaar Bladz. 27 gezegd is.

dat het Fregat *Welbedacht*, door Schipper PHILIP HASSOLD gevoerd, het welk onder anderen ook victualie voor ons in, en dus even als wij, de wil naar *St. Euſtatius* had, ons achter op kwam loopen. Te regt kan men het eene zeldzaamheid noemen, dat twee Schepen, op onderſcheidene tijden uit het vaderland vertrokken, elkander in den wijden oceaan ontmoetten.

Men noemt deze zee, om hare wijde uitgeſtrektheid, al van ouds her, den oceaan, of de vader der zeeën en geeft haar daarenboven, na de vier hoofdgewesten of windhoeken van de aarde, of ook na de landen die zij bevochtigt, vier verſchillende namen, als: de Noord- of Yszee, Tartariſche of Hijperboreeſche zee, daar waar zij na het Noorder aspunt ſtrekt en *Europa* van de onbekende noorder landen affcheidt. Dat gedeelte waar wij thans in zeilden en hetwelk de ruime ſcheiding tusſchen *Europa* en *Amerika* of de oude en nieuwe wereld maakt, noemt men de Wester of Atlantiſche oceaan. Van bezuiden de linie tot aan *Java* waarop *Batavia* ligt, draagt zij den naam van de Zuid- of Ethiophiſche zee; en de Chineſche of Oostzee, is zij, van *Batavia* af tot naar *China* en *Japan*.

Reeds weet Gij nu genoeg van de Paſſaatwinden, dan dat ik U zoude behoeven te zeggen, dat wij ſteeds met eenen geſtadigen voorwind voortſpoeiden en altoos mooi weer hadden, waar door het niet alleen eene voorſpoedige maar tevens aangename

rei-

reize was. Dagelijks vingen wij visch, inzonderheid de Kret die ter grootte, doch veel dikker dan de grootſte Braaſem, zeer ſnel, met geheele ſcholen van vijftig, zestig en meer zwemt en de Schepen nabij blijft. Men vong hen veel met de Elleger, eene ſoort van harpoen welke men hun in den rug werpt: doch gemakkelijker is het, een wit linnen lapje of ook wel witte vederen digt en vast in elkander gewonden en aan een haak gebonden, van de nokken of uiterſte punten der boegſpriet en blinde raas te laten hangen, zoodanig, dat het als over het water ſleept; door het zeilen en de beweging van het Schip wipt het lapje uit en in het water en de Kret, denkende dat het een vliegend vischje, waarop hij gretig aast en geſtadige jagt maakt, is, geeft zich vaart, ſpringt uit het water en vat zijne gewaande prooi te gelijk met den haak en is gevangen. Wij vingen gedurende ſommige dagen eene zoo groote menigte van deze visſchen dat het geheele Scheepsvolk er op onthaald werd. De ſmaak heeft wel iets van de Makreel, waar mede hij ook in kleur veel overeenkomst heeft, evenwel ik vond hem drooger en eene van die ſpijzen, welke door boter en andere bijvoegſels moeten worden goedgemaakt. Op zekeren morgen vingen wij eenen jongen Dolphijn, die ten minſte de grootſte Kabeljauw in grootte evenaarde. Nimmer kan men zich iets ſchooner, als deze visch, verbeelden wanneer hij van uit de diepte opkomt en naar boven ſchiet; de helderheid van het water, doet hem reeds, door een gloeijend goud het welk

van den kop tot den ſtaart zich uitſtrekt en hem den naam van *Dorade* heeft verworven, op eene groote diepte en afſtand ontdekken. Welligt is geen visch gezwinder; met eene ongeloofelijke vlugheid zwemt hij, in weerwil der ſnelſte vaart van het Schip, voorbij het zelve heen als of men ſtil lag en vervolgt zijne prooi, dat al mede het vliegend vischje is, waarom men ook tegen hem, dezelfde list, waarvan ik over de Kret handelende, geſproken heb, het drijvend en wippend lapje namelijk, in het werk ſtelt. Evenwel meesttijds worden zij door den worp met den elleger gevangen en dan uit het water zijnde, zoekt men te vergeefs naar de ſchoone kleuren, die hem, nog in de diepte zijnde, deden bewonderen; de rug is thans donker of liever zwartachtig blaauw, de zijden zilverachtig en de buik wit, terwijl zich in het water en wel bijzonder in het zwemmen, alles als glinsterend ſchitterend goud, op een doorſchijnend blaauw azuur vertoont. Wel toebereid, ſmaakt de Dolphijn, offchoon al mede droog, veel beter als de Kret en is bovendien harder en blanker van visch. Volgens de Fabelhistorie zou *Arion* alvorens in zee te ſpringen, door zijn lieſelijk ſnarenſpel, een Dolphijn tot zich gelokt hebben en door deszelfs rug, even als die van een paard, te beklimmen behouden aan land zijn gekomen. Maar gewisſelijk heeft hij daar toe, dezen visch, die niet alleen zeer ſmal en ſcherp van rug is, maar daarenboven, van uit dezelve, harde en ſtekelende vinnen opſteekt, niet gekozen, daar het beſtijgen bijna onmo-

mogelijk is. Trouwens er zijn verscheidene soorten van Dolphijnen; sommige, en daar onder ook de Dorade, worden onder de borstvinnige en andere onder de Walvisschen gerangschikt en de laatste zal dus de Dolphijn der ouden zijn en moet ook die van *Arion* zijn geweest.

In het begin dezer maand passeerden wij de *Tropicus Cancri* of de Kreeftskeerkring, ook wel de Noorder keerkring genoemd, om dat hij benoorden de Evennachtslijn is, van welke hij, zoo als reeds gezegd hebbe, zich op den afstand van 22 en eene halve graad verwijderd vindt. Eene dergelijke, de Steenbokskeerkring, bevindt zich aan de andere zijde of bezuiden de linie en beiden dragen dezen eigenaardigen naam van Keerkringen, om dat de Zon zich altoos tusschen dezelve in bevindt en steeds te rug keert, zoo dra zij tot eenen derzelve genaderd is. De *tropicus* waar bij wij ons thans bevonden, bereikt zij, zoo als Gij weet, den 21sten Junij en maakt dan in onze Noorder landen den langsten dag, en zulks heeft insgelijks aan den Zuiderkeerkring plaats, welke zij den 21sten December bereikt heeft en deze maakt dus den langsten dag in de Zuider landen, juist op denzelfden tijd, als wij den kortsten hebben. Hier uit ziet Gij van zelf, dat onze zomer benoorden de linie, in de Zuider landen of bezuiden de linie, den wintertijd maakt; zoo ook omgekeerd, dat wanneer onze wintertijd begint als dan hunne zomer aanvangt.

Bij het passeren van dezen keerkring, volgden

wij de oude gewoonte na, van de baren of onbevarene zeelieden te doopen en het valgeld op te halen, gelijk ik U bij het voorbijzeilen der *Barlinges* op de Portugeesche kust, in mijnen derden Brief op mijne eerste reize gemeld hebbe; terwijl wij voorts elkander, met het tot dus verre gelukkig afleggen der reize, geluk wenschten. Deze groete of pligtpleging lagen wij ook bij den Schout bij Nacht af en zijn antwoord, het welk hij met eene diepe zucht uitte, was: „ Ik bedank U mij„ ne Heeren, de goede God geve dat wij hem op „ onze terugreize even zoo gezond passeren!" Van waar mag toch die wonderbaarlijke zwaarmoedigheid komen, welke KRUL nooit verlaat? Waaruit kan zij voortspruiten? Ik kan met waarheid zeggen hem nog niet vrolijk gezien te hebben. De verbeelding van den waardigen man schijnt getroffen en waar mede toch? Of zou zulks ontstaan om dat hij het drieënzestigste jaar nadert? Maar neen hier is hij te verstandig toe. Intusschen weet Gij dat door den grootsten hoop dit jaar als zeer noodlottig voor het menschelijke leven aangezien en daarom het groote moordjaar genoemd wordt. De reden hier van is deze: PLATO, ik noeme U een groot man, was van gevoelen dat 's menschen leven met een vierkant getal van jaren ten einde liep, en wel met dat van negen, het geen eenëntachtig jaren uitmaakt, zijnde het vierkant getal van negen, negenmaal negen. Aan dergelijke getallen werd door de ouden in onverlichter tijden een groot vermogen en bijzonderen invloed toegeschre-

ſchreven. De zevende en negende jaren oordeelden zij voor s' menſchen leven even zoo gevaarlijk als de zevende en negende dagen in vele ziekten. Bijzonder beſchouwden zij het negenënveertigſte als zeer noodlottig, ontſtaande uit het vierkant getal van zeven en dit werd door hen het eerſte moordjaar genoemd. Het geen hier op volgde was het eenëntachtigſte, het vierkant getal van negen en dit droeg den naam van het laatſte moordjaar. Doch tuſſchen deze beide viel nog een ander het gevaarlijkſte van allen in, namelijk: het drieënzestigſte, het geen uit eene vermenging en vereeniging der beide getallen, dat is uit zevenmaal negen of negenmaal zeven ontſtaat en het noodlottige, hetwelk men vermoedde dat dit getal bevatte heeft bij overlevering ſtand gehouden tot op dezen dag.

Even aan deze zijde van den *Tropicus* dat is bezuiden denzelven, kwam eene vrij groote Schildpad, op eene zoo korte nabijheid van ons Schip, dat voor ſtilte dreef, zwemmen, dat hij ſchier het boord raakte. Wij ſchoten er op met eenen kogel, doch hij verkoos de diepte, liever dan zich aan dit gevaar bloot te ſtellen. Ook hadden wij dagelijks vliegende Visſchen in menigte rondom ons, die ſomtijds met gantſche ſcholen of troppen, in de rusten en ook binnen boord vielen, alwaar zij tot eene aangename verſnapering verſtrekten. De mensch heeft dus al mede de vijanden van dit ongelukkig diertje, hetwelk zich in ſtreken die honderden van eeuwen voor het menschdom verborgen bleven, ophoudt en wier leven, door de me-

nigte en verſcheidenheid zijner vervolgers alreeds niet dan met geſtadig vlugten verſleten werd, vermeerderd.

Deze gedachten den teugel vierende, bragten mij voor den geest, de wonderbare uitwerking, welke hunne vlugt op hen moet veroorzaakt hebben, welke nog nimmer van dergelijke ſchepſels gehoord noch denkbeeld gevormd hebbende, hen voor het eerst zagen, en dit bragt mij van zelf, op den onſterfelijken ontdekker der nieuwe wereld, de groote COLUMBUS, welke deze zelfde zee op zijne roemrijke reize bevaren heeft. Te regt wordt zijne ſtoutheid algemeen bewonderd, maar niemand is meer in het geval om zulks te kunnen en te moeten doen dan een zeeman. Thans is het, even als het overeinde zetten van het ei, door hem zoo ſchrander als geestig uitgedacht, weinig kunst, om met de volſte gerustheid hier heen te te varen en des nachts zorgeloos in de kooi te liggen; maar toen, zonder kaarten, zonder gidſen, onzeker of men niet alle oogenblikken klippen, zanden, banken of reven in den weg zoude ontmoeten; ja onzeker daarenboven, of het gezochte land wel werkelijk beſtond, zeilde hij, met een bijgeloovig ſcheepsvolk, dat dan eens verſchrikt over de miswijzing van het Kompas, waar van men toen nog niets wist, dan bevreesd voor de kroostzee welke men niet kende, ſteeds tegen hem morde en eindelijk in openlijk oproer uitborst, daar heen en altoos voor uit. Hij was in de Wis- en Sterrekunde ervaren, dit geve ik toe, maar even-

wel

wel hoe kundig hij ook in onderſcheidene vakken zijn mogt, de kunst der Zeevaart en Scheepsbouw had op verre na die hoogte niet bereikt, welke zij thans hebben en die nu, eene reize van dienzelfden aard, ten minſte voor de helfte minder gevaarlijk maken. Daar bij, waarop ſteunde zijne hoop? Op giſſingen uit de klootſche gedaante der aarde en het reeds bekende land, door zijn ſchrander brein afgeleid; op een ſtuk hout met eenen Weſtelijken wind bewesten *Madera* drijvende gevonden; op groote rieten uit dezelfde koers aankomende en door zeilende Schepen in die ſtreken ontmoet; op lijken van onbekende menſchen en uit den grond gerukte boomen op de Azoriſche eilanden aangeſpoeld; alle giſſingen en kenteekens die wel een' hoogen graad van waarſchijnlijkheid, doch evenwel geene de minſte zekerheid met zich bragten, gelijk ze dan ook maar zeer weinige van zijne tijdgenooten overtuigden. Men moet hier evenwel niet uit het oog verliezen dat zijn moed geſtadig aangewakkerd en het vuur zijner eerzucht gedurig nieuw voedſel ontving, door de toen zoo veel gerucht makende ondernemingen der Portugeezen, welke alle menſchen van eene levendige verbeelding en moed, moesten gaande maken en zulks vooral COLUMBUS die eene dochter van PERESTZELLO, den eerſten ontdekker van *Madera*, ter vrouwe had. Daar is 'er die het ook voor waarſchijnlijk ſtellen dat zekere Portugeeſche zeeman ALPHONSUS SANCHES DE HUELVA, op eene reize naar de nieuwe ontdekte eilanden door eenen zwaren wind uit het

Oosten overvallen, bijna een maand lang Westwaarts gevoerd werd, tot hij eindelijk aan eene onbekende kust, door wilde volken bewoond, aanlandde. Hij zoude vervolgens na het verduren van vele ongemakken en gevaren, op *Madera* aangekomen en aldaar geſtorven zijn, na evenwel alvorens aan COLUMBUS die zich toen juist aldaar ophield, een berigt van zijne ontdekkingen gegeven te hebben. Anderen wederom willen dat een Brief van MARCUS ANTONIUS ZENUS een Venetiaan, waarvan men bij weinige Schrijvers, welligt om de beuzelarijen welke er al mede in voorkomen, gewag gemaakt vindt, aanleiding zoude gegeven hebben om zijne hoop en vertrouwen meer en meer te vestigen. Wat men ook van dezen laatſten zeggen moge, het is altoos opmerkelijk dat Schipbreukelingen als oor- en ooggetuigen ſpreken en zaken verhalen die COLUMBUS in zijn naderhand gevonden land gedeeltelijk bevestigd vond; en anderdeels, is het natuurlijk dat aan den onſterfelijken man, die reeds van zijn groot ontwerp zwanger en vol was van de denkbeelden, dat de ouden buiten de ſtraat van *Gibraltar*, weleer een groot eiland, door hun *Atlantis* genoemd, gevonden hadden, hetwelk volgens hunne berigten, de drie toen bekende werelddeelen in uitgeſtrektheid overtrof; een brief als deze zoo hij hem dan ontvangen heeft, al waren er dan ook onder de weinige waarheden eenige grove verdichtzels, zeer te ſtade kwam. Ik wil denzelven, daar ik niet wete dat er in onze taal eene vertaling van is, hier

aan

aan U in zijn geheel geven. Misschien zult Gij zeggen dat men het geslachtregister en andere zaken had kunnen achterhouden daar de brief van MARCUS ANTHONIUS aan KAREL, waarin hij hem het verhaal van den Visscher geeft, eigenlijk maar alleen tot ons oogmerk behoort; maar daar al het geen er voor en na gezegd wordt eene meerdere blijk van echtheid aan het geheel geeft en de uittrekſels boven dien altoos voor willekeurig kunnen worden gehouden, heb ik verkozen in weerwil der in het oog loopende duisterheid van deze en geene plaatsen en de ongerijmdheid van sommige verhalen, den geheelen brief te geven zoo als men hem in het latijn achter het werk van PONTANUS vinden kan. Dus luidt dezelve:

„ Ontdekking der eilanden *Frisland*, *Est-*
„ *land*, *Engroveland*, *Estotiland* en *Icarie*.
„ Door de broeders NICOLAAS ZENUS Rid-
„ der van het *Gulde Vlies* en MARCUS AN-
„ TONIUS ZENUS, beide van *Venetie*.

„ In het jaar van het verworven heil 1200, be-
„ vond zich te *Venetie* de zeer vermaarde MARI-
„ NUS ZENUS, een man, die door zijn uitmuntend
„ verstand en deugden, tot de landvoogdij van
„ *Italie* benoemd, zich in dat bestuur zoodanig
„ heeft gedragen, dat ook zelfs die gene, welke
„ nooit zijn persoon aanschouwden, doordrongen
„ van genegenheid en eerbied, steeds met veel lof
„ van hem hebben gesproken. Onder andere zij-

„ ner ſchoone daden telt men ook deze: dat hij
„ zekere verſchillen tusſchen de burgers van *Ve-*
„ *rona* ontſtaan, zoude hebben bijgelegd, welke
„ zonder de tusſchenkomst en den heilzamen raad
„ van MARINUS tot geweldadige bewegingen zou-
„ den zijn overgeſlagen. In het jaar 1205 werd
„ hij uit naam van het Venetiaansch Gemeene-
„ best de eerſte landvoogd van de ſtad en de
„ ommeſtreeken van *Konſtantinopel*, welk rijk
„ toen in de magt der Venetianen en Franſchen
„ gevallen was.

„ Uit dezen MARINUS, is geboren PETRUS de
„ vader van REINERIUS Hertog der Venetianen,
„ welke, daar hij geen mannelijk kroost had, tot
„ zijn erfgenaam heeft aangeſteld ANDREAS zoon
„ van deszelfs broeder MARCUS. Deze ANDREAS
„ tot oppergezagvoerder van het gemeenebest van
„ *Venetie* verheven, heeft hetzelve wijd en zijd
„ beroemd gemaakt. Uit hem werd geboren REI-
„ NERIUS een zeer beroemd Raadsheer, waaruit
„ geſproten is PETRUS Opperbevelhebber van het
„ Christelijk leger tegen de Turken, aan wien
„ men den bijnaam van Draak gegeven had, door-
„ dien hij in plaats van eenig ander wild dier het
„ afbeeldſel van een' Draak op zijn ſchild had
„ geſteld. Deze had eenen zoon bijgenoemd de
„ Groote, een zeer beroemd Bewindsman en Be-
„ velhebber over het Leger tegen de Genuezen,
„ in dien gevaarlijken oorlog, in het tijdperk ge-
„ voerd, wanneer de meeste der Europiaanſche

„ Vors-

„ Vorsten de vrijheid der Venetianen en derzel-
„ ver bezittingen kwamen beſtormen en daar hij
„ zijn vaderland, even als weleer CAMILLUS de
„ ſtad *Rome*, van een allernijpendst gevaar, alleen
„ door zijne dapperheid bevrijdde en daar door
„ voorkwam dat het niet ten prooi der vijanden
„ verſtrekte, heeft men hem den bijnaam van
„ Leeuw gegeven; ſedert welken tijd, hij ook ſteeds
„ het afbeeldſel van dit dier, ter eeuwiger ge-
„ dachtenisſe zijner groote heldendaden, op zijn
„ ſchild gegraveerd, gedragen heeft.

„ Verder had KAREL twee broeders, NICOLAAS
„ Ridder van het Gulde Vlies en MARCUS ANTO-
„ NIUS vader van DRACA waaruit geboren is,
„ CATHARINUS, die vader is geweest van PETRUS
„ bijgenaamd CROECHERIUS en deze had weder
„ eenen anderen zoon CATHARINUS, in het jaar het
„ welk dit ons ſchrijven voorafgaat, geſtorven,
„ broeder van FRANS, KAREL, JAN BABTISTA en
„ vader van den toen nog levende NICOLAAS.
„ Deze NICOLAAS Ridder van het Gulde Vlies,
„ een man van eenen grooten en verhevenen geest,
„ bekroop na het eindigen van den oorlog tegen
„ de Genuezen, welke aan onze voorouderen zoo
„ veel moeite heeft veroorzaakt, den lust, om
„ de wereld en vreemde landen te gaan bezigtigen
„ waardoor hij de zeden der verſchillende volken
„ zou kunnen beſchouwen en hunne talen leeren,
„ ten einde bij voorkomende gelegenheid zijn va-
„ derland van grooter nut te kunnen zijn en voor

„ zich

„ zich zelve een' grooter naam en eer te kunnen
„ verkrijgen. Daar hij zeer rijk was deed hij zich
„ een eigen Schip bouwen en, na dit van alles
„ voorzien te hebben, ſtak hij er de Middelland-
„ ſche zee mede in, raakte door de ſtraat van
„ *Gibraltar* en zeilde eenige dagen in den groo-
„ ten Oceaan, ſteeds zijn' koers naar het Noor-
„ den rigtende daar hij van meening was om *En-*
„ *geland* en tevens *Belgie* te gaan bezien. Dan,
„ door eenen hevigen ſtorm overvallen werd hij ge-
„ durende eenige dagen door wind en baren zoo-
„ danig her en derwaarts geſlingerd dat hij ein-
„ delijk niet meer wist waar hij zich bevond.
„ In deze benaauwde oogenblikken kreeg men van
„ verre land in het gezigt en daar men den he-
„ vigen ſtorm niet langer konde weerſtaan werd
„ men genoodzaakt het op het eiland *Friſland*
„ (dus was de naam van dit land,) op ſtrand
„ te zetten, waar door het leven der manſchappen
„ en de meeste goederen gered werden. Dit ge-
„ beurde in het jaar 1380.

„ Op het gezigt van het Schip ſtroomden de
„ eilanders in menigte naar het ſtrand en vielen in
„ aantal op NICOLAAS en de zijne gewapender-
„ hand aan, en deze, afgemat door den ſtorm
„ en andere ongemakken der zee, onzeker in welk
„ gedeelte der wereld zij zich bevonden, waren
„ niet in ſtaat om zelfs den minſten wederſtand
„ aan den geringſten aanval te bieden en dus veel
„ minder om eene zoo groote magt te wederſtaan.

„ In

„ In dezen uiterſten nood, toen alles verloren
„ ſcheen, daagde een vreemd Vorst, welke zich
„ met zijn Leger toevallig in die nabuurſchap be-
„ vond en de zoo ſtraks geledene Schipbreuk
„ vernomen had, ijlings op, kwam op het geraas
„ en geweld eensklaps toeſchieten en na de ei-
„ landers verjaagd te hebben, ſprak hij de Schip-
„ breukelingen in het Latijn aan, hun vragende:
„ wie zij waren en van waar zij kwamen? Op
„ het antwoord: dat zij Italianen waren, uit
„ *Italie* daar gekomen, was zijne blijdſchap uiter-
„ mate en dadelijk beloofde hij dat hun niets
„ kwaads zoude gebeuren, met betuiging, dat zij
„ in een land gekomen waren alwaar zij beleefd
„ ontvangen en van een ieder in eere en aanzien
„ gehouden zouden worden, terwijl hij hun
„ voorts van zijne trouw en beſcherming verzeker-
„ de. Deze groote Vorst, die den naam droeg van
„ ZICHINNI beheerschte, verſcheide naburige eilan-
„ den *Portland* genoemd, ten Westen van *Fris-*
„ *land* gelegen, het rijkſte en meest bevolkte
„ van dien gantſchen oord, en was bovendien ook
„ Vorst van *Sorane* het welk even in het gezigt
„ van *Scotia* ligt.

„ Het heeft mij goedgedacht eene afteekening,
„ hoe dan ook, van deze Noordelijke landſtreek
„ te maken, waar toe ik door eenige ſchetſen on-
„ der de oude prullen van onze familie gevonden,
„ mij in ſtaat vond geſteld en welke ſchetſen offchoon
„ door vochtigheid en ouderdom vervuild, mij

„ nog-

„ nogtans van groot nut zijn geweest en aan mij,
„ een liefhebber van dergelijke zaken, ten licht
„ in het onderzoeken van die dingen zullen ver-
„ ſtrekken, welke ik zonder deze hulp niet zoo
„ juist en naauwkeurig zoude hebben kunnen be-
„ vatten. Deze Vorst, Heer en bezitter van zoo
„ vele door ons genoemde landen, was zeer oor-
„ logzuchtig en bijzonder ondernemend in alles
„ wat eenigzins tot het zeewezen betrekking had.
„ In het vorig jaar de overwinning op den Ko-
„ ning van *Denemarken*, toen Heer van dit ei-
„ land, behaald hebbende, raakte zijn ijver te meer
„ brandende om nog grooter naam door de wa-
„ penen te verkrijgen, ter bereiking waar van hij
„ nu met eene legermagt geland was en het grootsch
„ ontwerp vormde, om het eiland *Frisland*, veel
„ grooter zelfs als *Hibernie*, aan zijn gebied te
„ onderwerpen. Zijne ſchranderheid ontdekte wel-
„ dra dat NICOLAAS zeer voorzigtig en in de za-
„ ken van oorlog zoo te water als te lande er-
„ varen was, waarom hij dan ook verlangde dat
„ deze met alle de zijne zich op de vloot zou
„ begeven, gelastende te gelijker tijd aan zijn
„ vlootvoogd, hem niet alleen met alle eer te
„ behandelen, maar tevens in alle voorvallen-
„ de gelegenheden zijn raad in te nemen en
„ zich daar van te bedienen als van dien eens
„ mans, welke door vele zeereizen en oorlogen
„ zeer veel ondervinding had bekomen en veel
„ wist.

„ De

„ De vloot van ZICHINNI beſtond uit dertien
„ Schepen, twee lange die door riemen beſtuurd
„ werden en de overige voorzien van zeilen,
„ waarvan een alle de anderen in grootte over-
„ trof. Deze vloot haren koers naar het Westen
„ rigtende, hebben zij *Ledora*, *Hoſa* en eenige
„ andere eilanden van minder aangelegenheid, met
„ weinig moeite in bezit genomen en van daar
„ de koers veranderende, bereikte zij een' inham
„ *Sudera* genaamt, alwaar zij in de haven der
„ ſtad *Senestola* zelve, zich van eenige Schepen
„ met Zoutevisch geladen, hebben meester ge-
„ maakt.

„ ZICHINNI, die hen met zijn Leger gevolgd
„ was en het gantſche land had ten onder ge-
„ bragt, ontmoette hier weder zijne Vloot, die
„ evenwel niet lang vertoefde, want het anker ge-
„ ligt hebbende, ſtevende zij met een Weſter-
„ koers naar den anderen hoek der baai en deze
„ te boven gekomen zijnde, hebben zij wederom
„ nieuwe eilanden en landen ontdekt, welke zij
„ allen aan het gebied van ZICHINNI onderwier-
„ pen. Overigens was deze zee zoo vol van
„ droogten en klippen, dat naar aller oordeel,
„ de gantſche Vloot zonder de hulp van NICO-
„ LAAS, deszelfs Stuurman en de overige zijner
„ medgezellen, hoogstwaarſchijnlijk zoude zijn ver-
„ ongelukt; en zulks te meer, daar de onbedre-
„ venheid dezer menſchen, welke men zoude ver-
„ meenen in de kunst der zeevaart opgevoed en

„ oud

„ oud geworden te zijn, volgens het gevoelen der „ Venetianen, zeer groot was.

„ Al het nu verhaalde door de Vloot ten uit- „ voer zijnde gebragt, besloot de Opperbevelheb- „ ber op raad van NICOLAAS, eene landing te „ doen bij de stad *Rondendono*, met oogmerk, „ om aldaar volkomene en zekere tijdingen te be- „ komen van den uitslag der wapenen van ZICHIN- „ NI, welke hij met blijdschap vernomen had, dat „ met veel voordeel slag geleverd en het vijande- „ lijk Leger overwonnen zoude hebben, waarna „ het gantsche eiland Gezanten aan hem had ge- „ zonden, de voorwaarden tot overgaaf aangeno- „ men en alle de vaandels van de steden en kas- „ teelen zoude hebben afgenomen. Deze blijde „ tijdingen hier te *Rondendono* bevestigd vindende „ besloot men te vertoeven en de aankomst van „ ZICHINNI, welke binnen kort verwacht werd af „ te wachten. Op zijne aankomst werden er over „ de overwinningen zoo ter zee als te land be- „ haald, een aantal vreugdeblijken betoond en daar „ de Venetianen aan dezelve veel deel gehad had- „ den en als de voornaamste bewerkers aangezien „ werden, hoorde men allerwegen hunne namen „ noemen en van de dapperheid van NICOLAAS „ gewagen, terwijl zij tevens alom geëerd en ge- „ roemd werden. De Vorst, die uit den aard „ een voorstander van allen, die door dapperheid „ uitmuntte en boven al van hen was die de „ kunst der zeevaart verstonden, gebood om NI-

„ CO-

„ COLAAS voor zich te brengen en na hem met
„ vele verpligtende woorden voor de uitmunten-
„ de diensten, als het behoud der Vloot en den
„ aanwinst van zoo vele landen, bedankt en zijn
„ ijver en bekwaamheid geroemd te hebben, ſloeg
„ hij hem tot Ridder en overlaadde de andere
„ Venetianen met eer en rijke geſchenken. Na
„ deze verrigting verliet hij deze plaats en zette
„ zijne reize, onder eene gedurige zegenpraal over
„ zijne overwinningen, naar *Frisland* voort; wel-
„ ke ſtad de voornaamſte van het eiland, gele-
„ gen is in eenen inham aan den *Orontes*, waar-
„ van er vele in dit eiland zijn en alwaar de
„ Vischvangst zoo groot is dat de Belgen zoo
„ wel als de Brittanniers, Engelſchen, Schotten,
„ Noorwegers en Deenen er een' overvloed van
„ vangen en de eilanders hierdoor vele rijkdom-
„ men bekomen.

„ Ter dezer tijd ſchreef NICOLAAS aan zijnen
„ broeder MARCUS ANTONIUS hem verzoekende te
„ Scheep tot hem over te komen en deze, niet
„ minder van ijver blakende om de wereld te be-
„ zien, onderſcheidene volken in aanſchouw te
„ nemen en zich eenen beroemden naam en achting
„ te verwerven, kocht een Schip en zijn koers
„ naar deze ſtreken hebbende gewend is hij, na
„ eene lange reize en een aantal gevaarlijke ont-
„ moetingen, eindelijk gelukkig en behouden bij
„ NICOLAAS aangekomen, die zijnen broeder, niet
„ minder om zijnen moed, als om hunne bloed-

„ verwantschap, met de grootste vreugde ont-
„ ving.

„ MARCUS ANTONIUS zijne woonplaats in *Fris-*
„ *land* vestigende, bleef er den tijd van veer-
„ tien jaren, waarvan vier in het gezelschap van
„ zijnen broeder en de overige alleen; gedurende
„ welken tijd, zij beide in de gunst van den
„ Vorst deelden, die daarenboven uit erkentenis
„ en om de verdiensten van NICOLAAS te beloo-
„ nen hem tot Opperbevelhebber zijner Vloot aan-
„ stelde. Met deze Vloot en eene groote Leger-
„ magt vielen zij beiden, ZICHINNI en NICOLAAS
„ op *Estland*, tusschen *Frisland* en *Noorwegen*
„ ingelegen, hetwelk zij ook groote schade toebrag-
„ ten dan vernemende dat de Koning van *Noor-*
„ *wegen* zich haastte om met eene Vloot hen van
„ daar te verdrijven, ligtten zij met overhaasting
„ de ankers en staken in zee, alwaar zij op het
„ onverwachtst van eenen zoo zwaren storm wer-
„ den overvallen, dat de meeste Schepen op ze-
„ kere droogte vervielen en te gronde raakten,
„ terwijl de overigen op *Grisland*, een onbewoond
„ eiland, ter naauwernood de Schipbreuk ont-
„ kwamen.

„ De Noorweegsche Vloot door dienzelfden storm
„ overvallen, leed ook verliezen en raakte ver-
„ strooid, waarvan ZICHINNI door een vijandelijk
„ Schip, toevallig door den wind naar *Frisland*
„ heen gevoerd, kennis kreeg. Hij besloot hier
„ op, na het herstellen zijner Vloot op het ei-

„ land

„ land *Island*, waarvan hij nu niet verre af en
„ hetwelk aan *Noorwegen* onderworpen was, eenen
„ inval te doen; doch bij de nadering vondt hij
„ hetzelve zoo wel verſterkt en van alles voor-
„ zien, dat hij met eene zoo kleine en ſlecht toe-
„ geruste Vloot, van dit voornemen moest afzien
„ en onverrigter zake te rug keeren. In die zelf-
„ de wateren evenwel de Islandſche eilanden be-
„ reikt hebbende, die zeven in getal zijn, als:
„ *Talas*, *Broas*, *Iscant*, *Trans*, *Mimant*, *Dam-*
„ *berca* en *Bresſa*, heeft hij die alle den een na
„ den ander verwoest en op *Bresſa* eene Vesting
„ gebouwd, waarover hij het bevel aan NICOLAAS
„ opdroeg, hem eenige Schepen en eene welvoor-
„ ziene krijgsmagt achterlatende. Met het klein
„ gedeelte hetwelk hem nog overbleef, is hij zelve,
„ vermeenende voor zijn perſoon nu genoeg ge-
„ daan te hebben, naar *Frisland* overgeſtoken al-
„ waar hij gezond en behouden aankwam.

„ NICOLAAS te *Bresſa* achtergebleven, beſloot
„ met het begin van de lente, weder op nieuw
„ naar zee te gaan om nieuwe landen te ontdek-
„ ken; en hier toe ſlechts drie Schepen, die niet
„ eens van de grootſte waren, bij een gebragt
„ hebbende, is hij daar mede in de maand Julij
„ Noordwaarts opgeſtoken en in *Engroveland*
„ aangekomen, alwaar hij een klooster van Pre-
„ dikheeren aantrof en eene kerk aan den Heiligen
„ THOMAS toegewijd, beide gelegen bij eenen
„ berg, welke even als een andere *Ætna* of *Ve-*

„ *fuvius* vuur uitwierp. De kerk van het kloos-
„ ter, de vertrekken der broederen en de keuken,
„ werden verwarmd door eene fontein of ſprong
„ van warm water, welke in de laatſte eene zoo-
„ danige hitte bragt, dat men zich daar mede,
„ zonder het gebruik van hout, volkomen kon
„ vergenoegen en het meel zonder eenig water,
„ in eenen koperen ketel hebbende gedaan, even
„ zoo goed bakte als in eenen verhitten bakoven.
„ Door dit zelfde water vond men er, gedurende
„ den winter, welbezaaide tuintjes, welke hierdoor
„ bevochtigd, tegen de ſneeuw en koude, die in
„ deze ſtreken, zoo nabij de pool gelegen aller-
„ geſtrengst is, beſtand waren en bloemen, vruch-
„ ten en verſcheidene ſoorten van kruiden hier even
„ zoo goed voortbragten, als in landen onder
„ eene gematigder luchtſtreek gelegen. Dit ook ver-
„ oorzaakte dat de wilde menſchen van dien oord,
„ toen zij deze, voor hen bovennatuurlijke uitwerk-
„ ſelen zagen, de Monnikken bijna als Godheden ver-
„ eerden en aan hen gevogelte, vleesch en andere
„ benoodigdheden ten geſchenke bragten, hen voorts
„ denzelfden eerbied en hetzelfde ontzag bewijzende
„ als aan hunne heeren en meesters. Dan dit is het
„ niet al, door dit zelfde water weten ook de Mon-
„ nikken wanneer alles bevrozen is en dik onder de
„ ſneeuw ligt hunne geheele woning of een der
„ vertrekken te verwarmen of te verfriſſchen,
„ door dezelve in een oogenblik naar willekeur te
„ verhitten of te verkoelen, het zij door het wa-

„ ter

„ ter tot meerder hoogte te doen rijzen of door
„ het openzetten der vensters de koude of bui-
„ tenlucht in te laten. In de werkhuizen van het
„ klooster werden ook geene andere bouwſtoffen
„ gebruikt dan die het vuur zelve opgeeft, na-
„ melijk de ſteenen die als gloeijende brokken
„ door den vuurſpuwenden berg worden uitge-
„ braakt, dewelke men, terwijl zij nog in vollen
„ gloed en dus op het heetſte zijn, met water
„ begiet, waardoor zij in een zeker leem of zeer
„ witte verſche kalk veranderd werden, die nooit
„ bederft. De ſtukken zelve, welke uitgedoofd
„ zijn, worden in de plaats van ſteen gebruikt,
„ waar mede men muren en verwelven metſelt
„ en deze eenmaal beſtorven of koud geworden,
„ verkrijgen eene zoodanige vastheid dat men ze
„ niet dan met een ijzer werktuig en dan nog be-
„ zwaarlijk van een kan krijgen, terwijl zij daar-
„ enboven zoo ligt zijn, dat de verwulven, daar
„ van gemaakt, geene andere ſtutſels noodig heb-
„ ben en altoos fraai en ſterk blijven; door wel-
„ ke gunſtige eigenſchappen, de goede vaders,
„ zich dan ook zoo vele verblijfplaatſen en mu-
„ ren hebben opgebouwd dat het den aanſchou-
„ weren verbaasd doet ſtaan. De meeste daken
„ worden op eene wijze gebouwd, dat zij de
„ muren tot eene zekere hoogte hebbende opge-
„ trokken, allengskens boven de gewelven doen
„ uitſteken waardoor er plaats tot eene goot over-
„ blijft. Evenwel men behoeft er weinig voor re-

„ gen te vreezen, daar de nabijheid der pool, wel-
„ ke wij reeds als zeer koud hebben beſchreven,
„ de eens gevallene ſneeuw, gedurende negen
„ maanden, dat de winter duurt, het ſmelten
„ belet.

„ De Monnikken leven van wild en visch. Ter
„ plaatſe waar het warme water in zee uitloopt
„ is eene groote en ruime haven, welke juist
„ door dit heet en kokend water, hetwelk er ge-
„ ſtadig heenvloeit, nooit bevriest, het geen dan
„ ook eenen zoo grooten toevloed van Watervogels
„ hier heen lokt, dat men er altoos eene menig-
„ te van allerhande ſoort vangt en daar mede
„ een aantal der in de nabijheid wonende men-
„ ſchen, welke of tot den opbouw van huizen,
„ tot den Visch- of Vogelenvangst, of tot den
„ eenen of anderen arbeid voor het klooster, ge-
„ bezigd worden, onderhoudt en geneert.

„ Hunne huizen, welke voor het meerendeel
„ den berg omſingelen, zijn van eene ronde ge-
„ daante, vijſentwintig voeten wijd en loopen
„ trapsgewijze, zoo ſpits toe, dat er in het bo-
„ venſte gedeelte alleen, eene kleine opening blijft
„ om lucht en licht door te laten. Van onderen
„ is de grond zoo warm dat men van binnen
„ geene koude gevoelt.

„ Gedurende den zomer komen hier een aan-
„ tal Schepen, zoo van de nabijliggende eilanden
„ als van de kaap of uithoek boven *Noorwegen* en
„ het land van *Nidroſis*, welke den Monnikken

„ al-

„ alles wat zij maar wenſchen, aanbrengen en te-
„ gen gedroogde visch en vellen van onderſchei-
„ dene ſoorten van wilde dieren, verruilen. Door
„ deze worden zij ook voorzien van hout voor
„ den haard, huisraad van hout gemaakt, koren
„ en linnen tot kleederen. De nabijgelegene volken
„ dus hunne koopmanſchappen voor visch en pel-
„ terijen kunnende vermangelen en de Monnikken
„ buiten eenige moeite of ſchade een ieder ten
„ dienſte zijnde, brengt te wege dat men hier ſteeds
„ eene menigte broeders uit *Noorwegen*, *Zweden*
„ en andere gedeelten der wereld vindt, waarvan
„ evenwel die van de Islandiſche eilanden altoos
„ het meeste welkom zijn.

„ In de haven bevinden zich ook doorgaans
„ vele Schepen, welke wanneer de zee met ijs
„ bevloerd is en zij daardoor belet worden de an-
„ kers te ligten, den zomertijd, wanneer het we-
„ derom begint te dooijen, afwachten en dus hier
„ overwinteren.

„ De Visſchers Schuiten maken zij doorgaans
„ op deze wijze: zij naaijen de beestenhuiden
„ met garen van Vischvellen gemaakt, te zamen
„ met de graten van diezelfde Visſchen en weten
„ ze zoo vast en digt aan een te hechten dat
„ waarlijk de ſtevigheid dier vaartuigen als een
„ wonder voorkomt. Door ſtorm overvallen ſlui-
„ ten zij zich op in hunne Vaartuigen en laten
„ het voor wind en weêr drijven zonder vreeze
„ voor Schipbreuk of verſtikking. Worden zij

„ op ſtrand geworpen zoo kunnen zij herhaalde
„ ſtooten of bonzen weerſtaan. In het hol der
„ Schuiten is een haak welke de Schippers in
„ het midden vast maken en wanneer er nu wa-
„ ter van binnen inkomt, halen zij het overige
„ gedeelte met een' kram of ook wel met eene
„ lederen riem bij elkander en ſluiten dezelve van
„ boven met twee vastgemaakte houten, latende
„ alsdan van onderen den band los, door welke wijze
„ zij het water weder loozen en dit ziet men hen,
„ zoo dikwijls zij zulks noodig oordeelen, zonder
„ eenige vreeze of moeite bewerkſtelligen (*).

„ Het zwavelachtig water van het klooster of
„ eigenlijk van den brandenden berg, door de
„ ſlaapkamers der Overſten, door koperen, tinnen
„ of ſteenen buizen heengeleid, veroorzaakt aldaar
„ eene warmte, gelijk aan die van eene kagchel,
„ zonder eenigen kwaden of ſtinkenden reuk te
„ verwekken. Eene andere waterſprong door een
„ onderaardsch kanaal of goot loopende, komt
„ uit in het midden van eene opene plaats, al-
„ waar, ter voorkoming dat het water niet be-
„ vrieze een groote koperen bak in de barnende
„ fontein is geplaatst; door welke voorzorg zij
„ altoos, zoo voor hun dagelijksch gebruik, als
„ voor hunne tuintjes, genoegzaam warm water

„ in

(*) Offchoon zelf zeeman zijnde, begrijp ik hier niets van, en zoo zijn er vele zaken in dezen brief waarvan ik even zoo min iets begrijpe.

„ in voorraad hebben. Alle deze gerijfelijkheden,
„ welke die goede vaders uit dezen eenen berg
„ trekken, geeft denzelven eene zoodanige waar-
„ dij, dat zij niets meer hebben te verlangen en
„ nergens anders voor zorgen dan voor ſchoone
„ welbebouwde tuinen en gemakkelijke en tevens
„ fraaije gebouwen, ter welker vervaardiging zij
„ nooit bekwame lieden ontberen, daar zij, be-
„ halve de zeer ruime belooning, aan een ieder
„ alle mogelijke genoegens trachten toe te bren-
„ gen. En tot het eerſte, hunne tuinen namelijk,
„ geene kosten ſparende, zijn zij in het bijzonder
„ mild jegens hen, die vreemde vruchten en za-
„ den aanbrengen. Door dit een en ander, de
„ ruime winsten en de geringe kosten ter levens-
„ onderhoud benoodigd, vindt men hier aloos een
„ overvloed van arbeidslieden en konstenaars. De
„ meeste der Monnikken en vooral de Overſten
„ ſpreken latijn.

„ Dit nu zijn de zaken welke wij volgens het
„ verhaal van NICOLAAS aangaande *Engroveland*
„ hebben gevonden. Vooral ſpreekt hij omſtan-
„ dig wegens de kusten, welke hij zelve heeft ont-
„ dekt, gelijk uit de kaart daar van door mij ge-
„ teekend, te zien is. Dan eindelijk op deze
„ plaats niet langer tegen de koude beſtand zijn-
„ de, begon hij ziek te worden en is weinig tijds
„ daar na in *Frisland* te rug gekeerd zijnde, ko-
„ men te ſterven. In zijn vaderland liet hij twee
„ zoons na, te weten JOHANNIS en THOMAS, uit

„ welke hij naderhand gewan de zoo beroemde
„ Kardinaal ZENUS en uit PETRUS alle de ZENUS-
„ SEN die tegenwoordig nog in leven zijn.

„ Onze NICOLAAS buiten 's Lands geſtorven
„ zijnde is door zijnen broeder MARCUS ANTONIUS
„ opgevolgd, aan wien het evenwel ook niet heeft
„ mogen gebeuren in zijn vaderland terug te kee-
„ ren, niettegenſtaande hij zulks op verſcheidene
„ wijzen beproefd en vele ſmeekſchriften daar toe
„ heeft ingeleverd. Want daar ZICHINNI een man
„ van eene trotſche inborst en hoogen moed, vol-
„ ſtrekt beſloten had, het oppergebied over de zee
„ te bekomen, wilde hij zich daar toe van MAR-
„ CUS ANTONIUS bedienen en droeg hem den last
„ op om met eenige Schepen eene togt naar het
„ Zuiden te doen, ter onderzoek naar zekere ei-
„ landen welke door zijne Viſſchers in die ſtreek
„ ontdekt waren en door hen als zeer rijk en van
„ Inwoners wel voorzien waren opgegeven. De-
„ ze ontdekking heeft MARCUS ANTONIUS in zeke-
„ ren brief aan zijnen broeder KAREL volledig be-
„ ſchreven, welkers inhoud ook volkomen bewaard
„ is gebleven, behalve eenige oude woorden welke
„ ik in den ſtijl veranderd heb.

„ „ Omtrent zesentwintig jaren geleden, zeil-
„ „ den vier Viſſchers Schepen naar zee en, na
„ „ door eenen hevigen ſtorm ginds en herwaarts
„ „ te zijn geſlingerd, ontdekten zij op het oogen-
„ „ blik dat zij aan hun behoud begonnen te wan-

„ „ ho-

„ „ hopen, ten Westen van zich een eiland met
„ „ name *Estotiland* meer dan duizend mijlen
„ „ van *Friesland* afgelegen. Een der vier Sche-
„ „ pen hier Schipbreuk lijdende, werden zes der
„ „ Schepelingen, welke zich gered hadden door
„ „ de eilanders gevangen genomen en naar eene
„ „ groote en volkrijke ſtad gebragt. De Heer of
„ „ Koning dezer plaats verſcheidene tolken bij zich
„ „ hebbende doen komen, werd er echter niemand
„ „ gevonden, die de taal dezer Visſchers ver-
„ „ ſtond, dan alleen een, welke daar ook
„ „ door toeval van een' ſtorm aangeland, het
„ „ latijn ſprak. Deze de Visſchers ondervraagd
„ „ hebbende wie zij waren en van waar zij
„ „ kwamen, heeft den Koning alles overgebragt
„ „ wat hij van hen heeft vernomen, waarop
„ „ de Vorst verlangde dat ze bij hem zouden
„ „ blijven. Aan dit bevel moetende gehoorza-
„ „ men hebben zij vijf jaren op het eiland door-
„ „ gebragt en zich de taal van het land eigen
„ „ gemaakt. Een hunner in het bijzonder on-
„ „ derſcheidene gedeelten van het zelve bezien
„ „ hebbende, beſchrijft het als een zeer rijk,
„ „ van alles overvloedig voorzien eiland en of-
„ „ ſchoon iets kleiner dan *Island*, evenwel veel
„ „ vruchtbaarder. In het binnenſte gedeelte is
„ „ een hooge berg, welke hij beklommen had,
„ „ uit welker top vier rivieren ſpruiten die het
„ „ aardrijk allerwegen bevochtigen. De Inwoners
„ „ noemt hij zeer verſtandig en in alle onze kun-

„ „ ſten

„ „ ſten en wetenſchappen bedreven en ſtelt het
„ „ niet onwaarſchijnlijk dat zij voorheen koop-
„ „ manſchap met ons land hebben gedreven,
„ „ daar hij verhaalt, in de boekerij des Konings
„ „ verſcheidene boeken in het latijn geſchreven,
„ „ gevonden te hebben, hetwelk de tegenwoor-
„ „ dige Inwoners evenwel niet verſtonden. Zij
„ „ hebben eene eigene taal en ſchrijfwijze en bren-
„ „ gen van de vreemden met welken zij hande-
„ „ len, kostbare pelterijen, zwavel en pek naar
„ „ huis. Hij verzekert dat er ten Zuiden een
„ „ zeer volkrijk land is alwaar men overvloed
„ „ van goud vindt. Dat zij tarwe zaaijen en
„ „ een ſoort van bier brouwen, hetwelk de
„ „ noordelijkſte Inwoners in de plaats van wijn
„ „ gebruiken. Zij hebben zeer uitgebreide bos-
„ „ ſchen en hunne muren zijn van tigchelſteen.
„ „ Zij bezitten ook digt bebouwde ſteden en
„ „ ſterkten en bekwame vaartuigen doch heb-
„ „ ben geen kennis van den zeilſteen noch om
„ „ door middel van het kompas, de poolſter te
„ „ ontdekken, waar door onze Viſſchers zoo
„ „ zeer bij hen in achting waren, dat de Ko-
„ „ ning eene Vloot van twaalf Schepen deed
„ „ uitrusten, waar mede hij hen gebood Zuid-
„ „ waarts op te ſtevenen naar een land bij hen
„ „ *Drogium* genoemd; op welke reize, zij door
„ „ eenen hevigen ſtorm overvallen en naauwelijks
„ „ den wreedſten dood ontkomen, in een nog
„ „ erger gevaar vervielen, want landwaarts in

„ „ ge-

„ „ gevangen genomen, werd het meerendeel van
„ „ hen door deze wilde volken dat menſchene-
„ „ ters waren die niets ſmakelijker dan men-
„ „ ſchenvleesch kenden, opgegeten. Een dezer
„ „ Viſchers evenwel ontkwam met nog eenige
„ „ weinige zijner togtgenooten, onbeſchadigd dit
„ „ gevaar doordien hij de inlanders in het ma-
„ „ ken van netten en het vangen van Visch,
„ „ onderwees en dagelijks dan in de zee, dan
„ „ in de rivieren zich met viſchen ophouden-
„ „ de, ving hij zoo veel, dat hij van tijd tot
„ „ tijd aan de voornaamſte dezer wilden een
„ „ geſchenk kon maken, waardoor hij dan ook
„ „ aller gunst en achting genoot. Het gerucht
„ „ van dezen Visſcher onder de naburige vol-
„ „ ken verſpreid zijnde geworden, veroorzaakte,
„ „ dat zeker daar in de nabijheid regerend
„ „ Vorst, zoodanig door begeerte gedreven werd,
„ „ om dezen man bij zich te hebben en van nabij
„ „ te beſchouwen op welke wijze hij die voor
„ „ hem wonderbare kunst van Visſchen uitoefen-
„ „ de, dat hij zonder uitſtel den Vorst, bij wel-
„ „ ken deze woonde, den oorlog aandeed en
„ „ door zijne overmagt en dapperheid de over-
„ „ winning behaald hebbende werd de Visſcher
„ „ en zijne makkers aan hem gezonden, het-
„ „ geen volgens zijn verhaal, gedurende het ver-
„ „ blijf van dertien jaren in dien oord, hem ten
„ „ minſte vijfentwintig malen te beurt is geval-
„ „ len, werdende geſtadig van den eenen na den

„ „ an-

„ „ anderen Vorst gezonden, daar zij elkanderen
„ „ telkens om dezelfde oorzaak, namelijk het be-
„ „ zit van zijn perſoon den oorlog aandeden.
„ „ Aldus nergens een vast verblijf hebbende en
„ „ gedurig van den eenen na den anderen dwa-
„ „ lende, gaf hem zulks gelegenheid, om ken-
„ „ nis van dien geheelen oord welke hij bezig-
„ „ tigde te bekomen: hij beſchrijft het land van
„ „ eene groote uitgebreidheid even als een nieuw
„ „ werelddeel; de Inwoners als zeer woest, be-
„ „ roofd van alle goede dingen, bijna naakt,
„ „ en zoo onkundig en onvernuftig dat zij niet-
„ „ tegenſtaande zij de hevigſte koude verduren,
„ „ zelfs geen gebruik weten te maken om de
„ „ vellen der door hen gevangenene dieren tot
„ „ dekſel te bezigen. Zij bezitten ook niets van
„ „ het geen naar eenig metaal gelijkt; leven van
„ „ de jagt; voeren ſpieſen met zeer ſcherpe pun-
„ „ ten en boogen welker peezen van de huid
„ „ van wilde dieren gemaakt zijn. Zij zijn zeer
„ „ ſterk en tot het beestachtige wreed zoo dat
„ „ zij ſteeds in de grootſte vijandſchap met el-
„ „ kanderen zijn en geſtadig over hoop liggen, en
„ „ eens de overhand bekomen hebbende eten zij
„ „ de overwonnenen op. Zij hebben overheden
„ „ en wetten, doch zeer van elkanderen onder-
„ „ ſcheiden. Meer naar het Zuiden, alwaar het
„ „ luchtgeſtel gematigder wordt, vindt men ook
„ „ bij de Inwoners meer beſchaafdheid, in zoo
„ „ verre dat zij ſteden hebben en tempels aan

„ „ hun-

„ „ hunne goden toegewijd in welke zij men-
„ „ ſchen offeren welke zij naderhand opeten.
„ „ Ook zijn zij niet ten eenemale met het gebruik
„ „ van goud en zilver onbekend (*).

„ „ Na een verblijf van zoo vele jaren in dit
„ „ land, beſloot onze Viſſcher eindelijk, om, zoo
„ „ zulks maar immer mogelijk was, naar zijn va-
„ „ derland terug te keeren en ſtelde zulks aan
„ „ zijne makkers voor; doch deze alle hoop
„ „ om hetzelve ooit weder te zien, opgegeven
„ „ hebbende, wenschten hem eene gelukkige
„ „ reize toe, terwijl zij zelven bleven daar zij
„ „ waren. Hij daarentegen, na hen aan Gods
„ „ genade te hebben aanbevolen, is door bosſchen
„ „ en moeraſſen naar *Drogium* getogen op wel-
„ „ ke reize hij door een nabnrig Vorst die met
„ „ een ander in groote vijandſchap leefde en
„ „ hem bij zich wilde houden, zeer beleefd
„ „ ontvangen werd. Na alhier eenen langen tijd
„ „ verbleven en vele gevaren en moeijelijkheden
„ „ doorworſteld te hebben, is hij, door dezelf-
„ „ de landen welke hij gekomen was, terug
„ „ keerende, eindelijk in *Drogium* aangekomen.
„ „ Na drie volle jaren hier te hebben doorge-
„ „ bragt,

(*) Zoo men hier ROBERTSONS Geſchiedenis van *Amerika* gelieve na te zien zal men bevinden dat het verhaal, het welk hij ons van vele Amerikaanſche ſtammen geeft, met het zeggen van dezen Viſſcher, in vele opzigten overeenkomſtig is.

„ „ bragt, vernam hij toevallig van de Inwoners,
„ „ dat er eenige Schepen waren aangekomen, en
„ „ daar zulks zijne hoop op het welgelukken
„ „ van zijn voornemen verlevendigde, vervoeg-
„ „ de hij zich op ſtrand, alwaar hij op zijne
„ „ vraag aan de Schepelingen: waar zij t'huis
„ „ hoorden? met de grootſte blijdſchap ten ant-
„ „ woord ontving, dat zij van *Estotiland* kwa-
„ „ men, terwijl zij zijn verzoek om bij hen aan
„ „ boord te worden opgenomen, niet alleen toe-
„ „ ſtonden, maar hem daarenboven zeer welkom
„ „ noemden, alzoo hij de taal van het land mag-
„ „ tig was en tevens het Estotilandisch ſprak,
„ „ hetwelk hier niemand verſtond, waardoor hij
„ „ hen dan ook voor tolk diende. Van hier nu
„ „ zijne reize volbragt en groote ſchatten voor
„ „ zich vergaderd hebbende, heeft hij op eigen
„ „ kosten een Schip uitgerust, waar mede hij naar
„ „ *Frisland* is terug gekeerd. Alhier maakte hij
„ „ aan den Vorst de ontdekking van dit rijke
„ „ land bekend, aan welk verhaal, hetgeen hij
„ „ met verſcheide nieuwe bijzonderheden en om-
„ „ ſtandigheden bekleedde, en waarvan de waar-
„ „ heid door de Schepelingen bevestigd werd,
„ „ dan ook door niemand getwijfeld, maar in
„ „ tegendeel ten vollen geloof gegeven is gewor-
„ „ den. Op dit berigt beſloot de Vorst mij met
„ „ eene wel toegeruste Vloot naar dien oord heen
„ „ te zenden, tot het doen van welke reize, er
„ „ zich zoo vele, om de nieuwigheid der za-

„ „ ke,

„ „ ke, van zelven aanboden, dat ik oordeele mij
„ „ zelve zonder eenig nadeel voor het gemeene-
„ „ best van eene ſterke manſchap te zullen kun-
„ „ nen voorzien." "

„ Tot dus verre gaat de brief door mij aan-
„ gehaald, welken ik alleen heb afgeſchreven op dat
„ men weten zoude dat ook deze togt al mede
„ door MARCUS ANTONIUS is ondernomen gewor-
„ den, welke ten dien einde met een aantal wel
„ bemande Schepen onder zeil ging, zonder even-
„ wel, daar ZICHINNI zelf het bevel over dezen
„ togt wilde voeren, den titel van Vlootvoogd,
„ waar mede hij zich gevleid had, bekomen te
„ hebben. Ik heb' een brief over deze reize van
„ den volgenden inhoud:

„ „ Onze groote toerusting tegen *Estotiland*,
„ „ begon met een kwaad voorteeken, daar de
„ „ Viſcher, welke wij hoopten tot onzen Gids
„ „ te zullen hebben, drie dagen voor ons vertrek
„ „ kwam te overlijden. Dit evenwel deed den
„ „ Vorst van zijn voornemen niet afzien en de
„ „ plaats van den afgeſtorvenen, door andere
„ „ Viſchers en Zeelieden, met hem van *Island*
„ „ terug gekomen, en welke ons nu den weg
„ „ zouden wijzen, vervuld hebbende, namen wij
„ „ de reize naar het Westen aan. Na het voor-
„ „ bij ſtevenen van eenige aan *Frisland* onder-
„ „ hoorige eilanden en eenige droogten, zijn wij
„ „ te *Ledarum* aangeland alwaar wij gedurende

„ „ den tijd van zeven dagen ons ververschten
„ „ en de Vloot van het noodige voorzagen. Op
„ „ den 1ſten Julij van hier vertrekkende kwamen
„ „ wij op het eiland *Flora* aan, alwaar wij, om
„ „ den gunstigen wind niet over het hoofd te laten
„ „ waaijen, ſlechts een oogenblik hebben ver-
„ „ toefd. Van hier de reize voortzettende en in
„ „ volle zee geraakt zijnde, werden wij na wei-
„ „ nige dagen van eenen zoo hevigen ſtorm over-
„ „ vallen, dat wij na acht geheele dagen met
„ „ denzelven geworſteld te hebben en her en der-
„ „ waarts geſlingerd te zijn, eindelijk een groot
„ „ gedeelte van onze Vloot verloren en niet meer
„ „ wisten in welk gedeelte der wereld wij ons
„ „ bevonden. De wind en zee eindelijk bedaard
„ „ zijnde begonnen de verſtrooide Schepen zich
„ „ weder te verzamelen en toen met eenen gunſti-
„ „ gen wind voortzeilende, kregen wij land in
„ „ het Westen in het gezigt, waarheen de ſte-
„ „ vens gewend zijnde wij in eene zeer gemakke-
„ „ lijke en veilige haven zijn ingeloopen. Naauwe-
„ „ lijks waren de Schepen binnen of eene groo-
„ „ te menigte van manſchappen, welke offchoon
„ „ van geen wild voorkomen, echter gewapend
„ „ waren, ſnelden naar ſtrand ter verdediging
„ „ hunner kusten. ZICHINNI dit ziende deed de
„ „ vredevlag opheiſchen, waarop door hen tien
„ „ perſonen, even zoo vele talen magtig, aan
„ „ ons werden toegezonden, doch niemand was
„ „ er die hen konde verſtaan dan alleen een IJs-

„ „ lan-

„ „ lander, die voor onzen Vorst gebragt, in
„ „ last kreeg, te vragen: naar den naam van het
„ „ eiland, welk volk het bewoonde en door
„ „ wien het geregeerd werd? Het antwoord
„ „ was: dat het eiland *Icarie* werd genoemd
„ „ en dat alle de Koningen welke tot hier toe
„ „ over hetzelve hadden geheerscht, de naam van
„ „ ICARUS hadden aangenomen en zulks van
„ „ ICARUS den eersten Koning, die men geloofde
„ „ de zoon van DEDALUS den Koning der Schot-
„ „ ten te zijn, dewelke dit eiland hebbende ten
„ „ onder gebragt het bestuur daar van aan zijnen
„ „ zoon had overgegeven, onder beding dat zij
„ „ geheel naar zijne wetten zouden leven. Na
„ „ deze verrigting, op alles goede orde gesteld
„ „ hebbende, wilde ICARUS zijne reize verder ter
„ „ zee voortzetten, doch werd onder 's weegs
„ „ door eenen zwaren storm overvallen waar bij
„ „ hij is omgekomen, sedert welken tijd men dan
„ „ ook deze zee den naam van de Icarische ge-
„ „ geven heeft en de Koningen met den naam
„ „ van ICARUS zijn beginnen benoemd te wor-
„ „ den. De afgezanten vervolgden, dat zij vol-
„ „ komen te vreden in de omstandigheden, waar-
„ „ in zij door God geplaatst waren, ook geen
„ „ handbreedte van de gewoonten en wetten
„ „ hunner voorouders wilden afwijken en dus ook
„ „ geene vreemdelingen bij hen konden worden
„ „ toegelaten; uit welken hoofde zij dan nu ook
„ „ onzen Vorst verzochten van op de wetten,

„ „ welke zij van dien vroomen Koning ontvan-
„ „ gen en die zij tot hier toe ſteeds onder-
„ „ houden hadden, geen inbreuk te willen ma-
„ „ ken, daar zulks voor hen een onvermijdelijk
„ „ verderf ten gevolge zoude hebben en zij ook
„ „ bovendien beſloten hadden van liever tot den
„ „ laatſten man toe den dood te ondergaan, dan
„ „ zulks te gedogen. Evenwel op dat zij niet
„ „ zouden ſchijnen ſchuw te zijn van allen om-
„ „ gang en verkeer met menſchen, eindigden zij
„ „ hunne redevoering met te zeggen, dat zij
„ „ gaarne den een of ander uit ons, onder zich
„ „ zouden toelaten en zelfs onder de aanzien-
„ „ lijken van het eiland aannemen en zulks al-
„ „ leen om onze taal en zeden te leeren, op
„ „ welke voorwaarden zij dan ook die tien man-
„ „ nen hadden toegelaten, die uit even zoo vele
„ „ werelddeelen op dit hun eiland waren aange-
„ „ komen. Op dit alles antwoordde onze Vorst
„ „ niets en onderzoek hebbende laten doen na
„ „ eene bekwame haven, veinsde hij af te trek-
„ „ ken terwijl hij intuſſchen het eiland van alle
„ „ kanten omſingelde en toen met zijne gantſche
„ „ Vloot eene haven, welke hem aan de Oost-
„ „ zijde was aangewezen, met volle zeilen in-
„ „ ſtevende, ten einde zich ten ſpoedigſte van
„ „ hout en water te voorzien, daar men in ge-
„ „ durige vreeze was van door de eilanders over-
„ „ vallen te zullen worden. Deze vreeze was
„ „ ook niet ongegrond, want de naast bij gele-

„ „ ge-

„ „ gene bewoners door het aansteken van vu-
„ „ ren en rook aan de andere kennis van het
„ „ gevaar gegeven hebbende zag men hen wel-
„ „ haast met groote hoopen naar het strand vloei-
„ „ jen en ons toen, met pijl en boog gewapend,
„ „ zoo verwoed aanvallen dat wij al aanstonds
„ „ een aanzienlijk aantal dooden en gekwetsten
„ „ hadden. Te vergeefs beriep men zich op
„ „ de vredevlag, want zij, voor Godsdienst en
„ „ Vrijheid vechtende werden hoe langer hoe
„ „ verwoeder en noodzaakten ons welhaast af
„ „ te trekken en door eenen langen omweg het
„ „ eiland rond te varen, nergens aan land kun-
„ „ nende komen dan vergezeld door een groot
„ „ aantal gewapende manschappen. Aldus den
„ „ noordelijken hoek van het eiland te boven
„ „ zijnde gekomen vervielen wij in engten en
„ „ droogten waarin wij tien geheele dagen in
„ „ een gestadig gevaar rondzwierven, zoo dat
„ „ de gantsche Vloot gewisselijk verloren zou
„ „ zijn geweest, indien niet de Goddelijke goed-
„ „ heid ons steeds eenen helderen en klaren he-
„ „ mel had geschonken. Van hier het oostersch
„ „ voorgebergte voorbij zeilende, zagen wij de
„ „ Inlanders op de toppen der bergen en op het
„ „ strand in menigte bij een vergaderd, met een
„ „ kwaadaardig geschreeuw, het schieten van
„ „ pijlen en een steeds op ons gevestigd oog,
„ „ die zelfde vijandelijke en verwoede gezind-
„ „ heid, offchoon van verre, toonende, welke

„ „ zij reeds zoo duidelijk hadden aan den dag
„ „ gelegd. Men beſloot dus in de eene of an-
„ „ dere haven te vertoeven en te trachten een
„ „ nieuw geſprek door denzelfden IJslander te
„ „ bewerken; dan ook dit was te vergeefs,
„ „ want deze menſchen, die weinig van de wil-
„ „ de dieren verſchillen, wilden de wapenen niet
„ „ afleggen en maakten alle onze pogingen on-
„ „ nut, daar zij door hunne houding ſteeds het
„ „ vast genomen beſluit aankondigden van ons
„ „ aan te zullen vallen, waar wij ook voet aan
„ „ land zetteden. Dit deed dus eindelijk ZI-
„ „ CHINNI, daar hij zag dat hij niets vorderde
„ „ en er door eene langere volharding van zijn
„ „ opzet gebrek aan levensmiddelen op de Vloot
„ „ zoude ontſtaan, tot het beſluit komen om
„ „ van eenen gunſtigen wind gebruik te maken
„ „ en dit ongaſtvrij ſtrand te verlaten. Na zes
„ „ geheele dagen de koers naar het Westen ge-
„ „ rigt te hebben, liep de wind naar het Zui-
„ „ den hetgeen de zee zich deed verheffen, doch
„ „ desniettemin zeilde men voort tot er einde-
„ „ lijk land ontdekt werd, het welk men even-
„ „ wel niet zonder vreeze dorst naderen zoo om
„ „ de onſtuimigheid der zee als door de vol-
„ „ komene onbekendheid der kusten. Maar God
„ „ ſtond ons bij en gaf bij het bedaren der
„ „ wind eene kalmere zee, waardoor ſommige
„ „ onzer Schepelingen met kleine Schuiten naar
„ „ ſtrand konden roeijen en na een kort verblijf

„ „ aan

„ „ aan den wal, verhaalden zij ons met vervoe-
„ „ ring van blijdschap, dat zij een schoon land
„ „ en eene goede haven hadden aangetroffen.
„ „ Op dit gunstig verhaal werden de Schepen
„ „ vastgemaakt en toen aan land stappende von-
„ „ den wij eene goede haven en van verre eenen
„ „ rookenden berg, het geen ons hoop deed schep-
„ „ pen van ook eenige menschen te zullen aan-
„ „ treffen, ten welken einde ZICHINNI, offchoon
„ „ dien berg eenigzins verre van ons verwijderd
„ „ was, honderd uitgelezene soldaten derwaarts
„ „ zond, met last, om het land te bezigtigen
„ „ en te onderzoeken door welke Inwoners het-
„ „ zelve bewoond werd. Onze matrozen intus-
„ „ schen voorzagen de Vloot van water en brand-
„ „ hout en vingen zoo veel visch en zeevogels
„ „ dat zij in staat waren den uitgehongerden
„ „ hoop rijkelijk van spijze te voorzien. Wij
„ „ waren thans in het begin van Junij en had-
„ „ den hier het luchtgestel boven alle verbeel-
„ „ ding gematigd en zacht, doch bespeurden ner-
„ „ gens eenig teeken of voetstap van menschen,
„ „ waardoor dan ook het vermoeden ontstond
„ „ dat dit schoone land onbewoond zijn zoude
„ „ en dit gaf aanleiding dat wij aan de haven
„ „ den naam van *Trinus* en aan derzelver voor-
„ „ gebergte, het welk in zee uitsteekt, dien van
„ „ het *hoofd van Trinus* gegeven hebben.
„ „ Na acht dagen verblijf kwamen de soldaten
„ „ ter onderzoek uitgezonden terug, berigtende

„ „ dat zij het geheele eiland doorkruist hadden
„ „ en den rook, die men uit den berg zag op-
„ „ gaan, toeſchreven, aan een vuur, in deszelfs
„ „ ingewanden verborgen. Op dezelfde plaats
„ „ hadden zij eene fontein gevonden waaruit een
„ „ ſoort van lijm of harst vloeide niet ongelijk
„ „ aan pik, in welker nabijheid zich vele half
„ „ wilde menſchen onthielden die in holen woon-
„ „ den. Zij beſchreven ze als klein van per-
„ „ ſoon en zoo vreesachtig dat zij op het ge-
„ „ zigt van menſchen dadelijk de vlugt namen
„ „ en zich in hunne holen verſcholen. Ook
„ „ hadden zij eene rivier ontdekt, die eene ge-
„ „ makkelijke en veilige haven zoude kunnen
„ „ verſchaffen.

„ „ ZICHINNI die reeds opgemerkt had, dat
„ „ deze plaats in eene zachte luchtſtreek gelegen,
„ „ gezond, het land vruchtbaar, door rivieren
„ „ beſproeid en van andere voordeelen rijkelijk
„ „ voorzien was, begon op dit berigt zijne ge-
„ „ dachten te laten gaan om hier eene ſtad te
„ „ bouwen en met Inwoners te vervullen; doch
„ „ zijne reisgenooten reeds verdrietig over eenen
„ „ zoo moeijlijken togt, begonnen aan het mui-
„ „ ten te ſlaan en met ernst op den terugtogt
„ „ aan te dringen, aanvoerende, dat de winter
„ „ op handen was en zij, eenmaal door denzel-
„ „ ven overvallen zijnde, geene bekwame gele-
„ „ genheid om te vertrekken zouden kunnen
„ „ vinden, maar hun verblijf daar tot het voor-

„ „ jaar

„ „ jaar zouden moeten vestigen. Op deze rede-
„ „ nen besloot de Vorst alleen eenige roeivaar-
„ „ tuigen en die weinige zijner medgezellen, wel-
„ „ ke uit eigene beweging bereid waren daar te
„ „ blijven, bij zich te houden en gelastte aan mij
„ „ met het overige gedeelte der Vloot, waar
„ „ over hij mij, mijns ondanks, het bevel op-
„ „ droeg, te vertrekken. Mij hier van niet kun-
„ „ nende ontslaan, heb ik mij op reis begeven
„ „ en na den koers twintig dagen lang Oost-
„ „ waarts gehouden te hebben, zonder eenig tee-
„ „ ken van land te ontdekken, wendde ik den-
„ „ zelven naar het Zuiden, wanneer wij eindelijk
„ „ land en wel het eiland *Neo* in het gezigt kre-
„ „ gen, waardoor wij bespeurden *Island* voorbij
„ „ geraakt te zijn. Ik hield er mij dus ook niet
„ „ lang op, maar na van de eilanders die ook
„ „ onder het gebied van ZICHINNI behoorden,
„ „ alles hetgeen ik tot onze verversching noodig
„ „ oordeelde, genomen te hebben, maakte ik van
„ „ eenen voordeeligen wind gebruik die mij, na
„ „ drie dagen zeilens, op *Frisland* bragt, welker
„ „ Inwoners, door onze lange reis, reeds in
„ „ den waan gebragt, dat zij hunnen Vorst ver-
„ „ loren hadden, ons met de grootste blijdschap
„ „ ontvingen."

„ Na dezen brief is mij niets anders voorgeko-
„ men dan slechts gissingen, welke ik uit eenen
„ zekeren anderen brief hier na te melden, heb
„ gemeend te mogen maken; namelijk: dat ZI-

„ CHINNI in de haven van het nieuw ontdekt ei-
„ land, eene ſtad gebouwd en zich met ijver toe-
„ gelegd heeft, om het geheele eiland te doorzoe-
„ ken en deszelfs ſtrekkingen te bepalen; terwijl
„ hij ook met dienzelfden ijver de kusten van *En-*
„ *groveland* bezag, welke ik, offchoon het ge-
„ ſchiedverhaal daar van verloren is geraakt, in eene
„ bijzondere zeekaart beſchreven heb gevonden.

„ Het begin van dezen brief waar van ik zoo
„ even geſproken heb, is van dezen inhoud: „ Al-
„ „ les wat gij, betreffende het onderzoek van de
„ „ zeden der Inwoners, der gedierten en der
„ „ naburige landen, van mij verlangd, heb ik,
„ „ in een bijzonder boek, het welk ik zelf ho-
„ „ pe mede te brengen, beſchreven. Daarin han-
„ „ dele ik van de ligging van het land, van de
„ „ groote ſoorten van Visſchen, van de gewoon-
„ „ ten en wetten van *Frisland*, *Island*, *Est-*
„ „ *land*, van het rijk van *Noorwegen*, van *Es-*
„ „ *totiland*, van *Drogium* en eindelijk heb ik
„ „ ook het leven van mijnen broeder NICOLAAS be-
„ „ ſchreven, benevens de Groenlandſche zaken
„ „ en de landen door hem ontdekt. Daarenbo-
„ „ heb ik het leven en de krijgstogten van den
„ „ Vorst zelven, welke meer dan iemand om zij-
„ „ ne uitmuntende deugden en hoedanigheden
„ „ eene onſterfelijke nagedachtenis waardig is,
„ „ in ſchrift geſteld; in welk werk men tevens
„ „ de beſchrijving der ſteden zal vinden door hem
„ „ op onderſcheidene plaatſen gebouwd, bene-

„ „ vens

„ „ vens de ontdekking der beide kusten van *En-*
„ „ *groveland.* Meer zal ik tot dezen brief niet
„ „ voegen, want daar wij elkanderen welhaast
„ „ hopen te zien, zal ik, hetgeen er aan ont-
„ „ breekt, (en daar ontbreekt gewis nog veel
„ „ aan) door de levende ſtem trachten aan te
„ „ vullen."

„ Dit alles heeft MARCUS ANTONIUS aan zijnen
„ broeder KAREL geſchreven en het ſmart mij voor-
„ waar, dat dit boek en vele andere ſchriften van
„ denzelfden aard en inhoud, door een ongeluk-
„ kig toeval, zijn verloren geraakt; want, ik nog
„ een kind zijnde en deze papieren in handen krij-
„ gende, kende derzelver waarde niet en heb ze,
„ na de gewoonte der kinderen, verſcheurd; een
„ verlies, waaraan ik nooit zonder hartenleed kan
„ gedenken.

„ Evenwel op dat de nagedachtenis van zoo
„ vele ſchoone daden niet zouden verloren raken,
„ heb ik alles wat mij bleek tot dezelve te be-
„ hooren, in dit verhaal, in orde bij een gebragt,
„ waar mede deze eeuw, zoo veel gelukkiger als
„ de reeds afgeloopene, zich kan vergenoegen,
„ daar de ontdekking van zoo vele nieuwe-landen
„ en kusten waar men dezelve het minſte vermoed-
„ de, aan dezelve zeer aangenaam zijn en de be-
„ geerte en ijver te meer moet doen ontvlammen,
„ om deze voorheen onbekende landen, door onze
„ voorouders, met zoo veel moed en beleid, ont-
„ dekt, te meer te leeren kennen."

Zie daar dan eindelijk dezen langen vervelenden brief ten einde gebragt en waarlijk het werd tijd daar het uitgerekt geduld, nu reeds zoo lang op de pijnbank, er welhaast onder zou bezweken zijn. Eene zoodanige opeenstapeling van onwaarschijnlijkheden, zult Gij bij den aanvang ook wel niet verwacht hebben, en welligt vraagt gij met mij: hoe komt een zoodanige brief achter het werk van PONTANUS? Dan hoe dit ook zij, dit is zeker dat het geslacht van ZENUS in *Venetie* onder de adelijke geslachten bekend is, en het is altoos, gelijk ik reeds hier voren en ook in eenen noot heb doen opmerken, vrij bijzonder, dat de Visscher, van *Drogium* sprekende, zegt: het een land te zijn van eene groote uitgestrektheid; en de Inwoners door hem beschreven worden, verdeeld in stammen, die elkander zelfs om kleinigheden, gestadig beoorlogen; zeer woest, sterk en wreed; dat zij menschen eten en er in de Zuidelijker landen onder gematigder luchtstreken alwaar men meer beschaafdheid en ook goud vindt, menschen geofferd en gegeten worden. Wanneer men nu ROBERTSON in zijne Geschiedenis van *Amerika* gelieve na te zien, zal men bevinden, dat hij van dat werelddeel en derzelver Inwoners op denzelfden toon spreekt; het eten van menschen en bijzonder van de gevangenen noemt hij vrij algemeen; en niettegenstaande hij ons ook de landen onder gematigder luchtstreken gelegen als door beschaafder menschen bewoond, beschreven heeft, verhaalt hij

nog-

nogtans, dat die van *Mexico* hunne natuurgenooten aan de goden offerden en daar na opaten, ja zelfs dat de Spanjaarden uit hunne legerplaats voor die ſtad, zulks van verſcheidene hunner landslieden welke aan deze verbitterde vijanden levend in handen gevallen waren, hadden gezien.

Maar vaar wel! Gij zult mij zekerlijk na zoo lang ſchrijvens wel een weinig rust vergunnen.

VIJFDE BRIEF.

St. Eustatius, September.

Laat ik nu nog voor een oogenblik den draad in mijnen vorigen afgebroken mogen opvatten en U onder het oog brengen, dat de groote ontdekking der nieuwe wereld, door COLUMBUS zeven jaren te voren, in weerwil van den Paus ZACHARIAS, voorspeld (welke Paus het bestaan derzelve in eenen zoo hoogen graad voor onmogelijk hield, dat zij die aan tegenvoeters geloofden en redelijke wezens in onbekende gedeelten van den aardbol stelden, door hem in den ban gedaan werden,) dus niet, gelijk vele andere menschelijke uitvindingen, het werk van een bloot geval, maar wel degelijk het uitwerksel was van een diep doordacht stelsel, op wiskunde gebouwd en versterkt door een aantal waarschijnlijkheden. Om hetzelve ten uitvoer te brengen moest men boven deze kundigheden en afgetrokkene bespiegelingen, de ziel, den moed, de standvastigheid van COLUMBUS en de diepe kennis van het menschelijk hart, welke hij zich in eene hooge mate had eigen gemaakt, bezitten; en wat moet nu bij deze beschouwing de onregtvaardigheid niet schreeuwend voorkomen, van aan deze nieuwe ontdekkingen, eenen naam gegeven te zien, welke

AME-

AMERICUS VESPUCIUS en niet den onſterfelijken COLUMBUS vereeuwigt. Verre zij het evenwel de verdiensten van den Venetiaanſchen edelman, waaraan buiten allen tegenſpraak, zoo wel *Spanje* als *Portugal*, groote verpligtingen hebben en aan wien de ontdekking van de kust van *Brazil* onbetwistbaar toekomt, te willen verduisteren; doch aan hem de eer der uitvinding toe te kennen en zijnen naam te geven aan landen door COLUMBUS vijf jaren te voren gevonden, zal nimmer kunnen gebillijkt worden. Maar offchoon Gij, ik en duizenden voor en na ons dit gezegd en gevoeld hebben, of nog zeggen en gevoelen zullen, het nieuw werelddeel heeft nu eenmaal omtrent reeds drie eeuwen, de naam van *Amerika*, na AMERICUS gedragen en zal hem waarſchijnlijk wel behouden.

Om nu eindelijk van dezen wijden uitſtap, waarheen het gevoel der grootheid van COLUMBUS, wiens wondervol leven en lotgevallen de ſchoonſte leſſen der wijsheid prediken, mij gevoerd heeft, terug te komen, wil ik U zeggen, dat wij na achtentwintig dagen zeilens van *Madera*, hetwelk men niet zeggen kan dat kort en voorſpoedig is, het eerſte eiland en wel *Desſaeda*, een der *Caribiſche*, ontdekte. In onzen togt hebben wij dus omtrent denzelfden koers ſtreek gehouden, als de groote man, van wien ik zoo even geſproken heb, op zijnen tweeden togt hield; hij landde toen het eerſte op dit eiland aan en men kan dus zeggen, dat van *Desſaeda*, de groote ontdekking zijn' aan-

aanvang heeft genomen. De wind die hier altoos Oost waait was in ons voordeel, zoo dat wij al spoedig de eilanden *Antigua*, dat aan de Engelschen behoort, *Guadaloupe* een Fransch eiland, *Mont Serratte*, *Nieves* en *St. Christoffel*, alle Engelsche, voorbij liepen en welhaast het anker voor het Hollandsch eiland *St. Eustatius* lieten vallen. Dadelijk werden wij door het Fort met dertien schoten begroet, die wij met een gelijk getal bedankten en nu werd de Eerste Luitenant aan den wal gezonden om kennis van de aankomst te geven.

Van verre vertoont de reede van het anders nietsbeduidend *St. Eustatius*, zich groots; alles is leven, alles is beweging en het bosch van Schepen welker getal in groote en kleine Vaartuigen tot bijna de twee honderd klimt, heeft iets schilderachtig fraai; vlaggen van allerhande Europische natien en kleuren ziet men onder eene menigte van die der Engelsche Amerikaansche Volkplantingen, wapperen en geene evenwel meer dan de onze welke thans voor het meerendeel, de geheele nieuwe wereld van allerlei voorraad en benoodigheden voorziet; waardoor men zeggen kan, dat dit kleine eiland, thans alleen, misschien twee honderd Schepen onzer natie in gestadige werking en beweging houdt.

Des daags na onze aankomst kwam de Gouverneur met zijnen Raad, hunne pligtpleging bij den Schout bij Nacht aan ons boord afleggen, het-

hetwelk den volgenden dag wederom door een ſtatig tegenbezoek beantwoord werd; terwijl intusſchen de matrozen op de raas paradeerden, de ſoldaten in het geweer ſtonden, de trommen geroerd werden en eerst de Forten en vervolgens ons Schip, door het losſen van het geſchut, aan alles meer luister bijzette.

Even voor onze aankomst is er eene gebeurtenis voorgevallen, waarvan ik tot heden in onze geſchiedenis geen voorbeeld weet en welke aan U, ook reeds door de nieuwspapieren zal zijn ter ooren gekomen; namelijk: dat eenige Engelſche Fregatten, op order van hunnen Admiraal RODNEY, voor het Hollandsch eiland *St. Martyn* ten anker gekomen, de Amerikaanſche Schepen van de reede hebben geſleept, en de reeds geloste goederen uit de Hollandſche pakhuizen, onder zware bedreigingen aan den Gouverneur, in gevalle hij er zich tegen ſtelde, hebben weggevoerd. De verregaande ſtoutheid dezer natie ging ook hier, voor onze aankomst, ſchandelijk verre en overſchreed alle palen; op de magt en menigte harer Oorlogſchepen ſteunende, wordt door haar noch regt van eigendom, noch onpartijdig grondgebied, noch vriendſchappelijk bondgenootſchap, noch zelfs het overal aangenomen en erkend volkenregt ontzien; bij dag kruisten zij hier voor de reede, liepen des nachts binnen en roofden de hier gerust en zonder zorge ten anker leggende Schepen en Vaartuigen en zulks ſomtijds zelfs in weerwil onzer Forten en Sterk-

ten. Op deze wijze hebben zij er reeds meer dan veertig weggeſtolen; een woord, dat, hoe hard ook, evenwel volkomen de daadzaak uitdrukt; want welken anderen naam kan men geven, aan het rooven van Schepen, die op het neutraal grondgebied, op het algemeen aangenomen volkenregt en op de beſcherming van een niet in oorlog zijnde Mogendheid vertrouwende, ongewapend en zorgeloos daar liggende, in de duisterheid des nachts, onder de Kasteelen en Sterkten, door Kapers en Roofſchepen worden weggehaald.

Eenige weinige dagen na onze komst kwam een Engelſche Kaper, met verlof van den Schout bij Nacht, over en voor de reede kruiſen, tot dat deszelfs bevelhebber, die intusſchen naar den wal voer, van zijne te doene verrigtingen aldaar, zoude zijn terug gekomen; doch bij dit verlof was deze uitdrukkelijke bepaling gevoegd: van geen anker te werpen en tegen den avond wederom naar zee te zeilen; en aan ons Officieren werd gelast hier voor te zorgen. Dan desniettegenſtaande liep hij tegen den avond, zoo dra het duister begon te worden, tusſchen den digtſten drom van Schepen in en ankerde achter eenige Vaartuigen, die hij hoogstwaarſchijnlijk van zijne gading vondt. Juist de wacht hebbende deed ik hier van rapport en werd ook dadelijk met eene gewapende Sloep, toegerust zoo als ik U in mijnen eerſten brief heb doen kennen, daar heen gezonden, om hem onder ons geſchut te brengen. Dit evenwel kostte veel moeite,

hij

hij maakte allerlei tegenſtribbelingen, en noodzaakte mij eindelijk, hem door geweld tot anker ligten te dwingen en toen door mijn eigen volk, de zeilen doende losmaken, bragt ik hem onder het bereik onzer ſtukken. De Kaperkapitein in dien tusſchentijd van den wal gekomen, was bij ons aan boord gevaren en door den Schout bij Nacht, die geweldig op zijne natie gebeten is, naar verdiensten ontvangen. Verders is er tot hier toe niets voorgevallen als dat wij dikwijls aan deze dolle menſchen, die men waarlijk niet geheel ten onregte, de wilden van Europa noemt, genoodzaakt zijn ſchoten met ſcherp te geven, voor ieder welk ſchot zij vier Dollars dat is elf Guldens Hollandsch betalen moeten. Dagelijks geven zij ons moeite, dan kruiſen zij onder ons geſchut, dan jagen zij op binnenkomende vaartuigen en wij dan met gewapende Sloepen hen na: alle nachten moeten onze Officieren beurt om beurt de wacht houden, terwijl eene gewapende Sloep ter zijde van het boord gereed ligt, waar mede wij bij ieder binnenkomend vaartuig aan boord varen en dan Kaper bevindende, onder ons geſchut brengen. In deze Sloepen hebben wij blikvuren, een zeker vuurwerk, hetwelk ook in de nachtſeinen gebruikt wordt, doordien het een ſterk licht op eenen vrij grooten afſtand van zich geeft. In gevalle nu de tegenſtand te ſterk bevonden wordt, is de ordre, om een derzelve aan te ſteken en daarop wordt dan dadelijk eene tweede Sloep ter hulpe afgevaardigd.

Op deze nachtwachten komt noch sabel van de zijde, noch pistolen uit de gordels en de soldaten slapen met de patroontassen om en de geweren in de armen. Vaar wel! het is nacht en ik heb juist eene dergelijke wacht als ik U daar zoo even beschreven heb.

*

ZESDE BRIEF.

St. Eustatius, September.

Ik bevind mij dan nu op eenen der Antilles of Vooreilanden, door COLUMBUS dus genoemd, om dat zij tusschen nieuw *Spanje* en de vaste kust van *Amerika* ingelegen, als voorloopers zijn en ontmoet worden, voor deze vaste kust van *Amerika*, onder welk werelddeel zij behooren, zich opdoet. Men verdeelt hen in groote en kleine eilanden, de eerste zijn: *Cuba*, *Jamaica*, *St. Domingo* en *Porterico*; de kleine: *Trinidad*, *Granada*, *Barbados*, *St. Lucie*, *Martinique*, *Guadaloupe*, *Mari Galante*, *Desseada*, *St. Christoffel*, *St. Thomas*, *St. Eustatius* en nog meer andere. Op het laatste zoo als gij weet, zijn wij aangeland. De kleine Antilles, op de wijze van eene halve maan, van *Portorico* tot aan de kust van *Terra Firma* loopende, hebben daardoor op de kaart, de gedaante verkregen als een snoer kralen, waardoor zij ook wel de eilanden van het kraal genoemd worden. Ook deze kleine verdeelt men gemeenlijk in twee deelen, en wel in *Islas Barlovento* of eilanden boven den wind, door de Engelschen *Lewards* eilanden genoemd, en *Islas Sottovento* of eilanden onder den wind; eene verdeeling aldus gemaakt, om

dat de wind in deze zee, altoos van het Oosten naar het Westen waait en die boven den wind dus beoosten, of te loefwaard van de anderen, gelegen zijn. Nog dragen zij den naam van de Caraibiſche of Caribiſche eilanden, uit hoofde hunner bewoners de Caribes, eene ſoort van Indianen, welke Canibalen of menſcheters waren en voornamelijk van *Florida*, naar deze eilanden zijn overgeſtoken, alwaar zij de oorſpronkelijke Inwoners van het mannelijk geſlacht, doodden en opaten en de vrouwen ter voortplanting van hun eigen volk ſpaarden en zich hier bleven vestigen. „ COLUM-„ BUS," om hier de woorden van den onſterfelijken ROBERTSON te gebruiken, „ vond ze bewoond „ door dat woest geſlacht van menſchen, welke „ GUACANAHARI (een der Caſiques van het eiland „ *Hispaniola* nu *St. Domingo*) hem met zulke „ vreesſelijke kleuren had afgeſchilderd. De Span-„ jaards zoo dikwijls zij landden, ontmoetten zulk „ een onthaal, als hen overtuigde van den krijgs-„ haftigen en ſtoutmoedigen aard der bewone-„ ren: en zij ontdekten, in hunne woningen, „ de overblijffels van de ſchrikbarende gasterijen, „ door hen aangerigt, van de ligchamen der vijan-„ den, in den oorlog gevangen genomen." Nooit heeft men er winter en de hitte is des zomers dikwijls geweldig, hetwelk eene ſterke droogte veroorzaakt die weder door het regenſaizoen, welke met half Julij begint, wordt afgewisſeld. Deze regen, die ſomtijds als met ſtroomen naar beneden vliet,

maakt

maakt den dampkring zoodanig vochtig en ongezond, dat zulks op alles invloed heeft: het vleesch bederft; vruchten beſchimmelen; de wijn wordt zuur; en het heeft den nadeeligſten invloed op de gezondheid der menſchen, vooral op die der Europianen. Daarentegen zijn de boomen weder meest altoos groen en de aarde vruchtbaar; de *Manioc*, een heester, die zich tot vijf of zes voeten hoog verheft en welker wortel het Caſavebrood waar van ik nader ſpreken zal, geeft, groeit er met de *James*, *Potatoes* en *Maïz* in overvloed: en behalve deze, brengen zij de Katoen, Indigo, Koffij, Suiker en Cacao voort. Deze eilanden, alle in het laatst der vijftiende eeuw ontdekt, zijn, ſedert COLUMBUS, met Engelſchen, Franſchen, Hollanders en andere natien, na de verjaging, of liever vernieling en uitroeijing, hunner eerſte bewoners, opgepropt. Het is evenwel voornamelijk ſedert het jaar 1625 dat deze Europiſche volken zich er hebben nedergezet. Dan, hoedanig zij er zich gevestigd hebben en op welk eene wijze wij van de onze zijn meesters geworden, is te omſlagtig en hier buiten mijn beſtek U te zeggen. Ook kan ik zulks te gemakkelijker zwijgen, daar ik er niets meer van wete dan ROBERTSON en WAGENAAR er ons van hebben opgeteekend; en offchoon men bij deze Schrijvers wel niet alle voldoening erlangt, vindt men er evenwel alles bij een verzameld wat er uit de onnaauwkeurige en verwaarloosde aanteekeningen van is op te ſporen.

De wonderbare ſlordigheid, die hierin, ook omtrent onze bezittingen heeft plaats gehad, is naauwelijks geloofbaar; te vergeefsch doorſnuffelt en raadpleegt men de oude papieren, waardoor dan ook WAGENAAR ons alleen kan leeren, dat BIKKER en LEYEN, de eerſte waren, die ieder aan het hoofd van eene bijzondere maatſchappij van kooplieden, Schepen naar herwaarts afzonden. De eigenlijke, of Westindiſche Maatſchappij, die naderhand eene zoo groote rol in ons vaderland geſpeeld heeft, verkreeg haar eerſte aanwezen gedurende de gevangenis van OLDENBARNEVELD, doch kwam evenwel niet tot ſtand dan in het jaar 1621; en ſedert dien tijd werd ook dit werelddeel het glorierijk tooneel onzer onſterfelijke Admiralen, welke hier niet alleen aan *Spanje* veel afbreuk deden, grooten en rijken buit veroverden, maar tevens, toen *Portugal* aan PHILIPS in handen was gevallen, geheel *Brazil* vermeesterden. ROBERTSON, die, meer algemeen ſchrijvende, hier van zwijgt of ſlechts als ter loops ſpreekt, leert ons daarentegen, waarom de nieuw gevondene landen, met den naam van *Westindie*, beſtempeld werden; een naam, op zich zelve geheel oneigen aan *Amerika*. Doch de eerſte ontdekker COLUMBUS, dacht zoo volkomen en vast van de echtheid zijner eerstgevatte meening, verzekerd te zijn, namelijk: dat hij een gedeelte der *Indie* gevonden had; dat ook de Spanjaarden en andere volken van Europa, in navolging, dit denkbeeld omhelsd hebben, en in gevolge daarvan,

werd

werd door FERDINAND en IZABELLA, aan de nieuw gevondene landen, de naam van *Indie* gegeven en zelfs, na het ontdekken der dwaling, is deze naam overgebleven en nog heden ten dage, noemen alle de volken van Europa dit land *Westindie* en de Inwoners Indianen, niettegenſtaande het groot verſchil hetwelk er in de onderſcheidene volken dezer verre van een liggende landen gevonden wordt.

St. Euſtatius, na eene ruwe berekening, ligt op ruim zeventien en eene halve graad Noorder breedte en drie honderd dertien en eene kwart graad lengte en behoort zoo als U bekend is, aan de Nederlandſche Westindiſche Compagnie, welke er hunnen Gouverneur of liever Commandeur hebben. De tegenwoordige noemt zich JOHANNIS DE GRAAF en draagt den titel van Gouverneur van *St. Euſtatius*, *Saba* en *St. Martyn*, drie eilanden, welke niet verre van den anderen zijn afgelegen.

Uit de algemeene beſchrijving welke hier voren van de Caribiſche eilanden gegeven is, zoude men zich *St. Euſtatius* ook welligt als een zeer vruchtbaar eiland kunnen voorſtellen; dan dit is niet het geval, het beſtaat ſlechts uit eene barre klip die hier en daar wel eenige rotsachtige ſlechten grond draagt, en misſchien zes honderd vaten ſuiker met een weinig koffij, doch niet genoegzaam voor het gebruik der Inwoners zelve en dus in alles te zamen genomen, minder opbrengt, dan menig een onzer Plantagien op de vaste kust van *Zuid-Amerika*. Daarenboven regent het er niet veel en

dit heeft ook wederom het voordeel van eene zoo gezonde lucht en dampkring te geven, dat men *St. Euſtatius* in dit opzigt, voor een der beste eilanden houdt. De boſchen en moerasſige gronden welke veelal op andere plaatſen de dampen verwekken, ophouden en daardoor den dampkring ongezond maken, worden hier niet gevonden en dit maakt dat de Europianen, welke door deze oorzaken, in menigte hun graf in onze volkplantingen in *Zuid-Amerika* vinden, hier daarentegen gezond blijven en *St. Euſtatius* eene uitzondering in den algemeenen regel noemen. De juiste hoegrootheid van het eiland kan ik niet bepalen, doch een blik op de kaart zal U doen zien dat het klein van omtrek is; ook heeft men er maar eene enkele ſtad of liever dorp, doch door zijne ligging en toevallige omſtandigheden, is het de algemeene Stapelplaats geworden van alle ſoorten van Europiſche waren welke de Amerikanen van hier halen, als de eenige plaats alwaar zij zich van alles kunnen voorzien. De koophandel, die in allerlei waren beſtaat, heeft daardoor op dit kleine eiland, eenen bloei en drukte verkregen, die alle begrippen te boven gaat en dit doet zich gemakkelijk doorzien, aan die in het oog houdt, dat geheel *Noord-Amerika*, even als de meeste Europiſche volkplantingen, zonder fabrieken en trafieken zijnde, en nu in openbaren oorlog met *Engeland*, deszelfs moederland, waar uit het weleer van alles voorzien werd, gewikkeld, thans van alles benoodigd heeft en dit

ei-

eiland, de Stapelplaats tusschen de twee werelddeelen geworden zijnde, daardoor in staat is gesteld aan alle hunne behoeften en begeerten te kunnen voldoen. Zij, de Americanen daarentegen leveren voor het geen zij ontvangen, de voortbrengselen van hunnen grond in plaats, hetwelk eene gedurige handel en ruiling veroorzaakt. Trouwens het zijn de Amerikanen alleen niet, maar ook de Spanjaarden die zich hier van alles komen voorzien en daar voor baar geld brengen. De Franschen brengen al mede het hunne toe, alzoo men rekent dat jaarlijks hier ten minste drie millioenen ponden koffij van *St. Domingo*, een eiland dat een aantal millioenen ponden voortbrengt, wordt binnen gesmokkeld. In een woord de vaart van alle de Europische natien op deze dorre klip, gevoegd bij die der Amerikanen, maakt dat er dikwerf twee honderd Schepen en Vaartuigen te gelijk liggen en daarvan zijn er thans ruim tachtig welke onze Vlag voeren.

Het dorp ligt in het midden van het eiland, op eenen niet zeer hoogen berg doch die echter door zijne steilte zich niet gemakkelijk laat beklimmen. De huizen zijn onregelmatig, niet zeer fraai, meest alle van hout en wit geverwd, hetgeen dit dorp op eenen afstand een' Oostersche zwier geeft. Men telt er vier kerken, de Hollandsche Gereformeerde, de Hoogduitsche Lutherschе, de Engelsche en de Jooden kerk. De Engelsche taal wordt het meeste op het eiland gesproken en is zelfs zoodanig de algemeene taal der menschen, dat men niet wel

den

den omgang met vrouwen hebben kan indien men dezelve niet magtig is. Trouwens de levenswijs der Inwoneren in zeden, manieren, kleeding en huishoudelijke inrigtingen, is zoo volmaakt Engelsch, dat er aan het Hollandsch eiland *St. Eustatius* niet anders dan de Vlag ontbreekt, om geheel Engelsch te zijn.

Aan den voet van den berg, waarop het dorp gelegen is, vindt men eene menigte pakhuizen, die rondom de reede gebouwd zijn en dit wordt de baai genoemd. Vele dezer pakhuizen, waarvan ook sommige woonhuizen zijn, hebben van de tweede verdieping, over de straat heen, gemeenschap met elkanderen, door een soort van brug ten dien einde gemaakt, waardoor men zonder over de straat te gaan bij één kan komen. Nooit zou men zeggen dat deze pakhuizen, waarvan er vele van ruwe planken, in den haast, zijn opgeslagen, die groote schatten in zich bevatten, welke zij waarlijk inhouden; en niettegenstaande de groote menigte zijn er nog veel te weinig om alle de koopwaren, die gestadig worden aangevoerd, te kunnen bergen. Men ziet de katoen en suiker hoog opgestapeld in de open lucht liggen; honderden vaten van het laatste voortbrengsel, waarvoor geene plaats in de pakhuizen is en welke de Schepen nog niet kunnen inladen, blijven, slechts door presenningen, dat geteerde zeilen zijn, overdekt, onder den blooten hemel. In verscheidene huizen zijn de vertrekken tot onmatige prijzen verhuurd,

huurd, om de koopwaren maar onder dak te krijgen, waar toe bij ſommige gaten in de zolders gemaakt zijn, waardoor men de koffij naar beneden ſtort. Kamers van vijftien voeten in het vierkant brengen tot een Johannis dat is tweeëntwintig en een halve guldens wekelijks aan huur op en voor menſchen, die geen eigendom hebben, is er bijna geene woning te verkrijgen noch onder dak te komen, want niet alleen, dat zulks tegen goud wordt opgewogen, moet men bij veel geld een aantal ſmekingen voegen en dan nog vindt men maar ſchaars en ter naauwer nood, een klein vertrekje, waarin men zich ter neder kan liggen. Dit kan men zeggen dat in alle huizen, bijna zonder uitzondering, plaats heeft, want alle de blanke Inwoners, die uit allerlei volkeren beſtaan, zijn, van den Gouverneur en zijne Raden af, tot den minſten toe, allen kooplieden; alles drijft handel en daardoor ook, is een ieder zoodanig opgepropt met goederen en koopmanſchappen, dat er geen plaats voor vreemden overblijft.

Wanneer men nu een oogenblik bij eenen zoo grooten handel ſtilſtaat, en doordenkt, op den uitvoer van boter, kaas, gezouten vleesch, hammen, gezouten visch, ſtokvisch, haring, gort, haver, erwten, bonen, bier, wijn, jenever; op de menigte van lakens, caſimieren, piqués, mouſſelinetten, kouſen, ſchoenen en laarſen, zadels, toomen, grove en fijne linnens, ſervetgoed, zeildoek, ſtrepen, gingang, plattieljes, brittanjes,

hals-

hals- en zakdoeken, tabak, lange en korte pijpen, flesſen, pannen, ſteenen. Op de buitenlandſche gemanufactureerde waren als: ijzerwerk, bijlen, kapmesſen, houweelen, ſchoppen; allerlei timmermans, kuipers en ſchrijnwerkers gereedſchappen, ijzeren potten, ketels voor Suikerplantagien en huishoudens, ruw ijzer, koperwaren, ankers, dreggen, ſpijkers, ſcheepsgereedſchappen voor ſloepen en booten der planters, teer, pik, mos, werk, planken, balken; als men verder in het oog houdt, de voordeelen van recognotien, commisſien, proviſien van kooplieden, makelaars, reeders, manufacturiers, ſcheepstimmerwerven, ſmederijen, zeilmakerijen, hennip en vlasteelt, haringvisſcherijen en pakkerijen, rookerijen van vleesch, ſpek en zalm, zaagmolens, ſteen en pannebakkerijen, houthandel op de Oost-zee, glasblazerijen, kalkovens, tras, kruid- en verwmolens, brouwerijen, branderijen, azijnfabrieken, wijnkooperijen en een aantal andere takken en zaken te veel om hier allen op te noemen; wat wordt dan dit anders zoo weinigbeduidend eiland, niet veelbeduidend, voor ons handeldrijvend Gemeenebest? En voegt men hier dan bij: de ruiling dezer goederen tegen koffij, ſuiker, katoen, cacao en wat de *Westindien* meerder geven, waarvan, om hier maar alleen van onze volkplantingen op de kust van *Guiana*, *Surinamen*, *Berbice*, *Eſſequebo* en *Demerary* te ſpreken, men berekend, dat jaarlijks 14,000 okshoofden ſuiker, 5,000 pijpen rum, 36 millioenen ponden

kof-

koffij en ruim 12 millioenen ponden katoen kunnen afgeleverd worden (katoen zoo als noch Engelſchen, noch Franſchen op hunne eilanden telen, en dewelke dus, vooral voor de eerſten, onontbeerlijk is, in alle hunne fijne lijnwaten) zoo valt het niet moeijelijk, om van zelve te gevoelen, het nut, het voordeel en het groot belang onzer buitenlandſche bezittingen. Ik zou uw oordeel te kort doen met dit nog nader te willen betoogen, daar het aan een ieder ten duidelijkſte in de oogen ſtraalt. Maar is dit zoo, gelijk het onbetwistbaar is: hoe vreemd moet het dan niet voorkomen, dat, zoo mijne berigten die echtheid hebben welke zij behooren en waaraan ik niet twijfele, dat zegge ik, alle onze volkplantingen, zoo belangrijk voor de Republiek dat haar ſtaan of vallen er bijna van afhangt, in den ellendigſten ſtaat van tegenweer zijn. Het is waar wij zijn nog in vrede, maar wie zegt hoe lange die duren zal? Reeds doen zich donkere wolken aan alle zijden op en evenwel, eene zoo voorname zaak, als de beſcherming der eerſte bronnen van ons beſtaan, is tot eenen ſchandelijken graad verwaarloosd.

Het eiland *St. Euſtatius*, waar bij ik mij hier eigenlijk bepalen moet en welkers rijkdom en uitgeſtrekten handel Gij thans meer of min kent, wordt ſlechts door vijf Forten die allen in den erbarmelijkſten ſtaat zijn, verdedigd. De voornaamſte dezer is:

Het fort *Oranje* in het midden van het dorp ge-

gelegen, hetwelk in zich het Raadhuis, het huis van den Kommandant en zijnen Luitenant, benevens het ganſche guarniſoen, dat in tweeënveertig man beſtaat, beſluit. Deze ſterkte draagt 25 ſtukken, waarvan er evenwel maar naauwelijks vijf bruikbaar en te vertrouwen zijn.

Het fort *Naſſau* is met drie kanonſtukken gemonteerd, doch den konſtapel die hetzelve bewoonde, onlangs op eenen Engelſchen Kaper willende ſchieten, werd door het ſpringen van een derzelver, in verſcheide ſtukken gedeelt. Er blijven er dus nog twee overig.

Het fort *De Wind*, dus genoemd naar den voorgaanden Gouverneur DE WIND, welke het heeft laten aanleggen, draagt vier ſtukken en wordt door eenen BEKKER bewoond, die eenen kleinen jongen en eene zwarte meid tot konſtapelsmaats heeft. Deze twee laatſte liggen ter linker zijde van het eerſte.

Het fort *Amſterdam* dat op *Oranje* volgt, houdt tien ſtukken achtienponders in en wordt het waterfort genoemd.

En eindelijk het fort *Tietchy* dat mede tien ſtukken heeft en voor het laatſte wordt gehouden. Dan voor deze tien ſtukken dient men tien andere te leggen zoo men er eenig nut van trekken wil.

Maar laat ik dit onderwerp afbreken en een digt gordijn laten vallen, over eene nalatigheid, die alle palen overſchreidt en welligt de droevigſte verliezen ten gevolge kan hebben. Vaar wel!

ZE-

ZEVENDE BRIEF.

St. Euſtatius, October.

De Slavenhandel gaat ook hier even als in de ganſche Westindien zeer druk en zulks te meer om dat deze ongelukkige menſchen, tot ſchande der menschheid, al mede op dit eiland een' tak van koophandel uitmaken. De ſchepen die deze ſlagtoffers van het oorlog, van verraderlijk geweld, van roofzucht en ook dikwijls van listig bedrog en gierigheid, op de kust van *Guinée*, voor ſpiegeltjes, kralen, ſterken drank, tabak, meſſen en honderd andere ſnuisterijen, welke Gij weet dat tot dat einde worden medegenomen, inruilen, brengen ze vervolgens naar hier of elders. Ik zal liefst verzwijgen op welk eene wijze er met deze ſchepſelen gedurende de reize geleefd wordt en hoedanig men hen aan boord behandelt. De veiligheid der ſchepelingen vordert voorzeker, tegen eenige honderden Negers, die aan wanhoop en vertwijfeling overgegeven, tot alles zouden in ſtaat zijn en waar tegen zij dikwijls naauwelijks twintig mannen ſtellen kunnen, de grootſte behoedzaamheid. Ook blijven deze ongelukkigen, meest altoos geboeid, onder in het ſchip en komen ſlechts bij paren, aan een geklonken, nu en dan bij beurten,

boven, om ter hunner gezondheid, waarin de vuige eigenbaat der eigenaars belang heeft, de noodige verſche lucht te ſcheppen. Vrouwen en kinderen daarentegen loopen los en zijn intusſchen, aan de toomelooze driften der wellustige zeelieden, welke zich over hen het onbepaaldſte regt van eigendom aanmatigen en uitoefenen, blootgeſteld. Maar ik herzegge, beter is het te zwijgen, dan zaken te verhalen, die den verachten Neger welligt boven den meer verlichten Europiaan zouden verheffen en die vooral hen ſchandvlekken, welke zich naar den zachtaardigen en liefdevollen JEZUS noemen en den naam van Christenen dragen. — Eindelijk na het doorſtaan van dwang, geweld en tirannij; na het lijden van dorst, honger, en gebrek; na eene afſcheuring uit hun vaderland en losrukking van vrienden en bekenden die zij gewis nimmer zullen wederzien; komen zij, na eene ſcheepsreis van eenige weken door de verzengde lugtſtreek, afgemat, uitgeteerd en dikwijls ziekelijk in de volkplantingen aan en worden dan, naakt en geboeid, ter markt gebragt om aan den meestbiedenden, of anders bij den afflag, verkocht te worden. Genommerd en aan rijen naast den anderen geplaatst, zitten zij daar neder, terwijl intusſchen een ieder het regt heeft en ook veelal uitoefent, om hen te bevoelen, te betasten, de tanden te bezien, te doen loopen, ſpringen en door deskundigen naauwkeurig te laten opnemen en nazien, om zich van hunne gezondheid, ſterkte en krachten te verzeke-

ren.

ren. Zij intusschen, nog onbewust van hun lot, bevreemd en overrompeld van alles wat hen omringt en in het bijzonder over datgene het welk hunne persónen zelve treft, blijven daar ten prooi van duizend doodsangsten, lijdelijk stil en wachten met een pijnelijk uitzigt, het vervolg en einde van iets, het welk hun geheel zinvermogen overmeesterd heeft en waarvan zij niets begrijpen. Deze wezenloosheid en angstige vreeze blijft voortduren tot men de moeder van hare dochter, den man van de vrouw, den minnaar van zijne geliefde scheidt; doch naauwelijks worden zij dit gewaar of heffen luide klaagtoonen aan, schreijen, wringen zich de handen en geven alle die teekenen der smartelijkste droefheid die het hart van den ongevoeligsten zouden moeten treffen en mij dikwijls het hoofd deden omkeeren, om niet ten spot te verstrekken, van aanschouwers, welke aan dit tooneel gewoon en daardoor verhard, alle aandoening die de Slaaf verwekt, aan eene dweepachtige zielsgesteldheid zouden toeschrijven. De blanke kunne zelfs anders zoo zachtaardig, verbergt, of liever schroeit hier omtrent, eene aandoening en gevoel van medelijden toe, hetwelk mij voorkomt allerbillijkst te zijn; want offchoon men, in navolging der Spanjaarden, die om hunne moorddadige mishandelingen een' glimp te geven, zulks van de Indianen zeiden, elkander diets wil maken en voorgeeft, dat menschen van eene andere kleur, door ons tot slavernij gedoemd, geene menschen zijn, ten minste

dat zij geen menſchelijk hart noch aandoeningen bezitten, durve ik echter het tegendeel wel degelijk ſtaande houden; men vindt bij hen vriendſchap, kinderliefde, gevoelens van dankbaarheid en wraakzucht, en jaloersch zijn zij in den hoogſten graad. Dan genoeg hier van en geene aanmerkingen meer die zoo weinig eer aan de Europianen doen, en geen kop koffij, geen korrel ſuiker kunnen doen nemen, zonder het denkbeeld, dat elk derzelve, door onregtvaardig geweld en door het afgeperste zweet en bloed van ongelukkige, mishandelde natuurgenooten, is voortgebragt. O! zoo het waar is, het geen door ſommigen geſteld wordt, dat men in de geestenwereld nog kennis draagt niet alleen van wat men gedaan heeft, maar tevens ook van het geen hier beneden omgaat, waardoor men dus zijne daden in alle hare gevolgen beſchouwt; wat moet de geest van KAREL dan geene wroegingen gevoelen, dat hij uit zucht voor eenen zijner gunstelingen aan hem het uitſluitend regt ſchonk om vierduizend Negers in zijne nieuwe landen over te brengen? En ook deze, om dat hij voor vijfentwintig duizend dukaten dien magtbrief aan eenige kooplieden van *Genua* verkocht, die door deze daadzaak, de eerſte geworden zijn, welke den Slavenhandel op eenen geregelden voet hebben gebragt.

Het zoude overtollig zijn, aan U de natie, welke wij den naam van Negers geven, te willen beſchrijven: de omgekrulde dikke lippen; de voorwaarts

waarts uitſtekende kaken; de platte ſtompe neuzen; de tanden die het elpenbeen in witheid tarten; het zachte, zwarte vel; het wollig in een gekruld hoofdhaar; zijn even zoo algemeen bekend, als dat men onder hen ſtoute, welgemaakte mannen en welbeſnedene aangezigten, met juist gevormde ligchamen onder de vrouwen vindt. De jonge meisjes, hebben zelfs in weerwil harer kleur, een zeker iets aantrekkelijks en maken dikwerf in deze heete brandende gewesten, alwaar alles met drift tot wellust neigt en de blanke vrouwen al ſpoedig hare bekoorlijkheden zien verwelken en verſlenſen, van hare tijrannen, verkwistende minnaars en ongetrouwe echtgenooten. Zij daarentegen, zich grootsch en edelmoedig, wrekende over de vernederende afhankelijkheid waarin zij gehouden worden en nu die zelfde meesters, in wien zij eene onbetoombare neiging tot zich verwekt hebben, aan hare voeten ziende, zijn getrouwer dan menig eene Europiaanſche; en wie, die niet geheel vreemdeling in de geſchiedenis der nieuwe wereld is, weet niet, hoe dikwijls reeds het leven der blanken, hetwelk door een wel haast uit te barstene opſtand der Slaven, als aan eenen zijden draad hing, door de getrouwe en regttijdige waarſchuwing hunner wankleurige minnaresſen, beveiligd is geworden. Men verhaalt dat in overoude tijden de Slaven van *Tyrus* eenmaal tegen hunne meesters opſtonden en allen in eenen nacht om het leven bragten, waar na zij hunne meestereſſen trou-

wende, meesters van de ſtad bleven. Een vreesſelijk voorbeeld voorzeker en wie zegt ons, wat ook eenmaal het lot der volkplantingen worden zal? Nog maar weinige jaren geleden hadden de weggeloopene Negers op het eiland *Jamaica*, alwaar zij veilige ſchuilplaatſen in de zwarte bergen vinden, zich tot een ligchaam vereenigd, landen bebouwd, dorpen geſticht en zich in den wapenhandel geoefend, waarna zij zich ſterk genoeg achtende bij herhaling hunne ſchuilhoeken verlieten en een aantal plantagien, waarvan zij de eigenaars vermoordden en de Slaven ter vermeerdering hunner magt met zich voerden, verwoestten en afliepen. Dit ging zoo verre dat men eindelijk uit het moederland een leger van 6000 man naar derwaarts heeft moeten afzenden, hetwelk dan ook, ja, de rust in de volkplanting herſteld doch het kwaad zelve niet uitgeroeid heeft, aangezien een groot aantal dier muitelingen, de wapenen ontkomen, weder naar de ontoegankelijke bergen gevlugt is, waarheen geen blanke hen na kon volgen.

Deze opſtanden der Slaven, waarvan men reeds allerwegen en ook bij ons zulke droevige voorbeelden heeft, zal evenwel te minder verwonderen, wanneer men eensdeels in het oog houdt, de wijze waarop zij uit hun vaderland zijn gevoerd, alwaar zij een ſtil vreedzaam herderlijk leven, in het midden hunner magen en vrienden leidden: ten anderen de wijze waarop zij hier aangebragt, verkocht, in de handen van een willekeurig meester

ge-

geleverd en door hem met een gloeijend ijzer ten blijke van eigendom gebrandmerkt zijn; en dan eindelijk, de manier waarop zij op de plantagien behandeld worden, zonder het minſte uitzigt van ooit hun lot veranderd of verzacht te zien. Reeds was de eerſte ontdekker dezer landen, niet getrouw aan zijne grondregelen, maar lag tegen alle gedane beloften aan, de Indianen op *St. Domingo* eene belasting op van viermalen des jaars eene zekere hoeveelheid ſtofgoud en katoen te moeten leveren; eene ſchatting, welke nog maar alleen ſlechts de voorlooper was van veel grievender verdrukkingen, en nogtans, boezemde deze reeds, aan de misleide Eilanders, het heilloos beſluit in, om alle aardvruchten en voortbrengſelen van den grond, te vernielen, niets aan te planten noch te teelen en daardoor de wreede Spanjaarden uit te hongeren en van gebrek te doen vergaan; een beſluit, dat aan duizenden van hun eigen volk het leven heeft gekost. En zoudt gij nu kunnen veronderſtellen, dat de tegenwoordige Europianen, beter denken en minder eigenbelang bezitten dan de Spanjaarden van dien tijd, of dat de Afrikaanſche Neger geduldiger zoude zijn als de zwakke en vadzige inboorling van *Hayti* nu *St. Domingo*? O neen! even als COLUMBUS bij zijne eerſte aanlanding op *St. Salvador* omtrent de Indianen, zoo ook was onze en anderer eerst uit Europa aanlandende planter, menschlievend, zachtaardig omtrent zijne Slaven en behandelde hen

als leden tot zijn huisgezin behoorende; maar toen vreemdelingen van alle volken zich er nederzetteden, de behoeften vermeerderden, de weelde veld won en de waarde der voortbrengſelen begon te ſtijgeren, verdrong de zucht tot rijkdom en de wensch om ſpoedig ſchatten bij een te ſchrapen, ten einde in hun vaderland rijk, groot en gemakkelijk te kunnen leven, alle andere aandoeningen; de menschheid werd in de menſchen verſmoord en de Slaaf, weleer welgevoed, gekleed en in ziekte verzorgd, zag zich nu met weinig en ſlecht voedſel tot onmatigen arbeid gedwongen en de grond, door zijn zweet doorweekt, moest alleen koffij en ſuiker dragen, zonder dat er in redelijkheid gezorgd werd voor die voortbrengſelen, welke ten minſte ter voeding van menſchen behoorden te verſtrekken, die hun ellendig leven in het bebouwen van denzelven moeten afkwijnen. Het gevolg hiervan is ook geweest, dat een aantal dezer ongelukkigen, door ziekte, gebrek en honger, zijn omgekomen en andere, wanhopig hunne meesters zijn ontloopen, op andere plantagien zijn gaan ſtelen, meer Slaven opgeruid, zich in de bosſchen verſteken hebben en eindelijk in getal aangegroeid, te meermalen de volkplantingen op den rand des verderfs hebben gebragt. Doch laat ik ook hier van zwijgen en hopen, dat een verlicht en wijs beſtuur, eenmaal de oogen openen en weldadige, menschlievende wetten zal daarſtellen, welke, zoo men het dan eenmaal daar voor houden moet, dat

de

de Slavernij niet kan worden afgeſchaft en noodzakelijk is, ten minste het lot dezer ongelukkige natuurgenooten aanmerkelijk verzachten, en ook dan gevolgelijk verminderen zal, die *averſie* en verregaande afkeerigheid, welke de blanken en de lieden van de kleur zoo als men ze noemt, tegen elkander hebben en die aan de eene zijde op hoogmoed en aan de andere zijde op wraak en jaloezij gebouwd is; eene afkeerigheid waarvan men in Europa zich geen denkbeeld kan vormen.

Middelerwijl, in weerwil dezer afkeerigheid der blanken en zwarten tot elkander, ziet men uit hen middelſoorten voortkomen. Er beſtaan dus oorzaken, welke in ſtaat zijn, dien afkeer, het afzigtelijke van de kleur, de onaangename reuk hunner uitwaaſeming en dat zekere onnoembare antipathetisch gevoel te overwinnen, welke het gezigt van een Neger in ons verwekt: en deze kunnen mijns inziens, niet wel ergens anders in gezocht worden, dan, zoo als ik reeds heb doen opmerken, eensdeels in het heet luchtgeſtel, dat eene, zeer moeijelijk te wederſtane, aandrift, veroorzaakt; ten andere, in de gemakkelijkheid waar mede die aandrift kan voldaan worden; en dan ook misſchien nog ten derde, in de vurigheid der omhelzing, waarin men wil dat de zwarte vrouwen de blanke verre weg overtreffen.

De middelſoorten welke uit de vermenging van het beider onderſcheiden bloed voortkomen, worden gemeenlijk in vier klaſſen verdeeld, waar na

men veronderſtelt dat zij weder of blank of zwart worden.

Een blanke met eene zwarte of een Neger met eene blanke vrouw verwekken een Mulat.

Een blanke met eene Mulattin, of een Neger met eene Mulattin, verwekken: de eene een musties, en den andere een kabouger of kabroe, welke eerſte driekwart blank en een kwart zwart, en de laatſte driekwart zwart en een kwart blank is.

Een blanke met eene musties, of een Neger met eene kabroe, brengen een kasties en Neger voort, waar van de eerſte, zeven achtſte blank en een achtſte zwart, en de laatſte, zoo niet volkomen zwart, ten minſte evenwel zoodanig zwart is dat men het onderſcheid niet wel gewaar kan worden.

Een blanke met eene kasties, en dus eerst in het vierde geſlacht, verwekken geheel blanke kinderen

Men ziet hier uit, dat er om zwart te worden een geſlacht minder noodig is, dan om volkomen blanke menſchen voort te brengen; en zelfs omtrent de laatſte kan men aanmerken, dat er ook nog later dan in het vierde geſlacht, kenteekens gevonden worden, die de Afrikaanſche afkomst aantoonen; bij voorbeeld: onder meer andere kinderen met lang haar, heeft men er een met kort wollig Negerhaar zien geboren worden; of wel, daar komt er een veel bruiner dan de andere ter wereld. In een woord, een opmerkzaam en naauwkeurig waarnemer, en daar voor kan ik den kun-

di-

digen vriend die mij deze opgaven gedaan heeft houden, zal al vrij lang, op vaste en zekere gronden, besluiten en aantoonen kunnen dat er zwart bloed in eene familie is.

Nog moet ik doen opmerken, dat het van zelve spreekt, dat door andere vermengingen als ik hier boven heb opgenoemd, ook nog wederom andere kleuren, die of het blank of het zwart naderen, kunnen voortkomen en waarvan men de onderscheidene *nuances* in de volkplantingen ziet. Ik heb maar alleen de hoofdsoorten opgegeven, zoo als men ze gemeenlijk verdeelt om wederom oorspronkelijke kleuren te kunnen worden.

Het kind eener Negerin bij eenen zwarten vader verwekt, komt ook niet zwart, maar even als die der Europianen, gansch blank ter wereld; men ziet geen onderscheid, dan alleen iets zwart aan het uiterste der nagels en eene blaauwe streep aan de *linia album* met een dergelijke vlek aan het onderste gedeelte van het *scrotum*. Na de eerste acht dagen evenwel, begint het blanke vel reeds bruiner, welhaast zwartachtig en eindelijk geheel zwart te worden. Ik zoude hier nog verscheidene andere dingen kunnen bij verhalen, en onder anderen ook spreken, van de gemakkelijke ter wereld brenging der kinderen, waardoor de moeders in staat zijn, weinige uren na de geboorte, met het kind na het water te gaan en de ligchamen van beide te reinigen; maar alle deze zaken zijn zoo bekend en reeds zoo dikwerf beschreven, dat ik mij liever

tot

tot andere onderwerpen bepale, welke, de vriendſchap die Gij voor mij gevoelt en ook niets anders voor U belangrijk maken.

Gisteren namiddag deed ik met Mevrouw LE JEUNE, wiens man hier Secretaris is en nog eene Dame van het eiland, eene toer te paard. De zwarte jongens die achter ons aankwamen, droegen wijn, brood, olie, azijn en andere benoodigheden. Ik vond het land hier en daar niet onvermakelijk en de gezigten vrij aangenaam, doch nergens vruchtbaarheid en alleen hier en daar wat ſuiker waar omtrent bijzonder de plantagie van den Gouverneur DE GRAAF in aanmerking komt. Dit voorname voortbrengſel der nieuwe wereld, voor COLUMBUS komst hier geheel onbekend, zal ik in eenen volgenden brief, wanneer ik eerst met alle behandelingen beter bekend ben geworden, kortelijk aanroeren en mij thans nog maar, met de dagelijks voorkomende zaken, ophouden. Na een uur rijdens, klommen wij aan de hut van eenen ouden Neger af, alwaar reeds twee Heeren met eene Jonge Juffer, naar ons wachtende waren. Allen jong en vrolijk zijnde, vermaakten wij ons op het ſtille land, van ſtads- en ſcheepsgewoel ontſlagen, bijzonder wel, terwijl de oude zwart intuſſchen, uit zijnen kleinen tuin, heerlijke, kostelijke kropſalade voorzette, die na eene vlugtige toebereiding met de bloote hand van eene onzer Dames, op het natuurlijkst, dat is met de adams vorken, de zilveren had men verzuimd mede te nemen, gegeten werd. Het glas wijn, zoo noodzake-

kelijk in deze gewesten, werd niet vergeten en het gezellig geſprek, de vrolijke boert en de volkomene afſchaffing van alle lastige pligtplegingen, maakte dit klein toertje alleraangenaamst, en deed mij te meer, de bepaaldheid van mijnen tijd bejammeren, daar mijn verlof, zich niet langer dan tot zons ondergang, uitſtrekte. Ik moest dus het vrolijk gezelſchap verlaten en op een vollen galop naar de baai rijden, alwaar ik de ſloep reeds wachtende vond die mij aan boord bragt.

Het is, zoo als reeds bevorens gezegd heb, op deze eilanden nooit koud en offchoon het hier thans in de wintermaanden is, vinde ik het ſomtijds zoo warm als des zomers in het vaderland. Echter klagen de hier geborene eilanders, welke algemeen met alle de in de Westindien geborene blanken, de naam van Crioelen of Criolen dragen, over eene koude welke aan hen onverdragelijk voorkomt; intuſſchen wel zorgende van zich dikker te kleeden en deuren en venſters geſloten te houden, het geen dikwijls ſtof tot lagchen geeft. Doch, zoo hunne voorzegging waarheid behelst, dan ook zal voor hen de beurt van ſpotten aankomen zoo dra de hitte van den zomer zich doet gevoelen.

ACHTSTE BRIEF.

Martinique, October.

Naauwelijks heb ik mij kunnen vleijen U ooit deze te zullen kunnen ſchrijven. Gij weet en hebt gewis uit andere reisbeſchrijvingen vernomen, dat er in de maanden Augustus, September en October in en omtrent de *Caribiſche* eilanden, dikwijls hevige Orkanen woeden? Maar daar zulks niet alle jaren zeker is en wij reeds bijna de helfte der laatſte van de gevreesde maanden, bereikt hadden, vleidden wij ons, van ook nu dit verſchrikkelijk natuurverſchijnſel niet te zullen bijwonen: dan te vergeefs; in den nacht van den 12den dezer, verhief de wind zich eensklaps zoodanig, dat hij welhaast tot eenen volkomenen ſtorm opklom, terwijl als in het zelfde oogenblik, de zee, zich met eenen verbazenden ſpoed, verhief en met korte, brekende golven, eene kokende beweging aannam. Onze toeſtand, was, daar de overrompelende ſnelheid van den ſtorm, ons overvallen had, vrij hagchelijk; en de menigte van ſchepen, de duisterheid van den nacht en de flikkerende lichten der beangſte ſchepelingen, die men aan alle zijden, op de rondom ons liggende bodems, in beweging zag, maakten zulks nog akeliger. Met den dag nam de wind

wind aan en de lucht die alom donker, betrokken en verſtopt was, voorſpelde, in plaats van verzachting en verbetering, veeleer verergering, meer wind en feller ſtorm. Dit dan ook veroorzaakte, dat in den voormiddag, de meeste Schepen, zoo goed en kwaad zij konden, een goed heenkomen en in zee hunne toevlugt zochten. De branding op den wal ſtond allerijsſelijkst en deed verſcheide vaartuigen omſlaan of voor de ankers zinken, waarvan het Scheepsvolk ellendig verdronk: wij zagen het en konden niets tot hunne hulp toebrengen. De zee zich intusſchen van oogenblik tot oogenblik verheffende, deed ook ons Schip, ofſchoon zoo veel grooter en zwaarder dan alle de andere, geweldig ſlingeren; men was bijna niet in ſtaat om zich vast te houden, veel min eenig Scheepswerk te doen en de wind bleef, met dezelfde kracht en felheid woeden. In dit vliegend weer, zien wij voor ons uit iets zwarts gelijkende naar een vaartuig, en waarlijk het was een klein bootje, gepropt vol volk, die het na ons toehielden. Onze verwondering, zoo als Gij denken kunt, was groot, zoo vele menſchen in een klein vaartuig te zien, terwijl men zich naauwelijks in een goed Schip vertrouwen kon. Eindelijk zij naderen ons boord; wij gooijen hun touwen toe, maar die breken; drie, zich op hunne kunst verlatende, werpen zich in zee en zwemmen naar ons toe, terwijl anderen, hun wrak vaartuig, dat voor een oogenblik ons boord raakte, verlatende,

langs

langs de zijde van het Schip opklimmen. Het bootje intusschen, dat niet had kunnen vastgemaakt worden, nu weder los en drijvend, krijgt eindelijk met moeite de Barkas (*) die achter het Schip, op sleeptouw lag, en de overige van tien Franschen, bergen het leven. — In hun bootje hadden zij nog eenige kleinigheden geborgen, doch een der pakjes raakt over boord en was reeds een eind weegs weggedreven, wanneer een van hen, noch het vliegend weer, noch den woedenden wind ontziende, zich in zee werpt, het pakje nazwemt, tusschen de tanden neemt en door behulp van een hem door ons toegezonden boei aan een touw, weder terug brengt. Ik vroeg hem naderhand naar de reden van deze roekelooze stoutheid? en zijn antwoord was: liever te willen sterven dan dit laatste overschot van zijn zoo zuur verdiend armoedje te verliezen. Voorts verhaalden zij dat hun vaartuig door de hooge zee en felle branding was omgeslagen, dat de Kapitein met in de twintig van hun volk verongelukt waren en zij ter naauwernood hun leven hadden geborgen en zich in het vaartuigje bevindende, het niet naar den wal hadden durven zetten uit vreeze van mede door de branding te zullen vergaan en dus besloten het naar ons toe te houden waarin zij gelukkig geslaagd waren. De

(*) Een Barkas is een vaartuig grooter als de gewone Sloepen, hetwelk alleen door groote Fregatten en Schepen van linie wordt medegenomen.

De wind intusschen al toenemende, terwijl de zee meer en meer begon te koken en te branden en wij vreesselijk slingerden en stampten, zoo werd eindelijk raadzaam geoordeeld om de touwen te kappen en even als de meeste Koopvaarders, naar zee te vlugten. Wij deden zulks en de stormzeilen werden bijgehaald, doch deze spoedig aan flarden vliegende, deden ons maar ter naauwer nood en zoo als men zegt, op een haar breedte, den klippigen uithoek van het eiland vrijdraaijen en na dit dringend en met eenen gewissen dood dreigend gevaar bijna wonderdadig ontkomen te zijn, dreven wij dan mede zee in.

Deze felle Ooste wind bleef met dezelfde kracht aanhouden tot des nachts van den 15den, wanneer in het midden der hondewacht, die Gij nu reeds weet van middernacht tot des morgens om vier uren te bestaan, de reeds woedende zee zich nog vreesselijker verhief en de storm zoodanig toenam, dat wij zonder een eenig lapje zeil drijvende den uitkomst en met eene pijnelijke onzekerheid tusschen hoop en vrees den dag verwachtte. De felste blikssem, die met eene akelige flikkering de zwartste duisternis van oogenblik tot oogenblik afbrak en ons Schip gestadig verlichtte, ging verzeld van onmiddelijk op haar volgende krakende donderslagen, die met een rollend verdoovend gedreun de masten beven en alles binnen boord deden trillen, terwijl eene zware stortregen, niet toeliet, de handen ergens aan te slaan, of zelfs

zonder de grootſte moeite, zich van de eene na de andere zijde van het ſterk ſlingerend boord te begeven. Waarlijk deze uren deden den ſtoutſten aan zijne laatſte oogenblikken denken en vertoonden hem, daar alles dood en vernieling dreigde, wat eindelijk ſterven was. Nimmer werd er eenen akeligeren nacht bijgewoond. De dag met een angſtig verlangen afgewacht, eindelijk aangebroken zijnde, gaf ook welhaast voedſel aan onze hoop, daar de wind een weinig begon te liggen en bijna eene ſtreek veranderde; wij konden dus weder zeilen bijzetten, doch naauwelijks waren wij eenige weinige mijlen van plaats veranderd of wij bevonden ons tuſchen balken, planken, knijen, verloren booten en andere droevige teekenen van Schipbreuk, welke rondom ons dreven. Wie weet hoe menig een zijn graf in dezen akeligen nacht gevonden heeft; duizende gedachten vervuld met gevoelens van erkentenis aan den Albehoeder, rezen in ons nu weder gerustgeſteld hart, op en onder het beklagen der verongelukten, boezemden wij de vurigſte dankzeggingen uit, aan dien goeden Hemel die ons een genadiger lot beſchoren had. Het ſcheen ook dat nu de Orkaan zijne krachten had uitgeput, bij aanhoudenheid nam de wind af en in de zelfde evenredigheid ſlechtte de zee (*). Wij werk-

(*) Slechtte de zee, dit zal misſchien aan iemand die geen zeeman is, min of meer duister voorkomen; de zee is ſlecht, wij zeilden door eene ſlechte zee, geeft zoo veel

werkten dus weder naar *St. Euſtatius*, doch alles, tegen den wind in, moetende oplaveren, was de voortgang zeer weinig en daar wij maar voor zeven dagen water aan boord hadden, deed dit een en ander den Scheepsraad beſluiten om af te houden, van koers te veranderen en naar het eiland *Martinique* te zeilen. Welhaast waren toen de eilanden *Mont Seratte*, *Guadeloupe* en *Dominique* voorbij geſtevend en het laatſte zelfs, op eenen zoo kleinen afſtand, dat wij de ſtad *Rouſſeau*, de voornaamſte van het eiland, aan den voet van eenen hoogen berg gebouwd, tot vrij nabij naderden en de Franſche Vlag van het Kasteel zagen wapperen. Den volgenden dag viel het anker voor de ſtad *St. Pierre* de hoofdſtad van *Martinique*, van waar ik U dezen toezende, met een Schip, dat op morgen de reize naar Europa denkt aan te nemen en dus met ons te gelijk de reede verlaten zal, alzoo wij nu van water voorzien, ook weder gereed liggen om onze vorige ſtandplaats voor *St. Euſtatius* te gaan hernemen.

Alvorens evenwel de ankers geligt worden, wil ik U, hoe kort wij hier ook gelegen hebben, dit voorname en eerſte eiland der Franſchen in dit werelddeel, min of meer doen kennen. *Martinique* wordt berekend zestig uren in den omtrek groot te

veel te kennen als de zee is gelijk, wij zeilden door een gelijk vlak water, er waren geene golven, alles was geſlecht, afgeleid van het werkwoord: ſlechten.

te zijn en ruim vijfenzeventig duizend Inwoners, waar van men de blanken en zwarten als 1 tot 6 ſtelt, te bevatten. Een getal, over welks verbazenden aangroei, men zich te regt verwonderen moet, wanneer men daar mede vergelijkt, de kleine Volkplanting welke de Gouverneur van het niet verre afgelegene eiland *St. Christoffel*, in het jaar 1653 hier heen zond en welke niet alleen de toenmalige Inwoners, de ſlangen en ander venijnig gedierte moesten beſtrijden, maar daarenboven, een' nooit bebouwden grond tot het dragen en voortbrengen van vruchten dwingen welke voorheen hier nooit bekend waren geweest. Dit evenwel is zoo volkomen gelukt, dat men er thans alles in overvloed voort ziet komen, wat in de *Westindien* vallen kan, als: *ſuiker*, *koffij*, *indigo*, *verwhout*, *tabak*, *katoen* en *cacau;* van het eerſte voortbrengſel kan men rekenen dat jaarlijks 25000 okshoofden en van het tweede 7000 millioenen ponden worden uitgevoerd. Ook ſtookt men er likeuren en ſtroopen, en bereid er leder en ſchildpadſchilden, alle welke artikelen tot tamelijke prijzen te bekomen zijn; dan daarentegen gelukt er noch koorn, noch wijnſtok, en de caſave moet het eerſte vervangen. Over het algemeen is het eiland hoog, van binnen vol rotſen en bergachtig, waar tuſschen men uitgeſtrekte valleijen vol boſschen heeft. De hoogſte der bergen is eene uitgebrande vulkaan. — Behalve nu dat het, gelijk als reeds is aangetoond, vruchtbaar en volk-

rijk

rijk is, zoo is het bovendien wel voorzien van Kasteelen en ſterkten en heeft zeer goed water. Ook wordt het luchtgeſtel in weerwil der hitte voor zeer gezond gehouden.

Men heeft in *Martinique* den zetel van eenen hoogen Raad en van den Gouverneur Generaal der Franſche eilanden; de tegenwoordige is de Marquis DE BOUILLY Marechal de Camp, welke dus tevens het bewind voert over *Dominique* en *Guadaloupe*. Hij heeft een Gouverneur en een Intendant onder zich en houdt zijn verblijf op de ſterkſte plaats van het eiland, *Fort Royal*, alwaar eene ſchoone baai is, waarin gemeenlijk de Franſche oorlogſchepen zich ophouden; doch ik heb door ons kort verblijf deze plaats, welke ruim vier uren van hier ligt, niet gezien.

St. Pierre waar voor wij liggen en hetwelk de hoofdſtad genoemd wordt, is redelijk groot en gedeeltelijk op kleine hoogten aan den voet van een keten middelmatige bergen, en gedeeltelijk halvemaanswijze langs het ſtrand, wel en regelmatig gebouwd. Men heeft hier en daar fraaije huizen en op iederen hoek der ſtraten vindt men derzelver naam geſchreven. — De meeste Koophandel wordt hier gedreven, waardoor de Inwoners, zonder onmatig rijk te zijn, meest allen kunnen gezegd worden op hun gemak te leven. Ook ſtaan zij bekend als bovenmate op pracht en uitgaven geſteld en in naarvolging der Franſchen, doen zij bijzonder veel beleefdheid aan vreemdelingen, waar-

door de gastvrijheid, welke men de gantſche *Weſt-indien* door vindt, hier bijzonder als ten zetel zit. De vrouwen en daar onder ook de Mistiezen en Mulattinnen, kan men ſchoon noemen en zoo als ſommigen er bijvoegen, ook meer *Coquet* (*) en *Galant* dan op de andere eilanden, waar toe de mannen, welke op hunne beurt de getrouwſte niet zijn, welligt aanleiding geven.

Ook hier heeft de Orkaan allervreesſelijkst gewoed; de Schepen welke niet van de reede hebben kunnen vlugten, zijn geſtrand; een Fregat zit met de ſteven gansch in de huizen. Een Fort, dat bereids honderd en twintig jaren geſtaan had en meer dan honderd en vijftig huizen, zijn tot niets geſlagen en de ganſche buitenkant der ſtad is in den deerniswaardigſten toeſtand. Twee Engelſche oorlogſchepen, zich liever aan hunnen vijand dan aan de

(*) Op zekeren avond te *Drontheim* met den Hoogleeraar MONTRADT die de goedheid had mij in de Deenſche taal te onderwijzen, over de rijkdom der beide talen, de Hollandſche en Deenſche, twistende, hield ik vol, dat men geene woorden kon opgeven die men ook niet in het Hollandsch zoude kunnen overbrengen. Na verſcheidene vergeefſche proeven genomen te hebben, gaf hij mij het woord: *Coquette*. Hier ſtond ik voor, en wist mij niet anders te redden, dan met de uitvlugt, van te zeggen: dat het zeer natuurlijk was, dat men hier voor geen woord in het Hollandsch heeft, daar er bij ons geene *Coquettes* gevonden worden. Dit is immers zoo, lieve vrouwtjes! Of bedrieg ik mij?

de golven overgevende, zijn op de kust geſtrand en het weinige volk dat zich gered heeft en aan land gekomen is, is krijgsgevangen gemaakt; zelfs gaan er nog dagelijks patrouilles in de bosſchen en op de bergen, om hen, die zich in dezelve geborgen hebben, op te zoeken. Een Fransch oorlogſchip is voor *Fort Royal* omgeſlagen, doch het volk geborgen. Op de eilanden *St. Vincent* en *St. Lucie*, beide mede aan de Franſchen toebehoorende, heeft de wind alles ter neder geworpen, huizen, plantagien en molens; de ſuiker- en katoengewaſſen zijn vernield; boomen zijn uit den grond gerukt en de Inwoners hebben in hunne bezittingen de geduchtſte ſlagen geleden. Op het eerſte eiland is het Fransch oorlogs Fregat *la Junon*, met man en muis vergaan. — Dan, hebben de Franſchen vele ſchade geleden, de Engelſchen kunnen in hunne eilanden niet minder verloren hebben, maar daar men van dezelve nog geene berigten heeft, kan zulks voor eerst nog niet begroot worden. De ſtorm moet hier nog heviger gewoed hebben dan op *St. Euſtatius* en den oudſten eilanderen geheugt een dergelijke niet.

De waterplaats is voor de Orkaan fraai en het waterhalen gemakkelijk geweest, daar het uit Fonteinen liep waar onder men de Sloepen leggen kon. Thans heeft de zee door dien woedenden wind in beweging gebragt, alles vernield, behalve twee looden pijpen, daar men de vaten nu onder plaatst. Het water dat zeer goed en aangenaam is, komt

van de bergen en kost eene halve ſchelling voor ieder vat. Om het Schip ſchielijk vol te hebben, heeft de Schout bij Nacht, wijde groote booten gehuurd, die men hier *Cabares* noemt en door een aantal Negers geroeid en beſtuurd worden; men betaalt voor de eene vierentwintig en voor de andere die kleiner is, zestien Spaanſche matten, ieder van vijfenvijftig Hollandſche ſtuivers, voor elken dag.

Gisteren morgen vroeg om water te halen aan wal gezonden zijnde, zag ik, omtrent ten half acht uren, een bejaard Heer met twee Dames naar mij toe komen wandelen; voorzeker om een ochtendluchtje te ſcheppen. De Heer, hielp de oudſte Dame op een ſteenen uitſtekje, waardoor het zoete water voorheen geloopen heeft, doch hetwelk thans door den laatſten Orkaan aan ſtukken geſlagen en zoodanig in tweeën is gedeeld, dat er eene tusſchenruimte van welligt drie voeten wijd is, waar tusſchen het zeewater heenloopt en die men dus over moet ſtappen om op het uitſtekje of hoofdje te kunnen komen. De bejaarde man met zijne Dame daar op zijnde, ſpotte met de jongſte, welke het niet dorst wagen om er over te ſtappen en hij geliefde haar niet te helpen. Na meer dan vijf minuten vergeeffche pogingen gedaan te hebben en telkens door den angst terug gehouden, zag ik dat zij het eindelijk zoude hebben opgegeven, terwijl intusſchen de oude Heer en Dame ſchaterden van lagchen. Ik kon het dus niet langer aanzien en ſteunende op het regt van vreemdeling en officier,

trad

trad ik toe, bood mijnen arm aan en hielp haar er over. Wij ſpraken over onverſchillige onderwerpen en wel bijzonder over den Orkaan, het waterhalen en de netheid der Hollandſche Oorlogſchepen, waarin men wil dat wij alle Volken overtreffen. Onder dit geſprek, vond ik meer en meer, een beminnelijk meisje geholpen te hebben, die men te regt onder de ſchoonheden kan rangſchikken en niet ontbloot is van oordeel. Ook toonde de oude Heer, haar vader, een man van kunde te zijn en de oude Dame, voegde bij eene aangename beleefdheid, zeer veel wereldkennis. Ik trachtte dus, om onze kennismaking te meer aan te kweeken, hen over te halen om ons Schip te komen zien; doch dit weigerden zij, doordien zij wisten dat wij van daag vertrekken moeten, en dus, na eenigen tijd vertoevens, hen gereed ziende om terug te keeren, verzocht ik om de eer van de *famille* thuis te mogen brengen? Daar komende vond ik een lekker en zindelijk ontbijt, op de Franſche wijze, met vleesch, vruchten en wijn, waarvan wij gebruik maakten. Men verzocht mij op het middagmaal, waarvan ik mij ontſchuldigde alzoo ik het woord aan een hier wonend Brabandsch Heer gegeven had; evenwel kon, noch wilde ik mij vrijplijten, om er een gedeelte van den namiddag te komen doorbrengen. Even na vier uren was ik er reeds en vond er welhaast een niet zeer groot doch aangenaam gezelſchap. Na een uur verblijf, waarin men mij met beleefd en vriendelijk-

heden overladen had, wilde ik mijn affcheid nemen; maar men verzocht mij te blijven, des avonds in den Schouwburg te gaan, het nachtverblijf daar in huis te nemen, dat men dan den volgenden morgen een' toer te paard door het land zou doen, om mij het eiland van binnen eenigzins te doen kennen en ik dan nog altoos tegen den middag aan boord zou kunnen zijn, hetgeen tijdig genoeg was om des avonds te vertrekken. Doch, ik mijn eigen meester niet zijnde, moest, offchoon met leedwezen mij ontfchuldigen, onder betuiging, dat het mij jammerde zoo laat de eer gehad te hebben kennis te maken; en hier mede fcheidde ik van deze regt hupfche en vriendelijke menfchen, welke ik onder handtasting moest beloven, van zoo ik ooit weder op *Martinique* kwam, geen huis buiten het hunne te zullen kiezen.

Over een uur gaan de ankers op; ik eindige dus, en wel met den wensch of groet van PYTHAGORAS, thans niet alleen door zijne leerlingen, maar bijna door alle menfchen aangenomen:

Vaar wel!

NEGENDE BRIEF.

St. Euſtatius, Januarij.

Denzelfden dag van het ſchrijven mijnes laatſten, zeilden wij van *Martinique* en kwamen met twee Barken onder Konvooi en eenige Paſſagiers, die de Schout bij Nacht de goedheid had van wel mede te willen nemen, na weinige dagen op zee geweest te zijn, weder behouden op *St. Euſtatius* aan. Geene ontmoetingen hadden wij dan alleen dat twee Engelſche Fregatten na eenen langen tijd op ons gejaagd en eindelijk verkend te hebben, weder afbrastten. Deze ſoort van Schepen zijn bij de Oorlogsvlooten, even als de ligte troepen bij de legers; zij beſpieden den vijand, ſporen hem op, doen links en regts afbreuk, beletten en vernielen den toevoer van levensmiddelen en behoeften, onderſcheppen de orders en tijdingen, maken alles in den geheelen omtrek onveilig en doen geweldige nadeelen, wanneer niet een aantal even diergelijke ſnelzeilende Schepen, hen belet en in toom houdt. De Engelſchen hebben er thans eene menigte in deze wateren.

Op *St. Euſtatius* heeft men reeds gedacht en gezegd, dat ook wij, vergaan waren, met welke noodlottige tijding een Koopvaarder naar het Va-

der-

derland is gezeild, hetgeen ons allen, niet weinig voor onze vrienden en mij ook voor U doet vreezen; evenwel mijn brief van October moet U hebben gerustgesteld, terwijl hij U tevens het regt geeft om dat verschrikkelijk nieuws volmondig tegen te spreken. De meeste gevlugte Schepen waren weder binnen, doch weinige zonder schade; deze had een' mast, gene het galjoen; die de boegspriet en andere de gallereijen verloren. In het voorbij zeilen van *St. Martyn*, zagen wij een gestrand Schip zitten en voor het eiland *Mont Ferratte* lag een groot Oorlogschip, zonder masten, ten anker. Een Hollandsche hoeker is op het rif van *St. Cruz* gebleven, doch heeft zijn volk op rondhouten, planken en andere stukken drijvend hout gered. Wij daarentegen, hebben in dien vreesselijken Orkaan, geene de minste schade bekomen en zijn alleen bevreesd geweest. Op *St. Eustatius* zijn ook eenige huizen aan stukken geslagen en het zeewater heeft een aantal Koopmanschappen, welke ik U in eenen vorigen gezegd heb, dat bij gebrek van pakhuizen, in de open lucht onder presenningen leggen, bedorven.

Op de reede is in lange niets van belang voorgevallen, als alleen de moeijelijkheden welke de Engelsche Kapers ons van tijd tot tijd berokkenen en dat er twee Fransche Oorlogschepen hier ten anker zijn geweest om eenige Barken naar herwaarts te geleiden en een groot aantal allerhande hier gereed liggende en naar hen wachtende Vaartuigen, on-

der hunne beſcherming naar *Martinique* mede te nemen. Ook is in het begin dezer maand 's Lands Fregat *de Arend*, onder bevel van den Kapitein A. DELPHOS, uit het Vaderland aangekomen. De wederzijdſche pligtplegingen, eerbewijzingen en groeten met het geſchut, zal ik overſlaan en U alleen zeggen dat de brieven en tijdingen, bijzonder welkom waren; de laatſte vooral, om dat zij ons melden dat de vrede ongeſtoord zal blijven voortduren, iets waar voor wij ſteeds zeer bevreesd zijn geweest.

Denzelfden dag dat *de Arend* binnen kwam, kwam er een Engelsch Kaperfregat op de reede. Hij gaf ons het gewoon ſalut en wij bedankten hem. Doch daar hij, zonder ten anker te komen, geſtadig bleef doorkruiſen en dat zelfs, terwijl een Amerikaan, ter zelver tijde naar het eiland toehield en opzeilde, zond de Heer KRUL hem eenen kogel; terwijl hij mij in denzelfden oogenblik gelastte om met eene gewone Sloep, dat is ongewapend en zonder Pagaaijers er na toe te varen en het geld voor het ſchot, dat op elf guldens Hollandsch bepaald is, af te halen en tevens hem, of onder het geſchut van ons boord ten anker te brengen, of naar zee te doen zeilen en aan te zeggen van buiten de reede te blijven. Dan, naauwelijks was ik bij hem aan boord of hij gaat met mij en mijne Sloep, onder zeil; ſtuurt op den binnenkomenden Amerikaan aan; vervloekt om de boete te betalen; en was voorts zoo verregaande onbeſcheiden en onbe-

beschoft, dat ik, ook niet kunnende zwijgen, den ruwen kerel dreigde in mijne Sloep te zullen doen gooijen en op de *Mars* aan boord te brengen. Doch hij antwoordde: hebt gij tien man ik heb er vijftig tegen; dan zullen wij zien wie de sterkste is. Te gelijk mij aanradende op staanden voet te vertrekken. Middelerwijl was hij buiten het bereik van ons geschut gezeild, waar door ik, de partij te ongelijk vindende, doen moest hetgeen de voorzigtigheid voorschreef, dat is: weder stil naar boord gaan. Hij intusschen, zoo dra ik afgestoken en nog maar naauwelijks eenige riemslagen van zijn Schip verwijderd was, vuurt op den Amerikaan, die hem oogenblikkelijk met de volle laag beantwoordde en dus begonnen die vrienden, een regelmatig, offchoon loopend schutgevaarte, terwijl ik intusschen, met mijne Sloep, tusschen de beide Schepen inlag en de kogels zoo wel van den eenen als van den anderen, rondom ons zag wateren. De Heer KRUL deed sein op sein om terug te doen spoeden en waarlijk had er slechts een van alle die kogels, mijn klein vaartuig getroffen, ik had het U voorzeker nooit geschreven. Eindelijk vlugt de Amerikaan op de reede en ik kwam wel, doch innerlijk boos, en vol spijt, aan boord. Gelukkig had de bevelvoerende Officier op den Kaper, zich uit den mond laten vallen, dat zijn Kapitein tot het doen eeniger verrigtingen, aan den wal was; iets het geen ik niet verzuimde aan den Schout bij Nacht te verhalen, met verzoek op zij-

ne

ne terugkomst te mogen passen, en dit greetig toegestaan zijnde, zette ik den Kwartiermeester van de Sloep, die met mij op den Engelschman geweest was op den uitkijk. Na lang wachtens, zag men eindelijk toen het duister begon te worden een Jol van den wal zeewaarts roeijen en zoo dra werd dezelve niet ontdekt, of ik snelde met riemen, zeilen en alles wat maar spoed kon bijzetten, daar heen. Maar naauwelijks had men ons gezien, of er werd uit de Jol, sein op sein gedaan; waarop ook het Engelsch Schip, inderdaad, wendde en met alle zeilen bij, zoo spoedig afkwam, dat ik reeds bijna onder het bereik van zijn geschut was, gelijk de herhaalde kogels welke hij ons toezond, aantoonden, wanneer ik de Jol aan boord klampte, den Kapitein er uit haalde en nog even voor het Fregat ons had ingehaald, aan boord van de *Mars* bragt, alwaar men hem in arrest hield. Deze Kapitein was de zoon van eenen der Raadsheeren van *St. Eustatius*, VAN OYEN genaamd; hij kwam, daar zijn Schip naar zee was gezeild en niet weder terug kwam, na eenige dagen in arrest geweest te zijn, met eene boete van acht Johannisfen of honderd zesenzeventig Hollandsche Guldens, vrij.

Daar het water op dit eiland maar matig goed en daarenboven zeer schraal te krijgen is, hebben wij een Bark vol van het naburig eiland *St. Christoffel* doen halen; maar daar men voor de zeventig vaten welke dezelve inhield, den onmati-

gen

gen prijs van acht en eene halve Johannis heeft moeten betalen, is er besloten, om met het Schip zelf daar heen te zeilen en onze vaten te vullen, welk voornemen waarschijnlijk binnen weinige dagen zal worden uitgevoerd; verwacht dus mijnen eerstvolgenden van daar.

*

TIEN-

TIENDE BRIEF.

Old Rhade op *St. Christoffel*, Januarij.

In het slot van mijnen laatsten meldde ik U ons voornemen, om naar *St. Christoffel* te zeilen; zulks is bewerkstelligd en wij liggen thans geankerd voor *Old Rhade*, een klein plaatsje of liever dorp, dat niets bijzonders heeft en aan den voet van eenen berg, aan den zeekant, bijna in het midden van het eiland aan deze zijde, van meest houten huizen is opgetimmerd. Alle deze woningen zijn laag en hebben niets aanmerkenswaardig. De reede schijnt tamelijk goed en bevat thans een aantal Schepen, onder welke een Engelsch Koopvaarder is, die binnen weinige dagen naar Europa zullende vertrekken, zich wel met dezen wil belasten. Gij ontvangt dus denzelven over *Engeland*.

Het waterhalen op dit eiland is zeer gemakkelijk, men doet eene zeildoekſche slang om de kraan en leidt dezelve in de vaten, die in de Sloep blijven; eene manier, welke bijna zonder arbeid, schielijk vult. De kranen worden door eene oude vrouw geopend die men een *bit*, dat eene Hollandsche Schelling is, voor ieder vat betaalt.

St. Christoffel is een der beste Engelsche eilanden in dit werelddeel en kan in rang op *Jamaica*

volgen. Meer lang dan breed zal het omtrent vijfentwintig uren gaans in den omtrek zijn en is al mede door den grooten COLUMBUS ontdekt, die het deszelfs eigen doopnaam CHRISTOFFEL gegeven heeft. Anderen evenwel beweren dat een berg op dit eiland, welke op eenen afstand zich vertoont even als of hij eenen anderen berg torschte, aan COLUMBUS, ST. CHRISTOFFEL, die in de derde eeuw den marteldood onderging en gewoonlijk in eene reusachtige gestalte met het kind JEZUS op de schouderen wordt afgebeeld, in gedachten zou hebben gebragt en dat daar van den naam ontleend is. Dit laatste komt te meer waarschijnlijk voor daar COLUMBUS geen heiligen was noch ooit geweest is en dus den titel van ST. niet voor zijnen naam kon zetten.

Men heeft op het eiland drie plaatsen, als: *Basse Terre*, *Sandy Point* en *Old Rhade*, welker namen nog aantoonen dat het eertijds door de Engelschen en Franschen, die er in het jaar 1623 omtrent te gelijker tijd aanlandden en het toen onder zich verdeelden, bezeten werd. Na dien tijd onderging het onderscheidene lotgevallen waar mede ik mij niet zal inlaten en U alleen zeggen dat het in den jare 1713 met den vrede van *Utrecht*, geheel aan de Engelschen werd afgestaan, welke er sedert bezitters van gebleven zijn. De eerste aanlanders dezer beide genoemde Volken alleen uit gelukzoekers bestaande, werden welhaast door de Spanjaarden, die toen in deze wereldstreken eene

ge-

geduchte magt hadden, verdreven en de ſtoutſte van hen in kleine vaartuigen ter naauwer nood ontſnapt, vestigden zich in een bijna ongenaakbaar gedeelte van *St. Domingo*, tusſchen de rotſen een verblijf. Hier vervaardigden zij zich Canoos op de wijze der Amerikanen, vermeesterden het eiland *Tortuga* en verſpreidden de ſchrik allerwegen. Een aantal fortuinzoekers van allerhande Volken en wel bijzonder Noormannen zich bij hen gevoegd hebbende wiesch deze magt dagelijks in grootte aan en hunne voorbeeldelooze ſtoutheid tot bijna boven het mogelijke klimmende, vormde in korten tijd dien verſchrikkelijken vijand der Spanjaarden onder den naam van *Boucaniers*, *Flibustiers*, Vrijbuiters en naderhand Broeders van de kust, bekend. De geſchiedenis hunne daden vermeldende heeft wonderen van moed en ſtoutheid opgeteekend. In een aantal eilanden hadden zij hunne ſchuilhoeken; overal was de zee onveilig. Met eene enkele boot, die het eerſte kanonſchot verbrijzeld, de minſte wind zou omgeworpen hebben, enterden zij de grootſte Spaanſche Schepen en namen ze weg. Met eene diergelijke boot, nam een van hen, CLANAIS genoemd, een gewapend Spaansch Fregat in de haven van *Havana*. Vereenigd met LA BASQUE een anderen Vrijbuiter, liep hij in de golf van *Honduras*, landt met vijfhonderd mannen, zet twee groote ſteden te vuur en te zwaard, belaadt de Schepen, welke intusſchen door de booten genomen zijn met de bekomen

buit en keert overwinnend naar hunne eilanden. MORGAN een Engelschman, tracht met duizend zijner Spitsbroeders *Porto Bello*, eene groote, wel versterkte, met geschut en eene goede bezetting voorziene stad, de bewaarplaats der Spaansche schatten en rijkdommen te vermeesteren; hij landt zonder kanon; bestormt en beklimt het Kasteel in weerwil van het hevigst vuur en niettegenstaande de hevigste verdediging, noodzaakt hij het tot overgave, waardoor de stad zich voor een millioen Piasters of Spaansche matten moest vrij koopen. Eenigen tijd daar na waagt hij zich in het midden der Spaansche troepen in de landengte van *Panama*, vermeesterd de stad van dien naam, legt haar in de asche en komt met rijkdommen en roem overladen met weinig verlies terug op *Jamaica*. Maar waarom zou ik U meer van hunne romanesque daden, want zulke zijn het allen, opteekenen, en herhalen hetgeen Gij elders vinden kunt; lees hunne geschiedenis en Gij zult, even zoo als ik deed, op iedere bladzijde verbaasd staan.

St. Christoffel dus de wieg en bakermat van dit volk, daar het de eerste aanleiding tot hunne vereeniging gaf, heeft zoo als hier boven gezegd is, drie steden, van welke de eerstgenoemde *Basse Terre* de voornaamste is en deze was, zoo als ik omtrent den naam heb doen opmerken, voor dezen Fransch; door welk volk het om de ligging in eene lage streek lands, de naam van *Basse Terre* ge-

gekregen heeft. *Old Rhade* heb ik U reeds min of meer doen kennen en *Sandy Point*, offchoon grooter en door meer gegoede lieden bewoond, is op dezelfde wijze gebouwd en weinig meer beduidenswaardig. De Inwoners dezer plaatfen hebben volmaakt de Engelfche manieren en zeden en deze zijn genoeg bekend. Op de plantagien vinde ik de menfchen over het algemeen vriendelijker dan in de fteden en de vrouwen zijn doorgaans zeer beleefd. Het eiland is in weerwil zijner hooge bergen zeer vruchtbaar vooral in vruchten en fuikerriet. Men rekent dat het jaarlijks ruim 9000 okshoofden fuiker kan opleveren en boven dien nog tusfchen de 5 en 6000 pijpen rum en melasfe.

Ter befcherming van dit vruchtbaar eiland heeft men er eene vrij fterke bezetting en een aantal fterkten; eene derzelve op den top van een' heuvel, tusfchen *Sandy Point* en *Old Rhade* gefticht, is door hare ligging zelve bijzonder fterk. Men heeft er maar twee toegangen, die zoo naauw zijn, dat drie mannen, ter naauwernood, naast elkander zullen kunnen opklimmen, en deze worden, door daar toe opzettelijk geplaatst gefchut, befchermd. De Engelfchen houden het voor volftrekt onwinbaar en waarlijk, buiten uithongering, fchijnt er ook weinig kans toe te zijn. Volgens de officieren, is men er altoos voor een jaar, van allen voorraad voorzien; maar zeggen zij een jaar, zoo mag men er misfchien met gerustheid eenige maanden van aftrekken, aangezien men gewoon is, zaken van de-

ze natuur, tot dikmaals het dubbeld toe, te vergrooten. Aan den voet van den heuvel, ligt nog een Fort *Charlestown* genoemd en buiten deze zijn er nog vele anderen, doch van minder belang; alleen *Brimſtowns-hill*, dit is de naam van dien ſterken heuvel, maakt de gerustheid van het geheele eiland uit.

Voor gisteren water halende, kwamen er in de vijftig Franſche krijgsgevangenen voorbij, die van *Baſſe Terre* naar *Sandy Point* werden vervoerd en waar van er een mij in het Hollandsch groette. Ik kon, noch wilde met dien man, omringd van Schildwagten en al voortgaande, geen woordwisſeling houden, maar hem weder groetende, verhaalde ik bij mijne aan boord komst die ontmoeting aan den Schout bij Nacht, welke mij daar op dadelijk gelastte, om naar *Sandy Point* te rijden en te trachten hem los te krijgen. Met blijdſchap nam ik dit bevel aan en reeds met het aanbreken van den dag van gisteren, zat ik met den Heer MACKENZIE, hier Luitenant in het 15de Regiment, doch te *Gornichem* geboren, te paard en reed naar de genoemde plaats, waar door ik gelegenheid bekwam, om *Brimſtowns-hill*, daar wij nu langs reden van nader bij te zien en deszelfs voordeelige ligging en natuurlijke ſterkte, te bewonderen. Men zoude zelfs veel moeite hebben om er bommen in te werpen. — Tegen den middag kwamen wij te *Sandy Point*. Ik zag alle de ongelukkige Franſchen in hunne Gevangenis, waarvan, offchoon zij

mij

mij zeiden het redelijk wel te hebben, het uiterlijke nogtans de ellende aantoonde. Na mijnen man gesproken te hebben, reden wij naar de buitenplaats van den Engelschen Generaal. Deze oude vriendelijke Heer heeft hier een aangenaam verblijf; de natuur door een weinig kunst geholpen, heeft er alles ingerigt om er genoegelijke dagen te doen slijten. De grijzaard gaf mij al dadelijk, veel hoop, mijnen landgenoot te zullen ontslaan en heeft getrouw zijn woord gehouden; hij dient reeds bij ons aan boord en is dus op Vaderlandschen bodem.

Dit kleine tochtje door het land, heeft mij te regt *St. Christoffel*, in evenredigheid van deszelfs grootte, een vruchtbaar eiland doen noemen en de bewoners hebben er alle mogelijke partij van getrokken, zoo dat men geen plekje bebouwbare grond ziet, of de hand des menschen heeft het zich ten nutte gemaakt. Inzonderheid vindt men er ook een overvloed van limmetjes, een citroen die kleiner, saprijker en dunner van schil is dan de gewone. Wij koopen ze tegen twee en drie Hollandsche Stuivers het honderd en persen ze aan boord uit, of werpen ze in zeewater om er zoute limoenen van te maken, die in de soep heerlijk zijn. Ook worden er een aantal met suiker en water gebruikt, een drank, die in deze heete gewesten, voor al met een weinig rijnwijn vermengd, zeer verfrisfend is. Tegen dezen verkoelenden drank, zet men weder de piment of Spaansche peper tegen over, die hier in menigte groeit en op alle tafels, bij alle gere-

ten, gegeten wordt. Sommigen ſnijden ze groen over de ſpijzen heen en anderen gebruiken ze in poeijer, na dat de vrucht vol, rijp en hoog rood geworden is. Dan daar dit eetlustverwekkend en maagprikkelend middel, ook bij U genoeg bekend is, zal ik er niets meer van behoeven te zeggen.

Onder 's weegs hadden wij het voor mij vreeemd gezigt, van in het wagenſpoor eene ſlang met eene hagedis aan elkander te zien. De eerſte heeft bijna een el lengte en de laatſte had de grootte van eene half volwasſene rat. Lang duurde de doodelijke worſteling, tot eindelijk de ſlang, zich om het ligchaam van zijne prooi met een zoodanig geweld rondſtrengelde, dat het ongelukkig dier eerst den ſtaart verloor en daar na het buikvel barstte, waardoor hem de ingewanden op den grond hingen. Voor deze overwinning, ſloegen wij de booze ſlang dood en daar zij vrij fraai gevlamd is, nam ik haar mede en heb ze heden op ſterk water ſtaan (*).

Reeds

(*) Men weet, dat de hagedis in gevaar zijnde, al ſpoedig de ſtaart, of een gedeelte derzelve loslaat en door het herſtellingsvermogen, binnen korten tijd terug bekomt. Men vindt ze dikwijls zonder ſtaarten. — Of ook deze hagedis, door het aanzien der ſlang, de vlugt benomen is geworden, zie mijne Brieven over de *Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen*, Iſte Deel, 5de Brief, Bladz. 42, heb ik niet kunnen opmerken, daar ik den aanvang van de worſteling niet gezien heb; ook was de ſlang, in evenredigheid van de hagedis, zoo klein, dat dit vermogen, hetwelk op kleine diertjes zoo ver-

Reeds zoo dikwijls van ſuiker en koffij geſproken hebbende zal het niet ongepast zijn, U in dezen, zoo kort mij doenlijk is, met deze rijke voortbrengſelen, welke voor het moederland, goudmijnen zouden kunnen zijn, onuitputtelijker dan die van *Mexico* en *Peru*, min of meer bekend te maken.

Dan alvorens moet ik U in de eerſte plaats, doen opmerken, dat het alleen door een bloot toeval is, dat wij landbouwende volkplantingen bezitten en dat het bij de eerſte overwinning van dit land (Ik bedoel hier alle onze bezittingen in *Amerika.*) nimmer het voornemen geweest is, om dezelve te ſtichten. Ik zie dat Gij vreemd opziet; maar laten wij de geſchiedenis van dien tijd raadplegen en Gij zult het volkomen, met een verſtandig en in dit vak zeer kundig man, eens zijn, die mij deswegens heeft ingelicht. Gedurende de worſteling der Nederlanden tegen de Dwingelandij van *Spanje* en wel bijzonder gedurende de wapenſtilſtand met die Mogendheid, vormde er zich in ons land, eene gemeenſchap of ligchaam van Kooplieden,

verbazend werkt, welligt op grootere de kracht verliest, of ten minſte verzwakt. Daar zijn er die ſtellen dat groote ſlangen van twintig en meer ellen lengte, groote viervoetige dieren en zelfs een mensch, door hunnen vreeſelijken blik zouden kunnen ſtaande en onbeweeglijk houden, waardoor zij hun gemakkelijk ten prooi verſtrekken. Ik kan dit noch bevestigen, noch tegenſpreken.

den, het geen tot hier toe, door OLDENBARNEVELD, die van meening was, dat zulks tegen het beſtand ſtreed, was tegengehouden; doch deze Staatsman thans gevangen zittende, kregen zij bij de Algemeene Staten gehoor en vestigden welhaast, met de wapenen in de hand, hunnen handel in dit Wester werelddeel.

De groote veroveringen en wel bijzonder het in bezit nemen van *Brazil* gaf aan dit ligchaam, met het aangroeijen van deszelfs magt en rijkdom, eenen zeer grooten invloed op den Staat. Dan, toen ook dit land, volgens het Vredenstractaat met den Hertog van *Bragance*, aan *Portugal*, werd terug gegeven, verloor het een groot gedeelte van zijn aanzien en vermogen; geraakte aan het kwijnen; en geen voordeel meer in eenen uitſluitenden handel ziende, ſtond deze maatſchappij, dezelve, ook aan anderen af, onder betaling van zekere recognitie en lastgelden. Vervolgens, in weerwil van alle inſpanningen, al meer en meer achter uit rakende, was men eindelijk genoodzaakt, de geheele maatſchappij te vernietigen en den handel, voor alle Ingezetenen der Republiek, onder eene geheel andere inrigting en beſtuur, open te zetten. Zie daar de eenvoudige gebeurtenisſen, en wanneer men nu, met in het oog houding derzelve, de geſchiedenis en de verleende Octroijen inziet, zal men ras overtuigd zijn, dat nergens eenig oogmerk tot het ſtichten van landbouwende Volkplantingen, te ontdekken is; geen ander doel vindt men, dan: handel

del met de Inboorlingen der overwonne landen en de hoop op goudmijnen.

De menſchen intuſſchen, uit het Vaderland, ter beveiliging en bewaring, dezer overwonnene vreemde gewesten, heengezonden, vermengden zich eerlang met de Inboorlingen en moesten, tot hun eigen onderhoud, zich eenigen landbouw aanſchaffen; de grond beantwoordde aan hunne verwachting en beloonde hunne moeite, doch zonder dat het moederland daar eenige voordeelen van genoot. Lange, zeer lange na de bezitneming, kwamen eenige Engelſchen de rivier van *Berbice*, van welke plaats, eenige afzonderlijke Kooplieden van *Zeeland*, zich hadden meesters gemaakt, opvaren, ten einde uit de bosſchen, hout te kappen, tot molenaſſen, rolders en het gene zij verder tot hunne ſuikerwerken, op de eilanden, benoodigd hadden; en deze de vruchtbaarheid van den grond, ziende, moedigden eenige hunner landgenooten aan, om de ſuikerteelt ook hier te beproeven: en aan deze toevalligheid is het dat wij den eerſten aanleg verſchuldigd zijn. Het ſpreekt nu evenwel van zelve, dat deze eerst begonnen aanleg, in het begin, weinig voortgang maakte en daar hij geene voordeelen aan het moederland afwierp, kende men daar naauwelijks de Volkplanting, die evenwel, offchoon kwijnend, altoos voortging, zich uitbreidde en voor al toenam, wanneer hetzelfde gelukkig geval, als waar mede de Engelſchen ons het ſuikerriet bragten, even zoo toevallig, ons door de Franſchen,

ſchen, de koffijplant deed toekomen, welke, na dat zij er door ons, zoo als ik nader zal doen zien, kennis aan gekregen hadden, door hen eerst naar *St. Domingo* overgebragt, welhaast in alle de Europiſche bezittingen, zich verſpreidde en in dit wereldddeel een ander vaderland vond.

Evenwel offchoon ik hier nu niet betwiste, dat de Franſchen de eerſte waren die de koffijplant naar herwaarts hebben overgebragt, zoo zoude zij er echter ook zonder hen en wel door ons gekomen zijn. Ten bewijze hier van brenge ik bij, dat men in *Surinamen* deze vrucht niet voor het jaar 1720 of 1721 gekend heeft. De raauwe boonen toen ter tijd, even als de thee ter verkoop daar heen gezonden, golden vijf en zes guldens het pond. Een zekere zilverſmit HANSBACH, een liefhebber der kruidkunde, welligt door dezen hoogen prijs uitgelokt, beproefde, om eenige boontjes, die de Gouverneur PAUL VAN DER VEEN, van boompjes had gewonnen aan hem uit den *Hortus Medicus* van *Amſterdam* toegezonden, in mandjes te planten en aan te kweeken, met dit gelukkig gevolg, dat men de koffijplant welhaast in menigte zag voortkomen. Door welke toevallige proefneming en onderzoek, HANSBACH dus, offchoon een weinig later dan de Franſchen, in dat gedeelte, op de vaste kust van *Amerika*, even zoo de eerſte oorzaak van deze bron van rijkdom geworden is als de Franſchen zulks op de eilanden voorgeven te zijn.

Doch

Doch, zoo als mijn kundigen Vriend te regt aanmerkt, weinig dachten Hun Hoog Mogende, noch de Westindiſche Maatſchappij, noch de bijzondere Kooplieden in dien tijd, dat de aanbouw en voortteeling van deze twee gewaſſen, de koffij en de ſuiker eenmaal de grootſte ſteun zou hebben kunnen uitmaken, van den Europiaanſchen handel en hun eigen beſtaan. De Engelſchen vonden er reeds een' goudmijn in, toen men van *Eſſequebo* nog maar naauwelijks om de achtien maanden, een Schip met voortbrengſelen, kon overzenden.

Diezelfde Engelſchen, welker voorſpoed gedurig aangroeide, werden, door meerdere benoodigheden van bouwſtoffen, ook gedreven naar *Demerary*, om aldaar hout te kappen; en hetzelve in groote hoeveelheid vindende, zetteden ſommigen hunner, zich ook daar neder, om gedurende de afwezigheid der Schepen, de boomen te vellen en tot de inſcheping toetebereiden; en welhaast ondervindende, dat ook deze grond vruchtbaar was, werd het ſuikerriet er ingevoerd, geplant, aangeteeld, en zie daar de opkomst onzer Volkplantingen op de vaste kust van *Zuid-Amerika*, welke alleen met *Surinamen*, zonder de eilanden er bij te tellen, thans jaarlijks kunnen gerekend worden, 12000 okshoofden ſuiker, 5000 pijpen rum, 30 millioenen ponden koffij en 12 millioenen ponden katoen op te brengen. Dit laatſte produkt, niet het minſte in waarde, komt vooral in aanmerking, daar deze katoen, verre boven die op de eilanden valt

ver-

verheven, niet kan worden ontbeerd in het weven van fijne neteldoeken en andere kostbare lijnwaten, gelijk ik in eenen mijner vorige reeds met een woord heb doen opmerken. Op de eilanden valt zij grof van draad, ſtroef, ruw en kort; die uit onze Kolonien daarentegen, is zacht, taai, lang van draad en fijner en wordt dus door de Engelſchen, die ze nergens dan in onze Volkplantingen vinden en volſtrekt niet misſen kunnen, bijzonder gezocht en door alle middelen, tot welke prijzen ook, opgekocht.

Nu volg ik mijnen Vriend niet verder daar hij eene ſchilderij van de achteloosheid, de onkunde en de ongegronde vrees, onzer landgenooten, ophangt, waar aan hij, met zeer veel grond, de verwaarloozing van onze kostbare Volkplantingen, toeſchrijft. Eene ſchilderij, met eene meesterlijke hand, geſchetst en welke Gij, ik en allen die het lezen, met leedwezen naar het leven geteekend zullen vinden. De meesten der onze, ſchijnen bij hunne eerſte aanlanding, even als vele gelukzoekers welke uit alle de Spaanſche Volkplantingen naar *Peru* zamenvloeiden, vervuld geweest te zijn met zulke hooge verwachtingen om terſtond groote en onafhankelijke goederen te verkrijgen, dat, zoo als ROBERTSON en ook nu mijn Vriend te regt aanmerken, bij lieden, vervuld met zulke buitenſporige begrippen, het ſpreken om allengskens rijkdommen te verzamelen, daar toe vlijt en geduld aan te wenden, niet alleen eene teleurſtelling, maar een

hoon

hoon zou geweest zijn. Alleen op bijzonder belang gesteld en ongenegen om tegenwoordig voordeel af te staan, in het vooruitzigt, op toekomend of algemeen welwezen, schijnen zij geen ander oogmerk gehad te hebben, dan om schielijk rijkdommen op één te hoopen, zonder acht te slaan op de gevolgen der middelen door welke zij dezelve verkregen. Bij deze onkunde, die ook wel degelijk in het moederland plaats had en die alleen dadelijke en grove voordeelen deed hoogschatten en al wat verder af was, versmaadde, voegde zich de ongegronde vrees voor te sterken aangroei; en deze beide met vereenigde krachten werkende, knotteden den landbouw, gaven ontmoediging in plaats van aanmoediging, deden alles kwijnen en zouden, zonder de bijzondere vruchtbaarheid van den grond en den sluikhandel, welligt den doodsteek aan alle de planters gegeven hebben. Dan, in weerwil van dit alles, zoodanige bronnen hebben die vruchtbare gronden in zich zelve, zijn onze Kolonien, in eene halve eeuw tweehonderd malen grooter en rijker geworden; en dit zult Gij mede toestemmen wanneer ik U zegge, dat er in het jaar 1750, om maar van *Demerary* en *Esequebo* alleen te spreken, slechts een Schip, jaarlijks, op die Kolonien voer, en nu meer dan twee honderd, rijk beladen, kunnen terug komen. Mijn Vriend beweert verder, dat, indien men een goed koloniaal systema daar gesteld, den aanbouw van produkten aangemoedigd, vreemdelingen getrokken en in de behoef-

ten

ten voorzien had, of dezelve door anderen had doen aanbrengen, als dan onze Volkplantingen, thans, buiten allen twijfel, in rijkdom en voorſpoed, met het Fransch *St. Domingo* en het Engelsch *Jamaika*, zouden hebben kunnen wedijveren, niettegenſtaande het eerſte berekend wordt, behalve de groote hoeveelheid ſuiker, rum en katoen, 90 millioenen ponden koffij en het laatſte 8000 okshoofden ſuiker, 4000 pijpen rum en melaſſe, 10 millioenen ponden koffij en 6 millioenen ponden katoen, jaarlijks, naar Europa uit te voeren.

Mogt ik nu den kundigen man verder volgen en U zeggen, hoe met eene goede inrigting, goede wetten en het volgen van eene gezonde ſtaatkunde, onze Kolonien bronnen van magt en rijkdom in zich bevatten, welke U verbaasd zouden doen ſtaan; zijns inziens kunnen er 20000 Slaven jaarlijks worden ingevoerd en als dan zouden de voorſpoed en de voortbrengſelen zich evenredig uitbreiden en vermeerderen, en wij zouden binnen een vierde gedeelte van eene eeuw, meesters zijn van de ſchoonſte, de vruchtbaarſte en de rijkſte Kolonien, welke ooit door eene Europiſche Mogendheid zijn bezeten geweest: terwijl daarenboven, de vaart op en van dezelve, eene Kweekſchool van duizenden matrozen wordt, zoo onberekenbaar noodzakelijk, ja onontbeerlijk voor eene Zeemogendheid. — Ten bewijze dat onze landbouwende Volkplantingen, door het aannemen en uitvoeren van

een

een wijs *Syſthema*, binnen deze weinige jaren in ſtaat zouden zijn, om zoo veel op te leveren als alle de Engelſche eilanden en kolonien te zamen, voert hij deze eenvoudige reden aan: dat die eilanden door eene tweehonderdjarige bebouwing, zijn uitgeput, en dat er geene nieuwe gronden ter *Culture* of ontginning vatbaar, worden gevonden; daar in tegendeel in onze Volkplantingen, ſlechts de boorden der kusten en der beneden rivieren, bewerkt zijn en er nog millioenen morgentalen, in wildernisſen en moerasſen braak liggen, welke door nijvere en kundige handen, in vruchtbare akkers herſchapen, de rijke voortbrengſelen van koffij, ſuiker en katoen, zouden opleveren, zonder nog te ſpreken van de rijst, indigo en Turkſche tarwe. Ja hij ſtelt zelfs, dat het luchtgeſtel en de grond, voor de Oostindiſche ſpecerijen geſchikt zijn en ook hoogstwaarſchijnlijk de *Cochenille*, dat zoo kostbaar inſect, zouden kunnen doen voorttelen (*).

Maar

(*) Hoe opbeurend en troostvol zijn deze berigten! Welke rampen, welke gevoelige ſlagen U ook treffen mijne Landgenooten! in uwe Kolonien zijn onuitputtelijke bronnen van herſtel; in uwe Volkplantingen vindt men goudmijnen rijker als die der Spanjaarden in *Peru* en *Sonora*. De Engelſchen zijn ook hier van zoo volkomen overtuigd, dat, Mylord GRANVILL voor de zending van Lord CORNWALLIS als Gezant naar *Amiëns* gezonden, zich aldaar bij de preliminairen van vrede, over het terug geven van onze landbouwende Kolonien, in dezer voege uitliet: „In *Zuid-Amerika*,"

Maar dat ik mij thans terug ſpoede en alle deze en andere aanmerkingen, welke Gij ſlechts als in het voorbijgaan gemaakt moet beſchouwen, daar late.

De draad van het verhaal is afgebroken, waar ik U de ſuiker en koffij wilde doen kennen. Het is waar, aan menſchen die maar eenigzins belezen zijn, zal de moeite, om deze gewasſen te beſchrijven, overtollig voorkomen, daar er niets nieuws van te zeggen valt. Evenwel, daar ik thans verſcheidene Plantagien gezien heb, wil ik deze nuttige voortbrengſelen met twee woorden aanroeren. — De koffij is oorſpronkelijk uit het gelukkig *Arabie* en wel bijzonder uit het Koningrijk *Yemen*, alwaar die boom, volgens de reizigers, dikwijls de hoogte van veertig voeten zou bereiken. Deze koffij, nog onder den naam van Mokka koffij en Levantſche koffij, bekend, wordt algemeen voor de beſte gehouden. De oorzaak hier van kan misſchien wel gevonden worden om dat zij aldaar droog wordt ingewonnen en de behandeling der onze niet ondergaat; misſchien ook wel, dat de droogte van het luchtgeſtel en den grond, de boonen in die gewes-

dus waren zijne woorden, „ In *Zuid-Amerika* hadden „ wij een Koningrijk; een Koningrijk gelijk in waarde „ aan het moederland; *Suriname*, *Berbice*, *Eſsequebo* „ en *Demerary*. Welk eene bronwel van magt en rijk- „ dom!" — De Hemel geve dus dat wij ze terug verkrijgen en er partij van trekken!!

westen, uit den aard drooger doet voortkomen, waardoor ze minder gom en vochtige deelen in zich bevatten. Dan dit onderzoek aan anderen overlatende, zij het genoeg U te doen opmerken, dat de koffij oorſpronkelijk uit *Arabie*, gevolgelijk in *Azia*, lang gedronken werd, voor men in ons werelddeel eenig vermoeden van deszelfs beſtaan verkregen had. Herinner U hier het ſchrijven van een Engelschman aan zijnen Vriend in *London*, wanneer hij dezen drank in het jaar 1610 voor het eerst te *Konſtantinopel* zag; en het geen men deswegens in PIETRO DE LA VALLES reizen van den jare 1615, vindt aangeteekend. Langzamerhand evenwel verſpreidde zij zich en Europa is aan de Hollanders, en dus aan ons, Landgenooten! de voortteeling en kennis van dezen boom verſchuldigd, daar onze Voorvaders de eerſte waren, die ze van *Mokka* naar *Batavia* en van daar naar *Amſterdam* overbragten. In de verhandelingen der Akademie van Wetenſchappen te *Parys*, vindt men eene Memorie van den Heer DE JUSSIEU van het jaar 1713, waarin hij zegt: „ Europa is de aankweeking van de„ zen boom (de koffij namelijk) aan de zorg der „ Hollanders verpligt, die dezelve van *Mokka* naar „ *Batavia* en van daar in den tuin van *Amſter*„ *dam* gebragt hebben; en *Frankryk* is dezelve „ nader verſchuldigd aan den ijver van den Heer „ DE RESSONS Luitenant Generaal van de Artille„ rie, een liefhebber der Kruidkunde, welke ten „ behoeve van 's Konings tuin zich zelven beroof-

„ de van eene jonge plant dezer boom, welke hij „ uit *Holland* ontboden had."

In de Volkplantingen groeit de koffijboom tot zestien en achttien voeten, doch wordt ſteeds tot gemak der plukkers en duurzaamheid der boomen, op vijf of vijf en eene half voet gehouden en is ten allen tijde met bloemen en vruchten beladen, waarvan de eerſte veel van de Jasmijn hebben. De vruchten of boonen, aan alle menſchen bekend, zitten in eene ronde ſchil of ſchaal, even als onze kerſen en krieken; met dit onderſcheid evenwel, dat er zeldzaam één en meesttijds twee boonen, in ieder ſchaaltje, gevonden worden, die als eene enkele boon, vast tegen elkander aan en als aan een gekleefd, in het midden derzelve, liggen. Deze ſchillen of ſchaaltjes, welke zich al dadelijk na den afval der witte bloemen, vertoonen, zijn eerst helder groen, vervolgens roodachtig, daar na ſchoon rood en eindelijk bij de volle rijpheid van eene donker roode kleur, met een vleesch even als de kers, waarop zij zoo wel gelijken, dat als men op eenen kleinen afſtand eene mand met kerſen en eene met vers afgeplukte koffij zette, men in de keuze derzelve dwalen en ze beiden, voor kerſen houden zoude. De boonen, die, geplukt wordende, van eene witachtige geele kleur zijn, worden eerst, ongedopt, en zoo als zij van de boomen komen, in een' rosmolen geworpen, waardoor ze van hunne roode ſchil en vleesch worden ontdaan; dan in groote gemetſelde bakken gewaſchen; op

ſtee-

ſteenen vloeren van honderd of tweehonderd voeten in het vierkant, gedurende twee of drie dagen gedroogd; vervolgens eenige maanden op luchtige zolders, om te zweeten en in te droogen, nedergelegd, gedurende welken tijd, zij even als het koorn, verſcheidene malen des daags voor het zwart worden en verbranden, moeten omgearbeid en dan nogmaals op de ſteenen vloeren gedroogd worden, tot dat een zeker vlies of perkament hetwelk om de boon zit, geheel hard is. Nu ondergaan zij eene nieuwe bewerking daar zij in een houten blok met gaten, geſtampt worden om dit perkament te verliezen, of even als de gort daar toe in een' rosmolen worden gemalen. En ook dit geſchied zijnde, worden zij uitgewand; de gebrokene en tot gruis geſtampte boonen in daar toe opzettelijk gemaakte zeven, van de heele afgeſcheiden; de goede uit de kwade gezocht; en dan in vaten of balen, zoo als een ieder weet, gepakt en naar Europa verzonden.

Voor de helft der zeventiende eeuw kan men zeggen, gelijk reeds met een woord is aangemerkt, dat deze thans zoo algemeene drank, naauwelijks in Europa bekend was. De Turken dronken ze wel, doch daar de boonen, alleen in het Koningrijk *Temen* in eenige hoeveelheid gevonden werden, verſpreidde de koffij, die toen zeldzaam en duur was, zich in den aanvang niet verder. De vroegſte uitvinders, de Turken namelijk, vertellen, dat een hunner Muftis, om een grooter gedeelte

van den nacht in lange gebeden te kunnen doorbrengen en dus ſterker te waken dan zelfs de godvruchtigſte zijner medebroeders, de eerſte zoude geweest zijn, die op het denkbeeld viel, om een drank uit deze boon te bereiden. Anderen weder zeggen: dat de Prior van een Klooster in *Arabie*, het uitwerkſel gezien hebbende, hetwelk deze boonen op bokken en geiten die er van gegeten hadden, maakten, dezelve tot eene drank toebereidde en aan zijne medemonnikken deed drinken, ten einde hunne ſluimeringen en ſlapen gedurende de nachtdiensten te overwinnen. Wat hier ook van zij, dit is zeker, dat zij de ſlaap verdrijft en ik bij ondervinding zeggen kan, dat niets beter doet waken, dan een kop ſterke koffij van tijd tot tijd genomen, waarom wij ook in onze nachtwachten dezen drank nimmer verzuimen.

De ſuiker, het ander rijk voortbrengſel dezer gewesten, welke met de koffij vermengd, dien drank, uit den aard bitter, veel ſmakelijker maakt, heeft *Amerika*, *Oostindie* en enkele Afrikaanſche eilanden tot haar vaderland. Reeds vindt men er bij de ouden gewag van gemaakt, doch zij ſchijnen de kunst der toebereiding, niet verſtaan te hebben. Het riet, waar uit de ſuiker geperst wordt, groeit van acht tot vijftien voeten hoog, hetwelk van den grond afhangt, en is niet, gelijk ander riet van dezelfde dikte, buigbaar en ſterk, in tegendeel het breekt gemakkelijk en de nagel kan men er zonder moeite indrukken. Van binnen is het

bij-

bijna geheel pit of merg, hetgeen in zich, het zoete ſuikervocht, bevat en inhoudt. Om U nu over de gronden, welke de meeste en beste ſuiker geven en over de manier van het planten te ſpreken, valt niet in mijn beſtek; men kan zulks in onderſcheidene werken vinden. Men ſnijdt het, wanneer de geele kleur de rijpheid aantoont, het geen gemeenlijk op den ouderdom van zestien of achttien maanden is, af en daar het, in dit heet gewest, door de ſpoedige neiging tot gisting, niet door de zon verhit mag worden, draagt men zorge, van iederen dag niet meer te ſnijden, dan de molen uitperſen kan. Van deze molens heeft men er drieërlei ſoort, windmolens, watermolens, en andere die door paarden of oſſen bewogen worden. Drie regt opſtaande of perpendiculaire, zeer weinig, misſchien een paar linies van elkander verwijderde, rollen, waarvan de middelſte de hoofdrol is, en die in beweging gebragt, door in elkander vattende tanden, de twee andere eene juist tegenſtrijdige beweging of ronddraaijing doet aannemen, is de voornaamſte werktuigkunde welke men aan de molens vindt. Het riet wordt aan de eene zijde, tuſschen den eerſte en den middelrol ingeſtoken en aan de andere zijde, na door deze twee tegen elkander indraaijende rollen, te zijn doorgegaan, weder door eenen anderen Neger of Negerin, ontvangen, die het als dan dubbel toevouwt en het tuſschen de derde en de middelrol nogmaals inſteekt, door welke twee persſingen, het al zijn ſap verliest,

hetwelk op eene ſoort van holle tafel ontvangen wordt, waarvan het door eene goot, dien weg heenen vloeit, waarheen men het verlangt te leiden. De herhaalde kokingen welke dit ſap nu moet ondergaan; de hoeveelheid en de hoedanigheid van de kalk, de aluin, de asſche en de andere zaken, waar mede hetzelve vermengd wordt; de gedurige ſchuimingen, en al wat verder tot de zuivering en raffinaderij der ſuiker behoort, zal ik, als aan een ieder genoeg bekende zaken, hier niet aanſtippen. Even zoo min, zal ik de menigvuldige en onderſcheidene werktuigen, beſchrijven, welke tot dit werk benoodigd zijn, en volſtaan kunnen met te zeggen, dat na dat het ſap dan eindelijk ſuiker is geworden, daar toe opzettelijk gemaakte vaten, gereed ſtaan om het te ontvangen en het zijn deze, welke onze Schepen gemeenlijk uit de Volkplantingen aanbrengen en den naam van okshoofden dragen.

Maar het wordt tijd dezen langen brief, die mij bij het terug zien doet ſchrikken, te eindigen. Voor een paar uren deden alle de Forten op het zien van eenige Schepen om de Zuid, twee ſchoten tot een alarmſein en kort daar na ſchoten zij drie ſchoten ten teeken van aftogt en deze zullen wij hier ook ſpoedig blazen. Vaar wel! leef zoo gelukkig als mijn hart U wenscht en denkt nu en dan eens aan:

ELF-

ELFDE BRIEF.

St. Euſtatius, Januarij.

Wij zijn weder van *St. Kits*, zoo wordt *St. Christoffel* door de Engelſchen in welker taal *Christoffel*, *kit* of *kitty* is, bij verkorting genaamd, naar herwaards gezeild; een reisje hetwelk wij in denzelven achtermiddag aflagen, aangezien deze eilanden *St. Christoffel* en *St. Euſtatius* in het gezigt van elkander, op niet meer dan vier mijlen van vijftien in een graad, verwijderd liggen. Op denzelven avond van onze aankomst alhier, kwam ook s' Lands Oorlogsfregat *Mars*, met zesendertig ſtukken en twee honderd en dertig man gewapend, onder bevel van den Kapitein Grave *van Byland*, hier binnen, dewelke, regelregt uit *Texel* komende, ons weder brieven van Vrienden en Vaderlandsch nieuws heeft aangebragt; het laatſte kan men noch gerustſtellend, noch zeer ontrustend noemen; het is twijfelachtig en de zaken ſchijnen hagchelijk te ſtaan; evenwel, als men alles bij elkanderen neemt en vergelijkt, komt het voor, dat men in *Holland* om geen oorlog denkt en dus is er groote hoop, om ten minſte in vrede naar huis te varen.

Onze verrigtingen alhier zijn even als voorheen,

de reede en de Koopvaarders te beſchermen en de onbeſchoftheid der Engelſchen, welke zonder krachtdadige middelen, noch onze Vlag, noch onzen grond ontzien, tegen te gaan. Overigens verdrijven wij den tijd met visſchen en weinige plaatſen zijn er alwaar men meer verſcheidenheid van visch en ſchooner kleuren onder deze ſoort van wezens vindt. Ik heb er reeds een geheel anker vol op voorloop ſtaan, welke ik daar toe opzettelijk heb medegenomen, ten einde U en andere Vrienden, ook eenmaal, deze ſchoone en prachtige voortbrengſels der natuur, te doen bewonderen. Onder deze menigte bevindt zich ook de Egelvisch die zwemmende geheel glad is, doch op de minſte aanraking en ook zoo dra hij buiten het water komt, een aantal pennen, even als een egel doet rijzen en zich rond, in de gedaante van een ronde kloot, opblaast. In deze geſtalte zijn zij volkomen onhandelbaar, daar de rondom ſtijf opſtaande pennen, als naalden ſteken en wonden geven, die niet ſchielijk genezen (*). Een ander ſoort van visch, met twee vooruitſtekende hoornen onder de naam van ſtrijkijzers en bij de Franſchen onder die van

(*) Deze visch is dezelfde welke aan de *Kaap de Goede Hoop* onder den naam van opblazer bekend is; zie mijne Brieven over de *Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen*, Iſte Deel, 4de Brief, Bladz. 32, alwaar dezelve als de eenige vergiftige visch voorkomt, welke in dien oord gevonden wordt.

van *Coffres* bekend, heeft men er in overvloed. Deze zijn van onderſcheidene grootte, rondom hard als hoorn, van onderen geheel plat en zoo ook de beiden zijden, die van boven, even als een driehoek, ſpits toeloopen. Deze visch kan bijna niets bewegen als ſtaart, vinnen, bek en oogen, daar hij voor het overige, even als de ſchildpad, in een voor hem onbewegelijk harnas, zit opgeſloten. — De zeeaal, of zeepaling en ook wel zeeſlang genaamd, dezelfde welke ik U op mijne eerſte reize in mijnen derden Brief, van *Gibraltar* min of meer heb doen kennen, is hier mede niet zeldzaam; hij wordt nu en dan gevangen en het ſchoon vel heeft volmaakt de ſchildpadskleur: dikwijls wordt dit dier in zijnen ſtaat van gevangenis, wanhopend en woedend, zoo dat hij door herhaalde beten zich zelven doodt. Met de korde, een ſoort van ſleepnet, waar mede men bij U in de Noordzee, de garnalen en platvisch vangt, halen wij ſomtijds de ſchoonſte zeegewaſſen op die men zien kan en gewis voor kenners en liefhebbers vrij wat waardig zijn; ik heb er eenen goeden voorraad van. Onze vangst is dus in allen opzigte meesttijds gelukkig en de ſmaak der meeste visſchen welke hier vallen, is uitſtekend goed; maar het eten derzelve, heeft ook de ondervinding thans aan mij geleerd, is zeer gevaarlijk, door eene koperbank, welke niet verre van het eiland ligt en de visch die op denzelven aast, vergiftigt. Men zegt wel dat men aan de lever toetſen kan, of de visch goed is, dan niet; beſtaan-

ſtaande deze proef, in het bijten, of niet bijten op de tong, wanneer er raauw in gebeten wordt, in welk laatſte geval, namelijk als men op de tong niets ſcherps gewaar wordt, men beweert, dat de visch gerust te eten is. Dan laat ik U verhalen in hoe verre men op deze zoogenaamde proeven ſtaat kan maken.

De Schout bij Nacht met den Kapitein VAN HALM, op zekeren dag aan den wal zullende ſpijzen, vertrokken ten dien einde om tien uren des morgens van boord; en wetende, hoe groote liefhebbers wij allen van visch zijn, herinnerde hij ons bij het affcheid nemen aan de koperbank en bragt de noodzakelijkheid onder het oog om de voorzigtigheid te raadplegen. Doch ongelukkig waren de Heeren naauwelijks vertrokken, of wij vangen twee ſchoone, groote visſchen, welker namen ik niet kenne doch die er heerlijk uitzagen. Mogelijkheid om ze in het leven te bewaren tot hunne terugkomst, was er niet, daar de achter het Schip liggende Kaar, te klein was, om genoegzame ruimte te laten. Er bleef dus niets overig, dan dat wij ze ſchoon maakten en de lever, door den Opperſtuurman, een Visſcher van afkomst, die op het eiland *Texel* geboren en lang op de *Westindie* gevaren hebbende, zich dit werk volkomen meende te verſtaan, deden proeven. Na de verzekering dat zij goed waren, aten wij ze gezoden en gebraden, en haalden het hart eens regt op, daar er overvloed genoeg was, om den hof-

hofmeester, de knechts en ook de ſtuurlieden er van mede te deelen en de overheerlijke ſmaak, beantwoordde volkomen aan onze verwachting. Maar naauwlijks hadden wij ze twee of drie uren in het lijf, of wij werden allen, tot één toe, loom, benaauwd en koortſig; een ieder klaagde in meerder of minder graad, over geweldige ſnijdingen in de ingewanden; en allen, moesten afgaan en overgeven. Men gaf ons dadelijk een braakmiddel, waar door wel veel kwijt werd geraakt, doch de afgang bleef aanhouden en begon verzeld te gaan, met eene vrij ſterke zwelling gepaard met aanhoudende buikpijnen en ſnijdingen, waardoor er des avonds, bij de aan boord komst van den Schout bij Nacht, geen een Officier in ſtaat was om hem bij de valreep (*) te ontvangen. Wij lagen allen met den Doctor of eerſten Chirurgijn, den Schrijver, de helfte der Kadets, drie Stuurlieden en alle zijne bedienden in de kooi. Welhaast van het geval onderrigt, kwam de Heer KRUL naar ons toe en na eene

(*) De valreep is de trap op zijde van het Schip, waar mede men aan en van het boord klimt; het is dus, even als de deur van een huis, den eenigen ingang, den eenigen weg om binnen te komen en weder heen te gaan en het is ook bij de valreep dat men zijne Vrienden en andere perſonen van onderſcheiding, ontvangt en tot dezelve doet men hen uitgeleide. Het oude vaderlandſche ſpreekwoord: *Nog een glaasje op de valreep.* Dat is op het oogenblik dat men elkander verlaten zal, is hier van ontleend.

eene zachte beſtraffing over onze onvoorzigtigheid in het verwerpen zijner vermaning, raadde hij aan, een ſterk zweetmiddel te gebruiken. Hier toe gaf men ons, onder andere middelen welke de Chirurgijns onder een mengden, ook de *Theriac*, in hope, dat deze de deugd welke de ouden er aan toeſchrijven, het dooden van vergif namelijk, thans zoude uitoefenen. Dit een en ander, gevoegd bij de hitte van het klimaat en het zware dekſel waaronder men ons als ſtoofde, had eene verbazende uitwerking; nooit heb ik benaauwder nacht doorgebragt; wij zwommen in de kooijen. Den volgenden dag waren wij allen lam en konden den eenen voet niet voor den anderen zetten, terwijl we tevens, de hevigſte pijnen in alle de leden gevoelden. In weerwil van alle toegediende middelen, bleef er eene zwakheid en lamheid, aan ſommigen zes, aan anderen twaalf dagen bij; niet dan zeer langzaam verminderden de pijnen en zelfs nog na dat zij over het algemeen waren opgehouden, verhieven ze zich bij wijlen, en waren vooral, zoo dra men de hand of voet in koud water ſtak, bijna onverdragelijk. Ik die een der gelukkigſte was, verliet eerst na drie dagen mijne kooi en na acht dagen de hut en toen was ik, hoe zwaar het mij ook viel, de eenige Officier die dienst deed, alle de anderen hadden langer tijd benoodigd, voor zij in ſtaat waren om op het dek te kunnen komen. De onvoorzigtigheid en eigenwijsheid werden hier dus duur betaald.

Ik

Ik heb, zoo als de reizigers hier gewoonlijk doen, ook met een gezelschap partij gemaakt en ben naar den Zuidhoek van het eiland gereden, dewelke in een hoogen berg bestaat. Deszelfs top beklommen hebbende, ziet men in een groot, diep hol, in de vorm van eene ponskom, hoogstwaarschijnlijk een uitgebranden *Krater*, op welker grond, een aantal onderscheidene boomen en heesters groeijen. In het midden staat de grootste boom, in wiens schors, een aantal menschen hunne namen hebben geschreven, en daar ook nu het geheele gezelschap zulks deed, zal men er thans dien van DE JONG op vinden. — Het is hier zeer vermakelijk en altoos koel, het geen, daar het klein eiland weinig verscheidenheid oplevert, al dikwijls gezelschappen hier heen troont, die als dan met de mede genomene koude keuken, zich onder elkander vrolijk maken.

Ik vond hier in de struiken twee slangenvellen, die nog vrij gaaf waren en dus waarschijnlijk nog niet lang geleden waren afgelegd. Dit afleggen der vellen, heeft volgens sommigen, de ouden aanleiding gegeven, om de gezondheid door eene slang te doen verbeelden en hem, daar hij na die aflegging weder gezond en als op nieuw weder jong wordt, ten zinnebeeld te doen verstrekken. Of ook, gelijk anderen meenen, om dat de Egijptenaars en meer Volken die gewoon waren slangen te eten, volgens hunne gedachten, ouder werden dan anderen en tot in eenen hoogen ouderdom gezond bleven.

ven. Ook werd het vermaarde *Theriacum*, of triakel, hetwelk in die tijden, zoo ſterk, tot behoud en ook tot wederverkrijging der gezondheid, gehouden werd, uit ſlangen getrokken; en ten bewijze dat dit kruipend dier in achting was en ten zinnebeeld van de gezondheid verſtrekte, vindt men nog op verſcheidene oude Romeinſche Gedenkpenningen, ten dien einde geſlagen, ſlangen afgebeeld. Zij leggen hun oude vel gemeenlijk af en ſchudden het uit, tegen of in de lente, in welke oogenblikken, men wil, dat ook hunne beet, gevaarlijker is dan op andere tijden, daar als dan het vergif krachtiger en ſpoediger zoude werken. Het door mij gevonden vel heeft bijna zes duimen in den omtrek en is dus van eene ſlang van die dikte, hetwelk men wil eene der grootſte te zijn welke hier vallen. Dat er evenwel in andere landen veel grooter gevonden worden, bewijzen alle reizigers en ook de geſchiedenis. Denk maar eens aan de ſlang welke REGULUS Veldoverſte der Romeinen, in een der Puniſche oorlogen doodde en die hij alvorens, even als eene vijandelijke ſtad belegerde en met allerlei oorlogstuig omzette. Het vel en de kaakebeenen van dit monſter, het welk op honderd en dertig voeten lengte begroot werd, zijn nog jaren lang in een' der tempelen te *Rome* bewaard geworden.

Deze berg is ook dikwijls de ſchuilhoek der weggeloopene Negerſlaven. Eenige weken geleden liepen er eenige weg, men zegt wel ten getale van vijf-

vijftig, welke zich hier verſcholen en de Ingezetenen groote ongerustheid baarden; doch de Gouverneur zond er aanſtonds de Vrijnegers, hetwelk een ligchaam, een corps van vrijgemaakte Negers of ſlaven is welke de Compagnie altoos in dienst heeft, naar toe en deze hebben ze ſpoedig beteugeld.

In het begin der volgende maand zijn wij van voornemen om de *Westindien* te verlaten en met een rijk geladen Konvooi de reize naar het vaderland aan te nemen. De Hemel geve dat ik U bij mijne tehuiskomst zoo gezond ontmoete, als ik U bij ons affcheid verlaten heb! Trouwens wie weet of wij elkander niet zien, vóór deze U ter hand komt.

TWAALFDE BRIEF.

St. Eustatius, Februarij.

Nimmer had ik, na het afgaan van mijnen laatsten, kunnen voorzien, U dezen en mogelijk nog andere, uit de *Westindien* te zullen toezenden; en veel minder nog dat eene zoo onaangename stof, het onderwerp zoude moeten zijn.

Den eersten dezer maand, zeilden wij des avonds, omtrent ten elf uren, met een talrijk konvooi van drieëntwintig rijkgeladene Koopvaarders, van *St. Eustatius* om de reize naar het vaderland aan te nemen. De wind stil en meesttijds schraal zijnde, vorderden wij in de eerste dagen, zeer weinig en zagen op den derden dat wij niet boven het eiland *Sombrera* konden zeilen. Om af te houden en daardoor grond te verliezen, daar toe had men met een zoo groot aantal meer voortkruipende dan zeilende Schepen, weinig lust, en men hield dus dien dag en ook den volgenden, over en weder. Met het aanbreken van den morgen van den vierden, telde men naar gewoonte het door de duisternis des afgeloopenen nachts, van een verspreid konvooi en toen zevenentwintig zeilen, dat is dus drie boven het getal bevindende, werd er van ons boord, aan de loefwaardste Koopvaarders, dadelijk

ſeinen gedaan om af te komen. In het begin van de voormiddagwacht de vreemde Schepen, die met kracht van zeilen aankwamen, ons tot op eene zekere nabijheid, genaderd zijnde, heſchen wij Vlag Geus en Wimpel, terwijl een elk zijn gevoelen omtrent hunne natie en beſtemming zeide. De Heer KRUL wandelde in zijne witte jas en pantoffels, nog geheel ongekleed op het half dek en ging juist naar beneden om de montering aan te trekken, wanneer de vreemde Schepen, de Engelſche Vlaggen en Wimpels opheſchen en lieten wapperen, terwijl de grootſte der drie, van hen af en naar ons toehield. Deze was het Schip *Monarch* met 78 ſtukken en 500 man gewapend, onder bevel van den Kapitein REINOLDS. De *Panther* van 64 ſtukken en 450 man door den Kapitein FARGAISON gevoerd ging op een klein kanonſchot te loefwaard, of aan de windzijde van ons liggen en het Fregat *Sybille* van 28 ſtukken, begaf zich onder het konvooi en zette de Sloepen uit, hetgeen ook de *Panther* deed. Wij deze onvriendelijke manoeuvres ziende, ſloegen, maar reeds te laat, alarm; geidden de onderzeilen; wachtten hen in; en maakten alles tot ſlaan gereed: doch dit alles, thans met veel overhaasting geſchiedende, ging het verſchanſen en de gereedmaking, niet in die geregelde orde als zulks wel behoorde. Terwijl men hier mede bezig was, kwam de Schout bij Nacht weder boven en had, ten blijke zijner gerustheid en ten bewijze van het weinig denkbeeld hetwelk hij had, dat er iets ernſtigs

zoude kunnen voorvallen, de Kapiteins montering, die Gij weet dat zeer gegalonneerd en vol goud is, aangetrokken, waardoor hij dan ook op eenen vrij grooten afſtand zigtbaar en als de Chef van het Schip kennelijk was. Hij beval nog nader aan een ieder, zich te wapenen, naar zijnen post te gaan en ſtil te zijn; evenwel, het bevel om de lonten aan te ſteken, kwam niet, maar gelukkig, wij Officieren op de onderſcheidene posten bij de batterijen verdeeld, deden zulks uit eigen beweging en ſtaken er den brand in, door ik weet niet welk een voorgevoelen ingelicht. — De Engelſchen, in voorzeide orde op ons afkomende, zeilde de *Monarch* op ſtuurboords windvering aan, het geen ons de poorten aan ſtuurboord deed openen en de batterijen vervaardigen. Deze verrigtingen hebben hem welligt van zijn eerſte voornemen, om ons op de loef- of windzijde te attaqueren, doen afzien, althans hij hield zeer kort achter ons om en bleef aan bakboord, dat tevens de lijzijde was, ſchier tegen de bil aan, liggen. Deze manoeuvre gaf hem veel voordeel, want het is zeker dat wij hem aan ſtuurboord beter zouden hebben kunnen ontvangen, door het doen ſpelen van de onderſte batterij en nu gaf hij te gelijker tijd, aan FARGAISON gelegenheid, om op de door hem verlatene zijde van ons Schip te vuren. Dadelijk gaf de Heer KRUL, deze afhouding ziende, bevel om de batterijen aan lij, welke nog geſjord en vastgemaakt ſtonden, klaar te maken en de poorten aan ſtuurboord

WILLEM KRUL.
HEERE VAN BURGST.
S. B. N. VAN HOLLAND EN WESTFRIESL.
Gesneuveld den 4en Februarij 1781.

Hemius pinx. — L. Portman fculp.

boord te doen vallen. Dit wierd gedaan en men was er nog mede bezig, toen REINOLDS aan den Schout bij Nacht toeriep: de Vlag te ſtrijken en bij te draaijen. Dit moest hij eenige malen herhalen, daar ons Opperhoofd maar tamelijk de Engelſche taal verſtond en eindelijk een zeer bits, weigerend antwoord bekomen hebbende, gaf hij ons eensklaps de volle laag, die op de nabijheid waarop zij elkanderen ſpraken en welke ons duidelijk des vijands Commando: *fire in the guns.* deed verſtaan, wezenlijk verſchrikkelijk was. Aanſtonds hadden wij een aantal gekwetſten. Wij gaven ook oogenblikkelijk vuur en geraakten daar op in een volkomen gevecht. Thans op den afſtand van een half pistoolſchot zijnde, konden alle wapenen dienen; geweeren; piſtolen; donderbuſſen; handgranaten; alles werd, onder het ſpelen van het geſchut, in het werk geſteld. De wind woei dezen morgen vrij wakker, waardoor het Schip zoodanig overhelde, dat wij het voordeel van de onderbatterij, welke door dit Schip te laag gedragen werd, aan deze zijde verloren, het geen, zoo als gij ligtelijk bevroeden kunt, een zeer groot voordeel voor den vijand was. De Officieren welke over de verſchillende diviſien waarin deze batterij verdeeld was, het bevel voerden, deden wel al het mogelijke om dit voorname deel onzer defenſie te doen werken en hun geſchut te doen ſpelen, doch naauwelijks werd er eene poort geopend of het zeewater kwam er met zulk een geweld inbruiſen dat men de

grootſte moeite had en zich niet te veel haasten kon om ze weder digt te krijgen. Ook de Kapitein VAN HALM wendde allen vlijt aan, om, was het mogelijk, aan den vijand met de ſtukken uit de konſtapels kamer, eenigen afbreuk te doen, maar onze onvoordeelige ſtand, liet niet toe, noch achter, noch voor, een van de vierentwintig-ponders te boord te halen. Het volk ſtond tot de enkels en de ſtukken tot de borsten der rolpaarden in het water. Intuſſchen waren wij boven wakker aan den gang; doch het vijandelijk Schip, op de lijbil blijvende liggen, benam de voorſte ſtukken al mede de gelegenheid om van eenigen dienst te zijn, zoo dat wij ten hoogſte, twaalf of veertien ſtukken, met eenige vrucht gebruiken en tegen de volle batterijen van onze partij konden overſtellen: alles begunſtigde den vijand. Hij, de gewenschte voordeelen, van overrompeling, voordeeligen ſtand en ſterkte hebbende, maakte een geweldig vuur en het gevecht was, vooral voor ons, vrij hevig, daar FARGAISON op de andere zijde ſpeelde. Kogels en ſchroot ſchenen op ons dek te regenen, waarvan de eerſten meest altijd door en door gingen. Ik had de twee achterſte diviſien der bovenbatterij, onder mijn bevel, op welken post reeds twee mannen geſneuveld en verſcheidene andere gekwetst waren. Van de eerſten werd de eene, door een kanonkogel getroffen, die hem midden door deelde, terwijl hij voor over liggende bezig was met een ſtuk te laden; en den anderen,

trof

GEVECHT van 's LANDS SCHIP *MARS*, tegen de ENGELSCHE OORLOGSCHEPEN *MONARCH*, *PANTHER* en *SYBILLE*.

trof een musketbal, onder het bakſen (*) van het ſtuk hetwelk ik pointeerde, in de borst, zoo dat hij mij tegen het lijf viel; ik greep hem nog, doch naauwelijks was hij op het dek gelegd of adem en leven waren verloren. Deze brave werd ter zijde gelegd, den anderen over boord geworpen en ik toen naar achteren gaande, om te zien, of de ſtukken in de kajuit, niet van meer dienst konden zijn, zag in dat zelfde oogenblik, de Kommandeur der Soldaten, een Fransch Officier, *Monſieur* DE BONNE DE REGNEVALLE, de trap van het half dek afkomen, dragende met eenige mannen, den doodelijk gekwetſten Schout bij Nacht in zijne armen. Zeg ik dat ik bitter ontſtelde, zoo zal ik U niets buiten de waarheid zeggen; de hevigſte aandoening drong door tot in mijn binnenſte, toen ik dezen dapperen Overſten in dien deerlijken toeſtand zag. Wat hing dat eertijds moedig hoofd nu neder; hoe zwak en krachteloos waren de anders ſterke leden; het hair reeds wit van grijsheid was nu rood van bloed; geen drie minuten te voren had de thans beſtorven mond, mij nog op mijnen post aangemoedigd en bevolen, niet te ſpoedig maar altoos bedaard en gewis te vuren. — Wij lagen s'mans ligchaam in de voorkajuit of kerk, op de vaste tafel

(*) Bakſen is een ſtuk geſchut links en regts bewegen en in eenen zoodanigen ſtand plaatſen, dat het voorwerp waarop het gepointeerd of gerigt wordt, getroffen kan worden.

fel neder en hier de pols nog even in beweging voelende, deed ik het aanſtonds naar de kombuis, alwaar het ſlagverband was en de Heelmeesters tot het ontvangen der gekwetſten zich gereed hielden, brengen, om te zien of hulpmiddelen ſoms nog baten konden; dan te vergeefs, de brave KRUL was niet meer. Deze mare verſpreidde zich aanſtonds door het bovenſchip; ieder man gevoelde de hevigſte aandoening; ik zelf had de tranen in de oogen; hij was van allen bemind. En ook, in plaats van dat dit noodlottig geval den moed zou doen verkoelen, zag men veel eer het tegendeel en men hoorde niet dan een algemeen wraakgeſchrei. Neerzijgende had hij aan den Kommandeur der Soldaten gelast van aan den Kapitein te zeggen, om de Vlag te doen ſtrijken. Deze zeide het aan mij, doch ik, de Heer VAN HALM niet ziende, gelastte aan dien Officier van weder naar het dek te gaan en daar ik even zoo min als hij, mijnen post noch konde, noch wilde, verlaten, zoo bleven wij door ſlaan. Naderhand den Kapitein van de onderbatterij ziende opkomen, maakte ik aan hem de dood van ons Opperhoofd, en het bevel bekend, door hem reeds ſtervende gegeven, waarop hij wegging, waarſchijnlijk om te zien of er nog iets aan te doen was. Intuſſchen rees het water in het Schip en deed tuſſchen deks, aan de lijzijde waar over wij ſloegen, alles drijven, terwijl het bij de pompen tot op 38 duimen geklommen was. Het tuig waar op de vijand het bijzonder ſcheen gemunt

munt te hebben, was ook alreeds zoodanig gehavend, dat er geen zeil meer te hijschen, noch ra te brasen was. Dit alles bij een genomen, veroorzaakte: dat er na een groot kwartier uurs sedert het sneuvelen van den Schout bij Nacht en bijna drie kwartier uurs na den aanvang van het gevecht, door den Kapitein het bevel werd gegeven van de Vlag te strijken. Thans hield het vuur van onze zijde op, doch daar de Vlag niet dadelijk neerging, was zulks niet het geval bij den vijand; hij vuurde door, en op het half dek, waar heen ik mij begeven had, was het gesluit der kogels en het kletteren van het schroot nog hevig aan den gang. Ik was er naauwelijks of de Opperstuurman viel doodelijk gekwetst bij het roer ter neder en smeekte om hulp; de Matroos LANGENBACH die het regter been was afgeschoten, verzocht kermende om verbinding; een kanonkogel had den Soldaat BEUGERS het halve lijf weggenomen en zijn geweer verbrijzeld; hij lag door zijne eigene ingewanden bemorst op het dek te branden, alzoo er nog een granaat bij hem was gevallen die de kleederen had aangestoken. Ik zwijg van de mindere wonden; het half dek was glibberig van het geronnen bloed; hier was het regte slagveld. — Men streek de Vlag.

Thans werd aan ons van het vijandelijk Schip toegeroepen, de Sloep uit te zetten en den Commanderenden Officier aan hun boord te doen komen. Men trachtte hier aan te voldoen, doch

ons Schip was zoodanig reddeloos geſchoten, dat zulks niet dan na langen tijd en met veel moeite geſchiedde, alzoo de groote mast op het vallen ſtond en alle de hoofdtouwen op één na en van het bezaanswand, letterlijk allen, af waren. De meeste brasſen, de marszeilvallen, de fokkeſchoten en ander loopend touwwerk waren allen aan ſtukken. Eindelijk evenwel voer de Heer VAN HALM aan boord van *den Monarch* en de eerſte Officier van dat Schip kwam met vijftig mannen bij ons over, om bezit van het Schip te nemen en maakte aan ons den oorlog tuſſchen den Staat en de Kroon van *Grootbrittannien* bekend, als ook het nemen van *St. Euſtatius*. Verder verzocht hij om het Engelsch Eskader te volgen en voor den wind om te wenden, doch daar niemand onzer zulks doen wilde, trachtte hij zelf zulks te bewerkſtelligen, doch te vergeefs, daar het Schip door het aan ſtukken geſchoten touwwerk en de ſchade aan het tuig veroorzaakt, noch vallen noch loeven wilde. Intuſſchen wierpen wij de lijken over boord, behalve dat van den Schout bij Nacht; en de Kapitein gedurende deze bezigheid terug komende, maakte aan ons andermaal den oorlog tuſſchen den Staat en het Rijk van *Grootbrittannien* bekend, als mede dat de Engelſchen reeds *St. Euſtatius*, met alle de daar liggende Schepen genomen hadden. Naderhand kwamen er Booten met ruim zeventig man Engelſchen, zoo Matrozen als Soldaten, aan boord en namen weder zoo veel van

de

de onzen over, welke zij naar hunne Schepen bragten. De Engelsche Vlag werd van ons Schip, niettegenstaande de sterke wind, die haar ook welhaast in flarden deed vliegen, opgeheschen en het boord met het geheele Konvooi en het Engelsch Eskader om de Zuid gewend.

Thans ging ik, met een hart tot berstens toe vol van spijt, droefheid, nijd, afgunst, wraakzucht en ik weet niet welke aandoeningen meer, naar beneden om de gekwetsten te bezoeken. Het eerst dat zich hier voor mijn gezigt opdeed was de gesneuvelde Schout bij Nacht en een blindgeschoten Kadet. Ik zag er twee beenen afzetten en de andere bloedende wonden, onder het naar en pijnelijk gekerm der lijders, verbinden. Waarlijk een gezigt dat in de ongevoeligste ziel medelijden moest verwekken en hetwelk mij nu, het gezegde van vele oude Officieren, overtuigend deed gelooven, namelijk: dat voor den aanvang van een gevecht, wanneer de vijand nadert, en na hetzelve wanneer men de gekwetsten ziet, de twee ontzaggelijkste oogenblikken zijn.

Het komt mij, weinig belangrijk voor om U de namen der gesneuvelden en gekwetsten en de onderscheidene wonden aan hen toegebragt, hier omstandig te beschrijven. Genoeg zij te zeggen dat dit kortstondig gevecht, want waarlijk een gevecht van nog geen drie vierendeel uurs, is niet wel anders te noemen, aan ons, met degene die naderhand van hunne wonden gestorven zijn, elf men-

menſchen gekost heeft, terwijl er daarenboven nog zesentwintig gewond waren. Gij voelt dus dat het er warm moet zijn toegegaan. Ons Schip is ook zoodanig gehavend en zoo vreesſelijk geteisterd, dat de Engelſchen, ons in den volſten zin van het woord, naar binnen hebben moeten ſlepen. Daar was geen redden noch aan tuig, noch aan zeilen. De vijand, ofſchoon door zijne voordeelige poſitie, veel minder dan wij geleden hebbende, heeft doch ook eenige ſchade en zoo mijne berigten goed zijn, drie dooden en verſcheidene gekwetſten bekomen, onder welke laatſte hij een zijner Officieren telt, waar van men een gedeelte van den blaauwen arm met den witten opſlag in zee heeft zien drijven.

Onder onze gekwetſten bevind zich de Kadet BOESEKEN, een jongeling van eenentwintig jaren, van *Haarlem* geboortig, welke eene wonde bekomen heeft, die om de zeldzaamheid verdient nader gekend te worden. Hij had het bevel over de twee voorſte ſtukken op het half dek en ontving van s'vijands boord, een musketkogel kort achter het linker oog, welke dat zelve oog buiten het hoofd drong, zoo dat het op de wang hangende bleef; vervolgens achter de neus omgaande en het voorſte gedeelte van het bekkeneel brekende, vloog hij door de holligheid van het regter oog weder uit en nam het mede. Kan men zich nu eene ongelukkiger wonde voorſtellen? Hij verloor hier door eensdeels beide de oogen; door het verbrijzelen van de neusbeenderen, de reuk; door het verlies der

reuk

reuk een groot gedeelte van de ſmaak; en dan bovendien ſchijnen de herſenen min of meer aangedaan, ten minſte er zijn oogenblikken waarin men aan de gezondheid van zijn verſtand mag twijfelen. Was de kogel eene ſtroobreedte meer achterwaarts gekomen, dan was de man dood, een paar duimen meer voorwaarts dan was hij vrij geweest, daar hij nu welligt nog jaren lang een ellendig leven, met het gemis van drie zintuigen, zal moeten voortſlepen.

Vaar wel! Dezen ontvangt Gij over *Ooſtende*, eerlang zal ik U nader ſchrijven.

*

DERTIENDE BRIEF.

St. Euſtatius, Februarij.

Op nieuw vat ik de pen op om U niet dan onaangenaamheden te melden; doch wat baten deze aanmerkingen? Van alle de Koopvaarders welke onder ons Konvooi of geleide geweest zijn, is er, tot onzer aller verwondering, geen een enkelen ontſnapt. Was immers de eene Oost, de andere West, deze Zuid en gene Noordwaarts gezeild, zoo hadden de Engelſchen, maar drie Schepen ſterk zijnde, waar van er een met ons alleen genoegzame bezigheid had, er de helfte niet van kunnen krijgen. Trouwens ook deze menſchen van geen oorlog bewust, bleven bijgedraaid liggen en deden niets tot hunne veiligheid. Zelfs namen zij het eerſte ſchieten voor een wederzijdsch ſalut, uit welken droom, de kogels, door ſommigen hunner eigen zeilen gevlogen, hen welhaast met ſchrik ontwaakten. Maar toen was het te laat, daar de *Panther* en de *Sybille* alle de Sloepen reeds gewapend allerwegen heen zonden.

Ik zende U hier nevens de:

Lijst

Lijst van Koopvaardijſchepen onder geleide van het Schip *Mars* onder bevel van den Schout bij Nacht KRUL genomen.

Schippers.	*Schipsmaakſel.*
CORNELIS VAN UYEN . .	Fluit.
CORNELIS MICHIELSE . .	dito.
ZWERIS ALM . .	Fregat.
CORNELIS HOFKER . .	dito.
SIEBERT DE BOER . .	dito.
PHILIP HASSOLD . .	dito.
PIETER VISMAN . .	dito.
AUGUSTUS HAMSEN . .	dito.
H. PIETERSE . . .	dito.
MATTHYS HANSEN . .	dito.
JAN DE GROOT . .	Driemast Hoeker.
CHRISTIAAN HEYDE . .	dito.
CHRISTIAAN CHRISTIAANSE	dito.
DIRK PAUW	Snauw.
PIETER HASSING . . .	dito.
SIEFKE SIEFKES DE GRAAF	dito.
JAN HESSELS VISSER . .	dito.
FRANS SMITH	dito.
JAN AMMERMAN . . .	dito.
ROELOF GROENEWOUD .	dito.
JAN DE BRUIN	Brik.
ARY DE NEEF	dito.
PIETER MILLE	Pink.
PIETER ANDRIESSEN . .	dito.

De laatſte was een Deensch Koopvaarder, doch met ons mede zeilende is hij ook genomen geworden en naderhand vrij gegeven.

Des anderendaags werd het lijk van den, op het bed van eer geſneuvelden, Schout bij Nacht, gekist, bij welke gelegenheid, de Kapitein al het volk in de kajuit deed komen, om het ligchaam voor de laatſtemaal te zien, hen tevens vermanende, moed te houden, geduldig in hun lot te zijn en nooit hun gewezen Opperhoofd en zijn ontijdig ſneuvelen te vergeten. Dit beloofden zij allen als uit eenen mond en deze plegtigheid, welke op hunne ruwe, doch niet ongevoelige harten, den ſterkſten indruk maakte, deed de tranen in de oogen komen: VAN HALM was ook zeer aangedaan en wij allen ten ſterkſte ontroerd.

Meer en meer kregen wij nu Engelſche Oorlogſchepen rondom ons en werden dan van den een en dan van den ander, geſleept, tot eindelijk het Schip *Terrible* van 84 ſtukken, ons opnam en te *St. Euſtatius*, alwaar ons nieuwe onaangenaamheden wachtende waren, terug bragt. Eene der eerſte was, dat het anker naauwelijks de grond raakte of er kwamen Booten en Sloepen van allerwegen, om ons volk af te halen en aan boord van de vijandelijke Schepen te verdeelen; eene omſtandigheid waar van ik U het grievende niet kan uitdrukken. De Hollandſche Vlag, woei van ons Schip, verkeerd opgeheſchen met het rood of oranje naar beneden en zoo ook van de Schepen die onder ons geleide geweest en waar van er reeds eenige binnen waren. De andere komen van tijd tot tijd, alleen verhaalt men ons, dat PIETER VISMAN, die, zoo

als

als uit de bovenſtaande lijst te zien is, mede tot ons Konvooi behoorde, met zijn Schip is doorgegaan. Men zegt dat hij de Engelſchen dronken gemaakt en over boord geworpen heeft. Dus is er dan evenwel één ontkomen.

Hier ter reede vonden wij onder de menigvuldig gemaakte prijzen, de Admiraal RODNEY op het Schip *Zandwich*, met nog twee Admiraalſchepen, alle Driedekkers, of bodems met drie lagen geſchut boven elkander, twaalf andere Schepen van Linie en vijf Fregatten. Met deze magt heeft hij dit weerloos eiland genomen. Ons Fregat *Mars* van 36 ſtukken onder bevel van den Kapitein Grave VAN BYLAND, heeft zich mede, zoo als natuurlijk is, moeten overgeven, na evenwel, volgens eene onderlinge overeenkomst, zijne laag te hebben afgeſchoten. Onder of met RODNEY kommandeert de Generaal VAUGHAN, welke laatſte gezegd heeft, zoo kwalijk wegens de ſterkte van het eiland onderrigt geweest te zijn, dat hij vreesde eene hevige wederſtand te zullen ontmoeten. De brief door deze beide Bevelhebbers aan den Gouverneur ter opeiſching gezonden, was van den volgenden inhoud:

„ *Zandwich* op de reede van *St. Euſtatius.*
„ Den 3den Februarij 1781.

„ Wij Hoofdofficieren, Kommandanten en Chefs
„ van zijner Brittanniſche Majesteits Vloot en Le-
„ ger in de *Westindie*, doen aan U in Zijnen Ko-

„ ninklijken naam afvorderen, eene dadelijke over-
„ gave van het eiland *St. Euſtatius* met deszelfs
„ afhankelijkheid en alle dingen daar toe behooren-
„ de. Wij geven U een uur na het ontvangen de-
„ zer boodſchap tot beraad. Indien eenige te-
„ genſtand gedaan wordt, moet Gij de gevolgen
„ afwachten.

„ Aan zijne Exellentie, de Gouverneur van *St.*
„ *Euſtatius.*

„ (*was geteekend*)

„ GEORGE BRIDGES RODNEY.

„ JOHN VAUGHAN."

De Gouverneur, dezen brief, door een' Kapitein van de Infanterie, die met een Parlementaire Vlag aan den wal kwam, ontvangen hebbende, was, gelijk men natuurlijk verwachten kon, over deze onverwachte boodſchap zeer ontſteld. Eene boodſchap te meer onvoorzien, daar men niets van den uitgebrokenen oorlog wist en de laatſte tijdingen uit het Vaderland gerustſtellend geweest zijn. In den haast riep hij eenige Heeren van zijnen Raad tot zich en wel bevroedende, dat er tegen eene zoodanige magt, niets te doen was, ſchreef hij het navolgende antwoord:

„ De Gouverneur DE GRAAF het niet in zijn
„ vermogen hebbende, om eenigen wederſtand te
„ bieden aan de Britſche magten welke het eiland
„ *St. Euſtatius* hebben ingeſloten, geeft hetzelve,

„ met

„ met al deszelfs afhankelijkheid, over, aan de
„ Heeren GEORGE BRIDGES RODNEY en den Gene-
„ raal JOHN VAUGHAN, als kennende de eer en
„ menschlievendheid van deze twee Commandan-
„ ten en Chefs. De Gouverneur beveelt de plaats
„ en derzelver Inwoners aan hunne goedertierend-
„ heid en genade.

„ *St. Euſtatius* den 3den Februarij 1781.

„ (*was geteekend*)

„ JOHANNIS DE GRAAF.

„ OLIVE OYEN.

„ JACOBUS SEYS.

„ HENDK. PANDT."

Aldus verloor de Westindiſche Kompagnie dit rijke eiland, waarin hare voornaamſte ſchat beſtond. Mag en moet men zich nu niet beklagen over de zorgeloosheid onzer Landgenooten? Herinner U wat ik in mijnen Vijfden Brief van de Sterkten ſprekende, gezegd heb en beklaag U met mij.

Aanſtonds zonden RODNEY en VAUGHAN 1500 man aan land, welke het guarniſoen nog uitmaakt. Zij vonden er de volgende Schippers met hunne Schepen ter reede:

HENDK. PIETERSE	BAREND DE BOER
GOVERT MULLER	KLAAS END
CARSTEN SMIT	PR. ASPERGREEN
CORN. PIETERS	JACOB BOON
GERRIT NOBEL	ANDRIES GOVERTS
ROELOF DOUWES	KLAAS VRYBURG

TIEDE CHRISTIAANS
JAN ROEPSLAGER
JAN OLOFF
NANNING ADRIAANS
DIRK KETELAAR
HENDK. DE VRIES
CAREL BREEMER
KLAAS HOEKERMAKER
MATHYS HANSEN
I. H. SYBES
JAN VOLKERS
HANS JURRIAAN KLOK
JONAS PIETERSEN
ASCHBURN DAVIDSON
DIRK HUIZING
CORN. KERSJES
WM. ODELWALT
CORN. ZWERUS
JAN CHRISTIAAN EYK
AND. HANSEN
KLAAS JANSE ROUAAN
JS. EVERHARD
MARK LALS.

De laatſte werd op het eiland *St. Martyn* het welk met *Saba* en *St. Euſtatius* te gelijk in handen van RODNEY viel, met nog omtrent veertig kleiner Vaartuigen genomen.

De Hollandſche Vlag woei en waait ook nog van alle de Forten van het eiland en ook ſomtijds van de Oorlogſchepen; eene krijgslist van RODNEY, om Schepen, die nog niet van den oorlog weten, naar binnen te lokken en te verſchalken.

In den namiddag omtrent ten vier uren, werd het lijk van den Schout bij Nacht in de groote Sloep gezet, waarin de Kapitein VAN HALM, de Eerſte Luitenant VAN DAM benevens mijn perſoon zich mede vervoegden. Men overdekte de kist met een' Prinſevlag, waar op de degen en ſchede in kruis werden gelegd. De andere Officieren begaven zich met eenige Heeren in eene kleinere Sloep en zoo gezamenlijk, voeren wij, met lange ſtatige trekken, tot op zijde van het Engelsch Admiraalſchip, al-

alwaar wij dobberende bleven liggen tot meest alle de Kapiteinen van de Oorlogſchepen, in hunne Sloepen, achter ons waren, waarna wij in ſtatie, achter den anderen, naar den wal roeiden. Intusſchen woeijen de Wimpels onzer Sloepen ter halver ſtok, als mede de Vlaggen van ons boord, hoewel verkeerd geheſchen, behalve de Schout bij Nachts Vlag. Geen der Engelſche Schepen had de beleefdheid de hunne te toonen. Zoo dra de ſtatie zijnen aanvang nam, begon men van ons Schip zestig minuutſchoten te doen en van het Fort *Oranje* een gelijk getal, met gelijke tusſchenpozing. Aan land komende, vonden wij eene tallooze menigte aanſchouwers en een detachement, beſtaande in een voornaam gedeelte van de bezetting in de wapenen. Onze groote roeijers in hunne montering, namen de kist op en acht Hollandſche Luitenants ter zee, hielden de ſlippen der Vlag. Voor het lijk ging de helfte van het detachement, achter hetzelve de Heere Kapiteinen Grave VAN BYLAND en VAN HALM, toen eenige Heeren van den Raad, daarop twee Engelſche Kapiteinen en eenige Officieren en vervolgens de Hollandſche Kooplieden en Koopvaardijſchippers; de trein werd door de andere helfte van het detachement beſloten. In deze orde wandelden wij den berg op; hier werd de kist van de ſchouders der roeijers af en door Hollandſche Schippers overgenomen. Intusſchen blaasden de muſikanten treurtoonen en de trommen met zwart floers

overtrokken, sloegen droevig. — Met deze militaire eerbewijzingen werd het lijk tot aan den Grafkelder gebragt, waarin alle de hier afgestorvene Gouverneurs, hunne stille en sombere rustplaats vinden en aan dezelve aanbevolen. Op dit zelfde oogenblik deed het geheele detachement drie salvo's en hier mede ging elk uit één. — Wij bedankten den Generaal VAUGHAN en wandelden toen gezamentlijk naar het huis, hetwelk de Admiraal RODNEY betrokken heeft, aan welken wij mede onze erkentenis betuigden, voor de eer, aan den gesneuvelden aangedaan.

Dus was dan het einde van KRUL, die gedurende eene gedwongene reize, welke hij met tegenzin aanvaarde, steeds een voorgevoel van sterven had; blootgesteld aan eene magt welke hij niet kon wederstaan, verkoos hij het sneuvelen boven het strijken der Vlag; en zijne laatste gedachte, tot behoud zijns Volks zijnde, was ook zijn laatste bevel, daar hij zag dat wij allen op de slagtbank waren, aan den Kapitein te zeggen van zich over te geven. Na de eerste kogel welke de regterschouder inging en in de borst zonk, werd hem geraden, zich uit het gevecht te begeven en naar beneden te gaan. Neen kinderen! zegt hij, het zal nog wel gaan. Terwijl moedigt hij zijn Volk, beveelt hun bedaard te zijn en goed te schieten; doch, onmiddelijk treft eene tweede kogel, denkelijk van denzelfden Schutter, die de montering

zag

zag en kende, zijne linker borst: toen deed hij eenige treden achterwaarts en oogenblikkelijk weder voorwaarts gaande, floeg hij de ftervende handen op de boog en zeeg neder op de kniën. De reeds hier voor genoemde Kommandeur der Soldaten, ving en ondersteunde hem en aan dezen zeide hij met eene bijzondere tegenwoordigheid van geest, in zijne eigene taal: *dites au Capitaine qu'il baisse le pavillon.* Zeg aan den Kapitein dat hij de Vlag ftrijke. Met deze woorden in den mond, hield KRUL op te zijn en blies te gelijk den adem en het leven uit. — Als een regtschapen Hollander haatte hij alle nietsbeduidende pligtplegingen; zijn rond zeemans woord ging vast en het hart lag hem op de tong. Onvermoeid geduldig in de ontschuldigingen van zijn Volk aan te hooren, voor hij ftrafte, was hij een goed Regter. Ik heb hem gezien in het felfte van den Orkaan en in de zachtfte kalmte; in het vrolijkfte van een gezelfchap en wanneer hij de grievendfte tijding ontving; doch altoos was hij bedaard, altoos dezelfde. In het hevigfte van het gevecht wandelde hij op en neder, floeg in de handen ter aanmoediging van zijn Volk, gaf bedaard zijne bevelen uit en zag zijnen driedubbelden vijand onverschrokken aan. Moet de dood van zulk een Opperhoofd die door zijn braaf karakter van hoog en laag bemind was, ons niet allen fmarten?

Vaar wel mijn Vriend! en geloof dat ik voor

U bid hetgeen, waarom PYRRHUS Koning van *Epirus*, ſteeds onder het offeren aan zijne goden, bad; geene koningrijken, landen, ſtaten, eer, geld en waar de menſchen al meer naar wenſchen en verlangen: maar, *gezondheid*, zonder welker genot al het andere zijne waarde verliest.

VEER-

VEERTIENDE BRIEF.

St. Euſtatius, Februarij.

Deze drie kort op elkander volgende brieven, zullen U omtrent te gelijker tijd ter hand worden geſteld. Een Deensch Koopvaarder heeft zich met dezen belast. Gij zult waarſchijnlijk den hupſchen Schipper niet zien, anders zou hij U zeggen kunnen, hoe veel liever ik U in perſoon een verhaal zoude doen, het welk ik thans tot mijn leedwezen aan het papier vertrouwen moet.

De Admiraal RODNEY heeft, na het nemen van het eiland, zijnen intrek genomen in het huis van den Heer DONKER, een van de voornaamſte en rijkſte Kooplieden en bewoont, in weerwil van denzelven, zijne beste vertrekken. Toen wij onlangs bij hem waren, bood hij eenige verfriſchingen aan en zond in hetzelfde oogenblik, zijnen knecht, naar den kelder van DONKER, om goede Maderawijn te halen, die ons daar op voorgezet werd. Hij zeide toen onder anderen: dat diegene der Hollandſche Krijgsgevangene Officieren, welke aan den wal wilden vernachten, blijven konden. Ik maakte dadelijk gebruik van dit aanbod en nam mijn verblijf ten dien einde bij Mevrouw TENTOOR, weduwe van eenen der Raden van Juſtitie. Des anderendaags wandelde ik

door de ſtad, klom vervolgens den berg af naar de baai en bezocht ook daar mijne Vrienden. Maar hoe deerlijk was *St: Euſtatius* veranderd, de rampen des oorlogs hebben welligt nooit iets ſchielijker als dit eiland getroffen; alle winkels zijn geſloten, de pakhuizen digt en de anders hier nog zoo korts bloeijende koophandel, ſtaat volkomen ſtil. Men hoort niets dan klagen.

De Engelſchen hebben, zoo als de hier volgende Proclamatie of Afkondiging U doet zien, eene naauwkeurige lijst en opgaaf van ieders bezittingen gevorderd, waardoor de Kooplieden in de grootſte neerſlagtigheid zijn.

„ Hoofdkwartier. *St. Euſtatius* 6 Februarij.

„ Zijne Exellentie de Kommandant en Chef or-
„ donneert hier mede, dat een ieder Inwoner van
„ dit eiland, geene uitgezonderd, op ſtaanden voet
„ aan den Kwartiermeester Generaal zal hebben
„ op te geven, eene naauwkeurige en volkomene
„ lijst van alle zijne bezittingen en eigendommen,
„ met bijvoeging van ieders benaming, als:
„ Plantagien, huizen, huisraad, zilverwerk, koop-
„ manſchappen, ſlaven, paarden, hoornvee en al
„ ander viervoetig gedierte. Deze ordre zal ſtipte-
„ lijk in zijnen vollen inhoud moeten worden nage-
„ komen, op pœne van confiscatie en bannisement.

„ NB. Alle Inventarisſen moeten in het En-
„ gelsch geſchreven worden."

Nie-

Niemand durfde, uit vreeze voor de daar op geſtelde ſtraffe, het geringſte achterhouden; men gaf zelfs zilver en goud dat tot het ligchaam behoorde, op, waarvan naderhand het onedelmoedigst gebruik gemaakt is. Van vijftien tot vijftien ſchreden heeft men allerwegen ſchildwachten geſteld; niemand mag van een der Schepen, zonder een daar toe opzettelijk gegeven ſchriftelijk verlof, aan den wal komen; na acht uren mag geen mensch over ſtraat gaan; de zakken en kleederen der Inwoners, worden niet zelden, zelfs op den middag doorzocht en nagezien en zulks gaat verzeld met de groſſte onbeſcheidenheden; geen Koopman mag iets uit zijn eigen pakhuis halen; in één woord, de ongelukkige eilanders zijn in de ellendigſte omſtandigheid en gevoelen de overheerſching in eene mate, zoo als men welligt nergens meer vinden zal.

Na eenige dagen aan wal, alwaar ik het nergens vrolijk vond, geweest te zijn, voer ik weder naar boord en naauwelijks had ik daar op, mijnen voet gezet, of eene geſtrenge ordre van den Admiraal, gelastte om alle de kisten en goederen van de Krijgsgevangenen en wel bijzonder van de Officieren, naauwkeurig te doorzoeken en na te zien; alle papieren, brieven en boeken, bij hem aan boord te bezorgen en alle Zeeinſtrumenten tot de Stuurmanskunst behoorende, verbeurd te verklaren. Een ongehoord bevel, hetwelk alleen zijnen oorſprong vindt in de verbeelding, dat wij geld, aan de Weſtindiſche Maatſchappij toebehoorende, aan boord

zou-

zouden hebben. Men voerde hetzelve met alle mogelijke geſtrengheid uit, alle kisten moesten open en door de Engelſche matrozen, onder opzigt hunner Officieren, doorzocht worden; de kleinſte, nietsbeduidende papiertjes zelf, werden afgenomen; velen onzer raakten bij deze gelegenheid, ook gedeeltelijk hun linnen en kleederen kwijt en het woord *wedergeven*, wordt in de *dictionaire* dezer menſchen niet gevonden. Na deze onbeſchofte doorſnuffeling, werd er *Sarched*, dat is: nagezien, op de kist gezet en met dit woord kon dezelve, even als met een ander *Shiboleth*, overal voorbij gaan.

Gelukkig was ik nog tijds genoeg aan boord gekomen, om mijn' kist, voor deze naziening begon, te kunnen verſteken en eenige dagen verborgen te houden; doch, daar zulks toch op den duur, niet gaan kon, nam ik den Officier, welke op ons Schip, het geen de Engelſchen nu den naam van Prins *Eduard* gegeven hebben, het bevel voert, op een' morgen alleen en gaf er hem kennis van. Dit hupſche mensch draagt den naam van YOUNG, en wordt dus in de wandeling *Master* YOUNG, even als ik genoemd, welke gelijkheid van namen, ons min of meer aan een verbindt, behalve dat bovendien, YOUNG een braaf karakter en eene zoodanige welwillende menschlievendheid bezit, dat hij er dikwijls velen verpligt zonder het ſchier zelf te weten. Toen ik hem eerst de nog ondoorzochte kist toonde, was hij in den aanvang, om de ſtrenge orde van zijnen Admiraal, vrij onge-

mak-

makkelijk; doch na hem, op mijn woord, verzekerd te hebben, dat alle de daar in zijnde papieren, niets anders behelsden, dan eigene aanteekeningen en brieven van nabeſtaanden en vrienden, welke voor mij veel en voor hem en anderen niets waardig waren, kreeg ik hem zoo verre, dat hij zonder nazieningen de kist weder deed ſluiten en er het gewenschte woord *Sarched* boven op ſchreef. Ik heb dus door zijne verpligtende vriendelijkheid, alles behouden, tot zelf mijn Octant en andere Zeeinſtrumenten, welke ik in de vêren van mijn bed, waarin gedurende het gevecht een kogel gevlogen en geſmoord is, en het geen dus een groot gat heeft, verſtoken had.

Anders is er thans ſedert eenigen tijd niets voorgevallen, de Engelſchen zijn druk bezig met het verſterken van het eiland en het repareren van eenige Schepen. De Hollandſche Vlaggen blijven nog bij aanhoudenheid van de Forten en vele Schepen waaijen en dagelijks vallen er Koopvaarders, hier door verſtrikt, in hunne handen. Wanneer ook de Engelſche Kruisſers, in Zee Schepen ontmoeten, die den wil naar *St. Euſtatius* hebben, laten zij ze gerust doorzeilen, vastelijk overtuigd dat ze daar, door hun Eskader, dadelijk prijs gemaakt zijn. Meer dan zeventig Amerikanen, die meest allen gewapend waren, zijn op deze wijze, door het nemen van het eiland, verſchalkt geworden. Onlangs kwamen er met den avond, toen het reeds duister

was,

was, zeven te gelijk binnen en ziende, dat zij verkeerd en verstrikt waren, boden zij tegenstand waar door de kogels over ons Schip vlogen: zij moesten zich echter welhaast, aan eene zoo ongelijke partij, overgeven. Hoe het bijkwam weet ik niet, maar de Engelschen aan ons boord, hadden de sleutels van de kruidkamer verloren of verlegd en braken dezelve toen open met koevoeten. Bij het luik lieten zij eenige droppelen vet op het dek loopen, zetteden de kaars daar boven op, zoo dat ze vast stond en gaven, met eene opene kruidkamer de gevulde kardoezen naar boven. Ik kan U zeggen dat er eene huivering over mijn geheele ligchaam liep, toen ik zulks zag en waarlijk het is moeijelijk te verbeelden, hoe men ruwer met kruid zoude kunnen omgaan. Ik bragt hun ook dadelijk hunne onvoorzigtigheid onder het oog, doch het eenig antwoord, hetwelk ik kreeg, was: *don 't care for that.* Zijt er niet bezorgd voor, en daar mede liep het af. — Nimmer zag ik onbedachtzamer, ruwer en doller mag ik zeggen, met vuur, licht en kruid leven, als door deze menschen. Wanneer het op alle Schepen zoo moest toegaan dan bedankte ik welhaast voor het Zeewezen, want, offchoon het lot aan ons wel voorspelt, van eindelijk eens, of met eene warme broek naar boven, of met eenen dikken buik naar onderen te gaan, is het evenwel zeer onaangenaam altoos in vrees voor het eerste te zijn en waarlijk dit is thans ons

ge-

geval. Trouwens het is een prijsgemaakt Schip en daar gaat het al veeltijds ruw op toe.

Tegenwoordig komen er al meer en meer Proclamatien in het licht, onder anderen de volgende:

„ *St. Euſtatius* 11 Februarij 1781.

„ De Commandant en Chef ordonneert, dat al-
„ le perſonen, welke aan den Vendumeester van
„ het eiland, nog gelden verſchuldigd zijn, dezelve
„ voor morgen ten twaalf uren liquideren, op
„ pœne van Confiscatie en Bannisſement."

„ *St. Euſtatius* 11 Februarij 1781.

„ Nademaal het aan Zijne Majesteits Comman-
„ dant en Chef is voorgekomen, dat er tegenwoor-
„ dig een groot aantal Vreemdelingen op dit eiland
„ zijn, zoo vindt dezelve, ter verhoeding van
„ gebrek en groote ongemakken, welke daar uit zou-
„ den kunnen ontſtaan, goed, bij deze te ordonne-
„ ren, dat alle vreemdelingen hoegenoemd, zich
„ dadelijk gereed maken, om het eiland te verla-
„ ten tot tijd en wijle er nadere orders deswegens
„ kunnen gegeven en eene geregelde politie opge-
„ rigt worden."

„ *St. Euſtatius* 11 Februarij 1781.

„ Alle wapenen geene uitgezonderd, aan de In-

„ wo-

„ woners van het eiland toebehoorende, zullen op „ den 15den dezer moeten worden opgeleverd in „ het Fort *George.*"

„ Vijfde Proclamatie.

„ Alle perſonen die eenige eigendommen of goe- „ deren aan Amerikanen toebehoorende, onder zich „ hebben, en naderhand aan boord van Schepen „ verzonden, of op andere plaatſen mogten heb- „ ben verborgen, zullen op ſtaandevoet zulks heb- „ ben op te geven aan den Kwartiermeester Gene- „ raal, op pœne van Militaire Executie.

„ (*was geteekend*)

„ IS. COCKBURNE,

„ Kwartierm. Generaal."

„ Zesde Proclamatie.

„ Het is de order van den Commandant en „ Chef, dat alle Kooplieden en anderen met den „ grootſten ſpoed eene opgaaf doen geven van hun- „ ne Proviſien aan MATHEW FOISTER CRY ten „ huize van den Heer TAXIERS; uitdrukkende „ waarin dezelve beſtaan en hoe lang geleden zij „ zijn ingebragt, als: blom, beſchuit, vleesch, „ Spek, haver, meel, erwten, rijst, boonen, „ azijn, rum en wijn.

„ NB Men wacht deze opgaven uiterlijk tegen „ morgen ten twaalf uren."

Uit

Uit deze Proclamatien zult Gij U zelven een denkbeeld kunnen vormen van de ellende en slavernij der hier nog kortelings zoo gelukkige, wel te vredene, vrolijke Inwoners, die door hunnen handel rijk waren en alle dagen dien rijkdom zagen aangroeijen. Mijn hart bloedt wanneer ik dit alles aanzie en daar ik U in mijn somber gevoel niet wil doen deelen, breek ik af.

*

VIJFTIENDE BRIEF.

Basse Terre op *St. Christoffel*, Maart.

Ruim vier weken geleden ontstond er in de voormiddag brand op ons Schip en wel in den kombuis, of de plaats waar de spijzen worden toebereid, bij U de keuken genoemd. De Engelschen, van welker ruwe levenswijze ik U in mijnen vorigen eene schets heb vertoond, hadden thans verscheidene stukken spek, het zij om te rooken, het zij om te droogen, in den schoorsteen en zoo na aan het vuur gehangen, dat het hier door smeltende en derzelver droppen in het vuur vallende, welhaast eene vlam veroorzaakte die aanstonds sterk woedde en alle menschen noodzaakte de kombuis te ruimen. De Luitenant VAN DAM, eenige andere Heeren en ik zaten in de hut, wanneer wij eensklaps eenen dikken rook zagen indringen, die ons allen, den eenen voor, den anderen na, deed opstaan, om de oorzaak van dit ongewoon verschijnsel te onderzoeken. Ik was met den Kadet KONING de laatsten, maar daar niemand terug kwam en de damp vermeerderde, dreef de ongerustheid ons ook naar buiten en hier zagen wij het half dek vol rook en de vlam, bij herhaling, boven de kuil uitslaan. De verslagenheid lag op ieders aangezigt,

de

de Engelſchen waren het meest bedremmeld, en offchoon vriend en vijand, thans gemeenſchappelijk de handen in een ſloegen, om was het mogelijk het Schip te redden, zag ik toch de vlam niet alleen niet minder worden, maar in tegendeel aangroeijen en verre de meeste naar vaartuigen zoeken om het Schip te verlaten. Deze partij koos ik ook en veel volk aan bakboord ziende loopen en aan dezelve zijde eene Sloep, ſprong ik er dadelijk in en vond in dezelve, onzen Luitenant VAN DAM, eenige onzer Stuurlieden, twee Kadets en verſcheidene Engelſchen. Wij ſtaken, reeds vol van menſchen zijnde, oogenblikkelijk af, wanneer de Luitenant DETMERS en de Kadet CASSA in Zee ſprongen; wij reddeden hen dadelijk, doch eenige Engelſchen hen naſpringende, in hoop van insgelijks de Sloep te zullen krijgen, misten hunne poging en verdronken, daar wij reeds te verre van het boord waren verwijderd. Op eenen goeden afſtand zijnde, bleven wij dobberende liggen om den uitkomst af te wachten, intuſſchen beraadſlagende, waar heen te zullen gaan, daar men niet anders dan het ſpringen van het Schip te gemoet zag. Middelerwijl werd van hetzelve, aan de andere Schepen geſeind en geróepen om vaartuigen, doch niemand dorst te wagen het te naderen; integendeel, men zag de omleggende bodems, de poorten ſluiten en zich met de ſpuiten rondom natmaken, terwijl zelfs eenige, de ſtukken ſtelden, om het brandend Schip in den grond te ſchieten. Hier evenwel kwam het niet

toe, langzamerhand zag men de vlam verminderen, men werd de brand, voornamelijk door er kooijen van het volk en al wat men maar vinden kon, ter demping in te werpen, meester en toen wij eindelijk nog maar eenige rook en geene vlam meer zagen, kwamen wij terug. Ons wegvlugten werd van de Engelſchen zoo hoog opgenomen, dat zij ſommige ſtukken, reeds op de Sloep hadden gepointeerd en wanneer men in die algemeene verwarring lonten had kunnen vinden, waren wij gewis in den grond geboord. Wij ſtelden hun wel voor, dat het eensdeels onze zaak geenszins was om een vijandelijk Schip, door hen van ons bij overrompeling, zonder dat wij iets van den oorlog wisten, genomen, het branden te beletten; en anderdeels, dat wanneer het vuur de overhand had genomen en het tot vlugten gekomen was, zij dan zich zelven gered en om de krijgsgevangenen niet zouden bekommerd hebben. Dan alles te vergeefs, in weerwil aller redenen, bragt men klagten tegen ons in bij den Engelſchen Admiraal, die dan ook ten gevolge hadden, dat er een bevel kwam, om ons voor eerst op de onderſcheidene oorlogſchepen te verdeelen en vervolgens naar het eiland *St. Christoffel* te zenden. Hier op werden wij, zeven aan zeven, den eenen herwaarts, den anderen derwaarts, naar de vijandelijke bodems, zonder onze kisten met linnen en kleederen en zonder onze kooijen of hangmatten te mogen mede nemen, heen gevoerd. Aan de luitenants VAN DAM, DETMERS en mij, met de Kadets

KOEK,

KOEK, BROEDERS, RYZOORT en KONING viel het ongastvrij Schip *Torbay* te beurt, alwaar wij op eene alleronvriendelijkſte wijze behandeld werden. In een grensje ten dien einde tuſschen deks opgeſlagen, hetwelk men ons aanwees, werd een ſtuk oud zeildoek over het dek geſpreid en zie daar de plaats en het bed, waarop wij alle zeven, naast elkander, moesten vernachten, terwijl, behalve de ongemakkelijke ligging, nog boven dien de ratten, welke met troepen van vijf, zes en meer over het lijf en aangezigt liepen, ons het ſlapen beletten. Men deed VAN DAM en mij, de eerſte en tweede Luitenants van een Vlaggeſchip, bij en met den Engelſchen Bootsman en Timmerman, in hunne hut onder de bak eten, terwijl de andere Heeren, weder bij andere onderofficieren, geplaatst werden. Ik klaagde over deze ongehoorde behandeling aan verſcheidene Engelſche Officieren, doch de beleefdſte van hen haalden de ſchouders op en zeiden het niet te kunnen helpen. Trouwens dit zijn vijanden, van eigene landslieden valt het nog grievender ontkend te worden: de Heer VAN DER HOEVEN gewezen Fiscaal van *St. Euſtatius*, die bij den Engelſchen Kapitein ſteeds was, at en in deszelfs kamer zijnen intrek had; die meer dan eens aan boord van ons Schip had geweest en gegeten; die ons dikwijls aan den wal had gezien en geſproken; deze wilde ons, in deze oogenblikken, ook niet kennen, offchoon hij hoogstwaarſchijnlijk van onze onaangenaamheden veel afdoen en zoo niet vermin-

deren dan ten minſte dezelve aanmerkelijk had kunnen lenigen. Welk een medelijdend, edelmoedig vaderlander! — Na drie dagen verblijf, werden wij, door 's Hemels hulp en goedheid, van dit akelig Schip, voor ons eene ware gevangenis, verlost en weder naar het onze gevoerd, alwaar een bark op zijde lag, die onze kisten, kooijen, bagagie en eenige van de nagelatene goederen van den Schout bij Nacht, innam, waar na wij ons ook in dezelve begaven, zijnde met den Kapitein, Officieren, Kadets, Schrijvers, Jongens en anderen, drieendertig perſonen ſterk en zoo voeren wij naar dit eiland, de plaats ter onzer bewaring beſtemd. De Opper- en Onderchirurgijns, de zieken en gekwetſten, acht groote Roeijers en nog eenige andere gemeenen bleven aan boord: alle de overigen van het volk, waren reeds, zoo als in eenen vorigen gezegd is, herwaarts en derwaarts gevoerd. Dienzelfden avond kwamen wij voor dit dorp of vlek, ten anker, doch offchoon de Kapitein, aanſtonds naar den wal voer, om voor ons plaatſen te bezorgen, was het evenwel hier toe te laat geworden en wij moesten aan boord, in de open lucht, vernachten; iets evenwel, dat hier gemakkelijker valt, dan bij U, uit hoofde van het warmer luchtgeſtel. Het eenige dat men te vreezen heeft is den invloed der maan, welker ſchijnſel, zoo men daar in ſlaapt, zeer dikwijls de noodlottigſte gevolgen voor de gezondheid, ja ſomtijds eene volkomene lamheid, ten gevolge heeft. Trouwens in dezen onaangenamen lastigen nacht,

was

was het niet de maan die ons plaagde, maar den honger, daar men niets anders dan water aan boord had. Al weder een ſtaaltje van der Engelſchen voorzorg, die een aantal van tuſſchen de dertig en veertig krijgsgevangenen, van het eene eiland naar het andere en dus over Zee zenden, zonder eene enkele beſchuit mede te geven. Het is wel waar *St. Euſtatius* en *St. Chriſtoffel* leggen in het gezigt van elkander, maar hoe gemakkelijk kon de wind veranderen, hoe ligt komt er eene ſtilte of ſtorm welke het landen belet, hoe mogelijk is het dat de mast of iets anders binnen boord breekt of zich begeeft, en wat dan in zulk een geval gedaan? De genadige Hemel heeft ons verhoed deze vraag te moeten beantwoorden en na eindelooze uren verlangens, zagen wij eindelijk den voor ons te tragen dag aanbreken en met denzelven eene groote Boot met Negers op zijde komen, die onze perſonen en goederen aan wal bragten. Men zette de kisten, koffers en kooijen op ſtraat of liever op het ſtrand neder en ſtelde er een der Jonkers of Scheepskadetten, met een paar gemeenen, als ſchildwachten bij om op het ſtelen te paſſen, tot dat er naderhand, door den Kommisſaris die over de Krijgsgevangenen geſteld is, een pakhuis werd aangewezen, waarin wij dezelve, op eigen kosten, deden brengen en bergen.

Gedurende de eerſte dagen, hadden de Kapitein VAN HALM, de Luitenant VITRIARIUS, de Kadet KASSA en ik, onzen intrek in een koffijhuis genomen;

doch zulks boven alle verbeelding hoog loopende, zagen ook wij, naar eene kamer uit, gelijk reeds de anderen Heeren voor ons gedaan hadden, welke zich onderling bij partijen van drie en vier vereenigende, vertrekken bij burgers hadden gehuurd en hunne eigene huishouding deden. Aan de landzijde van het dorp is een wijk, die men *Irish-town* noemt; hier kwamen wij, met eene oude weduwe, overeen, dat zij aan ons een van hare vertrekken zoude overlaten, met een hutje voor de jongens, alwaar men te gelijk ſtoken kan; en hier voor betalen wij dertig Spaanſche matten, dat is tegen vijftig ſtuivers gerekend, vijfenveertig Hollandſche guldens, in de maand. De kamer evenwel is niet groot, wij moeten ons zeer behelpen en zij heeft daarenboven, offchoon beneden en gelijks vloers zijnde, geen vrijen uitgang. Om dit te verkrijgen, hebben wij den ingang door een der vengſters gemaakt en ten dien einde van buiten eene trap en van binnen eene kist geplaatst, door welke navolging van ROBINSON CRUSOË die min of meer in dezen ſmaak den in en uitgang van zijne woning had ingerigt, wij, en voor onze huisgenooten en voor ons, het onaangename, van telkens door het huis te moeten gaan, vermijden. Uit dit ſtaaltje kunt gij het overige onzer huishouding afmeten en gewisſelijk, wanneer gij ons een bezoek kondt geven, zoudt gij welligt nimmer klugtiger levenswijze gezien hebben. Na eenige dagen met alles wat tot het in orde brengen onzer nieuwe huishouding, be-

behoorde, doorgebragt en het werk, hetwelk ieder doen of laten doen moest, met schoon houden, opzigt over de keuken, uitgeven van gelden voor benoodigdheden en levensonderhoud, als anderzins, verdeeld te hebben, waren wij dan eindelijk volkomen op ons gemak, zoo als wij nog zijn. Een der jongens is om beurten kok, de andere hofmeester die alles inkoopt en de derde dient als lijf- en huisknecht. Onze huisgenooten, waar mede wij nu meer kennis gemaakt hebben, bestaan, in eene oude weduwe en vier bejaarde dochters, alle vijf, regt hupsche en vriendelijke vrouwen. Dus leven wij vrij vergenoegd en hebben daarenboven, daar de Kapitein Grave VAN BYLAND, drie zijner Luitenants en nog eenige Fransche Officieren ook hier zijn, een goed, offschoon niet zeer talrijk gezelschap.

De Kommisfaris der Krijgsgevangenen, de Heer YILLOLY, heeft van ons het woord van eer afgenomen, om niet zonder zijne voorkennis van het eiland en zelf niet buiten de stad te gaan; hoewel hij voor het laatste, namelijk de buitenwandelingen, een paspoort gaf, het welk een verlof, gedurende den tijd van eene week inhield en dus alle acht dagen veranderd moest worden. Het luidde aldus:

„ *St. Christoffel.*

„ Tooner dezes den Heer C. DE JONG, wordt „ hier bij vergund, voor eene week, beginnende

„ met dato dezes, naar buiten te mogen gaan.
„ *Basse Terre* den 21sten Februarij.
„ (*was geteekend*)
„ J. YILLOLY, Agent."

Een paspoort van dezen aard, zonder tegenteekening van mijne zijde, zonder vermelding van rang of hoedanigheid, is voldoende voor eene plaats van zoo weinig uitgestrektheid als *Basse Terre* en derzelver omtrek, alwaar wij reeds allen bekend zijn; maar zou weinig voldoen in de groote steden van Europa en zou zelfs niemand kunnen wederhouden, om te ontvlugten, indien hij zich, door het geven van zijn woord van eer, niet verbonden rekende.

Dagelijks trekken wij Officieren eene Engelsche Schelling, dat zestien stuivers eilands of twaalf stuivers Hollands maakt, van de kroon van *Engeland;* welk geld eene gewone toelaag is, het geen aan alle Krijgsgevangenen, ieder naar evenredigheid van zijnen rang, wordt uitgereikt. Alle weken wordt zulks betaald, maar door de geweldige duurte van alles, welke duurte zich niet alleen tot de levensmiddelen bepaald, maar letterlijk tot alles uitstrekt als wasschen, het maken en verstellen van kleederen, als anderzins, is dit geld weinig meer dan niets. Een pond vleesch kost hier zes en zeven, een pond spek drie en vier schellingen; boter, brood, groente, melk, alles is naar evenredigheid. Wij dragen hier meest wit dimit ondergoed en moeten, door

de

de hitte van het luchtgeſtel, ſchier dagelijks van linnen veranderen; en daar nu het wasſchen, droogen en ſtrijken van een enkel hemd, twee ſchellingen of zestien ſtuivers, kost, zoo is hier juist ons geheele daggeld aan beſteed. Gelukkig laat de Kapitein nu en dan, vendu of verkooping houden, van de nagelatene goederen van den Schout bij Nacht, welke hij niet mede naar *Holland* kan voeren en met het geld hier van komende, heeft hij de goedheid ons te ondersteunen tegen Schuldbekentenisſen, welke in *Holland* zullen moeten voldaan worden. Zonder dit wist ik waarlijk niet hoe wij het hier redden zouden, daar een ieder onzer hier zoo volſtrekt onbekend is als ACHILLES aan het hof van LYCOMEDES.

Het verkoopen der goederen heeft voor mij nog iets anders ten gevolge gehad, ik ben daar door in kennis geraakt met den Vendumeester en ben door die kennis minder ongelukkig dan mijne medebroeders. Hij is een zeer vriendſchappelijk en hupsch mensch en neemt het niet euvel op dat ik zijn huis aangenaam en zijne bekoorlijke dochter BETHSY, ſchoon vinde. Wat er van worden zal, weet ik niet, doch dit weet ik, dat er in dit oogenblik, niets verſtandeloozer zoude kunnen bedacht worden, dan te denken aan eene ernſtige verbintenis. Wij zijn van gelijke jaren en ſchijnen elkander te bevallen, daar bij zoo zie ik haar dagelijks, begrijp dus eens welk eene moeite het mij kost om te zwijgen en evenwel gezwegen moet er

wor-

worden, zoo lang ik blijf denken, gelijk ik nog heden doe. Dikwijls eet ik in dit gastvrij huis, woon er vele vermaakpartijtjes bij, leef aangenamer en verteer veel minder dan mijne ongelukkige lotgenooten die deze gelegenheid niet hebben en heb daarenboven, door deze eene kennis, een aantal andere kennisſen gekregen. Dit is het nog niet al: de hupſche Vendumeester, met de beleefdheid, welke hij mij bewijst, nog niet te vreden, heeft daarenboven mijne wekelijkſche pas in eene andere veel algemeener en die voor altoos ſtrekt, weten te verwisſelen, welke van dezen inhoud is:

„ Een ieder zij hier bij gewaarſchuwd den toon„ ner dezes, den Luitenant DE JONG, Officier van „ het Hollandsch Oorlogſchip *Mars*, vrij en on„ verhinderd het geheele eiland te laten doorwan„ delen.

„ (*was geteekend*)

„ ANT. JOHNSON,

„ (L. S.)

„ Deze is met mijne kennis.

„ 1ſten Maart."

Thans ga ik naar verſcheide Plantagien, alwaar men de lieden, over het algemeen, veel vriendelijker en beleefder vindt, dan in dit ellendig dorp. Ook heb ik meer genoegen in het buitenleven, men is er meer op zijn gemak, meer Hollands. Het eenige dat mij weinig bevalt, is de gewoonte, dat

dat ieder op het nageregt een airtje zingen moet, ten zij men een meisje of vrouw heeft die deze taak wil overnemen; nu kendt gij mijne ſtem, die alleen maar voor de Scheepsroeper goed is en daarom ook, zonder BETHSY, die het altoos voor mij doet, zou ik er ſlecht afkomen.

Overigens, wanneer wij Officieren alleen onder elkanderen zijn, beſtaan de uitſpanningen, of, daar wij eigenlijk geene gezette bezigheden hebben die eene uitſpanning noodzakelijk maken, zoo laat ik liever zeggen, het tijdverdrijf, in lange wandelingen, het billiard, ſchaak en kaartſpel. Doch daar deze allen, eigenlijk geſchikt en uitgevonden zijn, om na gedanen arbeid den vermoeiden geest te ontſpannen en eene aangename rust te geven, hetwelk het woord uitſpanning van zelf aanduidt en geenszins om de hoofdzaak der werkzaamheden uit te maken, zoo zijn deze ſpelen, door het gedurig en menigvuldig herhaal, eindelijk vervelende bezigheden geworden. Het ſchaakſpel is het eenige waarvan ik zulks niet zeggen kan; dit alleen behoudt zijne belangrijkheid, terwijl wij van de anderen tot walgens toe voldaan zijn. Wie of toch de uitvinder van dit ſchoone ſpel is? Een Engelsch Kapitein alhier, die lang in de *Indien* is geweest, verhaalt mij, dat de Braminen het voor zeker ſtellen, dat, toen alle ſpelen aan de Priesters verboden werden, het ſchaakſpel, het eenige dat zij ſpelen mogen, in den Hemel werd uitgevonden, om hen voor alle de andere ſchadeloos te ſtellen. Dit ver-

vertelsel zult gij gewis op de regte waarde schatten, evenwel het doet zien in welk eene hooge achting dit spel aldaar gehouden wordt. Het is ook vrij zeker, dat de uitvinding in de *Indien* moet gezocht worden; zie hier wat ik deswegens in een zeker werk heb gevonden.

Na het denkbeeld van velen, welke stellen, dat de uitvinding aan PALAMEDES, een der Griekſche Bevelhebbers, welke in het beleg van *Troye*, door de kunstgrepen van ULYSSIS ter dood gebragt werd, moet worden toegeschreven, verworpen en opgegeven te hebben, dat de eerste, welke in het Wester werelddeel, van het schaakspel hebben gesproken, ontegensprekelijk de oude Romanschrijvers zijn, welke van de Ridders van de ronde tafel en anderen van dien tijd, geschreven hebben; geeft de Schrijver op, dat de Prinses ANNA CONMENES, in de Levensbeschrijving van den Keizer haren vader ALEXIS CONMENES, ons verhaalt: dat dit spel, hetwelk zij *Zotrikion* noemt, door de Perzen tot de Grieken is overgebragt, in welke stelling zij met alle de Oosterſche Schrijvers overeenstemt. Evenwel de Perzen matigen zich geenszins de uitvinding van hetzelve aan, maar geven toe, het van de Indianen ontvangen te hebben, die het, gedurende de regering van COSROES den grooten, in *Perzie* overbragten. De Chinezen, aan wien het schaakspel al mede niet onbekend is, erkennen even zoo, het uit de *Indien* ontvangen te hebben en wel gedurende den loop van onze zesde eeuw.

Door

Door dit een en ander en nog meer bewijzen, welke hij bijbrengt, houdt hij het dus voor uitgemaakt zeker, dat men de oorsprong van hetzelve in de *Indien* zoeken moet en dat het van daar, naar het Oostersch en zoo weder vervolgens van het Oostersch naar het Westersch Keizerrijk is overgebragt geworden.

Bij de Arabische Schrijvers vindt men hier omtrent het volgende verhaal: In het begin der vijfde eeuw (van onze tijdrekening) bevond zich in *Indie* een Jongen Vorst, wiens deugdzamen aanleg en inborst, door vlijers bedorven was geworden. Welhaast vergetende dat de Koningen de Vaders van hun Volk zijn moeten; dat de liefde der Onderdanen het eenig vast steunsel van den troon is en dat zij alle zijne sterkte en magt uitmaken; was het te vergeefs, al wat de Priesters en belangelooze Grooten hem voorstelden. Dronken door zijne grootheid, welke hij als onwrikbaar beschouwde, verachtte hij de verstandigste raadgevingen. Een der Braminen of Indische wijzen, met name SISSA, deze verkeerde handelwijze in alle hare gevolgen inziende, viel op het denkbeeld, om door een ander middel, te trachten, de oogen van den Jongen Vorst te openen en met dit doelwit bezield bedacht hij het schaakspel, waarin de Koning, ofschoon het voornaamste deel van het geheel, de eerste van alle de stukken, echter volkomen onvermogend is, niet alleen om aan te vallen, maar zelfs om, zonder de hulp en de krachtdadige on-

ondersteuning zijner Onderdanen, de aanvallen zijner vijanden af te weren en zich tegen hen te kunnen verdedigen. Het nieuwe spel won welhaast veld, de Jonge Vorst hoorde er van spreken en wilde het leeren en de wijze SISSA, aan zijnen Koning, de regels van hetzelve voorhoudende, deed hem te gelijk die groote waarheden opmerken, welke hij tot hier toe geweigerd had aan te nemen.

De Prins gevoelig en dankbaar, veranderde dadelijk van gedrag en liet aan SISSA de keuze der belooning welke hij verlangde. Deze vroeg het getal der graankorrelen welke de ruiten van het schaakbord zouden kunnen opleveren; eene enkele korrel voor de eerste, twee voor de tweede, vier voor de derde, acht voor de vierde, zestien voor de vijfde en zoo vervolgens, altoos met een verdubbeld getal opklimmende, tot de laatste of de vierenzestigste toe. De Koning geene de minste zwarigheid ziende, in dezen, gelijk het aan hem voorkwam, zeer gematigden eisch, stond ze dadelijk toe; dan welhaast zagen zijne Schatmeesters, toen zij de rekening hadden opgemaakt, dat deze graankorrelen, gelijk zouden staan met 16384 steden in ieder van welke men 1024 zolders vondt, waar van elk 174762 maten bevatten, ieder maat tegen 32768 graankorrelen gerekend. De wijze SISSA nam deze gelegenheid weder waar, om aan zijnen Koning voor te houden, de noodzakelijkheid, waarin de Vorsten zich bevinden, om steeds waakzaam te zijn tegen de ge-

geenen die hen omringen en hoe zij gedurig moeten vreezen, dat men, zelfs van hunne beste voornemens misbruik zou kunnen maken.

De naam welke aan het nieuwe ſpel gegeven werd was *Schatreingi* of *Schatrak*, hetgeen zoo veel zeggen wil, als: het ſpel van den *Schach*, of van den Koning, daar *Schach*, in het Perzisch, en *Schek*, in het Arabisch, Koning, Heer of Vorst te kennen geeft. Het woord *Schaak*, hetwelk zoo veel is, als: *Schach*, aan den *Schach*, heeft men nog heden behouden, om den vijandelijken Koning van zijn gevaar te waarſchuwen en *Schaakmat* is volkomen Perzisch, overeenkomende met onze woorden: de Koning is genomen. Verſcheidene andere namen der ſtukken, dragen al mede kenteekens van hunnen Oosterſchen afkomst, want de naam van Koningin, aan het tweede ſtuk in rang te geven, is alleen eene uitvinding van de twaalfde of dertiende eeuw, wanneer de ſmaak, om alles zedekundig te bezien, het ſchaakſpel als een zinnebeeld van het menſchelijk leven deed beſchouwen. Ieder ſtuk, deszelfs loop, maakſel en naam, ſtrekte, naar de wijze van dien tijd, ten onderwerp van oneindige vertogen. Doch eindelijk inziende, dat eene ſchets van het menſchelijk leven, zeer onvolmaakt was zonder vrouw, welke kunne, eene zoo groote rol ſpeelt, moest ook deze eene plaats in het ſpel worden ingeruimd. Men veranderde dus den naam van FERZ, VIZIR of Staatsminister, door de eerſte uitvinders aan het

tweede ſtuk gegeven, in die van Koningin en dus werd, door een gevolg van de *galanterie* van dien tijd, de Koningin, na den Koning, het voornaamſte gedeelte van het ganſche ſpel. Ten bewijze ook, dat de naam van Koningin, van eene latere uitvinding is, ſtrekken de werken der Latijnſche Dichters van de twaalfde eeuw, waarin men dit ſtuk, *fercia* en bij oude Franſche Dichters, *fierce* genoemd vindt en dus ook noemt het de Schrijver van den ouden roman *de Roos*. De loopers of raadsheeren, dragen bij de Oosterlingen den naam van FIL en de beeldtenis van olifanten. De paarden hebben overal denzelfden vorm en dragen de letterlijke overzetting van den Oosterſchen naam. De ſtukken welke wij torens noemen, droegen oudtijds den naam van *Rok*, waar van het Franſche woord, *roquer*, ons nog is overgebleven. Men vindt hetzelve in de wapenen van ſommige oude familien, waarin het zijnen eigen naam en ouden vorm behouden heeft, veel gelijkende, naar dien welke de Turken nog aan dit ſtuk geven. De Oosterlingen noemen het nog heden *rok* en in *Indie* draagt het de figuur van een' kameel, door eenen ruiter, met boog en pijl gewapend, beklommen. De Perzen en Indianen bedienen zich beide van het woord *rok*, voor dit ſtuk, hetwelk in de taal der laatſten, eene ſoort van kameel te kennen geeft, waarvan men zich in den oorlog bedient en welke even als de ligte ruiterij, op de beide vleugels van het leger, geplaatst wordt.

Ver-

Verſcheidene geleerden hebben zich bezig gehouden, om den eerſten oorſprong van dit ſpel naar te ſporen en hebben daar over in het Spaansch, Italiaansch en Fransch omſlagtige werken uitgegeven. Op dat Gij niet hetzelfde van mij zegge, of mij van de vermetele laatdunkenheid zoudt kunnen beſchuldigen van mij in eenen rang van menſchen te willen plaatſen, waar toe ik niet behoore, zende ik U mijnen hartegroet.

ZESTIENDE BRIEF.

Basse-terre, April.

Offchoon wij het, door de ongehoorde duurte op dit eiland, maar tamelijk goed hebben, genieten wij evenwel eene zekere vrijheid; het ganſche land ſtaat ons open; wij wandelen, ademen de verſche lucht in en genieten van een aantal menſchen, vriendelijkheden. Ons Volk daarentegen, naar allerlei ſoorten van gevangenisſen geſleurd, lijden, in evenredigheid van ons, de vreesſelijkſte ellende. Sommigen zijn in de St. Pieterskerk, die op eenigen afſtand van de ſtad op eenen heuvel ligt; anderen op Schepen die men Priſonnierſchepen noemt; en nog weder anderen, ginds en herwaarts, opgeſloten en als misdadigers bewaakt. De ſpijze welke men hen geeft en in eene kleine mate, met eene ſchrale hand, toereikt, verërgert nog meer hunnen toeſtand. Ongaar en ook wel beſchimmeld brood, verrot bedorven vleesch, ſtinkend water en oneetbare visch, is, zelfs volgens het zeggen van Engelſche Officieren, hun dagelijksch voedſel. Dit heeft dan ook, zoo als natuurlijk is, ten gevolg, dat er vele ſterven, of ziek worden, dat waarlijk nog ſchier erger dan ſterven is, daar zij alsdan, naar een zoogenoemd hospitaal, redelijk verre van

de

de ſtad verwijderd, worden heengevoerd. Dit ziekenhuis, hetwelk ik zoo noemen moet, om dat het ten verblijf, van een aantal zieke menſchen verſtrekt, heeft geen eene enkele van de noodzakelijke vereischten, welke tot een goed hospitaal, gevorderd worden; onzindelijk, ja letterlijk vuil als een varkensſtal; gedekt met bladeren van ſuikerriet, welke den regen niet kunnen afweren; de ligging, ſommigen op bridſen, anderen op bladeren van het zoo evengenoemde riet en de overigen op den grond zelven; de ſpijs, welke den eenen dag in ſoep van gezouten vleesch en den anderen dag, in ſoep van bakkeljaauw, een gedroogde visch welke Gij voorzeker kent, beſtaat; duizend andere ongemakken, waarbij de *Chica*, eene zekere Zandvloo, die ik U in eenen volgenden zal doen kennen en wormen, aan wien de noodlottige lijders, reeds bij hun leven, ten ſpijs verſtrekken, zich voegen; maken met elkander, eene hoofdſom van menſchelijke ellende, waarvan men zich naauwelijks een denkbeeld kan vormen. Ik heb er meer dan een in dit beklagelijk ziekenhuis, om den dood hooren wenſchen. Deze behandeling is dan ook oorzaak, dat er velen van ons volk, bij den vijand dienst nemen, te meer, daar een zekere HAMEL of HAMELTON, die in *den Haag* geboren is en zeer goed Hollandsch ſpreekt, zich hier toe laat te werk ſtellen; hij heeft voor dezen bij ons in het Schotsch regiment van STUARD gediend en is tegenwoordig hier Kapitein. Men beſchuldigt hem van de Ge-

vangenen te verleiden en door allerlei valſche beloften te bedriegen en dit is zeker, dat hij zich beroemd, reeds meer dan tachtig Hollanders aangenomen te hebben en een ander Engelsch Officier ruim zeventig en wanneer zij er nog zeventig hebben, zeggen zij hun regiment voltallig te zijn. De ijver van den eerſten overſchreidt alle palen en nooit heb ik een mensch meer werkzaam gezien, om in zich, het ſpreekwoord te bevestigen: Een Renegaat is veel erger als een Turk.

Na dat wij eenigen tijd op dit eiland geweest waren, kwam ook onze Opperchirurgijn met zijne onderhoorigen, benevens tien gezonde manſchappen, die dadelijk naar de gevangenis gevoerd werden en de zieken en gekwetſten, mede hier, welke laatſten, in zekere daar toe beſtemde vertrekken of kamers onder opzigt van Engelſche heelmeesters werden gebragt. In het eerst was derzelver behandeling zeer goed, maar dit vermindert dagelijks en thans krijgen zij een vrij ſchraal onderhoud. Met het verband is het nog erger geſteld, zalf en wieken worden aan hun uitgereikt, doch een ieder moet zich zelven trachten te helpen en voor eigen linnen zorgen, waar toe ik, en anderen met mij, meer dan eenmaal, uit medelijden, onze hemden hebben gegeven. De blindgeſchotene Kadet alleen wordt zeer wel behandeld en in weerwil van dit allerongelukkigst ſchot, is deze Jongeling zoo welgemoed en vrolijk, dat er zich een ieder over verwonderen moet. — Maar waarom zult gij wel-

ligt

ligt vragen, doen de Engelſchen aan hunne Krijgsgevangenen ellende lijden? Waarom hen hier behandelt, op eene wijze, met den aard van beſchaafde Volken, waar onder zij zich rangſchikken, volkomen ſtrijdig? Hier weet ik weinig op te antwoorden, als alleen dat deze handelwijze in geenen opzigte overeenſtemt, met die, welke onze Medekrijgsgevangenen in *Europa* of in *Engeland* zelve, ondergaan. Ik heb u deswegens uit *Plymouth*, op mijne eerſte reize, wanneer ik de Amerikaanſche Krijgsgevangenen bezocht had, geſchreven; zij waren wel door tralien afgeſcheiden, doch hadden echter eene opene ruimte om zich te bewegen en de vrije lucht te genieten, terwijl daarenboven een ieder den toegang tot hen had. Hier integendeel zijn zij opgeſloten en mogen door niemand bezocht worden, dan alleen wanneer zij in het ziekenhuis zijn. Daar, in *Engeland* namelijk, zijn zij onder het onmiddelijk oog van de geheele natie, in een land van overvloed; hier daarentegen, op een klein duur eiland, alwaar aan alles gebrek is en alleen onder het oog hunner Opzigters, Agenten en Kommisſarisſen, die welligt de ſchrale toelaag, door het Gouvernement voor hen beſtemt, nog ſchraler uitmeten om hunne beurs te maken en zich ten koste dezer ellendelingen vet te mesten. Voeg hier bij dat het getal van Krijgsgevangenen alhier zeer groot en de levensmiddelen daarentegen zeer gering zijn. — Maar waarom hen dan niet naar *Europa* gevoerd, of zelfs vrij

gegeven, liever dan hen door gebrek te laten omkomen? Dit is eene vraag welke de menschelijkheid U ingeeft, doch welke ik niet beantwoorden kan, daar ik hier veel onmenschelijks zie.

Zoo zijn ook onlangs verscheidene Joodsche Kooplieden van *St. Eustatius*, door de Engelschen van van have en goed beroofd, van vrouwen en kinderen afgescheurd en zonder iets te mogen medenemen, naar herwaarts overgevoerd. Bij hun vertrek, werden zij allen ten naauwste doorzocht, de zakken uitgehaald en van sommigen zelfs heeft men de naden der kleederen opengetornd, ten einde zich te verzekeren dat zij geen geld met zich voerden. Met een woord, de Engelschen handelen zoodanig, dat RODNEY, zelfs door zijne eigene natie vervloekt wordt en een ieder erkennen moet, iets dergelijks, in de tegenwoordige tijden, bij beschaafde Volkeren, nooit plaats gehad te hebben. Na eenigen tijd hier geweest te zijn, werden de Jooden terug geroepen en vertrokken weder naar *St. Eustatius;* welk lot hun daar verwachtte is nog niet tot mijne kennis gekomen.

Offchoon deze, die bereids ruim veertien dagen oud is, dus reeds had behooren op reize te zijn, is mij zulks echter, door gebrek aan gelegenheid, onmogelijk geweest; in plaats van dus eenen anderen te beginnen, zal ik dezen vervolgen en U weder later nieuws van mij doen toekomen.

Ik

Ik ben thans de oudſte Officier onzer natie alhier, daar de Kapiteinen Grave VAN BYLAND en VAN HALM, benevens de eerſte Luitenants STUIVEZAND en VAN DAM, in de voorledene week, met het Engelsch Oorlogsfregat *Alcmena*, van hier naar *St. Euſtatius* zijn vertrokken, om van daar verder naar *Engeland* en vervolgens naar het vaderland vervoerd te worden. Bij het affcheid nemen van deze Heeren was ik zeer aangedaan en waarlijk niet ten onregte of zonder reden, daar ik vooreerst, voor ons die nu achterblijven, geene uitkomst zie en het moeijelijk is in de toekomst in te dringen. Wie weet welke lotgevallen mij nog boven het hoofd hangen, voor ik het genoegen zal hebben U weder te zien; en als de oudſte Officier en dus de eerſte in rang, drukt thans eenen nieuwen last mijne nog zoo jonge ſchouderen.

Hier volgt heden de eene onaangenaamheid de ander afwisſelend op; eensdeels zoo wordt de ſchrale betaling hoe langer hoe ſlechter door de gedurige vertragingen; in de eerſte week kregen wij de toelaag zeer geregeld op den geſtelden dag, dan, reeds in de tweede, deed men ons twaalf en veertien dagen, wachten en nu hebben wij, in bijna drie weken, niets ontvangen: Anderdeels, zoo wordt ook het geld, dat aan de Jongens en Knechts gegeven werd, die altoos bijna zoo veel als wij trokken, thans ingehouden, waar voor zij, in plaats, dagelijks hun randzoen van vleesch, visch,

rum en brood bij den Kommisſaris moeten afhalen. En deze verandering is voor ons een te wezenlijker gemis, doordien die randzoenen veeltijds niet eetbaar en wij dus genoodzaakt zijn, hen even zoo wel te voeden als voorheen. De oorzaak van dit alles, zegt men te zijn, om dat het kantoor geen gereed geld meer heeft; eene reden, op zich zelve zeer veel afdoende, doch weinig te vreden ſtellende. — Dan was dit het al! Maar neen, de roode loop begint hier, bijzonder onder de Krijgsgevangenen, te woeden en zendt er velen ten grave. Van ons volk zijn er verſcheidene geſtorven en een aantal anderen, blijven bij voortgang dienst nemen en worden alsdan tot verſterking der bezettingen, naar de andere eilanden en voornamentlijk naar *Antigua*, gezonden. Voor gisteren, ontmoette ik eenen van deze ontaarden en verweet hem zijne verregaande laagheid, vragende, hoe het mogelijk was, eenen vijand, zoo barbaarsch en onregtvaardig en tegen wien hij zelf, zoo braaf geſlagen had, te kunnen dienen? Dat hij den dood had verdiend en wanneer het geluk mij ooit genoeg gunstig was, van overwinnaar te zijn, van een Schip, waarop hij zich bevond, ik een der eerſte zijn zoude, die hem tot de koorde zou veroordeelen. Doch deze man, ſchilderde mij de ellende, welke hij met zijne ongelukkige lotgenooten, in de gevangenis, verduurd en geleden had, zoo levendig af; met bijvoeging, ſlechts alleen dienst genomen te hebben, om daardoor eene geſchikte gele-

gen-

genheid ter ontvlugting te vinden, om zijn vaderland op nieuw te kunnen dienen, dat mijn hart week werd, ik mij omkeeren moest en heenging.

Het eenige 't welk mijn lot hier verzacht, is de vriendelijkheid der menſchen op de Plantagien. Langzamerhand in de taal vorderende, geeft mij zulks bij meer kennis en omgang, ook te meer aangenaamheden, daar de Engelſchen er bijzonder op geſteld zijn, dat men hunne moedertaal ſpreekt. Ik ken menſchen, die het Fransch volkomen magtig zijn en evenwel zich houden, als of zij er weinig van weten en geene andere taal verſtaan dan hunne eigene. De vrouwen zijn in het bijzonder vriendelijk; zonder veel ſchoonheid en bevalligheid zijn zij hier lief en haar gevoelig hart deelt meer in het lot van hen, welke zich niet over het lot beroemen kunnen. Wanneer het gezelſchap der drinkende mans, hetwelk al dikwijls het geval is, mij verveelt, en mij eene droefgeestige luim bekruipt, dan vinde ik altoos, in haar vrolijk en aangenaam gezelſchap, de tevredenheid weder en door het gulle van haren omgang, weten zij alle ſomberheid te verdrijven. Op dit oogenblik heb ik eene zoodanige luim en daar er geen vrouwelijke engel, ter wegvaging, in de nabijheid is, wil ik hem ook U niet mededeelen, Vaar wel!

ZE-

ZEVENTIENDE BRIEF.

St. Euſtatius, April.

Het hoofd dezes, doet U de plaats zien waar ik mij thans bevinde. Op de onverwachtſte wijze, is er eene verandering gekomen en ik mag thans hopen, U welligt eerder te zullen zien, dan ik mij in het begin gevleid had.

In den morgen van den 3den dezer, ontmoette ik den Agent dezer Krijgsgevangen, die mij eenen brief van den Kommisſaris deedt lezen, waarin alle de Franſche en Hollandſche Officieren en derzelver bedienden, gelast werden, om naar *St. Euſtatius* te gaan, alwaar voor hen een Schip, met eene Vredevlag, gereed lag, waar mede zij naar *Holland* konden vertrekken. Hij voegde er bij: zulks aan mij, als den oudſten Officier gezegd te hebben, op dat ik den volgenden morgen vroeg, met alle mijne medebroeders en lotgenooten, bij hem aan huis zoude komen. — Dit was eene aangename tijding; alle mijne kameraden werd het aanſtonds rond gezegd; alles in en opgepakt en in dien zelfden namiddag, nam ik, voor zoo verre mij mogelijk was, affcheid van alle mijne Vrienden en ook van de belangrijke BETHSY, die ik nu wel-

welligt nimmer zal wederzien. Dit een en ander geſchiedde niet zonder aandoening.

Des anderen daags, waren wij reeds voor acht uren, aan het huis van den Kommisſaris, die, na onze namen, volgens eene door hem gemaakte lijst, te hebben afgelezen, met veel plegtigheid, het woord van eer afnam en teekenen deed, terwijl hij den bijbel op het hoofd lag en daar op hield, zoo lang de naamſchrijving duurde, van geene wapenen tegen de kroon van *Engeland* te zullen voeren, voor eene behoorlijke uitwisſeling heeft plaats gehad. Ik moest ook, met den bijbel op het hoofd, voor den ongelukkigen BOESEKEN teekenen, daar men ſchijnt te vreezen, dat deze, offchoon blind, evenwel eenigen afbreuk aan het rijk van *Grootbrittannien*, zou kunnen doen. In de achtermiddag, verlieten wij, benevens de Franſche Officieren, de ſtad *Baſſe-terre*, welke ons gedurende ruim zeven weken, ter gevangenis heeft verſtrekt. De wind, als met ons lot bewogen, was zoo gunſtig, dat de bark, waarin men ons geſcheept had, ſcheen te vliegen en nog dien zelfden avond, ankerden wij hier ter reede. De nacht, moesten wij op de onaangenaamſte wijze, zonder ſlaap, doorbrengen en na den volgenden dag, met een uitgerekt geduld en verlangen, verſcheidene uren gewacht te hebben (want niemand mogt zonder opzettelijk daar toe bekomen verlof, de Bark verlaten) werden wij eindelijk, op het Fregatſchip *de Jonge David*, een der prijzen door de Engelſchen

al-

alhier genomen, overgebragt, in alles 103 koppen sterk, als: drieëndertig van ons Schip, zes van den Grave VAN BYLAND, veertien Koopvaardijschippers en vijftig Stuurlieden, Chirurgijns en Jongens. Dit nu was wederom eene gantsche verandering van huishouden, wij Officieren namen de kajuit in bezit en een ieder zocht vervolgens eene plaats, terwijl ons van wegens den Admiraal RODNEY, de randzoenen van brood, vleesch, water en nu en dan Maderawijn, wordt toegezonden. Wanneer nu deze spijzen goed waren, dan zouden wij niet te klagen hebben, daar de maat ruim genoeg is; maar het brood, is doorknaagd van wormen; het hoogroode vleesch, door de salpeter verteerd; het water meesttijds stinkend; en het spek, dat ook bij beurtwisseling gegeven wordt, draagt monteering, dat is, het heeft hoog geele randen. Wij lijden hier door; want wie kan van zulk voedsel bestaan, niet weinig ongemak en men heeft de ongehoorde bijzonderheid, van Officier en gemeenen, op een en denzelfden voet te behandelen en over denzelfden kam te scheeren.

In weerwil mijner herhaalde weigeringen, werd aan mij evenwel, door alle mijne lot- en togtgenooten, als oudste Officier, het Opperbevel aangeboden en opgedragen. Het Schip was nog niet genoegzaam geballast; het had tuig, noch zeilen en met een woord, gebrek aan alles; bij de aan boord komst van zoo vele menschen, moest men dadelijk zorgen, dat de kisten en zware goederen, beneden

den en wel zoo spoedig mogelijk, op de kiel werden geplaatst, daar wij anders in gevaar waren van om te vallen; nimmer is een Schip, op eene opene reede, zoodanig beklommen als wij de *Jonge David* vonden. Voeg nu bij deze gesteltenis van onzen bodem, ter welker noodzakelijke verbetering wij alle dagen met eenen wrevelen vijand, die voor ons alles, behalve welwillendheid, bezit, moeten handelen, mijne jeugd. Ik ben nog in de Jongelingsjaren en de Officieren, welke beneden mij in rang zijn, zijn nog jonger dan ik; daarentegen zijn de lieden, waar over wij het bevel voeren moeten, Schippers en Stuurlieden, waaronder mannen van jaren, die van hunne vroegste jeugd af aan, de Zee beploegd en reeds te meermalen Schepen gevoerd hebben, waardoor zij ons natuurlijk, in de beoefenende zeevaartkunde, verre te boven zijn. Deze aanmerking deed mij te regt, aarzelen, om het Opperbevel op mij te nemen en toen ik er mij, in weerwil van mij zelve, door de eenparigheid van stemmen, mede bekleed zag, begreep ik evenwel, dat het Souverein en Oppermagtig gezag, zoo als het op de Oorlogschepen plaats heeft, hier in het geheel niet te passe kwam en ik gevoelde volkomen, het moeijelijke en zag de bezwarelijkheid in, om aan Kapiteinen te bevelen, die reeds zelve zoo lange hunne bevelen hadden uitgedeeld. Welhaast ook toonde de ondervinding, dat ik wel gedacht en de zaken juist ingezien had; de ongeregeldheden binnen boord, klommen tot eene ongehoor-

hoorde hoogte; de dagen, werden met vechten en zich vol te drinken, in plaats van met werken, doorgebragt; en mijne jonge Officieren, in weerwil mijner vermaningen, de snaar te stijf spannende, verloren al spoedig hun magteloos gezag. Dit deed mij eindelijk, ziende dat het op deze wijze met geene mogelijkheid gaan konde, naar andere middelen uitzien; ik riep met overleg mijner Officieren, welke ik er alvorens toe had overgehaald, alle de Koopvaardijschippers tot mij, en stelde hun, in eene korte aanspraak, voor, dat het mij, met mijne jonge Officieren, niet mogelijk was, het gezag langer te kunnen blijven voeren; dat zij zelve zeer wel zagen, tot welk eene hoogte, de spoorloosheid bij de Schepelingen, geklommen was en dat niemand aan werken, of eenige klaarmaking, om eens eindelijk in Zee te kunnen steken, scheen te denken; dat de Officieren, hun gezag, van dit oogenblik af aan, nederlagen en als eenvoudige Passagiers zouden medevaren, en dat ook ik, die partij zoude moeten nemen, ten zij zijlieden, aan mij, drie mannen uit hun midden, toevoegden, welke onder mij, tot medehelpers, in dit lastig en moeijelijk bewind, zouden kunnen verstrekken. Deze schikking, vonden zij allen goed, mij toestemmende, dat het op de wijze als het toeging, onmogelijk langer gaan konde; maar, niemand wilde mij tot hulp zijn. Ik verzocht dus, zelf, over hunne personen te mogen beschikken en mij zulks toegestaan zijnde, koos ik de Koopvaardijschippers,

DE BRUIN, PAUW en MICHIELSEN, als de bekwaamſte, geſchiktſte en braafſte van hen allen; vervolgens deed ik alle de manſchappen boven komen en ſtelde de drie, door mij verkorenen, voor, tevens kennis gevende, van de redenen welke mij tot dezen ſtap bewogen hadden. Een ieder was te vreden met mijne keuze, het gaat thans veel beter aan boord en zelfs de Officieren, zijn ſpoedig in een begrip geraakt, dat ik wel gedaan heb; zij billijken thans mijn gedrag, en ik ben blijde, mij uit eene zeer onaangename omſtandigheid, waardoor ik in het eerst niet heen kon zien, gered te hebben.

Weinige dagen na deze gebeurtenis, kwam de Heer LE JEUNE, gewezene Secretaris van *St. Euſtatius*, bij ons aan boord, brengende ter onzer verſnapering, eenige ververſching van wijn, vleesch en groente, die welligt nimmer meer te paſſe kwamen, noch ooit dankbaarder ontvangen zijn. Hij verhaalde: dat de Engelſche Admiraal, voor hem en zijn huisgezin, eene *flag of truce* eene vredevlag, had toegeſtaan, om naar *Holland* te varen en dat hij ten dien einde, dit Schip gekocht en vervolgens getracht had, onze vrijheid, van *St. Kist*, te verwerven, het geen was toegeſtaan, waardoor wij met elkanderen, de reize naar Europa zouden aannemen. Wij hielden, op het vriendelijkst, bij hem aan, dat hij onze, reeds zoo dikmaals te vergeefs gedane, verzoeken, om aan den wal te mogen gaan, zoude herhalen en ondersteunen, daar het voor on-

ze gezondheid, noodzakelijk werd, te wandelen, de landlucht te genieten en nu en dan eens uit het kleine, benaauwde Schip te gaan. Hij beloofde zulks en hield zijn woord, maar met dezelfde vergeeffche uitwerking; het werd aan hem, even als aan ons, afgeflagen. Eindelijk evenwel, volftrekt verfrisfching en beweging, noodig hebbende, hebben wij ons van burger kleederen voorzien en nu wagen wij het, om de een als Schipper, de ander als Stuurman, deze als Matroos en gene weder als een Koopman vermomd, aan land te gaan en dit gaat tot heden, onder voorwendfel van Deenen te zijn en van de eilanden dier natie te komen, volkomen goed, offchoon er nog, even als bij de eerfte bezitneming van het eiland, van vijftien tot vijftien fchreden afftands, fchildwachten langs de geheele baai geplaatst zijn.

Ik bezoek dan nu weder mijne ongelukkige vrienden op *St. Euftatius*. RODNEY en de zijne hebben barbaarsch gehandeld, alles is hun ontnomen, de pakhuizen met de rijkdommen welke dezelve bevatteden, verkocht en vele menfchen zijn genoodzaakt geworden het eiland te moeten verlaten, of, om maar het regte woord te noemen, gebannen, waarvan alleen die weinige uitgezonderd zijn, welke getrouwheid aan den Koning van *Groot-brittannien* hebben willen zweren. Een aantal Afkondigingen of Proclamatien, federt mijn laatst vertrek uitgekomen en welke ik hier in rang laat volgen, zullen U beter dan ik zulks zoude kunnen mel-

melden, in ſtaat ſtellen, om eene handelwijze te beöordeelen, die wel geene dadelijke plundering, doch mijns inziens, te regt, eene langzame en volkomene uitzuiging der Inwoners, kan genoemd worden.

„ Hoofdkwartier den 17den Februarij 1781.

„ Alle Inwoners zoo van de ſtad als van het „ land, worden door deze gelast, dadelijk aan de „ Marchals op te geven: eene opregte lijst van „ hunne Slaven, ten einde een bekwaam getal, zoo „ als de dienst des Konings vordert, dagelijks kun- „ nen geleverd worden.

„ (*was geteekend*)

„ JB. COEKBURN,

„ Kwartiermr. Generaal.[25]

„ Hoofdkwartier den 17den Februarij 1781.

„ Alle paarden aan de Inwoners van dit eiland, „ zonder uitzondering, toebehoorende, zullen tegen „ morgen ochtend ten acht uren, aan den Kwar- „ tiermeester Generaal moeten bezorgd worden, „ om naar zijn welgevallen daar over te kunnen „ beſchikken. — Zoodanig zijn de bevelen van „ zijne Exellentie de Commandant en Chef.

„ De namen der perſonen moeten met de paar- „ den mede gebragt worden.

„ (*was geteekend*)

„ J. COEKBURN,

„ Kwartiermr. Generaal."

„ *St. Euſtatius* den 17den Februarij 1781.

„ Zijne Exellentie DAVID OGELVY Brigadier Ge-
„ neraal, ordonneert, dat ieder Inwoner van dit
„ eiland, zonder onderſcheid, eene naauwkeurige
„ opgave doe, van zijne Muilezels, en dat deze
„ opgaaf, tegen maandag morgen den 19den de-
„ zer, op het Fort *George* worde gebragt."

„ Hoofdkwartier den 18den Februarij 1781.

„ Alle Negerſlaven zoo van het land, als uit
„ de ſtad, in ſtaat zijnde te werken, zullen zich
„ op morgen ochtend, met het ſchot, op het Fort
„ moeten vergaderen.

„ (*was geteekend*)
„ J. COEKBURN,
„ Kwartierm. Generaal."

„ *St. Euſtatius*, Maandag den 19den Fe-
„ bruarij 1781.

„ De Commandant en Chef ordonneert: dat al-
„ le Kooplieden, Inwoners en anderen, wonende
„ op *St. Euſtatius*, voor morgen avond, aan het
„ Kantoor van den Agent van dit eiland, zullen
„ opgeven, eene bijzondere lijst van alle zulke goe-
„ deren, welke een ieder aan boord van onder-
„ ſcheidene Schepen, op deze reede liggende, heeft
„ doen inſchepen of hun in eigendom toebehoo-
„ ren; uitdrukkende: alle goederen zonder onder-
„ ſcheid, welke zoo wel uitgevoerd als ingebragt

„ zou-

„ zouden geworden zijn en zulks tot den tijd dat
„ het eiland is overgegeven.

„ (*was geteekend*)

„ J. COEKBURN,

„ Kwartierm. Generaal."

Proclamatie.

„ Hoofdkwartier den 21ſten Februarij 1781.

„ Alle Planters zullen eene behoorlijke wacht op
„ hunne bezittingen moeten houden, ter beveili-
„ ging van hun riet en andere eigendommen; en
„ alle perſonen de goede orde te buiten gaande,
„ of hun eigendom vernielende, zullen gevangen
„ genomen en in het Fort *George* gebragt
„ worden."

„ Hoofdkwartier den 22ſten Februarij 1781.

„ Alle Inwoners van dit eiland (vreemdelingen
„ en geborene Hollanders uitgezonderd) zullen te-
„ gen morgen ten twaalf uren, aan den Kwartier-
„ meester Generaal, moeten geven, geteekende Cer-
„ tificaten van den tijd welke zij in het eiland
„ vertoefd hebben. En alle Kooplieden en Han-
„ delaars van dit eiland, zullen op ſtaanden voet,
„ hunne Correspondentieboeken, brieven, enz. aan
„ den Kwartiermeester Generaal bezorgen.

„ (*was geteekend*)

„ J. COEKBURN,

„ Kwartierm. Generaal."

„ Hoofdkwartier den 23ſten Februarij 1781.

„ De Commandant en Chef ordonneert, dat al-
„ le Amerikanen, op ſtond, dit eiland verlaten.
„ Dezen achtermiddag om vijf uren, zullen er aan
„ *Gallons-baai*, booten klaar zijn om hen te ont-
„ vangen.

„ (*was geteekend*)
„ J. COEKBURN,
„ Kwartierm. Generaal."

„ Hoofdkwartier den 23ſten Februarij 1781.

„ Geene Kooplieden, Winkeliers of Handelaars,
„ zullen zich vermeten, eenige Koopmanſchappen
„ of Winkelwaren te verkoopen, of over dezelve
„ te beſchikken, zonder een bijzonder verlof van
„ den Commandant en Chef.

„ (*was geteekend*)
„ J. COEKBURN,
„ Kwartierm. Generaal."

„ *St. Euſtatius* den 24ſten Februarij 1781.

„ Alle Kooplieden tegenwoordig alhier hun ver-
„ blijf houdende, Inwoners zijnde van de ſtad *Am-*
„ *ſterdam*, zullen zich op ſtaanden voet moeten
„ gereed maken, om dit eiland te verlaten en naar
„ *Holland* weder te keeren. Ten dien einde zul-
„ len zij morgen ochtend tuſſchen negen en twaalf
„ uren, hunne namen moeten opgeven aan den
„ Heer BROOKS, Secretaris van het eiland, ten
„ huize van den Heer HENRICUS GAUDETT."

„ *St.*

„ *St. Euſtatius*, Ut Supra.

„ Alzoo er bij de Inventariſen van Effecten,
„ door de Kooplieden en Inwoners dezer plaats,
„ opgegeven, gebleken is, dat de meeste van hen,
„ hebben verzuimd eene opgave te doen, van de
„ gelden in ſpetie en het zilverwerk, hetwelk zij
„ ten tijde van de overgave van het eiland be-
„ zaten.

„ Zoo wordt hier bij geordonneerd, dat door
„ een ieder, op ſtaanden voet, aan den Kwartier-
„ meester Generaal, eene exacte lijst zal worden
„ ingeleverd, van alle gelden en zilverwerk, dat
„ tegenwoordig in handen is, zoo wel het geen
„ eigendommelijk, als hetgeen aan anderen is toe-
„ behoorende, waar over zij des gerequireerd wor-
„ dende, verantwoordelijk zullen zijn: en zoo in
„ het vervolg eenige ontdekking van verzwegen
„ geld, of zilverwerk, mogt geſchieden, na dat
„ deze opgaven gedaan zijn, zal zulks als aan
„ geene particulieren toebehoorende, geconfisqueerd
„ worden."

„ *St. Euſtatius* den 27ſten Februarij 1781.

„ Alle Uitſlijters en in het klein Verkoopers van
„ levensmiddelen, zullen zich morgen bij den Kwar-
„ tiermeester Generaal moeten vervoegen, om or-
„ ders, wegens het openen der Winkels te ont-
„ vangen."

„ *St. Euſtatius* den 27ſten Februarij 1781.

„ Alle Kooplieden en anderen, welke ten tijde
„ van de overgaaf dezes eilands, alhier woonach-
„ tig waren en als toen, voortbrengſelen onder
„ zich hadden, van de eilanden *Grenada*, *Domi-*
„ *nica* of *St. Vincent*, het zij dezelve aan hen
„ zelve, of aan anderen, Inwoners der voor-
„ noemde eilanden, waren toebehoorende en wel-
„ ke toen ter tijd, of ſedert, aan boord van eeni-
„ ge Schepen geladen of geſcheept waren, of zijn;
„ zullen hunne documenten en andere bewijzen,
„ die bij eene Acte van het Parlament, gevor-
„ derd worden, aan het Kantoor van den Agent
„ alhier, op, of voor den 28ſten dezer moeten
„ vertoonen, op dat zij kunnen vergeleken wor-
„ den, met die Manifesten, welke thans in onze
„ handen zijn; uitdrukkende: aan wien het is toe-
„ behoorende, in wat Schip, wanneer het ge-
„ ſcheept en aan wien het geconſigneerd is. Al-
„ le eiſchen welke men na de hier boven genoem-
„ de dagteekening, mogte doen, zullen verwor-
„ pen en als bedrog aangezien worden."

„ *St. Euſtatius* den 5den Maart 1781.

„ De Commandant en Chef ordonneert hier me-
„ de, dat alle Vreemdelingen oogenblikkelijk dit
„ eiland verlaten en niet weder komen voor den

„ 15den

„ 15den dezer, zijnde de dag dat de Verkooping
„ der goederen begint. Geen vreemdeling wie hij
„ zij, zal zich vermeten aan land te komen, of
„ aan boord van Schepen te gaan zonder een Pas-
„ poort van den Secretaris."

„ *St. Euſtatius* Ut Supra.

„ De Commandant en Chef ordonneert: dat al-
„ le geborene Hollanders en anderen, die in eeni-
„ gen deelen onderdanen zijn van de Staten Ge-
„ neraal en tegenwoordig op dit eiland hun ver-
„ blijf houden, zich gereed maken hetzelve te ver-
„ laten, zoo dra als Schepen kunnen klaar ge-
„ maakt worden om hen te ontvangen, en zulks
„ met achterlating van alle hunne Goederen,
„ Koopmanſchappen enz.; zullende alleenlijk zul-
„ ke zaken kunnen mede genomen worden, waar
„ toe zij een opzettelijk verlof zullen bekomen."

„ *St. Euſtatius* Ut Supra.

„ Zijne Exellentie de Commandant en Chef or-
„ donneert: dat alle geborene Franſchen en an-
„ deren, Onderdanen van den Koning van *Frank-*
„ *ryk*, tegenwoordig op dit eiland hun verblijf
„ houdende, zich gereed maken hetzelve te verla-
„ ten, zoo dra Schepen om hen te ontvangen in
„ gereedheid zijn en zulks met achterlating van al-

„ le soorten van Koopmanschappen en anderen
„ voorraad."

„ *St. Eustatius* den 6den Maart 1781.

„ Geene personen wie zij ook mogen zijn, zul-
„ len zich vermeten, van de Soldaten eenig ge-
„ deelte hunner kleederen of provisien te koopen, of
„ hun eenigen drank, hoe genaamd, te bezorgen,
„ op pœne van gestraft en van hier uitgejaagd te
„ worden."

„ *St. Eustatius* Ut Supra.

„ Alzoo aan den Commandant en Chef ter ooren
„ gekomen is, de roverijen welke des nachts in
„ de pakhuizen van de benedenstad, begaan wor-
„ den, zoo wordt een ieder Inwoner hier mede
„ gelast, dadelijk middelen te beramen en al zul-
„ ke wachten te stellen als tot behoud van goede
„ orde en bescherming van alle eigendommen,
„ pakhuizen als anderzins zal noodig zijn."

„ *St. Eustatius* Ut Supra.

„ Alle zoodanige Kooplieden en anderen, wel-
„ ke de sleutels van hunne respective pakhuizen,
„ nog niet hebben overgeleverd aan den Kwartier-
„ meester Generaal, in gevolge de orders van den
„ Commandant en Chef, zullen dezelve op staan-

„ den

„ den voet hebben over te geven aan den Adſi-
„ ſtent Kwartiermeester Generaal."

„ *St. Euſtatius* den 7den Maart 1781.

„ De eigenaars van alle zulke Slaven als tot
„ 's Konings werken verordend zijn, worden bij
„ deze verantwoordelijk geſteld, om te zorgen,
„ dat zij alle ochtenden, in gevolge de bevelen
„ aan hen door den Marchal gegeven, tegenwoor-
„ dig zijn. Eene lijst van alle dezen zal in het open-
„ baar aangeplakt worden."

„ *St. Euſtatius* Ut Supra.

„ Aan den Commandant en Chef, klagten zijn-
„ de voorgekomen, dat door de Soldaten onder-
„ ſcheidene onbetamelijkheden, en ongeregeldheden
„ onder den naam van dienst bedreven werden,
„ met Inwoners en perſonen van beider kunne, op
„ de ſtraat aan te houden en op de ſchandelijkſte
„ manier te viſiteren.

„ Zijne Exellentie neemt deze openbare manier
„ te baat, om zijne uiterſte verfoeijing over zulke
„ onmilitaire practijken te betuigen en ordonneert
„ ſtriktelijk, aan een ieder, om zich voortaan voor
„ zaken van deze natuur te wachten op pœne van
„ de allerzwaarſte ſtraf."

„ *St.*

„ *St. Euſtatius* den 7den Maart 1781.

„ Aangaande de Verkooping.

1.

„ De Verkooping zal op Dingsdag den 15den
„ dezer beginnen, en dagelijks voortgaan tot dat
„ alles verkocht is.

2.

„ Niet als gereed geld zal in betaling genomen
„ worden.

3.

„ Aan alle perſonen op dit eiland komende,
„ met voornemen om goederen op de Verkooping
„ te koopen, wordt de vrije aankomst toegeſtaan,
„ zonder eenige verhindering of overlast in hun
„ gaan of komen te zullen ontmoeten.

4.

„ Alle ſommen of gelden die op dit eiland ge-
„ bragt worden, met voornemen om er goederen
„ voor te koopen, zullen op het krachtigſte en
„ ter goeder trouwe den eigenaars verzekerd zijn.

5.

„ Alle goederen op de verkooping gekocht, zul-
„ len in Engelſche of Neutrale bodems mogen wor-
„ den afgeſcheept, om naar Engelſche of Neutra-
„ le eilanden te verzenden.

6.

6.

„ Eenige der kleine Schepen op de reede, zul-
„ len den tweeden of derden dag, na het begin
„ der verkooping, verkocht worden, hetwelk men
„ van tijd tot tijd vervolgen zal, tot een meerder
„ gemak van den overvoer der gekochte goederen,
„ naar de eilanden hier boven genoemd.

7.

„ Geene perſonen welker goederen verbeurd zijn
„ verklaard, zullen toegelaten worden op de ver-
„ kooping te koopen.

8.

„ De verkooping zal aan de bovenſte of Oos-
„ telijkſte pakhuizen aan de Baai, beginnen, en
„ van pakhuis tot pakhuis voortgaan; zullende
„ in acht genomen worden, de pakhuizen van
„ Franſchen, Hollanders en Amerikanen enz. te
„ onderſcheiden. De Engelſche pakhuizen zullen
„ ieder met een teeken ter onderſcheiding geteekend
„ worden en onaangeroerd blijven."

„ *St. Euſtatius* den 15den Maart 1781.

„ Een ieder zij hier bij kennelijk, dat de ver-
„ kooping van goederen, dezen voormiddag om
„ tien uren, zal beginnen, aan het pakhuis van
„ den Heer JONNING en vervolgens alle dagen
„ voortgaan, uitgenomen des Zondags."

„ *St.*

„ *St. Eustatius* den 17den Maart 1781.

„ Proclamatie.

„ Prijzen der Provisien, vastgesteld bij zijne Exel-
„ lentie den Commandant en Chef, om ten strikt-
„ ste te worden naargekomen, als:

„ Rundvleesch -	2½	Schellingen p.r ℔ Engelsch gewigt.	f	: 15 :
„ Varkensvleesch - -	1½		-	: 9 :
„ Kalfs- en Schapenvleesch	3		-	: 18 :
„ Beste Visch - -	2		-	: 12 :
„ Tweede Soort - -	1½		-	: 9 :
„ Brood - -	1		-	: 6 :
„ Levendige Hoenders en Gevogelte voor 't stuk -	3		-	: 18 :
„ Levendige Schapen, Kalven, enz. (*) - - - -	2		-	: 12 :

„ *St. Eustatius* Ut Supra.

„ De Kwartiermeester Generaal ordonneert en
„ gebiedt, aan alle Kooplieden en anderen, om voor
„ Maandag avond den 19den dezer, aan het Kan-
„ toor van den Agent, op te geven, eene naauw-
„ keurige rekening, van alle goederen van welke
„ soort ook, door eenige van hen, ten dienste
„ van zijner Majesteits Vloot of Armée, of voor
„ eenig ander bijzonder gebruik in dit eiland, ge-
„ le-

(*) De prijzen waren verre boven dit perk geklommen en zoo onmatig gestijgerd, dat men het noodzakelijk vond dezelve eindelijk te bepalen en deze Proclamatie in het cht te geven.

„ leverd, met alle de orders en recepisſen, die ter.
„ oorzaak der aflevering van eenige zulker goede-
„ ren geleverd zijn."

„ *St. Euſtatius* den 18den dito.

„ Het heeft aan zijne Majesteit, bij deszelfs Ko-
„ ninklijke Proclamatie gedateerd *St. James* den
„ twintigſten dag van December, een duizend ze-
„ ven honderd en tachtig, genadiglijk behaagd,
„ te ordonneren en bevelen, dat alle zoodanige
„ Schepen, Vaartuigen en Goederen, aan de Sta-
„ ten Generaal der Verëenigde Provintien, hunne
„ vazallen, onderdanen of aan eenig ander Inwo-
„ ner binnen eenige der landen, territoirs en do-
„ meinen van voornoemde Staten Generaal, toe-
„ behoorende, zullen en mogen wettiglijk in be-
„ zit genomen worden, ten dienſte zijner Majes-
„ teit, zijne Erfgenamen en nakomelingen.

„ Op dat nu zijnen Koninklijken wil en welbehagen
„ geſchiede, zoo hebben wij Heeren GEORGE BRIDGES
„ RODNEY Baronnet en Koninklijk Brittisch Admiraal
„ van de Witte Vlag, Commandant en Chef van zij-
„ ne Br ttanniſche Majesteits Oorlogſchepen, zijnde
„ of zullende zijn te *Barbados* en de loefwaardſte
„ eilanden: en de eerzame JOHN VAUGHAN, Ma-
„ joor Generaal en Commandant en Chef van
„ zijne Brittanniſche Majesteits troepen in de voor-
„ noemde eilanden, uit krachte van gezegde Koninklij-

„ lij-

„ lijke Proclamatie, overmeesterd en in bezit ge-
„ nomen het eiland van *St. Euſtatius*, met alle
„ de goederen, waren en koopmanſchappen in het-
„ zelve gevonden. Wij doen derhalve bij deze
„ onze Proclamatie Publiceren en Verkondigen,
„ dat alle de voornoemde goederen, waren en
„ koopmanſchappen, zijn, zijns Majesteits eigen-
„ dom, regten enz., dat dezelve tot zijn gebruik
„ zullen verkocht worden, door zoodanige perſo-
„ nen, als bij onze Commisſie daar toe geautho-
„ riſeerd zijn, en de gelden uit zulke verkoopin-
„ gen voortkomende, bewaard zullen worden, in
„ zulke handen, als wij goedvinden, tot dat ver-
„ der zijns Majesteits welbehagen geſchiede.

„ (*was geteekend*)

„ G. B. RODNEY,

„ J. VAUGHAN."

„ *St. Euſtatius* den 19den Maart 1781.

„ Klagten gedaan zijnde, dat verſcheidene Inwo-
„ ners van dit eiland, eene ſchelling hebben afge-
„ vordert om een daalder aan klein geld te ver-
„ wisſelen, zoo verbiedt zijne Exellentie de Com-
„ mandant en Chef zulke verminderingen voor het
„ toekomende, en ordonneert, dat de daalders in
„ alle betalingen zullen ontvangen en gewisſeld
„ worden voor elf Hollandſche Schellingen. Ie-
„ der overtreder zal met boete en gevangenis ge-
„ ſtraft worden.

„ NB.

„ NB. Klein gekapt geld zal in wisseling geno-
„ men worden (*).

„ (*was geteekend*)

„ J. COEKBURN."

„ *St. Eustatius* den 22sten Maart 1781.

„ Alle personen, welke als Visschers, Paspoor-
„ ten ontvangen hebben, zullen dezen achtermid-
„ dag ten vijf uren, moeten verschijnen aan het
„ kwartier van den Kwartiermeester Generaal."

„ *St. Eustatius* den 24sten dito.

„ Alle Negers en Mulatten, welke des avonds
„ na acht uren op straat worden gevonden, zul-
„ len opgevat en aan boord van 's Konings Sche-
„ pen gevangen gezonden worden en geene blan-
„ ke Inwoners, zullen na dit uur, zonder lan-
„ taarn mogen verschijnen."

Dit zijn alle de Proclamatien of Afkondigingen die, mijns wetens, gedaan, of ten minste ter mijner kennisse gekomen zijn en ik in handen heb kunnen krijgen. De beste van alle dezen, wanneer men er behoorlijke aanmerkingen op zou willen maken, is niet anders, dan slechts een verguld dekkleed, om de oogen der menschen in Europa,

(*) Op deze Proclamatie werden de Spaanschematten, door hun Dollars genoemt, in vier, zes en acht stukken gekapt om klein geld te maken.

pa te verblinden, doch waardoor niemand, alhier, verkloekt kan worden, daar het woorden zijn met de daadzaken ſtrijdende. Waarom kwam bij voorbeeld, het verbod aan de Soldaten, om geene Inwoners op de ſtraten aan te houden en hunne zakken en kleederen te doorzoeken, niet voor den 7den Maart in het licht, toen zulks reeds omtrent vijf weken lang, op de onbeſcheidenſte wijze, aan onderſcheidene perſonen van beider kunne, geſchied was? Waarom heeft men er mede gewacht, tot de onbeſchaamde en onvoegelijke ongeregeldheden, welke hier bij plaats hadden, tot eene verontwaardigende hoogte waren opgeklommen? Het geſchiedde in het openbaar, de geheele wereld morde en klaagde er over, hoe kwam het dus zoo laat ter kennis van den Commandant en Chef? — Welk eenen ingewortelden haat toont men niet tegen de ſtad *Amſterdam* en hare Inwoners te voeden, in de afkondiging van den 24ſten Februarij? en waar vond men ooit eene vordering, gelijkſtaande, met die van den 22ſten dierzelfde maand, waar bij gelast werd, niet alleen alle Correspondentieboeken, maar ook zelfs de brieven, aan den Kwartiermeester Generaal over te geven? Ik zwijge van de verdere tijrannijen hier gepleegd en waar mede dit weleer welvarend eiland is uitgeplunderd. De ſchatten welke RODNEY, VAUGHAN en COEKBURN op eene onregtmatige en tegen de regten des oorlogs onder beſchaafde volken, ſtrijdende wijze, naar zich getrokken hebben, zijn zeer aanmerkelijk

en

en hebben aan vele brave vaderlanders gevoelige ſlagen toegebragt. Bij deze gelegenheid zoude het juist het oogenblik zijn, om een aantal ſtaaltjes van de behandelingen der Engelſchen, hier op te teekenen en in het ware licht te plaatſen, maar dan was noch brief, noch boek groot genoeg. Om dat een reeds hoog bejaard en grijs Raadsheer van dit eiland, als een Vrijheidsburger dacht en niet gelijk vele anderen, de ketenen zijner Slavernij wilde kusſen, maar openhartig zijne gedachten zeide, werd hij van zijne vrienden afgeſcheurd en op de *Zandwich*, het Schip van RODNEY gebannen, alwaar hij, aan geen ongemak gewoon, welhaast in eene doodelijke krankte viel die hem in weinig dagen van het juk zijner vijanden en het leven dat hem tot een last werd, ontſloeg. — COEKBURNE die bij de Heer en Mevrouw TEXIERS, in weerwil van hen zijn intrek heeft, gaf een niet minder duidelijk kenmerk van zijn karakter; zie hier wat mij deswegen heden morgen is verhaald: deze vriendelijke menſchen, al het mogelijke doende om hem wel te onthalen, zagen eindelijk hunnen kelder, welke voor hem en zijne vrienden ſteeds had open geſtaan, geledigd en verzochten toen, om uit hun eigen pakhuis, waarvan zij de ſleutels aan hem, als Kwartiermeester Generaal, hadden moeten overgeven, een anderen voorraad te mogen halen? doch kregen van hunnen hupſchen huisgenoot dit ſchamper antwoord: „ Drink water, ik zal voor mij wel zorgen dat

„ ik wijn krijg." Met dergelijke trekken zoude ik, zoo als reeds gezegd heb, deze en verſcheidene anderen kunnen opvullen; en, offchoon ik de mogelijkheid wel erkennen wil, dat de verontwaardiging der Inwoners, vele daden in het ſterkst en misſchien te ſterk licht ſtellen, zoo geldt evenwel altoos en ook bijzonder hier het ſpreekwoord men, „ noemt geene koe bont of er is eene vlek aan." Maar wat baat het zich zwart bloed te maken? Gelukkig die zoo als Gij, in ſtilte en afzondering, zijne kalme dagen in een gelukkig vaderland onder goede vrienden ziet heenvloeijen.

*

ACHTIENDE BRIEF.

St. Euſtatius, April.

Even voor wij het eiland *St. Christoffel* verlaten hebben, werden er door de vijandelijke kapers, veertien Hollandſche Koopvaarders binnen gebragt, welke bij het overmeesteren der beide plaatſen, *Demerary* en *Eſsequebo*, aan hen in handen zijn gevallen. Zie hier de naamlijst der Schippers, welke door hen in onze Volkplantingen op de vaste kust genomen zijn:

In de rivier de *Berbice*.

DIRK VAN DE WAL.
BAREND EUFERT.
JAN KOERS.
FREDRIK WIETBERG.

In de rivier *Demerary*.

JAN RIKKERS.
TEUNIS BARENDS.
MARTINUS KLAASSEN.
CORN. KEIZER.
HANS TEUDELS.
CORN. VAN KAKUM.
JAN KLEPPER.
ANDR. CHRN. DOETS.
JAN AND. RUGE.
TEUNIS ZWERUS.
JAN DE WEEDE.
CHRISTIAAN KETNER.
OUDMAN ZWART.
CAREL PIETERS.
JOSEPH ALLEMERS.

In de rivier *Eſsequebo*.

MAARTEN VAN LEU.
CORNELIS LOEF.
JOHANNIS VYKES.
JAN JANSSEN.
ROCHUS V. ZWYNDRECHT.
NICOLAAS BERGWYK.
JAN OWER RYNER.
En een de naam onbekend.

DOETS voerde een Schoener van *St. Euſtatius;* KLEPPER en ALLEMERS bleven leggen om dat zij onbeladen waren; doch, desniettemin zijn dit al wederom zevenentwintig prijzen welke wij verliezen en die RODNEY, om dat de Kapers dezelve zonder zijne voorkennis en bevel, genomen hadden, voor zich terug heeft gevorderd. Ook heeft hij eenige zijner Fregatten naar die plaatſen heen gezonden, welke dezelve op het volgend gemaakt Verdrag in bezit hebben genomen.

„ Bij de Heer GEORGE BRIDGES RODNEY, Ba-
„ ronnet, Ridder van het *Bath*, Admiraal van de
„ Witte Vlag en Commandant en Chef van zijner
„ Majesteits Schepen en Vaartuigen, geëmploijeerd
„ en te emploijeren te *Barbados*, de loefwaard-
„ ſche eilanden en aangrenzende Zeeën.

„ En bij den Eerzamen JOHN VAUGHAN, Gene-
„ raal, Commandant en Chef van zijne Brittan-
„ niſche Majesteits Landmagt &c. geëmploijeerd
„ in de *Westindie*.

„ Alzoo de Inwoners van *Demerary* en de ri-
„ vier *Eſequebo* en aanhoorige plaatſen, zich op
„ discretie aan de wapenen van zijne Brittanni-
„ ſche Majesteit hebben overgegeven, zoo zij hier
„ bij geguarandeert: dat de Inwoners zullen blij-
„ ven in het volle bezit hunner eigendommen en
„ geregeerd worden volgens hunne tegenwoordige
„ wetten, tot dat zijn Majesteits wil bekend zij.

„ Alle de eigendommen, pakhuizen en wat meer

„ aan

„ aan de Hollandſche Westindiſche Compagnie „ is toebehoorende, moeten worden overgeleverd „ aan de Officieren van zijne Brittanniſche Ma- „ jesteit.

„ De Inwoners zullen den eed van getrouwheid „ afleggen en als dan onder de beſcherming van „ de kroon van Grootbrittannien zijn, terwijl hun „ tevens wordt toegeſtaan hunne producten te ver- „ zenden naar *Grootbrittannien* of de Britſche ei- „ landen van *Tabago* of *Barbados*, mits in Brit- „ ſche bodems; zullende zij overigens in allen dee- „ le, als Britſche Onderdanen behandeld worden, „ tot dat zijn Majesteits nader welbehagen kenne- „ lijk zij.

„ De Commandant en andere Officieren hebben „ vrijheid in een Cartel naar *Holland* te gaan, „ mede nemende alle hunne effecten hoe genaamd.

„ De troepen zullen dezelfde toegevenheid ge- „ nieten.

„ Gegeven onder onze handteekening te *St. Eu-* „ *ſtatius* den 14den dag van Maart 1781.

„ (*was geteekend*)

„ GEORGE BRIDGE RODNEY,

„ JOHN VAUGHAN."

Naamlijst der Hollandſche Koopvaardijſchippers van en naar *Surinamen* en andere plaatſen in de *Westindie* gaande genomen:

JAN FREDRIK PALM.	CHRISTIAAN KOOS.
JAN NEURENBERG.	JAN JACOB DE BOAR.
CHRISTIAAN EAGH.	CHRISTIAAN KOSROO.
MAARTEN MAGNUS.	JAN DE VOS.
JAN RYGERS.	PIETER ROOD.
JAN DOETZ.	

Wanneer men nu dit getal vereenigt, met die Schepen, welke zoo onder ons geleide, als ter reede van *St. Euſtatius* genomen zijn, zal men bevinden dat er negentig Schepen zijn buit gemaakt. Voeg hier nu bij dertig, zoo Schepen als Vaartuigen, meest allen gewapend, van de Amerikanen en acht of tien Franſche Vaartuigen, welke bij de neming van het eiland hier ter reede lagen en dan nog ruim veertig Amerikaanſche Schepen, die of door hunne Fregatten en Kapers hier in de nabijheid genomen, of door de Hollandſche Vlaggen, welke bij aanhoudenheid van de Sterktens, Batterijen en Schepen, waaijende bleven, verſchalkt zijn, zoo zal men met elkander het verbazend getal van 170 Schepen en Vaartuigen vinden. Nu is volgens de gewone prijsverdeeling der Engelſchen, een achtſte gedeelte voor den Admiraal en dus ruim eenentwintig Schepen met derzelver ladingen alleen voor RODNEY. Boven dien heeft hij nog van het Engelsch Gouvernement te vorderen, zijn aandeel in de beide Oorlogſchepen de groote en kleine *Mars*,

in

in het eiland, in de genomene plaatſen *Eſſequebo*, *Demerary* en *Berbice*, en wie zal berekenen, welke ſommen, de rijke pakhuizen alhier aan hem hebben opgebragt. Waarlijk deze Admiraal moet thans vorſtelijke ſchatten bezitten en welke rampen den oorlog ook heinde en veer verſpreiden mag, hij is door denzelven rijk geworden (*).

Na eenige dagen aan land geweest te zijn, ging ik weder naar boord. Men was bezig met het Schip behoorlijk te ballasten, men zag de zeilen na, ſommige werden aangeſlagen en langzamerhand vorderde men, in de gereedmaking, om eens eindelijk

(*) Hoe vreemd moest het mij dus niet voorkomen, toen ik in den jare 1799, de weduwe en twee dochters van dezen Vlootvoogd, toen uit *Frankryk* komende, aan *de Helder* aantrof, in eenen toeſtand, die verre af was van eenen rijkdom, als men met regt verwachten kon, bij de erfgenamen van dezen gelukkigen Admiraal. Zij waren toen op reis naar *Engeland*, waarheen een koninklijk decreet alle gepenſioneerden terug riep.— Hoe groot het penſioen van deze weduwe was, weet ik niet, doch zij moet er eenen genoegzamen prijs op geſteld hebben, daar zij er hare woonplaats in *Frankryk*, om verliet en het behoud van hetzelve, de eenige reden van haren terugtogt was. Eene enkele vrouwelijke bediende verzelde de drie dames en al het uiterlijke, verried veel eer bekrompenheid dan overvloed. Waar zijn toch die ſchatten, hier boven zoo duidelijk uitgerekend, gebleven? Zijn zij verzonken, weggevlogen, of wat heeft de bezitter gedaan om ze in eenen zoo korten tijd te verzwinden?

lijk te kunnen vertrekken. RODNEY bleef ons van levensmiddelen voorzien en gaf, doch met eene zeer ſchrale hand, victualie voor de reis en omtrent voor een maand water. Voor al de overige behoeftens paaide men ons met beloften.

Maar deze levensmiddelen, zoo als reeds meermalen gezegd is, zeer ſlecht en veelal door ouderdom bedorven zijnde, hadden welhaast ten gevolge, dat beſmettelijke ziekten en wel bijzonder de roode loop en de rotkoors zich onder het volk ontdekten. De Heer HEINEKE, tweede Luitenant van den Kapitein Grave VAN BYLAND, werd ook door dezelve aangetast en daar wij hem, uit hoofde van het aantal Officieren en de bekrompene plaats, niet van ons afzonderen, noch een bijzonder vertrekje geven konden, bleef er niets overig, dan hem op het dek, in de kajuit te laten leggen, alwaar hij zeer veel leed. Zonder genoegzame geneesmiddelen, bijna zonder ververſching of verfriſching, moesten wij den ongelukkigen, aan zijn noodlot overlaten en offchoon ik, zoo in perſoon als door andere Officieren, bij herhaling aan boord van het Admiraalſchip, kennis van den akeligen toeſtand had gegeven, vond men echter niet goed om denzelven te verzachten en noch veel min om een Geneesheer te zenden. Verbeeld U nu zoo Gij kunt, onze geſteldheid; in' eene kleine kajuit, opgepropt met menſchen, in welker midden een kranke aan de, in zoo een hoogen graad beſmettelijke ziekten, als rotkoors en loop, lag te zieltogen; verpligt te

eten,

eten, te drinken en te ſlapen, bij een hulpbehoevend en ſtervend medebroeder, aan wien wij niets ter verzachting hadden toe te reiken; in gedurige vreeze van ook welhaast, door dezelfde krankte te zullen worden aangetast, welker kwaadaardige beſmetting in dit naauw vertrek, door eene verſtikkende hitte en de inademing van alle de uitwazemingen en dampen, der gedurige en onophoudelijke uitwerpſelen, te gemakkelijker kon worden voortgeplant; gevoed met ſpijzen, die men met allen grond, als de eerſte oorzaak der kwaal mogt beſchouwen; en dan het vooruitzigt, van even als dien ongelukkigen te zullen moeten lijden, in gevalle het noodlot aan ons denzelfden ramp beſchoren had. Gelukkig, zoo wel voor ons als voor hem, het duurde niet lang; na eenige weinige dagen buiten kennis geweest te zijn, werd hij op den 10den April, terwijl wij aan de tafel zaten, aan welker einde hij lag, door den dood van zijn ſmertelijk lijden ontſlagen; hij ſtierf en nog dien zelfden namiddag, gaf ik van dit afſterven, kennis aan het Admiraalſchip, verzoekende de begrafenis? Doch een der Kapiteinen van dien bodem, SAUVAGE genaamd, een man, welke in den vollen zin van het woord dien naam zich eigen maakte, antwoordde ſpijtig, de handen ſchielijk rondom elkanderen draaijende: „ Naait hem in een hangemat en gooit „ hem over boord." Ik vervolgde: het was een fatſoenelijk man en boven dien een Luitenant en bij ons was men gewoon, wanneer men aan land

was

was of op eene reede lag, een Officier met eerbewijzingen te begraven. Dan hij daarentegen zeide, nog meer hevig dan te voren: „ Daar ligt zoo „ menig een braaf Officier in Zee en daar kan hij „ wel bij liggen." Vervolgende met dezelfde draaijing der handen, vrij bits: „ Naait hem in een „ hangmat, ſmijt hem in Zee en begraaft hem „ volgens je religie." Geen anderen troost van dezen onvriendelijken Heer SAUVAGE kunnende verkrijgen, bleef er niets overig, dan na Zons ondergang het lijk naar buiten te laten brengen en in Zee te werpen; waar bij te meer haast gemaakt werd, om dat het ligchaam, aan de meergenoemde kwalen overleden, reeds voor het afſterven was beginnen te ruiken en wij voor de beſmetting vreesden. Naderhand ſtierf nog een der Heelmeesters van een der Koopvaardijſchepen en twee Matrozen, welker lijken, op dezelfde wijze, aan derzelver ontbinding of ſlooping werden toebetrouwd.

Na alle deze grievende onaangenaamheden, zag ik eindelijk met blijdſchap den dag weder aanlichten, op welke het mijne beurt werd, om volgens de onder ons gemaakte ſchikkingen, aan land te kunnen gaan. Ik ſchrijve U dus dezen uit mijne kamer, welke ik wederom bij Mevrouw TENTOOR betrokken heb, offchoon ik evenwel van tijd tot tijd, van huis verandere en dan bij dezen en dan bij genen mijner Vrienden, mijn intrek neeme, hetwelk bij meer vermaak, ook dit groot voordeel heeft, van zeldzaam te kunnen ver-

ve-

velen of door het eentoonige verveeld te worden, terwijl het daarenboven de vriendſchap te meer verlevendigt en met alle menſchen doet omgaan. Geloof nu evenwel niet, dat het hier zoo veel moeite en omſlag kost, aan iemand een kamer en nachtverblijf te geven, als bij U in Europa; neen, verre van daar. Alle de huizen zijn op dien voet ingerigt, dat een, twee of drie menſchen meer aan de tafel te hebben of te krijgen, geen onderſcheid in de keuken maakt; de ſchotels blijven in hetzelfde aantal en zijn altoos zoodanig gevuld, dat de komst van eenige weinige Vrienden nimmer ten onpas komt. Tot het geven van eene ſlaapplaats behoeft er al mede geene omſtandigheid; eene katoene hangmat, met een klein kusſen en deken, in het midden van eene kamer opgehangen en onder dezelve, een matje, voor den Slaaf tot uwe bediening geſchikt, zie daar de prachtige rustkoets gereed gemaakt. Komen er meer Vrienden en heeft men geene kamers meer ledig, zoo worden er ſlechts meer hangmatten, in dezelfde kamer opgehangen en daar mede is alles verrigt. Deze katoene hangmatten van onderſcheidene kleuren, zijn welligt bij U niet bekend; zij zijn omtrent even als de gewone Matrozen hangmatten gemaakt, doch geven, door de ſtof waar van zij geweven zijn, eene zoodanige warmte en men ligt er zoo gemakkelijk in, dat men volſtrekt geen bed benoodigd heeft en een klein kusſen onder het hoofd, met een' dunne deken tot dekſel, volkomen voldoende zijn, om in deze ſtreken

eene

eene aangename nachtrust te genieten. — Eene gewoonte welke men hier heeft, van steeds voor men in de kooi stapt, de voeten te doen wasschen, is mede, vooral in zulke heete gewesten, bijzonder aangenaam. Zoo dra men in de slaapkamer treedt, komt de Slaaf die U helpt ontkleeden en tot uwe bediening geschikt is, met een, tot dat einde gemaakt, tobbetje en wascht U, na de ontkleeding, de voeten. Bij deze wassching, die met eene bijzondere handigheid geschiedt, wordt de voet en het been, zoodanig gedrukt en zacht geknepen; dat dikwijls, reeds onder de behandeling, eene zekere loomheid en geneigdheid tot slapen zich over alle de leden verspreidt en men zeldzaam lang in de kooi ligt zonder in de armen van MORPHEUS te rusten.

Gij ziet dus dat men hier zeer gul, gastvrij en zonder veel pligtplegingen, aangenaam en gezellig leefd; vreemde en bij U onbekende gewoonten, heb ik hier ook niet gevonden, dan alleen iets het geen U en vooral de vrouwtjes, die over het algemeen nog meer voor zoet zijn, bijzonder wel zou aanstaan; namelijk: waar men komt vindt men heerlijke konfijt bij de thee voorgezet. Waarlijk dit is iets zoo aangenaam, dat ik er geheel op verlekkerd ben geworden en de thee zonder dezelve flaauw en smakeloos vinde. Evenwel, tehuis komende, zal ik mij wel spoedig weder anders gewennen, alzoo ik niet gaarne zoude bevestigen, dat het reizen de menschen ongemakkelijker, las-

lastiger en daardoor ook ongelukkiger maakt. Zij die dit beweren, zeggen: dat het reizen voor de reizigers eindelijk eene behoefte wordt; dat zij nergens meer met genoegen en rust leven kunnen; dat zij nimmer te vreden zijn, dan op de plaatsen waar zij zich niet bevinden; dat daardoor eene gedurige onrust en ontevredenheid hun allerwegen verzelt, en dat zij steeds den onvervulbaren wensch voeden, van op een en het zelfde plekje gronds, te willen vereenigen, dat gene, het welke zij op onderscheidene, onder verschillende luchtstreken en op duizende mijlen afstands van elkanderen gelegene, plaatsen, gevonden, gezien en gesmaakt hebben. Eene zeer onaangename ziekte waarvoor geenen anderen raad is dan de ziekte zelve, namelijk een aanhoudend reizen en gedurige plaatsverwisseling. — Vaar wel! In mijnen eerstvolgenden zal ik U met eenige dieren en voortbrengselen van deze landen min of meer in kennis brengen.

*

NEGENTIENDE BRIEF.

St. Euſtatius, Mei.

In gevolge de belofte waar mede ik mijnen laatſten aan U eindigde, moet ik in dezen eenige voortbrengſelen en dieren, welke laatſten, zich meest alleen tot de bloedelooze, onder den algemeenen naam van *Inſecten* bekend, bepalen zullen, doen kennen. Dan verwacht hier geene naauwkeurige of natuurkundige beſchrijvingen; alles wat ik gezien heb is reeds voor mij gezien en beſchreven en dus zal het genoegzaam zijn, alles even aan te ſtippen en U alleen te zeggen, dat geen, hetwelk men met eene eerſte en oppervlakkige beſchouwing, aan ieder dier voorwerpen, ontdekken kan; aan U overlatende, om, wanneer Gij andere en juistere berigten verlangt, al zulke natuurkundige werken op te ſlaan, als er ook in Uwe ſchoone boekerij genoeg voor handen zijn en welke bijzonder en opzettelijk zijn ingerigt, om aan de nieuwsgierigheid en het onderzoek van kundige natuurkenners te voldoen.

Ik begin dan met de *Colibri* of het bloemzuigertje, waar van er een aantal ſoorten zijn. Dit vogeltje, verguld groen van kleur, het welk men hier op alle buitens vindt en niet alleen op

dit

dit eiland, maar ook op alle de andere en de geheele *Westindie* door, gevonden wordt, vliegt met een hommelend geluid en voorbeeldelooze ſnelheid van de eene bloem naar de andere en is in dit vliegen zoo onnavolgbaar ſchoon van vederen, dat de kleuren niet te beſchrijven, noch door haren ſchitterenden glans door een ſchilder na te bootſen zijn. Het kleinſte ſoort dezer diertjes, hetwelk tevens het kleinſte van alle vogelſoorten is, zal geplukt, weinig meer dan de groote van eene hazelnoot halen en nogtans is de bek twee duimen lang en met eene ſpitſche tong voorzien, die het vrij lang kan uitſteken, waar mede het de daauw, al vliegende, zonder ſtil te zitten, uit de bloemen zuigt. Het nestje dezer vogeltjes, dat ter grootte van een half hoenderei, zeer kunstig en keurig van kleine ſpaantjes hout en de fijnſte wol gemaakt is, verdient de beſchouwing van eenen liefhebber. In deze nestjes vindt men gewoonlijk maar twee eijertjes, niet grooter dan erwten en ook deze hebben reeds vijanden, daar, bijzonder aan den vasten wal van *Amerika*, eene ſpin van vier of vijf duimen in den omtrek en dus veel grooter dan de *Colibri* zelve, de moeder verjaagt en de eijertjes zich ter ſpijze neemt. Deze ſpinnen maken weeffels van eene zoodanige ſterkte dat de *Colibri* er ſomtijds zich zelve in verward en in de webben blijft hangen. — Het Suikervogeltje door de Franſchen *Sucrier* genoemd, is maar weinig grooter dan de *Colibri*; het is zwart met een' geele borst en voedt zich, gevangen zijnde, met ſuikerwater

en ook met ſtukjes rijpe bannanas en zoete oranje-appelen. Verſcheidene andere ſoorten van vogelen welke in deze oorden gevonden worden, waar onder ook het aardig groenachtig Steenduifje, ter grootte van eene Waterſnip, ga ik met ſtilzwijgen voorbij.

Viervoetig bij ons vreemd gedierte heb ik op deze eilanden niet gezien dan alleen de Apen van *St. Christoffel;* men wil evenwel dat er op *Martinique* eene goede jagt is.

Van kruipend vee en bijzonder van *Inſecten* vindt men hier eene groote verſcheidenheid. De Slangen heb ik reeds in eenen vorigen aangeroerd; zij zijn er van onderſcheidene kleuren, doch bereiken op verre na de dikte en lengte niet welke men hun op de vaste kust van *Amerika* geeft. Dan, ofſchoon zij over het algemeen hier niet aanmerkelijk groot vallen, zijn zij desniettemin, bijzonder voor het rundvee, zeer ſchadelijk, welke men mij hier verhaalt, dat zij dooden en niet zelden uitzuigen. Of dit nu zoodanig plaats heeft, laat ik in het midden, geen tijd noch gelegenheid hebbende tot onderzoek, melde ik U, het geen mij hier door menſchen verhaald wordt, welke, het zij dan wel of kwalijk, beweren, zulks met grond te kunnen getuigen. Evenwel daar zij er bijvoegen, dat de door de Slang gezogene koe, alsdan bloedige melk voortbrengt, houde ik hun getuigenis, wegens dit ganſche zuigen, zoo niet geheel, ten minſte gedeeltelijk voor fabelachtig.

Van

Van hagedisſen waarvan er vrij groote en van onderſcheidene kleuren zijn, heeft men de ganſche *Westindie* door eene groote menigte en verſcheidenheid.

Kapellen vindt men er zeer fraai en met kleuren rijker en ſchitterender dan bij ons, maar tot derzelver beſchrijving behoort eene andere pen dan de mijne; terwijl zij daarenboven bij de lieſhebbers genoeg bekend zijn. — Ongedierte heeft men hier onder de *Insecten* in groote menigte en daar onder ſommige bij ons onbekende ſoorten; ik zal er U eenige opnoemen: de bekende Weeg- of Wandluis, vindt men allerwegen; maar weinige huizen zijn er vrij van. De Mug, onder den algemeenen naam van *Muscito* bekend, is eene andere plaag; hun onaangenaam gezang onder het vliegen, de voorlooper van den vergiftigen ſteek, houdt gantſche uren uit den ſlaap en de ſteek zelve, geeft bulten en veroorzaakt eene zwelling en roodheid, welke de menſchen onkenbaar maakt. Bijzonder zijn zij op de vreemdelingen en, even als of het was om wraak te nemen, nog wel het meest op het bloed der Europianen, de onregtvaardige overweldigers van deze landen, verlekkerd, gelijk ik mede tot mijne ſchade heb moeten ondervinden. Om er zich min of meer voor te beveiligen, trekt men, naar bed gaande, dunne katoene broeken aan, welke met één tot kousſen dienen en dus het geheele onderlijf bedekken en daarom ook, den naam van Muskietebroeken, verkregen hebben. Anderen om nog

zekerder te zijn ſpreiden hunne bedden op den grond of maar even boven denzelven verheven en hebben vervolgens de geheele legplaats met gaas overdekt, waar door dit woedend Inſect niet heen kan dringen. Dit gaas wordt door een' Slaaf rondom digt en wel vastgemaakt, zoo dra men zich heeft ter neder gelegd en men getroost zich, liever de benaauwdheid te verdragen welke deze opſluiting, offchoon het ook maar gaas is, natuurlijk in zulke heete landen veroorzaken moet, dan eenen ganſchen nacht aan den pijnelijken ſteek der Muscito's bloot te ſtaan.

Kakkerlakken heeft men hier, behalve de gewone, welke men ook wel bij U te lande in bakker en branderijen vindt, ter grootte van een Meikever; ja zelfs ſommige tot bij de twee duimen lang. Dit dier, het welk zich in alle kasten, kisten en koffers indringt, bijt door laken en wolle, vreet de opperhuid van het leder, vernield boeken en papieren en doet veel ſchade. Zijne eijeren willende leggen, ſcheert het de wol van het laken, maakt dus eene kale plek ter grootte van een ſtuiver, legt ze daar in en bedekt ze wederom met de afgeſchorene wol. Wanneer men ſlaapt gebeurt het, dat hij het eelt van de toppen der vingers en teenen afknaagt, zonder dat men er van wakker wordt. Overigens aast dit zwartbruin hoogst afzigtelijk dier op alle eetbare ſpijzen, waardoor men het dikwijls in de ſoep en andere ſchotels vindt. Ook is het voor al onaangenaam door zij-

nen

nen ſtinkenden reuk, welke een' walg verſpreidt over alles wat door hem wordt aangeraakt en door zijne uitvallen, die vooral op die avonden plaats hebben wanneer men regen te verwachten heeft; alsdan verlaten zij met menigte hunne ſchuilhoeken, ſnorren door het vertrek in de aangezigten der menſchen, vliegen de kaarſen uit en jagen voor al hun, welke niet met deze uitvallen bekend zijn, ſchrik en afgrijzen aan. Men kan ze mede als eene der plagen van dit werelddeel beſchouwen.

Niet minder is zulks de *Chica* of Zandvloo, door de Franſchen ook wel de luis van PHARAO genoemd, in de veronderſtelling voorzeker, dat een der tien plagen van *Egypte*, algemeen door luizen vertaald, in de Chica's beſtaan heeft. Dit klein dier, gelijkende en ſpringende als eene Vloo, onthoudt zich in ſtof en op onzindelijke plaatſen. Het weet zich door het vel heen tot diep in den voet een' weg te banen, waar toe het gemeenlijk de plaats even boven de nagelen verkiest. Hier zich geheel en al in het vleesch verbergende, groeit het binnen weinige dagen, tot de grootte van eene erwt en veroorzaakt eene pijnelijke en onverdragelijke jeukte. Welhaast ook legt het hare eijertjes in menigte en ieder ei, brengt in korten tijd eene *Chica* voort, die zich bij honderden in den omtrek van de moeder plaatſen, en zonder hulp, den lijder ſpoedig in het geval zouden brengen van het bed te moeten houden, daar zij het vleesch doen rotten en even als een kanker invreten. Ons Volk, gelijk ik

U in eenen vorigen meldde, leed door dit *Insect* geweldig en voorbeelden zijn er dat er beenen om hebben moeten worden afgezet. Het beste is om de eerſte *Chica*, wanneer zij zich door het vel heeft heengedrongen, er uit te halen, hetwelk niet geſchiedt dan door de huid of het vel rondom met eene naald tot eene genoegzame ruimte, los te maken en het dier, in weerwil harer tegenwerking en vasthouding, er uit te trekken. Somtijds gelukt dit volkomen en offchoon de door haar gemaakte opening dan nog wel eens eene zweer veroorzake, is zulks evenwel veel minder gevaarlijk dan wanneer het klein ligchaam breekt en er een gedeelte in de wond blijft; als dan heeft zulks dikwijls eene kwaadaardige verzwering ten gevolge die moeijelijk te genezen is. De Negerinnen met dit *Insect* bekend, zijn het best geſchikt, om hetzelve, wanneer het zich eenmaal geplaatst heeft, met eene naald er weder uit te halen en weten ook, met eene bijzondere behendigheid, zonder veel pijn te geven, de eijertjes, die te zamen in een klein dun vlies bij een zijn, er uit te ligten. Tot deze laatſte bewerking moet men met de naald zoo lang vroeten, tot het rondom los is en wel zorg dragen dat het nest of eigenlijk het vlies niet breekt. Gelukkig is het, dat men zich door zindelijk te zijn tegen dit hatelijk *Insect* in veiligheid kan ſtellen en zij, die zich veeltijds de voeten waſſchen, veelal bevrijd blijven.

Duizendpooten of Duizendbeenen, een *Insect* hetwelk

welk zich in alle werelddeelen en ook bij U ophoudt, vindt men hier tot eene lengte van bijna drie vierde van eene ſpan. Bosſchen, oude gebouwen, onder ſteenen en andere verborge plaatſen, zijn de gewone ſchuilhoeken van dit genoeg bekend *Inſect*. Hunne ſteek is hier vergiftigd, veroorzaakt veel pijn en zwelling, en is ſomtijds zoo gevaarlijk als die van den Scorpioen.

Spinnen of Spinnekoppen zijn er van onderſcheidene ſoorten; ſommigen bereiken de grootte van het vlak der hand, wanneer men de pooten, zoo als ze zich in den natuurlijken ſtand vertoonen, heeft uitgeſpreid. Reeds heb ik gemeld, hoe gevaarlijk dit ſoort, op de vaste kust van *Amerika*, zelfs voor de Colibr's zijn en ook andere dergelijke kleine Vogeltjes verwarren zich in hunne netten. Op de eilanden evenwel, heeft, voor zoo veel ik wete, zulks geen plaats.

Een ander *Inſect*, nog ruim zoo laſtig als de Kakkerlak en *Muscito*, is de kleine Mier, welke men gemeenlijk met de fruit in de huizen krijgt en welke men om hare kleur, de roode Mier noemt. Deze vermenigvuldigt zich in korten tijd en is uit de digſtgeſlotenſte potten niet te houden, daar hare kleinheid, altoos eene opening vindt, groot genoeg om haar eenen weg te banen. Behalve deze is er nog eene Zwarte Mier, die men den naam van *Chien* of Hond gegeven heeft en welker beet of ſteek voor meer dan een uur eene geweldige pijn veroorzaakt, zonder evenwel van gevaarlijke

gevolgen te zijn. Meer dan eenmaal hebben legers van Mieren, alle gewasſen op de eilanden verteerd. In de zestiende eeuw werd het eiland *Hispaniola* door deze alles verdervende plaag bezocht en de Spaanſche Planters, na het vergeefs beproeven van verſcheidene middelen ter verdelging, eindelijk alle de bronnen van hun vernuft uitgeput hebbende, wisten niets beters uit te denken, dan de beſcherming en hulp der heiligen af te bidden. Maar, daar het eene nieuwe plaag was, waren zij zeer verlegen en vonden het raadzelachtig welken heilig den meesten invloed op de Mieren zou hebben, en zulks nu aan de beſliſſing van het lot overlatende; wees hetzelve hun *St. Saturninus* aan. Zijn feestdag werd gevierd, zijne krachtdadige hulp afgeſmeekt en zoo men den Spaanſchen Geſchiedſchrijver gelooven mag, vond men ook dadelijk baat en de Mieren verminderden. — Vele der U nu opgenoemde dieren zijn velverwisſelend, als: de Slang, de Hagedis, de Duizendpoot, de Kakkerlak, en de Spin, waarvan ſommigen hun vel om het jaar en anderen in een korter tijdbeſtek afleggen.

Nu zal ik even zoo vlugtig als ik met U eenige weinige dieren beſchouwd heb, de planten en vruchten welke mij het vreemdst zijn voorgekomen, doen kennen; dat is, doen kennen zoo oppervlakkig als ik ze zelf kenne, want geen natuurkundige zijnde moet Gij U met onvolledige beſchrijvingen te vreden houden. Het eerſte hetwelk een Europeër hier in het oog valt, is de Kokosnoot,

die

die aan eenen boom van denzelfden naam groeit, welk eene der ſoorten van de Palmboomen uitmaakt. Deze noot bereikt dikwijls de grootte van een menſchenhoofd en beſtaat eerst in eene dikke dradige bast, waarvan de draden tot het maken van touwwerk en andere gebruiken kunnen dienen. Van deze eerſte bast ontbloot behoudt de noot nog de grootte van eene kleine Meloen en beſtaat nu in eene harde houten ſchaal, in welker boveneinde, bij jonge nog niet ten vollen rijpe noten, drie zwakke plaatſen zijn, die men gemakkelijk door kan booren en welke als dan, ten doortogt dienen, van een aangenaam, frisch en lekker water, hetwelk de melk genoemd wordt. Bij ouder noten vindt men weinig van dit vocht en daarentegen meer vast, hard, wit vleesch, hetgeen zich tegen en rondom de ſchaal vasthecht en den naam van *liplap* draagt. De ſmaak van dit vleesch heeft veel van de verſche amandel en is dus zeer aangenaam. De onderſcheidene gebruiken, welke men van dezen boom en zijne voortbrengſelen maken kan, maakte denzelven tot eenen waren rijkdom voor de oorſpronkelijke bewoners dezer eilanden. De bladeren dekten hunne hutten, de ſtammen gaven er de ſtevigheid aan, de bast der noot gaf touwwerk, de ſchaal drinkvaten en maten. Uit de vrucht zelve kan men melk en olie bekomen en door inſnijdingen, in de ſtammen der jonge boomen, heeft men brandewijn en andere geeſtrijke dranken getrokken. Ik rade U zelfs, bij deze gelegenheid in uwe boekerij

eens na te zien, van welk een groot belang deze boom voor de Wilde Volkeren is, waardoor Gij op nieuw de zegenende hand zult moeten bewonderen, die aan het eene Volk de Kokosboom, aan het ander de Broodboom en aan een derde, onder een ruwer luchtsgeſtel, het Rendier tot zoo een algemeen gebruik en nut geſchonken heeft.

Ik heb hier ook dikwijls Caſave-brood gegeten, hetwelk van den wortel eens heesters gemaakt wordt, onder den naam van *Manjok* of ook wel *Maniok* bekend. Men heeft er tweederlei ſoort de zoete en de bittere, de eerſte is onſchadelijk en ſmaakt gebraden zijnde, veel na de Kaſtanje. De andere daarentegen waar van het eigenlijke en beste brood gemaakt wordt en welke even als de eerſte eenige overeenkomst heeft met de lange knollen, of nog meer met de witte peên, is op zich zelve genomen, zonder toebereiding zeer vergiftigd; doch gepulveriſeerd of tot poeijer geraspt, en gedroogd, maakt men van dezelve een brood zoo ſmakelijk dat het dikwijls met het gewone brood van tarwe gelijk geſteld en vooral boven dat van Maiz of Turkſche tarw gemaakt, verkozen wordt. De bereiding beſtaat eenvoudig met de rauwe wortelen na ze geſchrapt en wel ſchoon gewaſchen te hebben zoo fijn als zaagſel of tot meel te raspen en vervolgens uit dit raspſel al het vocht te perſen het welk of door eene pers of door aardig uitgevondene zakken van groene teenen gemaakt, welke men door uitrekking vernaauwd en toehaald, bewerk-

werkſtelligd wordt. Door deze uitperſſing is het raspſel tot een klomp of ſtuk gedrukt welke thans door de zon of door vuur gedroogd, en daar na, wanneer alle de vochtige deelen zijn uitgewaſemd, door eene zeef van bladeren gemaakt, tot den ſtaat van meel gezift wordt en in dezen ſtaat kan het lang bewaard worden en dient aan verſcheidene Volken van *Amerika* tot brood. Het vocht of de melk, welke de witte wortel in zich bevat, heeft vele gelijkenis met de amandelmelk en is eigenlijk het doodelijk vergif waaraan noch mensch noch dier weerſtaan kan. In het jaar 1764 deed de geneesheer FERMIN te *Surinamen* onderſcheidene proeven met deze melk, zoo op honden als katten, welke allen binnen het kort tijdbeſtek van vierentwintig minuten ſtierven, gelijk men in de ſchriften der Akademie van *Berlyn* in dien tijd uitgegeven, lezen kan. Hij heeft het zelfs op een ter dood veroordeelden Slaaf, beproefd en naauwelijks waren de vijſendertig droppen, welke hij hem had toegediend, in de maag, of men zag aanſtonds de verſchrikkelijkſte trekkingen, ſtuipen, uitwerpingen en binnen zes minuten leefde hij niet meer. — Het meel intuſſchen van dit doodend vocht geheel ontdaan en gezuiverd, wordt in plaats van nadeelig, heilzaam; men kneedt het tot deeg en vormt het in ronde, dunne koeken voor de Europianen ter dikte van een' gulden, voor anderen dikker, welke men op ijzeren platen tot een deugdzaam brood bakt, hetwelk verſcheidene ja wel acht

of

of negen maanden goed kan blijven en waarvan ik het ſmakelijke reeds gemeld heb. Dit brood was al mede eene der voornaamſte ſpijzen voor de matige Inwoners dezer landen ten tijde der eerſte ontdekking. Eene hand vol gebradene *Maiz* of Indiaansch koorn, of een weinig van dit brood, was genoegzaam voor hun dagelijksch onderhoud, het geen ook de Spanjaarden, die, hoe onthoudend ook, nogtans verre weg de Indianen in matigheid niet evenaarden, als veelvraten deed aanzien, daar een hunner meer at dan verſcheidene dezer wilden.

Nu heeft men hier nog de Piſang of de Bananas, welker ſtam zeer graag van de Kabrieten of Geiten gegeten wordt. De Jammes die grooter, witter en van ſmaak flaauwer doch anders vrij gelijk is aan onze Aardappel en even als deze gebraden, gekookt en op andere wijzen klaar gemaakt, gegeten wordt. Voorts Gojaves; Maiz of Turkſche Tarw; Zuurzak, een boomvrucht die ſomtijds acht ponden gewigt haalt en bijzonder in water uitgedrukt en met ſuiker gemengd, zeer aangenaam is; en de verfriſſchende Tamarinde, die mede aan eenen boom groeit, welke zich als een Zonneſcherm uitſpreidt, en eenigzins na den Vlierboom gelijkt. Nog vindt men hier Limmetjes doch weinig, behalve op *St. Chriſtofel* alwaar men overvloed van deze vruchten heeft, welke nog ſappiger als de Citroen, dezelve overtreffen: en dan, de alles onder zich rangſchikkende Ananas, de te regt kroondragende onder de vruchten, welke men hier koopt voor twee blanken

of

of een Hollandsch dubbeltje. — Ook heb ik eene zekere peervormige, volsappige vrucht gegeten van buiten geel of purperverwig, van binnen wit, Casjou genoemd, die een frisch, wrang, zamentrekkend sap heeft, het welk voor zeer heilzaam in de roode loop gehouden wordt: laat men van dit sap een droppel op linnen of kleederen vallen, maakt zulks eene zwarte vlek, die zeer moeijelijk te verdrijven is en volgens sommigen, er niet uit kan gedaan worden, voor in het volgend jaar, wanneer deze vruchten weder bloeijen. Het hout van dezen niet hoogen boom tot meubilen en andere gebruiken geschikt; de harst die men uit de stam trekt en een aangenaam vernis geeft, terwijl het tevens alles wat er mede bestreken wordt voor het indringen van vocht en knagende Insecten bewaard; de noot welke een zoo scherp vocht bevat, dat men er de eksteroogen op de teenen mede doet wegvreten en verdrijft; de geestrijke drank welke het sap der vrucht, na eene genoegzame gisting, verschaft; dit alles te beschrijven zoude overbodig zijn, daar het aan de liefhebbers genoeg bekend is en aan andere menschen, in dit vak onkundig, weinig belangrijk zou voorkomen. — Een woord slechts nog over de Aardappelen: welke rampen, welke ziektens de ontdekking dezer nieuwe wereld ook over ons gebragt heeft, dezen zegen evenwel zijn wij aan dezelve verschuldigd. Zij, de Aardappel, werd het eerst uit haar Moederland, *Virginie*, naar Europa en wel naar *Engeland* over-

ge-

gebragt onder de regering van de Koningin ELISABETH. Van daar kwam zij in *Ierland* (*). Vervolgens in *Braband* en in onderscheidene landen van *Duitschland;* en wie weet niet, hoe algemeen, hoe onontbeerlijk, deze, aangename, voedzame en voor de gezondheid heilzame vrucht, thans allerwegen en bij alle Volken is en hoe zij bij velen en ook bijzonder bij ons, voor eene zoodanige behoefte gehouden wordt, dat men dikwijls elkander met verwondering afvraagt: „ Wat aten toch onze Voorouders toen er geene Aardappelen waren?" Het is waar er zijn er die aan de Spanjaarden de eer der overbrenging toeschrijven en willen, dat zij de eersten waren die ze in den Europischen grond en wel in *Gallicien* planteden, van waar zij zich in *Frankryk*, *Duitschland* en door geheel ons werelddeel verspreid hebben. Hoe dit ook zij en zonder aan het een of ander dezer Volken de eer te willen betwisten, is het mij genoeg, dat deze weldadige vrucht, aan ons, aan het geheele menschdom duizendmalen meer dan al het

(*) In mijne Brieven over *de Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen*, Eerste Deel 28sten Brief, bladz. 251 en 252, zal men vinden, dat de Aardappel bijna het eenige voedsel van den gemeenen man in *Ierland* uitmaakt. Deze klasse van menschen eten ze aldaar met een weinig gekarnde of zoete melk driemalen daags en zijn, zonder bijna eenige andere spijs te nuttigen, nogtans sterk, gezond, vol leven en bereiken eenen hoogen en gelukkigen ouderdom.

het goud van *Peru* waardig, van hier tot ons is overgekomen en te weten dat *Amerika* haar Moederland is.

Weder aan boord komende vond ik het werk zeer gevorderd; men is ijvrig bezig om het Schip klaar te maken en wij krijgen nog zes mannen aan boord om mede naar het Vaderland te nemen. Ik bevinde mij thans, dan aan boord en dan aan den wal, en met deze afwisseling, gaat den langen tijd, offchoon met loode fchoenen, evenwel niet onaangenaam, voorbij.

De Engelfchen befteeden hunne oogenblikken beter, zij hebben *St. Euftatius* gedurende den korten tijd dat zij er meesters van zijn, zeer aanmerkelijk verfterkt en in eenen beteren ftaat gebragt als het immer was. Maar eene ziekte onder hun krijgsvolk ontftaan, is voor velen noodlottig, reeds zijn er meer dan tweehonderd van de bezetting geftorven. Wij hebben thans geene zieken.

TWINTIGSTE BRIEF.

St. Thomas, Mei.

Niettegenstaande ik U mogelijk zoo spoedig zal zien als deze, heb ik evenwel deze gelegenheid, het vertrek namelijk van een Deensch Schip van hier naar *Koppenhagen*, niet willen laten voorbij gaan.

Na het afgaan van mijnen laatsten hebben wij niet lang meer op *St. Eustatius* mogen vertoeven. Den 3den dezer zagen wij in de morgenstond, eene Vloot uit de Zuid komen, onder welker Oorlogschepen er zich een van 74 stukken bevond, hetwelk sterk krengde of over zijde helde, en met moeite door gestadig pompen boven water werd gehouden. Deze Schepen behoorden tot het smaldeel van den Admiraal HOOD hetwelk voor *Martinique* had gekruist, doch door eene Fransche Vloot van in de twintig Schepen en ruim zoo veel Fregatten, en twee honderd zoo Koopvaardij- als Transportschepen, was aangevallen en van daar geslagen, bij welke gelegenheid, men wil, dat de Engelschen eenige Schepen zouden verloren hebben. Naauwelijks kwam deze tijding op *St. Eustatius* aan, of eensklaps was alles in beweging en tevens in de grootste verwarring. Admiraal, Generaal, Officieren,

ren, Gemeenen, allen vreesden even zeer de aankomst der Franschen en een ieder wilde van het eiland. Aan ons werd aangezegd ten spoedigste naar een goed heenkomen te zoeken, en offchoon wij aan den Officier, die deze boodschap bragt, te gemoet voerden, dat wij noch genoegzaam water, noch genoegzame victualie, noch zelfs eene Vlag hadden en een aantal andere wezenlijke benoodigheden en behoeften, tot het ondernemen van eene zoodanige reize noodzakelijk, ons ontbraken; was en bleef het antwoord: de touwen te zullen kappen, wanneer wij de ankers niet ligten wilden. Gelukkig dat het huisraad van den Heer LE JEUNE reeds ingescheept was en hij zich met zijne huisvrouw en de Juffrouw TENTOOR, eene jonge Juffrouw die onder bescherming van Mevrouw LE JEUNE mede een reisje naar Europa wil doen, aan boord bevond. Deze vrouwen tegen dadelijk aan het werk en waren met de hulp der Slavinnen den ganschen nacht bezig, om van de roode, blaauwe, witte en andere gordels (*) die een ieder onzer van onder-

(*) Gordels zijn stukken Vlaggedoek van onderscheidene lengte, welke men drie of viermalen om het lijf slaat en dienen, om de buik en ingewanden stevigheid te geven en te verwarmen. Een gebruik dat vele Zeelieden zich tot eene gewoonte hebben gemaakt en in de warme landen, alwaar de avonden en bijzonder de nachtluchten koel zijn, aan hen tot een zeer goed behoedmiddel voor verscheidene ziekten, als: loop, pijnen en krampen in de ingewanden, als anderzins, verstrekt. Op

derſcheidene kleuren bezat, eene Engelſche Vlag te maken, welker *Jack*, of Spinnekop, zoo als hij in de wandeling genoemd wordt, uit onderſcheidene ſtreepen van verſchillende kleuren beſtaat en dus eenen langdurigen arbeid vereischte. Wij deden intusſchen het tuianker ligten en maakten alles, voor zoo veel de korte tijd in deze onverwachte overhaasting toeliet, gereed, om, des noods, ingevalle de bedreiging der Engelſchen zich mogt bewaarheden, te kunnen zeilen. Deze voorzorg was ook niet overtollig, want reeds met het aanbreken van den dageraad, hoorde men van onderſcheidene boorden een aantal ſeinſchoten en omtrent ten acht uren zag men eene Vloot van ruim honderd en vijftig zeilen, door eenige Oorlogſchepen geleid, in beweging, dewelke zich in twee deelen ſplitste, waar

mijne reizen naar de *Kaap de Goede Hoop*, deed ik ſteeds bij het naderen van den evenachtslijn en tegen dat men uit de paſſaten in het gebied der veranderlijke winden kwam, alwaar dikwijls geweldige ſlagregens de lucht eensklaps tot eenen hoogen graad verkoelen, aan al mijn Volk Gordels van Zeildoek daar toe alvorens opzettelijk gemaakt, uitdeelen en het is ook aan deze voorzorg dat ik, onder 's Hemels zegen, al mede meene te mogen toeſchrijven het bijzonder geluk, van met honderd en twintig mannen in een niet groot Schip, tweemalen onder de linie heen gezeild en drie jaren aan boord geweest te zijn, toen wij den eerſten man aan ziekte en dat nog wel aan eene toevallige ziekte, namelijk het water in de borst, verloren.

waar van het eene naar *Jamaika* en het andere naar Europa koers ſtelde en naauwelijks was deze Vloot onder zeil, of een Officier kwam dadelijk bij ons aan boord, met de dringendſte bevelen van zijnen Admiraal, om oogenblikkelijk, zonder het minſte vertoeven, te vertrekken, met eene nieuwe bedreiging, van het touw te zullen kappen, in gevalle men niet dadelijk het anker ligtte. Wij gingen dan in weerwil van ons zelven, met een ontredderd Schip, en ſlechts voor ruim eene maand van victualie en naauwelijks voor veertien dagen van water voorzien, onder zeil en rigtte de koers West ten Noorden en Westnoordwest naar *St. Thomas*, om ons daar, was het mogelijk van alles te voorzien en als dan de reize naar het Vaderland voort te zetten.

Niettegenſtaande dezen toeſtand en ſchralen voorraad, zag men de vrolijkheid op ieders aangezigt; met blijdſchap zagen wij het Engelsch Admiraalſchip achter ons en men gaf aan den onheuſchen RODNEY, zoo als men zegt, het heilig kruis, na. Ons Schip, als om de wenſchen zijner Schepelingen voor te komen, liep te ſneller; welhaast waren wij de beide Vlooten voorbij en reeds den volgenden dag ontdekte zich het Deenſche eiland *St. Thomas*, in welker baai, wij laat in den achtermiddag, het anker lieten vallen.

De ſterke regen die ons allen door en door nat maakte en de opkomende duisternis, beletteden dien avond veel te zien; dan met den volgenden

morgen, bevonden wij ons in eene der ſchoonſte baaijen, welke boven alle die ik ooit gezien heb, den voorrang verdient, met uitſluiting alleen van die op het eiland *Milo* in den *Archipel*. Welhaast kwamen de Heeren DE WIND en KRAAG bij ons aan boord, waarvan de een voorheen Majoor in Engelſchen dienst is geweest en de andere de post van Agent waarneemt: beide waren kennisſen van den Heer LE JEUNE. Met de grootſte gulhartigheid en vriendſchap, boden, zoo wel de een als de ander, hunnen dienst aan en verzochten het gezelſchap aan land, met aanbieding van huis, tafel en bed. Door de vriendelijkheid van den Heer en Mevrouw LE JEUNE ben ik ook van deze partij en met hen heb ik den intrek genomen bij eenen anderen Heer DE WIND broeder des eerstgenoemden, die hier een groot Koopman is en welkers talrijk huisgezin in eene lieve vrouw, eene eerbiedwaardige moeder en drie jonger zusters beſtaat waar van de eene weduwe en de andere twee aangename jonge Juffrouwen zijn. Gij gevoelt ligtelijk dat men, vooral op mijne jaren, zich in zulk gezelſchap nooit verveelt; eene volmaakt goede tafel; een hupſche, gastvrije, en bijzonder vriendelijke waard; goede bediening en ligging; de vrolijkſte partijen, van tijd tot tijd door wandelingen of toertjes te paard met de vrouwen, afgewisſeld, in welke laatſte kunst, het paard rijden, de ſchoone kunne in deze Volkplantingen met die van alle werelddeelen kan wedijveren, zijn aangenaam-

naamheden welke men ſchaars vindt en mij thans te meer genoegens doen ſmaken, daar ik voor *St. Euſtatius* op *de Jonge David* veel geleden heb en boven dien op dat eiland, alle vermaken, door het zwaar verlies der Inwoners, als verbannen waren. Hier daarentegen, alwaar door den bloeijenden handel van het huis waarin wij ons bevinden, alles overvloed en welvaart ademt, ziet men de te vredenheid op alle aangezigten; geen tijd vliegt ooit ſchielijker voorbij dan deze; met een woord, men leeft op *St. Thomas*.

Alle morgen ga ik van eene of meer vrouwen verzeld, daar de mannen zeldzaam verkiezen van deze partij te zijn, de rijzende zon te gemoet. Als dan nemen wij alle mogelijk vermaak van de ſchoone landſtreek en ontnuchteren ons dikwijls met kokosnoten of andere vruchten, welke men onder s'weegs vindt en dus frisch van de boomen geplukt worden. Nu en dan gaan wij ook op de Landkrabbenjagt, welk dier in maakſel en vorm weinig van de Zeekrab verſchilt, doch in manier van leven en huishouding zeer aanmerkelijk van dezelve afwijkt, daar hij zich in holen, welke hij even als de Veldmuis voor zich en de zijnen onder den grond graaft, ophoudt en woont. Veelal kiest hij een afhellenden grond en ſomtijds vindt men hun tegen de bergen welke verre van het ſtrand verwijderd zijn. Hij is in tegenoverſtelling van de Zeekrab die men ſomtijds tot eene verwonderlijke grootte vindt, zwak, ſchadeloos en klein en dus

ook heeft hij nooit deel gehad aan den gruwelijken moord waar mede deze laatſten, volgens VALMONT DE BOMARE, een einde aan het nuttig en werkzaam leven maakten van den grooten FRANCOIS DRAKE, die door hen op de wreedſte wijze zoude gedood zijn. De te regt vermaarde Schrijver vergist zich hier evenwel, alzoo het zeker is dat deze ſtoute Zeeman in het jaar 1596 op zijnen laatſten voordeeligen togt in de terugreize van de Spaanſche bezittingen in *Zuid-Amerika*, aan eene buikloop ſtierf en in Zee, het groot tooneel zijner vereeuwigde daden, begraven werd.

Door de wandelingen en toertjes te paard heb ik gelegenheid gehad, een groot gedeelte van dit eiland te zien; het is geen der onvruchtbaarſte en brengt in evenredigheid zijner grootte veel ſuiker en ook katoen voort. Door ſchoone valleijen komt men op bergen waarvan men de heerlijkſte gezigten heeft. Jammer is het maar dat deze vermaakpartijtjes, alleen des morgens zeer vroeg, of des avonds, kunnen genoten worden, daar het op den dag veelal te heet is. Wij volgen dus de Landkrab na, die, zoo dra de zon tot eene zekere hoogte geklommen en den grond verwarmd is, zijnen ſchuilhoek weder kiest. De Hagedis daarentegen, welke men hier in menigte heeft en die in eene brandende blakende Zon, zijn hoogst vermaak en welluſt vindt, vervangt dan zijne plaats. Men telt er hier verſcheidene ſoorten en daaronder de Cameleon welke tot dit geſlacht behoort, en zich hier even als

op

op andere plaatſen meest in de boomen ophoudt en alleen in grootte met die verſchilt, welke ik U op mijne eerſte reize van *Smyrna* heb doen kennen. Ik heb op die reize naar de Middellandſche Zee en ook nu op deze naar de *Caribiſche* eilanden, op onderſcheidene plaatſen onderzoek gedaan, of ook iemand zoude kunnen bevestigen, de eigenſchap, welke ſommige oude Schrijvers aan de Hagedis toekennen, namelijk dat zij den mensch zouden waarſchuwen wanneer er zich eene Slang in de nabijheid bevindt? Doch dit onderzoek is te vergeefs geweest; niemand weet er iets van dan van hooren zeggen of lezen, en evenwel de onſterfelijke ſtichter van *Batavia*, de Heer VAN DEN BROEK, verhaalt ſtellig, dat hij op zijne eerſte reize naar de kust van *Afrika* in het jaar 1605, op zekeren nacht te *Portodale*, eene ſtad aan die kust gelegen, te ſlapen liggende, door eene Hagedis gewekt werd, die een en andermaal over zijn ligchaam heenliep en door hare natuurlijke koude hem deed ontwaken, wanneer hij welhaast eene vervaarlijke Slang in eene dreigende houding bij zich ontdekte. Daar men nu geene reden heeft om aan het verhaal van dezen verdienstelijken man te twijfelen, zoo moet men het, of aan eene toevalligheid, of liever aan eene bijzondere bewaring van dat Wezen toeſchrijven, welke zijn leven tot nog andere daden verordend had. Want zoo deze waarſchuwing eene wezenlijke eigenſchap was welke tot de Hagedis

behoorde, zoude men thans nu de Natuurkunde reeds zulke groote vorderingen gemaakt heeft, zulks niet meer in twijfel trekken.

St. Thomas het eiland waar op wij ons bevinden, is het grootſte en voornaamſte der eilanden welke de kroon van *Denemarken* in dit werelddeel bezit. Zij zijn drie in getal *St. Thomas*, *St. Jan* en *St. Croix*, welk laatſte zij in den jaare 1733 van de Franſchen gekocht heeft. Met elkanderen behooren zij tot en zijn de voornaamſte van de Maagden- of Juffereilanden, waarvan er, de onbewoonde er bij gerekend, zestig in getal zijn. *St. Thomas*, het eenige dat ik van allen dezen kenne, zal ruim zes uren van omtrek zijn en heeft maar één dorp of vlek dat met een goed fort verſterkt is. Eene andere ſterkte ligt in het inkomen van de baai om het binnen zeilen te kunnen betwisten. De huizen van ſteen gebouwd, hebben meest alle een goed aanzien en vormen eene geregelde ſtraat. In plaats van glas vindt men veelal gaas, het welk de vertrekken, in weerwil der hitte, eene aangename frischheid en koelte geeft. Ieder huis heeft eene galerij of gaanderij, waarin men gemeenlijk de avonden doorbrengt, terwijl zij daarenboven bij dag eene aangename ſchaduw geven. Het dorp of vlek dat vrij lang is, heeft eigenlijk maar eene ſtraat, waarin men eene Hollandſche gereformeerde en eene Deenſche kerk vindt. Twee Hernutſche Negerkerken zijn er bovendien nog even buiten het vlek.

Men

Men leeft er veel op zijn Hollands het welk het woord, *zindelijk*, in zich beſluit en offchoon er allerhande talen geſproken worden, zoo zijn evenwel de Deenſche en Hollandſche talen, diegene welke men het meest hoort; de laatſte zal nog wel de algemeenſte zijn, doch ongelukkig voor mij, in het huis van onzen vriendelijken Gastheer ſpreekt men Engelsch en offchoon ik mij deze ſpraak zoo veel mogelijk eigen gemaakt heb, verſchilt het evenwel nog veel, dat ik mij gemakkelijker en eigenaardiger in mijne eige taal uitdruk, vooral met vrouwen. Ten bewijze hier van, zij het genoeg U te zeggen, dat ik gisteren aan tafel een zeker voorval in Zee gebeurd, zullende verhalen, onder anderen zeide, dat men van de Fok gebruik maakte. Aanſtonds ſchoten de mannen in een ſchaterend gelach uit, terwijl de vrouwen meesmuilende en ſommige rood wordende voor zich nederzagen. Ik wist niet dat het zeil, hetwelk wij Fok noemen in het Engelsch *the forſail* genoemd wordt en het woord fok in die taal eene geheel andere beteekenis heeft. Het onbeſcheiden lagchen maakte mij verlegen en deze verlegenheid werd te grooter, toen een der Heeren mij in het oor fluisterde en uitlag, welk eene grofheid ik in mijne onkunde gezegd had.

De Inwoners zijn hier zeer beleefd en bijzonder gastvrij en vriendelijk jegens vreemdelingen. Koophandel is er weinig en buiten het huis van DE WIND

onzen Gastheer, niet veel beduidend; doch daar er zich thans een aantal Kooplieden van *St. Eustatius* naar herwaarts hebben begeven, vleit men zich, dat dezelve in weinige jaren bloeijen zal, daar geen Volk, zoo als alle anderen als uit eenen mond, somtijds in weerwil hunner eigenliefde, betuigen moeten, de Hollanders in het vak van handel en wat daar verder mede verknocht is, overtreffen.

De gewoonten aan tafel komen veelal over een met de Engelsche, men drinkt hartig en meest *Madera*-wijn offchoon die van *Bourdeaux* ook geschonken wordt. Op het nageregt staan de vrouwen op, na een weinig van de vruchten en konfituren geproefd te hebben; als dan komen er grooter glazen en kommen met water om de handen te wasschen, die men aan het tafellaken, daar men zich van geene servetten bedient, afdroogt, het geen dan ook veroorzaakt, dat voor elken maaltijd een schoon tafellaken gegeven wordt. De mannen nu onder hunne flesch, blijven somtijds, een, twee en somtijds meer uren zitten, doch mijn gestel, niet vergunnende aan dit vermaak deel te nemen, noodzaakt mij meesttijds met de vrouwen heen te gaan.

Gisteren toen dat ongelukkige woord mij in eene zoo bedremmelende toestand bragt, hadden wij eenen grooten maaltijd, daar de Heer DE WIND een heerlijke Zeeschildpad had gekregen. Deze twee-

slach-

slachtige dieren zijn hier wel niet ongewoon, doch deze was bijzonder goed en zij worden algemeen en te regt voor eene lekkernij gehouden. De eijeren die niet langwerpig als die der vogelen maar balrond, van gedaante, alleen in een geel dojer bestaan, hetwelk in een dik taai vlies zonder schaal, even als de windeijeren der hoenderen, besloten is, smaken mede zeer goed (*). Op zulk een' maaltijd, waarop de schotels, met specerijen en andere geurige en sterke kruiden zoo veel maar mogelijk is, zijn aangezet, wordt gemeenlijk een glas meer gestort dan anders en zulks had ook hier plaats; maar daar ik het van daag niet wachten kon om hoofdpijn te hebben, onttrok ik mij al dadelijk met de vrouwen en bragt den halven avond in haar goed gezelschap door, en, dit is onbetwistbaar, men vindt hier bij de kunne eene ongedwongenheid, eene gulle vrijpostigheid, welke aan het gezelschap die vrolijke levendigheid geeft, welke uit de Europiaansche *Saletten* door de stijve gedwongenheid of zoogenoemde statie, zoo vaak verbannen of ten minste terug gehouden wordt.

Terwijl wij nu aan wal ons vermaak nemen, wordt er intusschen aan boord voor alles gezorgd wat

(*) Over dit dier en de wijze waarop hetzelve gevangen wordt, heb ik in mijne uitgegevene *Reizen naar de Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen* vrij omstandig gehandeld, en wel bijzonder in den 12den Brief van het 2de Deel bladz. 143.

wat tot onze reize noodig is. Een Konings Bark haalt den voorraad van water van eene plaats meer hooger op in het eiland; de overige benoodigheden welke in een woord in alles beſtaan, daar de Engelſchen ons bijna niets gegeven hebben, krijgen wij dagelijks, waardoor ik de hoop voede, het Schip die U deze overbrengt, ſpoedig te zullen kunnen volgen.

EEN- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

Vlisſingen, Junij.

Wij zijn behouden binnen en in het Vaderland terug; maar laat ik U eerst onze tehuisreis verhalen: den 17den Mei verlieten wij niet zonder aandoening en leedwezen, een eiland waar ik ſteeds aan denken zal en vrienden, die ons met beleefdheden en blijken van genegenheid, als overladen hebben. Onze reize was zeer voorſpoedig, den 20ſten waren wij reeds door de verzengde luchtſtreek en den kreeftskeerkring heen en dagelijks hadden wij eene goede verſnapering van onderſcheidene visch. Somtijds zeilden wij door geheele velden van kroos, waarom ook dit gedeelte der Zee, de Krooszee genoemd wordt. Het ſtaat vreemd en wonderlijk, wanneer men niets dan lucht en water in de rondom zijnde kimmen ziet, in het midden van een groen veld van kroos te zeilen, hetwelk eigenlijk meest in een groen wier beſtaat, waarin men een aantal van kleine, wonderbaar gemaakte en gevormde Waterdiertjes vindt; als: hoornachtige Zeepaardjes, kwalachtige Slakken in ſoorten, Kroonvischjes, Schaaldieren en een menigte andere, welker getal nog aanmerkelijk zou aangroeijen wanneer dit kroos, door eenen kundi-

digen beschouwer met gewapende oogen onderzocht wierd (*).

Dagelijks zeilden er vele Bezaantjes voorbij ons Schip, een kwalachtig schoonkleurig Vischje, die zijnen naam verkregen heeft door een vlies of vin welke hij op den rug draagt en in den vorm of gedaante van een driekant zeil verheft, waar mede hij altoos bij den wind, langs de oppervlakte der Zee, even als een klein vaartuigje voortstreeft. Wanneer men hem vangen wil, legt hij dezen vin neder en zinkt (†). In het algemeen heeft men opgemerkt, dat de meeste der kwalachtige Visschen vurig zijn en de hand die ze aanraakt doet zwellen. Een van ons Volk, onlangs, niet verre van den *Tropicus*, zwemmende, kreeg zoo een Bezaantje onder den arm en drukte hem even tegen de zijde aan om hem te houden; de arm zwol en de zijde liep met bulten op, die aan onzen heelmeester veel moeite gaven om te verdrijven. Dit zwemmen in volle Zee en wel bijzonder tusschen en bij de

(*) Over het Kroonvischje, de Kroosslak en het Kroos is in de reeds genoemden 12den Brief van het 2de Deel mijner uitgegevene brieven over de *Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen* op bladz. 147 en vervolgens gesproken, waarom ik dan ook hier in geene herhalingen wil vallen.

(†) Ook over dit vischje is in den 12den Brief van het 2de Deel mijner uitgegevene reizen naar de *Kaap de Goede Hoop*, *Ierland* en *Noorwegen*, gehandeld. Zie aldaar bladz. 145.

de keerkringen wordt op de Oorlogſchepen, meest al aan het Volk verboden, om den Haai en andere Roofviſchen, welke men in de verzengde luchtſtreken van verbazende grootte en in menigte vindt. Ik gaf zulks ook aan mijne reisgezellen te kennen en waarſchuwden hun voor het gevaar waaraan zij zich blootſtelden; dit was alles wat ik doen kon, want de ondergeſchiktheid welke zoo ſtreng op onze Krijgsſchepen wordt in acht genomen, beſtond hier meest alleen in den blooten klank van het woord.

Den laatſten der vorige maand kwamen twee Schepen ons achter op loopen, die wij bij het naderen, voor Schoeners erkenden, welke jagt op ons maakten en in ſnelheid ons verre te boven ſtreefden. Wij draaiden dus dadelijk bij en toonden de Vlaggen, dat is: de bij ons aan boord gemaakte Engelſche Vlag van den Vlaggeſtok en een wit linnen bedlaken van den voortop, welke laatſte, de *flag of truce*, de Vredevlag vertoonde, ten teeken dat wij een Kartelſchip waren. Zij dit ziende draaiden ook bij en ſchenen elkander te ſpreken, hetgeen ons deed afbraſſen en koers ſturen, waarin zij ons, met klein zeil, volgden. Des anderendaags waren zij buiten het gezigt en waarlijk hier over hadden wij reden verheugd te zijn, daar het voorzeker Kapers waren en deze vrienden, meestal onbeſcheiden, ruw en hebzuchtig, doen nooit naar hun gezelſchap verlangen en zulks te minder daar zij nimmer iets brengen en altoos halen.

On-

Onze reize was overigens zeer vermakelijk, Mevrouw LE JEUNE en Mejuffrouw TENTOOR zijn beide vrolijke vrouwen; wij zijn allen jong; de blindgeſchotene Kadet bleef niet alleen welgemoed, maar zelfs opgeruimder dan ik hem immer voorheen kende, waardoor de dagen met danſen, ſpelen en allerlei aardigheden werden doorgebragt. Daarenboven liepen wij altoos voor den wind eene zeer goede vaart en hadden bij aanhoudenheid zulk Hemelsch weder dat ik meest alle dagen mijne partij op het Schaakbord ſpeelde, waaruit gij ligtelijk afnemen kunt dat het ſlingeren en ſtampen niet hevig kan zijn geweest, daar anders de ſtukken zouden zijn omgevallen. Den 2den Junij evenwel veranderde onze goede voorwind in eene zoo friſſche, ſterk aanwakkerende, Oosterkoelte, dat wij allen voor ſtorm begonden beducht te zijn; maar het kwam er niet toe. Dienzelfden dag hadden de Jongens de onvoorzigtigheid van rum te willen uitbranden en hier van in het vuur ſtortende, was welhaast de geheele kombuis of keuken eene enkele vlam; gelukkig was het weder regenachtig het geen de zwarigheid veel verminderde en de brand zich meest onder de boegſpriet bepalende, was nog al ſpoedig gebluscht. Met dit al was de ſchrik groot geweest en wel bijzonder bij de vrouwen en den armen ongelukkigen BOESEKEN, die wel voorzag dat in geval van nood, een ieder zich zelven zoude kunnen redden, terwijl hij, door het gemis zijner oogen, aan de hulp en menschlievendheid zij-

zijner togtgenooten bleef overgelaten. Waarlijk, hoe meer men dezen mensch beschouwd hoe ongelukkiger men hem noemen moet; op zijne jaren van het edelste en noodzakelijkste der zintuigen beroofd te zijn, is vreesselijk en niets is daar voor in plaats te stellen: evenwel in zoo verre het gemis van het gezigt te vergoeden is, heeft hij het vergoed, door een fijner gevoel; het is genoeg alleen de hand te geven en zelden mist het hem dezelve te kennen. Deze proef hebben wij bij herhaling en dagelijks genomen, ja zelfs met verandering van kleederen, ten einde hem, des mogelijk, door de mouwen te bedriegen, doch in weerwil hiervan raadde hij steeds de regte persoon. Wanneer zulks nu alleen plaats had met drie of vier menschen, zoude het niet zeer te verwonderen zijn, maar wij zijn ten minste vijftien in getal die dagelijks zijn gezelschap uitmaken.

Op den 3den Junij met mistig weder zagen wij in den achtermiddag eenige Schepen en met Zons ondergang, de nevel opklarende, lag de geheele Engelsche Koopvaardijvloot, die wij van *St. Eustatius* hadden zien zeilen, aan lij van ons. Dadelijk wendden wij om de Noord van hen af en ontweken eene Kotter die jagt op ons scheen te maken, doch door de opkomende duisternis, tot ons geluk, hierin belet werd, daar wij anders wellig genoodzaakt zouden zijn geworden bij de Vloot

te moeten blijven, hetwelk gewis, de reize ten minſte veertien dagen zoude vertraagd en langer gemaakt hebben, aangezien deze Vloot, door ons verblijf op *St. Thomas*, nu reeds dertien dagen langer in Zee was geweest dan wij. De goede wind welke in dezen nacht in ons voordeel begon te blazen, werd zoo wel waargenomen, door met alle zeilen die dienst konden doen, voort te ſpoeden, dat zij den volgenden dag buiten het gezigt was. In dit etmaal verſchilde de gegiste met de bevonde breedte 45 minuten, dat is drie vierde van een graad dat wij in vierentwintig uren ons Noordelijker bevonden dan wij dachten; een nieuw bewijs van de ſtroom, die reeds hier, dat is op 40 graden Noorder breedte en 333 graden lengte, zich deed gevoelen en ſteeds om de Noord trekt.

Op den 15den wierpen wij tegen den avond het lood uit en gooiden grond op 68 vademen water, fijn wit zand met gebroke ſchulpjes, hetwelk regt in den mond van het kanaal is. Waarlijk geene onvoorſpoedige reize, wanneer men van uit de *Westindien* komende, in negenentwintig dagen grond kan werpen. Des volgenden daags kwam een Schip van uit den wind op ons af en maakte jagt, waarom wij zeil minderden, bijdraaiden en de Vlaggen heſchen. Van hunne zijde werd de Engelſche getoond en een Officier, een Schrijver en een Kadet kwamen aan boord om een of an-

de-

dere berigten in te winnen en naar nieuws te vernemen. Het Schip was genaamt *Formidable* van 96 ſtukken onder bevel van den Kapitein CLEELAND: zij zeiden ons *Lezard*, een der eerſte uithoeken of kapen van de Engelſche kust in het Kanaal, Noorden ten Westen half West van zich te hebben.

Den 17den zagen wij verſcheidene Schepen en van den top der groote mast eene groote Vloot aan lij, dat is beneden winds, van ons, doch konden door de verheid niet onderſcheiden, noch hoe dezelve lag, noch welken koers zij hield. Wij waren thans in het gezigt van *Poortland* en met den avond bevonden wij ons onder het eiland *Wight*, maar de wind ſchralende zoo konde men niet boven den hoek zeilen; wij wendden dus om de West en hadden een' ſtijven wind tot middernacht.

Den 19den tegen den middag kwam een Engelsch Oorlogsfregat van 36 ſtukken op zijde en na ons verpraaid, dat is met of door den roeper, ook wel de Scheepstrompet genoemd, geſproken en gehoord te hebben, wie wij waren zeilde hij weder koers. Door de variable of gedurig veranderlijke winden vorderden wij maar zeer weinig. Den 20ſten zagen wij zestien Schepen, die ons toeſchenen een Konvooi te zijn, waaronder zich eenige Transportſchepen bevonden en een Engelsch Oorlogsfregat ter hunner beſcherming en geleide dienende. De

laatſte hield naar ons toe, doch zeilde na ons voor een Kartelſchip erkend en een kort geſprek door den roeper gehouden te hebben, weder door. Den 21ſten waren wij voor *Doeveren*, alwaar wij eenen Noordoosten wind, met dik mistig weder, regen en eene zoo doordringende koude vonden, dat de oudſte onzer Koopvaardijſchippers zich niet konden voorſtellen, ooit iets dergelijks in deze maand, op deze hoogte, gevoeld te hebben. Eene koude vooral voor ons te lastiger die uit een zoo warm land kwamen. Door dezen tegenwind hier over en weder moetende kruiſen, zagen wij dan de Engelſche en dan de Franſche kusten, zonder eigenlijk in reis te vorderen.

Van *Doeveren* kwam een boot met ververſching aan boord, waarop een ieder met greetigheid viel; en, o wat ſmaakte die eerſte groente! Op de Franſche kust zagen wij *Calais*, *Grevelingen*, de toren van *Duinkerken* en andere kleine plaatſen, doch waarvan ik U niets melden kan, daar ik ze alleen van buiten en nog wel van verre gezien heb. Het land ſchijnt niet onvruchtbaar en het koren gezegend te ſtaan, evenwel om dit ſtrand veel te naderen verbiedt de voorzigtigheid; eenmaal, toen wij voor de wending ons wat al te nabij gewaagd hadden, waarſchuwde men ons van eene batterij, die twee harer kogels zoo wel op ons mikte, dat zij beiden zeer nabij achter het Schip nedervielen en bij herhaling waterden.

Ge-

Gedurende ons kruisſen over en weder werden er vele Makreelen, Schelvisſchen en twee Pietermans gevangen. Deze laatſte visch heeft gemeenelijk de grootte van een kleinen haring en draagt eene zwarte vin op den rug, welke hij in het zwemmen nederlegt, doch bij het minſte gevaar, als eene kam, met drie ſcherpe punten, ſtijf opzet en indien hij daar mede ſteekt, veroorzaakt die ſteek, die al dadelijk pijnelijk is, eene zwelling, waartegen men wil dat de lever dier visch het beste geneesmiddel zoude zijn.

Den 25ſten ankerden wij met mooi weder en ſtilte op 77 vademen water, om de ebtijde die in ons nadeel was, te ſtoppen; met den volgenden vloed vorderden wij genoeg om het land uit het gezigt te verliezen, waarna er weder tij geſtopt wierd en dit telkens doende, met de vloed onder zeil en met de ebbe ten anker zijnde, zagen wij met den dag van den 27ſten het eiland *Walcheren* en een aantal Visſchers, welke hier hun geluk beproefden. Op het hijſchen onzer Vlaggen kwam een hunner, een Blankenberger bij ons aan boord en deed beſluiten om in *Zeeland* binnen te vallen. Toen hielden wij af, liepen voor den wind heenen en lieten het anker even na den middag voor de ſtad *Vliſſingen* vallen. — Hoe melde ik U nu de vreugde van ieder Schepeling? Best is het dezelve met ſtilzwijgen voorbij te gaan en even als de Schilder die bij het offeren van

IPHEGENIA het aangezigt van AGAMEMNON met een sluijer bedekte, daar hij niet in staat was, de aandoening des vaders op zijn gelaat te kunnen afschetsen, ook hier U zelfs te laten verbeelden, wat het is zijn vaderland wederom te zien, na eene zoo ongelukkige togt als deze. U spoedig en gezond in de armen te drukken, is de hartelijke wensch van

*

TWEE-

TWEE- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

Rotterdam, December.

Hier nevens zende ik U de verklaring welke wij aan den Kapitein VAN HALM gegeven hebben en welke Gij in uwen laatſten ſchijnt te verlangen; en daar ik nu tevens uwe verdere vragen, offchoon kortelijk, beantwoorde, hoop en vertrouw ik van uwe goedheid vergeving voor mijn lang ſtilzwijgen te zullen erlangen.

Ik vervoegde mij te *Vliſſingen* bij den Heer HARINGMAN, Schout bij Nacht in dienst van den Staat en Equipagiemeester bij het Collegie ter Admiraliteit in *Zeeland* en deze Heer, welke mij met eene bijzondere onderſcheiding en vriendſchap ontving, had de goedheid, om welhaast een vaartuig, met genoegzame levensmiddelen voorzien, te bezorgen, waar mede ik het Volk van Oorlog aan mijne zorge toebetrouwd, naar *Rotterdam* konde overvoeren. Hier toe evenwel waren een paar dagen noodig, in welken tuſſchentijd ik met verwondering in mijne wandelingen met Mevrouw LE JEUNE en Mejuffrouw TENTOOR, opmerkte, hoe

geweldig en ſterk alle de vreemde voorwerpen op het aandoenelijk gemoed der laatſte, indruk maakten; alles trof haar. Zij, zoo eensklaps uit de *Westindien*, in eene Europiaanſche ſtad overgebragt, bevond zich als in eene geheel andere wereld; zoo in als buiten de plaats zag zij eene zindelijkheid, eene orde en reinheid, waarvan men elders buiten ons vaderland, maar weinig denkbeeld heeft; het verrukkelijke van het buiten; de gelijke vlakte van den grond; de velden vol vee; niets ontſlipte hare aandacht en zelfs van de musſchen die zij op de ſtraat zag nederſtrijken, moest ik haar, zoo wel als van derzelver huishouding, eene omſtandige beſchrijving geven.

Een tweede voorval mij hier verhaald moet ik U ook mededeelen: een der met ons mede gekomene Koopvaardij-ſchippers, was thans bereids anderhalf jaren van huis geweest en treedt nu op het onverwachtst bij zijne getrouwe gade en kinderen binnen, van welke laatſte hij er bij zijn affcheid twee gelaten had. Nu vindt hij dit getal met een derde, maar weinige weken oud, vermeerderd en desniettemin, zonder der de minſte ontevredenheid, zonder zelfs een gefronst gelaat of ander teeken van ongenoegen te toonen vliegt hij zijne PENELOPE in de armen en zegt: „ Ik had gedacht op deze ongelukkige reize alles verloren te hebben en zie

„ daar-

„ daar ik heb een kind overgewonnen." Kan men de zaken dezer wereld wel koelbloediger opnemen?

Maar om van deze uitweidingen terug te komen: na van alle mijne togtgenooten affcheid genomen en den Heer en Mevrouw LE JEUNE met een erkentelijk hart voor alle hunne betoonde goedheden en beleefdheden bedankt te hebben, vertrok ik van *Vlisfingen* naar herwaarts, alwaar ik met een voordeeligen wind welhaast aankwam. Mijn eerfte werk was naar *den Haag* te gaan en aan zijne Hoogheid rapport van mijne aankomst te maken, bij welke gelegenheid, hoogstdezelve mij zeer omftandig naar het fneuvelen van den Schout bij Nacht KRUL ondervroeg en zulks in de kleinfte bijzonderheden weten wilde; hij toonde zich bij deze gelegenheid zeer aangedaan en zeide deszelfs dood, met veel leedwezen en deelneming vernomen te hebben. Van *den Haag* begaf ik mij naar mijne geboorteplaats *Oudewater* alwaar ik nieuwe ftof van blijdfchap en vurigen dank aan het goeddoende Opperwezen vond voor de volkomene gezondheid waarin ik mijne beminde ouders en alle de mijne wederom mogt omarmen. Mijne ftadgenooten fchenen ook verheugd mij weder te zien en offchoon ik bij mijn eerfte thuiskomen wezenlijke vreugd en blijdfchap gevoelde, deze evenwel overtrof ze aanmerkelijk.

Na eenige weken thuis geweest te zijn kwamen de Heeren VAN HALM en VAN DAM, onzen Kapitein en eerſten Luitenant, ook in het vaderland aan, welke, gelijk ik U destijds gemeld heb, zes weken voor mij uit de *Westindien* vertrokken waren. In *Ierland* binnen gevallen en in *Engeland* opgehouden, kwamen zij in weerwil deze vroegere afreize, drie weken na mij in *Holland*. Wij gezamentlijke Officieren gaven aan den Kapitein VAN HALM de volgende Verklaring:

„ Wij ondergeſchrevene Officieren, gedient hebbende op 's Lands Schip van Oorlog *Mars*,
„ gecommandeerd geweest door wijlen den Hoog
„ Edelen Geſtrengen Heer WILLEM KRUL, Schout
„ bij Nacht van *Holland* en *West-Vriesland*,
„ certificeren, ter requiſitie van den Wel Edelen
„ Geſtrengen Heer ANASTATIUS JACOBUS VAN HALM
„ gediend hebbende als Kapitein op voornoemden
„ bodem, dat wij op den 4den Februarij 1781,
„ zeilende tuſſchen de eilanden *Sombrera* en *Au-*
„ *guila*, zijn aangetast geworden door het En-
„ gelsch Schip *Monarch* gemonteerd met 78 ſtuk-
„ ken, als: achtentwintig van tweeëndertig pond,
„ achtentwintig van achtien pond, achtien van
„ negen pond en twee Caronnades van acht-
„ tien pond, terwijl het Engelsch Schip *Pan-*
„ *ther* van 64 ſtukken zich te loefwaard van
„ ons, ter distantie van een klein kanon-

„ ſchot

„ schot en het Fregat *Sybille*, van 28 stuk-
„ ken, zich te loefwaard van het Konvooi be-
„ gaf, voor welk eerstgenoemde Schip, na ruim
„ een half uur slaags geweest te zijn, de Vlag
„ is gestreken.

„ Ons Schip was op dit oogenblik zoodanig
„ aan wand, loopend touwwerk, masten en be-
„ zaansroede beschadigd, dat toen de Engelschen
„ Officier overkwam om possessie van het Schip
„ te nemen, het hem niet mogelijk was, voor
„ den wind af te houden, het geen hem ver-
„ pligtte, ons eerst door het Oorlogschip *Pan-*
„ *ther* en naderhand door het Schip *Terrible*,
„ voor *St. Eustatius* te laten slepen. — Alles
„ hetwelke voorschreven staat, zijn wij des ge-
„ requireerd wordende bereid ten allen tijde met
„ solemneele eede te bevestigen."

Niet zeer lange was ik onder het ouderlijk dak, of een bevel van de Admiraliteit, gelastte mij, om voor het Fregat *Pollux*, hetwelk aan den Kapitein BISDOM ter bevel is opgedragen, de werving te openen; en daar zulks mij noodzaakt in deze stad te blijven en zelfs de kleinste afwezenheid maar schaars vergund, moet Gij het aan mij niet ten kwade duiden dat ik zoo weinig van uw aangenaam bijzijn en gezelschap gebruik kan maken, het geen mij anders, vooral in dit jaargetijde, op uw verrukkelijk buiten, een dubbel ge-

noe-

noegen zou geven. Met dit al ben ik verzekerd, dat Gij mij eene spoedige uitwisseling, spoedige plaatsing en eene derde reize vermakelijker als deze even zoo vurig wenscht, als ik mij verzekerd houde dat het overtollig is U te zeggen hoe zeer ik steeds ben en blijve

*

BLAD-

BLADWIJZER

DER VOORNAAMSTE ZAKEN.

A.

Aankomst aan boord, 2.
——— te *Madera*, 25.
——— te *St. Euſtatius*, 96.
——— te *Martinique*, 131.
——— te *St. Christoffel*, 145.
——— te *St. Thomas*, 291.
——— te *Oudewater*, 313.
Aardappel, 285.
Admiraals (Eng.) aandeel in de prijzen, 264.
Afkerigheid der blanken en zwarten tot elkander, 121.
Afſtand tuſſchen *St. Christoffel* en *St. Euſtatius*, 169.
AGAMEMNON, 310.
Akelige toeſtand, 266.
AMERIKUS VESPUCIUS, 95.
Annanas, 284.
ANNA COMMENES, 222.
Antigua, 96.
Antilles, 101.
Arabiſche vertelling, 223.
Arend, (het Fregat de) 141.
Arm, (gezwollen) 302.

B.

Baai, (ſchoone) 292.
Bananas, 284.
Bank, (drooge) 9, 15 en 21.
——— den Hinder, 15.
——— het Fals, 23.
Barlinges, 25.
Baſſe Terre, 146.
BASQUE, (LA) 147.
Bed, (beveiligend) 276.
— aan ſtukken geſchoten, 205.
Bedlaken wordt Vlag, 303.
Begrafenis van KRUL, 196.
——— geweigerd, 267.
Behoeftigheid van Mevr. RODNEY, 265.
Bereiding der Suiker, 167.
BETHSY, 219.
Bezaantjes, 302.
BIKKER, 104.
BISDOM, Kapt. 315.
Blikvuren, 99.
Bloemen, (verſierde) 38.
Bloemzuigertje, zie *Colibri*.
BOESEKE, 188 en 304.
———'s fijn gevoel, 305.
Boodſchap, (beſlisſende) 289.
Bojador, Kaap 30.
Boucaniers, 147.
BOUILLY, (Marquis DE) 133.

Brand

Brand aan boord, 210 en 304.
Breedte, 23.
Brief van ZENUS, 57.
Broeken, (Muscite) 275.
Brimſtowns-hill, 149.
Broeders van de kust, 147.
Brood. (Caſave) Zie Caſave-brood.
Broodboom, 282.
Bijbel op het hoofd, 237.
BYLAND, (Grave VAN) 169, 193, 217 en 233.

C.

Cabouger. Zie Kabouger.
Calais, 308.
Camataloeve, 33.
Cameleon, 295.
Capitulatie van *Demerary* & *Eſequebo*, 262.
Caraibiſche eilanden. Zie Caribiſche.
Caribes, 102.
Caribiſche eilanden, 102.
——— luchtgeſteldheid, 103.
——— voortbrengſelen, 103.
Caſave brood, 282.
——— 283.
Casjou, 285.
Charlestown, 150.
Chica of Zandvloo, 277.
Chien of hond. Zie zwarte mier.
Christoffel, (*St.*) 145.
——— Steden, 148.
——— Inwoners, 149.
——— Voortbrengſelen, 149.
CLANÁIS, 147.
Clara (*St.*) Klooster, 37.
Coffres. Zie Strijkijzer.
Colibri, 272.
COLUMBUS, 54.
——— grootheid, 94.
Coquet, 134.
Crioelen of Criolen, 125.
Croix, (*St.*) 296.

D.

Daggelden, 218.
DELPHOS, (Kapitein) 5.
——— 141.
Desſaeda, 95.
DE WIND, 292.
Doeveren, 308.
Dolphijn, (de) 49.
Dood van den Luit. HEINEKE, 266.
DRAKE, (FRANCOIS) door Zeekrabben vermoord, 294.
Driedekkers, 193.
Drijfijs, 10.
Duinkerken, 308.
Duizendpoot, 278.
—— verwisſeld van Vel, 280.
Duur wonen, 216.
Duurte, 218.
—— van woningen en pakhuizen, 108.
Duurzaam brood, 283.

E.

Eed met den bijbel op het hoofd, 237.
Egelvisch, 170.
Eigenſchap van de Koffij, 166.
ELISABETH, (Koningin) 286.

Elleger, 49.
Ellendig hospitaal, 229.
Engelſchen brengen Suikerriet, 154.
—— in *Demerary*, 157.
—— kunnen onze Katoenen niet miſſen, 158.
—— ſpreken weinig Fransch, 235.
Engelſche Vloot in het gezigt, 305.
Engelsch Oorlogſchip, praaid, 307.
Euſtatius, (*St.*) reede van 96.
—— ligging, 105.
—— voortbrengſelen, 104.
—— Regering, 105.
—— gezondheid der lucht, 105.
—— handel, 106.
—— grootheid, 106.
—— dorp of vlek, 107.
—— kerken, 107.
—— huizen, 107.
—— ſterkten, 111.
—— (opeiſching van) 193.
—— (overgaaf van) 194.
—— (ongelukkige toeſtand van) 202.
—— (vlugt van) 290.
—— (verſterking van) 287.
—— (verwarring op) 288.
Eijeren der Schildpadden, 299.
Eijertjes der Colibri, 273.
———— —Zandvloo, 278.
Examens om Luit. ter Zee te worden, 2.

F.

Fals, bank 23.
Fermin, 283.
Flibustiers, 147.
Fonſyaal, 26 en 27.
—— bezetting, 33.
—— inwoners, 34.
—— handel, 34.
—— de ſtad, 35.
—— ſterktens, 35.
—— huizen, 36.
—— ſtraten, 37.
Fort Roijal, 133.
Flag of truce, 303.
Fok, (het woord) 297.
Franſchen brengen de koffij, 155.
Fregatten, 139.

G.

Gaas, (de ſlaapplaats bedekt met) 276.
—— in plaats van Glas, 296.
Gastvrijheid, 292.
Gebed van PYRRHUS, 200.
Gelukkig redmiddel, 240.
Genoegens, 292.
Geſchil over een' prijs, 19.
Geſprek, (koddig) 6.
Gevaarlijk ſtrand, 308.
———— zwemmen, 302.
Gevaarlijke ſteek, 309.
Gevecht met Eng. Oorlogſchepen, 179.
—— tusſchen een' ſlang en een' hagedis, 152.
Goede man, 312.
Goereeſche Zeegat, 14.
Gojaves, 284.
Grevelingen, 308.
Groote Slang, 176.
Grond geworpen, 305.
Guadeloupe, 96.

H.

Haai, (de) 303.
Hagedis, 37, 275 en 294.
—— laat de ſtaart los, 152.
—— of voor Slangen waarſchuwd, 294.
Handel op de W. I. opengezet, 154.
Handelingen der Engelſchen, 258.
Hangmat, 269.
HANSBACH plant Koffij, 156.
Hardvochtigheid omtrent Slaven, 115.
HARINGMAN, Schout bij Nacht, 311.
Heerlijke groente, 308.
HEINEKE, (Luit.) ſterft, 266.
HENDRIK, (Prins) 30.
Heks, 43.
Hinder, (bank) 15.
Hollander (een) vrij gemaakt, 150.
Hollanders brengen de Koffij in Europa, 162.
—— de beste Kooplieden, 298.
HOOD, (de Admiraal) geſlagen, 288.
Hoofd van *Hellevoet* geatakeerd, 7.
Hoofden, (de) 23.
Hoogen Zee-krijgsraad, 5.
Hospitaal, (ſlecht) 229.

J.

Jack, (Engelſche) 290.
Jammes, 284.
Jan, (*St.*) 296.
Jonge David, (Fregat) 237.
Jooden mishandeld, 232.
IPHIGENIA, 310.
Irish-town, 216.
Juffers eilanden, 296.

K.

Kaap *Bojador*, 30.
—— *Lezard*, 23.
Kabroe of Kabouger, 122.
Kabouger. Zie Kabroe.
Kakkerlakken, 276.
——— uitvallen der 277.
Kapellen, 275.
Kaper, (Engelſche) 141.
Kapers, 303.
Karakter der Inwoners van *Madera*, 38.
KAREL V doet 4000 Negers overvoeren, 115.
Kartelſchip, 303 en 308.
Kasties, 122.
Katoen, (onze) is voortreffelijk, 157.
Keerkringen, 51.
Kenteekens voor COLUMBUS, 55.
——— of er zwart bloed in eene familie is, 122.
Kerken op *St Thomas*, 296.
Kisten doorzocht, 204.
Kits. (*St.*) Zie *St. Chriſtoffel*.
Kleeding te *Madera*, 39.
Klooster van *Ste Urſula*, 37.
—— van *Ste Clara*, 37.
Koelbloed, 312.
Koffij door Franſchen gebragt, 155.
—— HANSBACH plant, 156.
—— 162.
—— behandeling der 164.

Ko-

Kogels wateren rondom, 142.
—— nabij, 308.
Kokosboom, 281.
—— (nut der) 281.
Kokosnoot, 280.
Konfijt bij thee, 270.
Koperbank, 171.
Koude, (gevoelige) 308.
KRAAG, (Majoor) 292.
Kraal, (Eilanden van het) 101.
KRAYENHOFF, 7.
Kret, (de) 49.
—— (wijze van vangen der) 49.
Kroonvischje, 301.
KRUL, 21 en 313.
— wordt Schout bij Nacht, 3.
— voorgevoelen, 52.
— sneuvelt, 183.
— wordt gekist, 192.
— begraven, 196.
—'s sterven, 198.
— karakter, 199.
Krijgslist, 196.
Kwalachtige visschen, 302.
Kwak, (de hoek de) 13.

L.

Laarsen, 17.
Landkrabben, 293.
Leeuw, (de) 28.
—— 36.
LE JEUNE, 241, 289, 292 en 313.
Lengte, 23.
Levenswijze in de W. I. 269.
Lever, heilzaam, 309.
LEYEN, 104.
Limmetjes, 151 en 284.
Liplap, 281.
Loots (een) aan boord, 309.
Luis van PHARAO. Zie Chica.
Lijkstatie van een Schipper, 8.
—— van den S. b. N.
KRUL, 196.
Lijst van genomene Schepen, 191, 195, 261 en 264.

M.

Maagden eilanden, 296.
Maaltijd van Schildpad, 299.
Maatschappij, (West-Indische) 153.
Madera inkomen, 29.
—— waterhalen, 29.
—— ligging, 29.
—— ontdekking, 29.
—— naamsoorsprong, 31.
—— planting der Wijnstok, 31.
—— grootte, 33.
—— bevolking, 33.
—— krijgsmagt, 33.
—— inkomen des Konings, 35.
—— klimaat, 35.
—— wijn, 40.
Maiz of Turksche Tarw, 282 en 284.
Makreelen, 309.
Maneschijn nadeelig, 214.
Maniok, 282.
Manjok, 282.
Mars, sterkte van dat Schip, 2.
Mars, (Fregat) 169.

Mars wordt genomen, 193.
Martinique, 131.
—— Regering, 133.
—— Inwoners, 133.
Maſico, 33.
Master YOUNG, 204.
Meisjes aan boord van een Kaper, 26.
Middenſoorten uit blanken en zwarten, 121.
Mier, (roode) 279.
—— (zwarte) 279.
Moederland van de Aardappel, 285.
Mokka koffij, 162.
Monstering, 5.
Mont Serratte, 96.
Moordjaren, 52.
Morgenwandeling, 293.
Mug. Zie Muscito.
Mulat, 122.
Muscito, 275.
Musties, 122.

N.

Nacht, onaangename, 214 en 237.
Nachtleger in de West-Indien, 269.
Negers, 116.
Negerinnen, 117.
—— bevalling, 123.
—— kinderen komen blank te wereld, 123.
—— (getrouwheid der) 117.
—— (afkerigheid tegen) 121.
—— (oorzaken der geneigtheid tot) 121.
Nestjes der Colibrus, 273.
Nieuwsgierigheid, 312.
Nieves, 96.
Noorder ſtroom, 305.
Noordoost paſſaat, 47.

O.

Oceaan, (de) 18.
Old Rhade, 145.
OLDENBARNEVELD, 104 en 154.
Ontreddert Schip, 291.
Oorzaken van het verval der Volkpl. 158.
Opeiſching van *St. Euſtatius*, 193.
Opperbevel aan den Schrijver opgedragen, 238.
Onbeſcheidenheid, (verregaande) 141.
Ongaſtvrije behandeling, 212.
Ongelukkige toeſtand van *St. Euſtatius*, 202.
Ontmoeting, (aangename) 136.
Onvoorzigtigheid, (groote) 206.
Opſtanden der Slaven, 118.
Orkaan, 127.
Orkaanmaanden, 126.
Overgaaf van *St. Euſtatius*, 194.

P.

Pagaijen, 6.
Pagaijers, 6.
PALAMEDES, 222.
Paspoort om buiten de ſtad te gaan, 217.
—— voor het geheele eiland, 220.

PENELOPE, 312.
PERESTZELLO, (BARTHOLOMEUS) 30.
Pierre, (de ſtad *St.*) 131.
—— ligging, 133.
Pietermans, 309.
Piement, 151.
Piſang, 284.
Plantagie van den Gouverneur DE GRAAF, 124.
Poortland, 307.
Porto Sancto, 25.
Porto Son, 33.
Premie uitgedeeld, 5.
Presſen Eng. matrozen op onze reede, 12.
Prijsbepaling voor een ſchot, 99.
Prijsſchip hernomen, 19.
Prijsverdeeling der Engelſchen, 264.
PYRRHUS, (Gebed van) 200.

R.

Ra, een dwarshout, 16.
Raketenen, 10.
Rapport aan Z. H., 313.
Ravallen, 17.
Redding, (bijzondere) 295.
—— van goederen, 205.
Redmiddelen, 240.
REGULUS, 176.
Reizigers ziekte, 221.
Rendier, 282.
ROBERTSON, 102.
RODNEY vergund aan wal te blijven, 201.
—— gelast een ſtrenge viſitatie, 203.
—— rijkdom, 265.
Roode loop, 234.
Roode Mier. Zie Mier.
Roofzucht der Eng. 98.
Rotkoors, 266.
Rousſeau, (de Stad) 131.
Rukeloosheid, 206.
Rukeloze ſtoutheid, 128.
Rijkdom van RODNEY, 265.

S.

Sandy Point, 146.
SAUVAGE, Kapt. 267.
Schaakſpel, 221.
—— (uitvinding van het) 222.
Schaakmat, 225.
Schaaldieren, 301.
Schelvisſchen, 309.
Schildpad, 53 en 298.
Schoeners, 303.
Schout bij Nacht, oorſprong des naams, 4.
Schrale betaling, 233.
Sertes, (de) 26.
SISSA, 223.
Slang, (groote) 176.
—— (dreigende) 295.
Slangen, 274.
—— zuigen koeijen, 274.
—— wisſelen het vel, 280.
—— vellen, 175.
Slaven, (behandeling der) 120.
Slavenhandel, 113.
—— (eerſte regeling der) 116.
Slechte voorzorg, 215.
—— Zee, 130.
—— behandeling der gevangenen, 228.
—— —— der gekwetſten, 230.
—— Spijs, 238.

Spaansch middel tegen Mieren, 280.
Spaansche matten klein gekapt, 257.
Spaansche Peper, 151.
Spinnen, (groote) 273 en 279.
——— wisselen het vel, 280.
Steenduifje, 274.
Storm. Zie Orkaan.
Stout bestaan, 127.
Stoutheid der Engelschen, 97.
Strijkijzers, 170.
Suiker door Eng. gebragt, 154 en 157.
—— (bereiding der) 167.
Suikerriet, 31 en 166.
Suikervogeltje, 273.

T.

Tafelgewoonten, 298.
Tamarinde, 284.
TENTOOR, (Mejuffrouw) 304 en 311.
Theriaac, 174 en 176.
Thomas, (*St.*) 295.
—— grootte, 296.
—— sterkten, 296.
—— huizen, 296.
—— kerken, 296.
—— taal, 297.
—— inwoners, 297.
—— voortbrengselen, 294.
—— waterhalen, 299.
Tooverkasteel, 44.
Tooverij heeft nooit bestaan, 44.
Troostvolle uitzigten, 160.
Tropici. Zie Keerkringen.
TULLING Fiscaal, 6.
Turksch Vertelsel, 165.
Turksche Tarw. Zie Maiz.
Tijdverdrijf, 221.

U.

Uitvinding van het Schaakspel, 222.
Uitzigt, (kommerlijk) 22.
Ursula (*Ste*) Klooster, 37.

V.

Valgeld, 25.
Valreep, 173.
VAN DAM, 7.
VAN DEN BROEK, 295.
VAN HALM wordt Kapt. 14.
—— doet de Vlag strijken, 185.
—— vertrek naar *Holland*, 233, 311 en 314.
VAUGHAN, (Generaal) 193.
VAN WASSENAAR, (Admiraal) 6.
VAZ, (TRISTAN) 30.
Vergiftig vocht, 283.
Vergiftige Visch, 171.
Vergiftiging, 172.
Vergissing, 297.
Verklaring aan den Kapt. V. HALM, 314.
Verkooping van Slaven, 113.
Vermomming, 242.
Versierde bloemen, 38.
Vertelling der Braminnen, 221.
——— der Turken, 165.
Vertrek van *St. Christoffel*, 214.
——— *St. Eustatius*, 291.
Vertuijen, 9.

Verwoesting door den Orkaan, 134 en 140.
Visscherij, 49.
Vissche, (schoone) 170.
—— (vliegende) 53.
Vlag van gordels, 289.
—— van een bedlaken, 303.
Vlissingen, (komt te) 309.
Vloot, (Engelsche) 193.
Vlugt van boord, 211.
—— hoog opgenomen, 212.
Voetwassing, 270.
——— noodzakelijk, 278.
Volk (het) verdeeld, 192.
Volkplantingen niet tot landbouw aangelegd, 153.
Voordeelen van den handel, 109.
Voorspoedige reize, 301 en 306.
Voortbrengselen onzer Kolonien, 157.
Vredevlag, 303.
Vreugde, 309.
Vrolijke dagen, 304.
Vrouwen op *St. Eustatius*, 108.
—— zwarte, 117.
—— op *St. Pierre*, 134.
—— *St. Christoffel*, 235.
—— te *Madera*, 39.
—— op *St. Thomas*, 299.
Vrijbuiters, 147.
Vrijnegers, 177.

W.

Walcheren in het gezigt, 309.
Wateren, iets watert, 27.
——— 308.
Waterhalen op *Madera*, 19.
Waterhalen op *Martinique*, 135.
—— (duur) 143.
—— op *Old Rhade*, 145.
—— op *St. Thomas*, 300.
Weeg- of Wandluis, 275.
Wensch van PYTHAGORAS, 138.
Werving voor 't Fregat *Pollux*, 315.
Westindische Maatschappij, 153.
—— (oprigting der) 104.
—— (verval van de) 154.
Westindie, (oorsprong des naams) 104.
Wight, (het Eiland) 307.
Wonde, (zonderlinge) 188.
Wortel van de *Maniok*, 282.
Wijze lessen, 223 en 224.

Y.

YOUNG, (*Master*) 204.
Ys, (Schuilhoek voor het) 9.
—— (bezorging tegen het) 10.
—— (drijf) 10.

Z.

ZACHARIAS, (Paus) 94.
Zandvloo of Chica, 277.
ZARCO, (JOAN GONZALVEZ) 30.
Zeeaal, 171.
Zeegewassen, 171.
Zeeland (in) binnen, 309.
Zeemans eindelijk lot, 206.
Zeepaardjes, 301.
Zeeschildpad, 298.
Zeeslakken, 301.

Zeeslang, 171.
ZENUS, (brief van) 57.
—— adelijk geslacht, 92.
Zephyr, (de Snaauw) 5.
Ziekenhuis, (armzalig) 229.
Ziekte der Reizigers, 271.
—— onder de krijgsgevangenen, 228.
Ziekte onder de krijgsgevangenen, 234.
—— onder de Eng. bezetting, 287.
Zingen op het nageregt, 220.
Zotrikion, 222.
Zuurzak, 284.
Zwemmen, (gevaarlijk) 302.

ERRATA.

Bl.	23	reg.	10	staat: liet	lees: lieten
—	61	—	19	— ZICHINNI beheerschte,	— ZICHINNI, beheerschte
—	141	—	19	— denzelfden	— het zelfde
—	236	—	8	— dezer	— der

27

107

151

281